

Paksa Katalin – Németh István

Muravidéki magyar népzene

Prekmurska madžarska ljudska glasba

Hungarian Folk Music of the Mura Region

Paksa Katalin – Németh István

Muravidéki magyar népzene

*Prekmurska madžarska
ljudska glasba*

*Hungarian Folk Music
of the Mura Region*

Hagyományok Háza, Budapest

Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség, Lendva
Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost, Lendava

2018

Lektorálta | *Pregled* | *Revised by*
Domokos Mária, Eva Bažika Orban, Ivanka Bratkovič

Kottarajz | *Notno gradivo* | *Music copying*
Pálóczy Krisztina

Szlovén fordítás | *Slovenski prevod*
Lendvay Domonkos

Angol fordítás | *English translation by*
Pokoly Judit

Korrektúra | *Korektura* | *Proof-reader*
Kovács Zsuzsa

A kötetet tervezte | *Oblikovanje* | *Designer*
Bausz Sándor

© Paksa Katalin

© Németh István

© MTA BTK Zenetudományi Intézet

© Hagyományok Háza

ISBN 978-963-7363-12-2

Kiadja | *Izdajatelj* | *Published by*

a Hagyományok Háza
1011 Budapest, Corvin tér 8.
www.hagyomanyokhaza.hu
Felelős kiadó: Kelemen László

Társkiadó | *Soizdajatelj* | *Associater Publisher*

Muravidéki Magyar
Önkormányzati Nemzeti Közösség,
Lendva

Tartalom

Előszó	9
A régió népzenejéről	11
Dalgyűjtemény	57
Alkalomhoz kötött dalok (No. 1–61)	59
Jeles napok dalai (No. 1–26)	59
Az emberélet szakaszaihoz és fordulóihoz kapcsolódó dalok (No. 27–47)	89
Táncdallamok (No. 48–57)	115
Egyéb dalok (No. 58–61)	126
Alkalomhoz nem kötött dalok (No. 62–210)	131
Nagyívű, ereszkedő, régi stílus és dallamköre (No. 62–84)	131
Emelkedő dallamvonalú dalok (No. 85–106)	156
Korai új stílusú dalok (No. 107–133)	187
Kifejlett új stílusú (és rokon) dalok (No. 134–210)	220
Függelék	307
Irodalom	309
Előadók jegyzéke	313
Térkép	316
Helységnévjegyzék	317
Szótagszámmutató	318
Sorzárlatmutató	321
Kezdősorok betűrendes mutatója	323
Műfajmutató	332
Tájszavak, kevésbé ismert kifejezések	333
Hangzó melléklet	335

Vsebina

Predgovor	25
O ljudski glasbi v regiji	27
Zbirka pesmi	57
Priložnostne pesmi (št. 1–61)	59
Pesmi, ki se navezujejo na praznike (št. 1–26)	59
Pesmi v posameznih obdobjih in ob mejnikih človeškega življenja (št. 27–47)	89
Plesni napevi (št. 48–57)	115
Razne druge pesmi (št. 58–61)	126
Pesmi, ki niso vezane na priložnosti – (št. 62–210)	131
Stari slog z velikim spuščajočim lokom in njegovi napevi (št. 62–84)	131
Pesmi z vzpenjajočo melodično linijo (št. 85–106)	156
Pesmi v zgodnjem novem slogu (št. 107–133)	187
Pesmi v dovršenem novem slogu (in sorodne pesmi) (št. 134–210)	220
Dotatek	307
Literatura	309
Seznam pevcev	313
Zemljevid	316
Seznam krajevnih imen	317
Kazalo števila zlogov	318
Kazalo kadenc	321
Abecedno kazalo pesmi po začetnih verzih	323
Kazalo po pesemskih tipih	332
Narečne besede, manj znani izrazi	333
Zvočna priloga	335

Contents

Foreword	41
About the folk music of the region	43
Repertoire	57
Occasional tunes (No. 1–61)	59
Tunes tied to calendar customs (No. 1–26)	59
Songs of the rites of passage (No. 27–47)	89
Dance tunes (No. 48–57)	115
Miscellaneous (No. 58–61)	126
Non-occasional tunes (No. 62–210)	131
The broadly arched descending old style and its melodic sphere (No. 62–84)	131
Tunes with ascending melody line (No. 85–106)	156
Early new-style tunes (No. 107–133)	187
Fully-fledge new-style (and related) tunes (No. 134–210)	220
Appendix	307
References	309
Index of performers	313
Map	316
List of place names	317
Index of syllable numbers	318
Index of cadences	321
Alphabetic list of text incipits	323
Index of genres	332
Dialectal words, unfamiliar phrases	333
Audio supplement	335

Dobronaki főutca, 1904

Fényképezte Bátky Zsigmond. Néprajzi Múzeum

Előszó

A huszadik század sorsfordulói nemcsak a nemzetek, népek politikai hovatartozását és hétköznapi életét formálták át Közép-Európában, hanem az anyanyelv, a hagyomány és a kultúra determinálta identitásértelmezést is mélyrehatóan befolyásolták. E kedvezőtlen, sokrétű folyamat hatására a 21. század elejére nagymértékben megváltozott a szűkebb és tágabb közösséghez kötődés jellege, nemegyszer – a korábbi erőteljes nemzeti kötődéssel ellentétben, azaz annak gyengülése révén – előtérbe került egyrészt a regionális identitás vagy az adott országhoz kötődés jelentősége, másrészt fontos tényezőként jelentkezett a néprajzi, nyelvi, zenei és más kulturális ismérvek mentén felsorakozó közösségek összetartozás-tudata.

A népzene, hiába utasítják sokan a múlt raktározott értékei közé, ma különösképpen fontos alkotóeleme kultúránknak, amely embereket és kistérségeket kapcsol össze, valamint teremt azonos vagy hasonló értékrendet közöttünk, tekintet nélkül arra, hogy egy vagy több országban élünk, stagnál vagy éppen gyengül nemzeti hovatartozás-tudatunk ereje. E jelenség a mi térségünkre, a Kárpát-medencére és Közép-Európára, azon belül a magyarságra többszörösen igaz. Amennyiben magyar népdalt énekelünk, nyilvánvaló az egyetemes magyar kultúrához tartozásunk! Ez nem feltétlenül csak magyar sajátosság, sőt alkalmanként összefonódások, kölcsönhatások és hasonlóságok tapasztalhatók a szomszédos népek zenéje között.

A fenti gondolatok szempontjából kiemelten nagy jelentősége van a két kiváló népzenei szakember, Paksa Katalin és Németh István nevével jegyzett, hiánypótló muravidéki népzenei monografikus kiadvány megalkotásának. A Magyar Tudományos Akadémia égisze alatt készített, szakmai és kronológiai szempontból egyaránt alapos áttekintést nyújtó kiadvány tudományos és gyakorlati tekintetben egyaránt jelentős. Ezentúl a magyar–szlovén határ mente, a történelmi Zala és Vas vármegyéknek a mai szlovén államhoz került részei, többé nem képeznek fehér foltot a magyar népzene térképén. Másrészt, a népdal iránt érdeklődő, a Muravidéken és másutt működő népdalkörök, népzeneészek számára immár szakmailag hiteles gyűjtemény áll rendelkezésre, amely – az eddig napvilágot látott, eltérő jellegű és terjedelmű művekre is alapozva – egyetemességre törekedve összegzi a tájegység népzenejét.

A Muravidék magyar népzeneje, mivel a 20. század elején létrehozott régió nem rendelkezik önálló hagyományokkal, nagymértékben azonosságot vagy hasonlóságot

mutat a nyugat-pannon térség más néprajzi tájegységeivel. A történelmi Hetésre, Göcsejre és az Órségre, valamint a távolabbi magyar kiségiókra jellemző népzene a Muravidék örökségét is képezi, amire a más nyelvi közegek hatásai enyhe befolyással voltak. Ellenkező irányban, a Mura menti szlovén és a muraközi horvát közösségek népzenejében erőteljesebben tapasztalható a magyar hatás. A Mura mente magyarsága és más magyar tájegységek népzenei dallamaira a szomszédos népek alkalmanként szláv nyelvű szövegeket alkottak, ami a Magyar Királyság keretében zajló ezeréves együttélés természetes következménye.

A Paksa Katalin és Németh István által megalkotott nagyszabású gyűjtemény emléket állít az elmúlt évtizedek gyér számú, azonban feltétlenül értékes kutatóinak, akik – alkalmi jelleggel vagy évtizedekre kiterjedően – a Mura mente magyar népzeneje feltárása és megőrzése terén kimagaslót alkottak. A jugoszláv–magyar hidegháborús időszak nem kedvezett Muravidéken a népdalgyűjtésnek, de később, az 1960-as évektől eleinte egy-két vajdasági, majd valamivel később több anyaországi szakember végzett fontos munkát. A teljesség igénye nélkül meg kell említeni idősebb Horváth Károlyt, aki harminc esztendőn át, 1968-tól 1998-ban bekövetkezett haláláig meghatározó gyűjtője, művelője, oktatója és népszerűsítője volt a muravidéki magyar népdalkincsnek. Volt időszak, amikor négy népdalkört vezetett, és az első, szakmailag is jegyzett népdalgyűjtemény az ő nevéhez fűződik. Halála után róla nevezték el a legrangosabb muravidéki népzenei szemlét, amelyen nemegyszer tíz-tizenöt muravidéki, valamint további tucat magyarországi népdalkör szerepelt, a Vass Lajos Népzenei Verseny vagy a KÓTA regionális rendezvényeként. Édesapja nemes küldetését fia, ifjabb Horváth Károly, a népművészet ifjú mestere máig folytatja.

A vidékre jellemző, népzenei vonatkozásban is fontos népszokások közül néhányat az újvidéki média szakemberei már a hatvanas években rögzítettek, néhány évtizeddel később e monográfia neves szerzői már szakszerű gyűjtést folytattak, később pedig a Muravidéki Magyar Rádió és a nemzetiségi magyar tv-szerkesztőség is értékes felvételeket és filmeket készített a tájegység népzenejéről (pl. filmet a muravidéki magyar lakodalomról). Az elmúlt években több hanghordozó jelent meg a muravidéki magyar népdalkörök által énekelt népdalkincsből. E fontos kiadvány is ezentúl népdalköreink és minden érdeklődő hasznos gyakorlati forrásgyűjteménye lesz!

Hálás köszönet a szerzőknek és a támogatóknak, hogy muravidéki magyar népzenei örökségünk értékeit, mint nemzeti tudatunk és hovatartozásunk fontos őrzőjét és formálóját, csokorba fűzték, szakmailag értékelték, és monografikus jelleggel közzétették! E kötet, az elvégzett munkával együtt, közösségünk szempontjából fontos érték és bizonyíték, az egyetemes magyar népdalkincs vonatkozásában pedig tán az egyik legkisebb, de élénken csillogó és nélkülözhetetlen mozaikkő behelyezése nemzeti értéktárunk egészébe.

Göncz László

író, történész,

a szlovéniai magyar közösség parlamenti képviselője

A régió népzenejéről

Kiadványunk egy régi ígélet teljesítéséből született. 1998-ban Németh István kollégámmal népzenei gyűjtöttünk a Muravidéken, melyről a „Muratáj” nevű lendvai folyóiratban, többek között, így számoltam be: „Miért éppen a Muravidékre jöttünk? Kutatási feladatunk a magyar népzene egészének megismerése Dunántúltól Moldváig, Felvidéktől a Vajdaságig. Ebből a dunántúli népzenei dialektus nyugati határvidéke sem maradhat ki. A felgyűjtött dallamokat a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének népzenei hangarchívumában megőrizzük. (Ebben az archívumban jelenleg mindössze Kiss Lajos 1969-es gyűjtése képviseli e táj népzenejét.) Ugyanakkor a hagyomány helyi fennmaradásához is szeretnénk hozzájárulni a magunk eszközeivel – terveink szerint – a gyűjtött anyagból készített CD-kiadvány formájában.”

Más munkák, más feladatok elvégzése sokáig akadályozta gyűjtésünk közzétételét. A késlekedés azonban hasznosnak bizonyult, mert az elmúlt hosszú idő megérlelte a gondolatot, hogy vállalásunkat jelentősen kibővítsük: ne elégedjünk meg egyetlen CD elkészítésével egyetlen gyűjtőút alapján, hanem vegyük számba mindazt, ami a Muravidék népzenejéből elérhető; válogatott hangzó anyag közlése helyett nyújtsunk monografikus összefoglalást a régió népzenejéről kottás kiadvány és bőséges hangzó melléklet formájában. Szükségesnek ítéltük tehát Kiss Lajos gyűjtésének feldolgozását is, továbbá Király Ernőét és Horváth Károlyét, akiknek felvételei, mint időközben kiderült, a Zenetudományi Intézet hangarchívumában lappangtak.

A muravidéki monográfia elkészítéséhez viszonylag kevés adat állt rendelkezésre. Míg Zala és Vas megye más részein már 1905-ben készültek fonográffelvételek Vikár Béla jóvoltából, akit aztán számos gyűjtő követett, Muravidéken csak az 1960-as években indult meg a feltáró munka. A fél évszázados késés a néphagyomány hanyatlása miatt tulajdonképpen behozhatatlan. Monográfiánkban a gyűjtések hiányossága miatt tehát a teljesség igényéről le kellett mondanunk. Mégis, vagy talán éppen ezért indokolt egybevetni és közzétenni mindazt, amit ismerhetünk.

Gönczi Ferenc 1914-ben megjelent nagyszabású néprajzi munkája régióinkat is érinti. Könyvének folklórfejezetei és kottái adaléku­l szolgáltak kutatásainkhoz.

A népzenei gyűjtések 1962-ben kezdődtek el. Összesen 22 településen fordultak meg gyűjtők, és közülük 17 helyen készítettek népzenei felvételeket. Nem kis szám ez, azonban igen apró, egy-kétszáz lakosú falvokról van szó. Az egykori Zala vármegyéből

délről észak felé haladva a következők: Pestesháza, Völgyifalu, Alsólakos, Kót, Felsőlakos, Csente, Kapca, Zalagyertyános, Lendvahosszúfalu, Lendvahídvég, Radamos, Göntérháza, Kámaháza, Zsitkóc, Lendvavásárhely [Dobronak], Szécsiszentlászló; Vas vármegyéből: Csekefa, Pártosfalva, Domonkosfa, Kapornak, Sal, Őrihodos. (A falvak nevét a népzene- és néprajztudományban szokásos módon az 1913-as magyar helységnévtárban szereplő alakban adjuk meg, ma használatos magyar és szlovén nevük a „Helységnévjegyzék”-ben olvasható.)

Tudomásunk szerint a legkorábbi gyűjtés Király Ernő zeneszerző nevéhez fűződik, aki 1962-ben jugoszláv állampolgárként, mint az Újvidéki Rádió népzenei szerkesztője, intézményes megbízásból járta be Jugoszlávia magyarlakta vidékeit. Felvételeiből rádióműsorokat készített, amihez nem volt szüksége lejegyzésekre. Lekottázásukat így csak a közelmúltban végezte el Paksa Katalin – a gyűjtés után több mint fél évszázaddal.

Horváth Károly zenetanár 1968-ban kezdett gyűjteni a Muravidéken, és gyűjtői tevékenységét később, helyi népdalkörök vezetőjeként, 1989-ig folytatta. A Zenetudományi Intézetben őrzött hangfelvételei közül nagyon kevés készült a Muravidéken, viszont számos dal közreadott „Átimennék a Murán...” című könyvében, mely hetési népdalokat tartalmaz a magyar–szlovén határ mindkét oldaláról. Muravidéki darbjait nem közöljük újra, összehasonlító anyagként azonban hivatkozunk rájuk, továbbá néhány régi stílusú dal idézünk a könyvből, melyek nélkül a népzenei összkép hiányos lenne. A terjesztési célra készült kották vázlatosak, tempójelzésük nincs, és a dalszövegek köznyelvi alakban szerepelnek.

Kiss Lajos zombori születésű népzenekutató, a Magyar Tudományos Akadémia Népzenekutató Csoportjának munkatársa 1969-ben járt Muravidéken. Gyűjtéseit lejegyezte, kottái és hangfelvételei, mint említettük, bekerültek az MTA népzenei gyűjteményébe.

Végül a legkésőbbi Németh István és Paksa Katalin 1998-as közös gyűjtése, az MTA Zenetudományi Intézet kiküldetésében. Munkájukat a helyismerettel rendelkező Lendvai Kepe Zoltán nagyban segítette.

A muravidéki gyűjtésekből eddig keveset ismerhettek meg az érdeklődők. Horváth Károly „Átimennék a Murán...” című könyvén kívül csak néhány dal jelent meg nyomtatásban, illetőleg hangzó formában. Kiss Lajos karácsonyi köszöntőt közölt Zalagyertyánosról és a Gergely-járás énekét Göntérházáról „Köszöntők a jugoszláviai magyar népzeneben” című tanulmányában (Kiss 1972, 58–60 és 68–71). A Gergely-járás bekerült Bodza Klára–Paksa Katalin „Magyar népi énekiskola” című tankönyvébe (Bodza–Paksa 1992, 94). A Gergely-járásnak egy másik változata a magyar nyelvterület népzenejének egészét bemutató „Magyar Népzenei Antológia” CD-ROM-on szerepel (III_5_08a), továbbá egy régi stílusú dal Kapcáról (III_5_05a), valamint egy lakodalmi ének Radamosból (III_5_07b). A legtöbb muravidéki dal Bereczky János publikálta „A magyar népdal új stílusa” című négykötetes összefoglaló munkájában. Arányaiban azonban ez sem sok, a két és fél ezer kotta közül kilenc képviseli ezt a tájat (Bereczky 2013, 115, 214, 822, 828, 1602, 1661, 1676, 2013, 2345). Legújabbban egy

őrihodosi dal jelent meg egy, a 18. századi kottás források és a népzene összefüggését tárgyaló könyvben (Domokos–Paksa 2016, 158i kotta).

A magyar népzenetudomány nagy vesztesége, hogy kritikai összkiadás-sorozatából Muravidék népzeneje, mint olyan, teljesen hiányzik. Bár „A Magyar Népzene Tára” köteteiben eddig hozzávetőleg 15 000 dal jelent meg, bennük egyetlen muravidéki dalt sem közöltek, közölhettek! Ezért is éreztük kötelességünknek, hogy az elérhető összes népzenei anyagot tegyük nyilvánossá mégpedig oly módon, hogy mind kutatási, mind ismeretterjesztő célra megfeleljen. Monográfiánk 356 muravidéki adatot tartalmaz, ezek elsősorban hangfelvételek, továbbá Horváth Károly könyvének felhasznált, illetőleg hivatkozott darabjai. (A gyűjtési alkalmak során felvett népzeneitől idegen dalokat a feldolgozásból értelemszerűen kihagytuk.)

A magyar népzenetudomány a teljes nyelvterület zenéjét kutatja hét országra kiterjedően, országhatároktól függetlenül. A zalai és vasi népzene is ugyanaz a határ mindkét oldalán. A muravidéki regionális monográfia elkészítése azért indokolt mégis, hogy önálló kiadványban hívja fel a figyelmet ennek a népzenei szempontból elhanyagolt vidéknek felfedezetlen kincseire, továbbá hogy a helyi önazonosságot erősítse, és a hagyományápolást segítse. Könyvünkben természetesen utalunk a muravidéki dalok határon átívelő kapcsolataira. A dalok jegyzetében „Zala megyei variáns” megjelöléssel hivatkozunk magyarországi változatokra, elsősorban Vajda József könyve alapján (Vajda 1978). Mellette föltüntetjük azt is, hogy a dalok mennyire ismertek a közelebbi és távolabbi magyar népzenei dialektusterületeken, és hogy milyen helyet foglalnak el a magyar népzene egészében.

* * *

Muravidék a dunántúli magyar népzenei dialektusterület nyugati, szélső sávja, mely a Zala megyei Hetés néprajzi kistáj nyugati, szlovéniai felét, valamint Lendva környékét foglalja magában, és kiterjed a Vas megyei Őrség déli, szlovéniai szegletére. A magyarság 1920 óta kisebbségként él itt különféle államalakulatokban, mint a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság, majd Jugoszlávia, jelenleg pedig mint Szlovénia polgára. Ami a lakosság számát illeti, 1921-ben 20–25 000 magyart tartottak nyilván, 1991-ben 8500-at, 2002-ben pedig mintegy 6500-at. Az I. világháború után az anyaországgal való kapcsolat hosszú időre, negyven évre teljesen megszakadt, és csak a kései Kádár-korszakban vált lehetővé a határok átjárása, ami a rendszerváltozással normalizálódott. Ez természetesen hatást gyakorolt a népi műveltség állapotára is.

Magyarországon az 1950-es, 60-as, 70-es években intenzív népzene gyűjtések folytak. Ennek köszönhető például, hogy Zala megye 107 falujából közöltek párosító dalokat 1959-ben „A Magyar Népzene Tára” IV. kötetében, miközben a megye akkor jugoszláviai részből egyet sem, mert oda nem mehettek gyűjteni. Még a „határsávba” való belépéshez, Magyarország határ menti falvainak megközelítéséhez is külön engedélyre volt szükség.

A parasztságot termelőszövetkezetekbe kényszerítették, ami a falusi életforma gyökeres változását idézte elő Magyarországon, és a lakosság egy része, főként a fiatalság

az iparosodó városokban igyekezett munkát találni. A muravidéki magyarság, úgy tűnik, tovább őrizte közösségi életét és ezzel összefüggésben népzenejét. „Mindig ösztönyt vótunk. Annyiszor végigdalloztunk mi a faluba” – mesélte egy idős énekes 1998-ban. A kisebbségi lét elszigeteltsége is a hagyomány megtartását támogatta. Az életforma azonban itt is változott, és az életszínvonal a magyarországinál magasabbra emelkedett. 1998-as gyűjtőutunk legelső élménye a helyi tájnyelv gazdagsága, a kettős magánhangzók hajlékony zeneisége, „régiesége” volt, és az, hogy találtunk még összeszokott baráti társaságokat, akik tudtak, mert szoktak együtt énekelni. Meglepődve tapasztaltuk ugyanakkor, hogy a falusiakkal folytatott beszélgetésre, éneklésre nemegyszer modern, hideg-meleg vízzel, páraelszívóval ellátott konyhákban került sor, és ha az énekesnek valami nem jutott éppen eszébe, telefonon érdeklődött ismerőseitől. A magyarországi kis falvakban ez akkor még ritkaságnak számított.

A muravidéki gyűjtések eredményét 210 kotta segítségével mutatjuk be. Sorrendjük kialakításához népzenei és néprajzi szempontokat egyaránt figyelembe vettünk. A dalok alkalomhoz kötött használati módja határozta meg az első csoportot (1–61), és azért kerültek az élre, mert muravidéki sajtóság az efféle dalok viszonylag nagyobb aránya az alkalomhoz nem kötött dalokhoz képest.

Alkalomhoz kötött dalok

Jeles napok dalai (1–26)

A régi paraszti világban az időt az ún. jeles napokhoz mérték. Az esztendő ünnepei közül, csakúgy, mint másutt, Muravidéken is legtöbb a téli időszakra esik, amikor a földművelő munka szünetel.

A lucázás vagy kotyolás bőség- és termékenységvarázsló célú, Északnyugat-Dunántúlon és a Felföld nyugati részén ismert szokásával 1998-ban eleven gyakorlatként találoztunk a Muravidéken. Iskolás korú fiúk végzik adventben, december 13-án, Luca napján azért, hogy a kotlósek megüljenek a fészükön, a tyúkok sok tojást tojjanak, és a család gazdag legyen. A lucázás gyermekdalokhoz hasonló, ütempáros dallamára jellemző az archaikus intonáció, vagyis a még nem teljesen szabályozott hangközök használata, és olykor a beszédszerűség. Gönczi Ferenc jellemzése a muravidéki kotyolásra is ráillik: „dallama nagyon kezdetleges, monoton” (Gönczi 1914, 259–262). A jókívánások közt a muravidékiekhez hasonlókat idéz: „Tyijeték tiktyok, luggyok um megüllön, mind az ién kiét kis ..m a hüelibe!” (vö. 1) „Kijeték disznajának akkora szalánájó lëgyën, mind a zajtu, ajtu, ajtu!” „Annyi csibéje lëgyën kijetëknek, mind a ziegën a csillag, fűödön a fűszál!” (vö. 3) A szöveg olykor nyomdafestéket nem tűrő, termékenységre utaló vaskos részleteket is tartalmaz. Említésre méltó, hogy a helyi szlovénok lucázása, mely „boszorka formán felöltözött” leányok feladata, nincs kapcsolatban a magyarokéval.

A lucázáson kívül téli énekes szokás a betlehemezés, melyet sajnos hangfelvétel nem örökített meg. Horváth Károly Felsőlakosról közölt egy betlehemest (Horváth

1992, 196), a hozzá tartozó ének dallama könyvünkben mint karácsonyi köszöntő és karácsonyi ének szerepel más szöveggel (8, 11).

A karácsonyi köszöntés időpontja december 24., szenteste. Ilyenkor házról házra járva énekelnek az ablakok alatt karácsonyi énekeket, néha egész éneksorozatokat. A háziak a köszöntést adománnyal viszonzják. Zalagyertyánosban és Petesházán a köszöntő négy énekből állt (7–10). A szokást Gönczi Ferenc is tárgyalja, az ő idejében még kizárólag fiúk végezték (Gönczi 1914, 267).

István és János napján, december 26–27-én zenészekkel mennek köszönteni, szöveges énekekre nem emlékeztek (a Zala megyei falvakkal ellentétben). Újévi köszöntő azonban többféle formában is előkerült. Nevezetes az az ütempáros köszöntő, mely kizárólag Muravidéken ismert (13–15). Szövegének részlete a regösénekével egyezik („Adjon az Uristen ennek a gazdának...”). Őrihodoson kétféle újévi köszöntőt énekeltek felekezeti hovatartozás szerint, a reformátusok az *Új esztendő, vígságszerző* kezdetűt (16, 17), az evangélikusok a *Nékünk születik mennyei király* kezdetűt (18, 19). Széles körben ismerik az *Ó, szép Jézus, ez új esztendőben* kezdetű, katolikus egyházi népének változatait, melyek a templomi énekeskönyvi alaktól többé-kevésbé eltérnek (20–22). Gönczi Ferenc szerint ezzel köszöntöttek „régebben a 10–12 éves iskolás gyermekek [...] ott, ahol erre a házbeliék engedelmét kinyerték. Azután pedig ’erüt, egissigét, mindënbën büösségét, holtuk után üdvössigét’ kívántak” (Gönczi 1914, 229).

Vízkereszt napjához tartozott a háromkirályjárás. Kótban nagylányok gyakorolták: öten-hatan megálltak az ablakok alatt, és a *Háromkirályok napját, országunk egy istápját* kezdetű egyházi népénekkel köszöntöttek, majd viszonzásként pénzt kaptak. A szokás már 1939-ben megszűnt, a hozzá tartozó templomi ének változatait azonban Petesházán, Csenteiben és Kapcán is tudták (23).

Tavasszal, március 12-én, Nagy Szent Gergely pápa és egyháztanító emléknapján „Gergő-gyerekek” járják végig énekelve a falut Göntérházán és Radamosban, akiket a tanító választ ki a legjobb diákok közül. Öten vannak, ünneplőruhát, pántlikás kalapot viselnek. Régebben a pántlikás kalap helyett keménypapírból készült, felpántlikázott csákót hordtak (Gönczi 1914, 239). Kezükben kardot tartanak, arra tűzik a szalonnát, amit kapnak, karjukon kosár, abba gyűjtik a tojást. A szokás eredete a középkorba nyúlik vissza. Abból az időből származik, amikor még nem volt kötelező az iskola, ezért toborzással igyekeztek megkedveltetni a tanulást, és énekes adománykéréssel szereztek támogatást az iskolának, a tanítónak. A Gergely-járás Nyugat-Dunántúl meg a Felföld néhány falujában érte meg a 20. századot, és úgy tudjuk, hogy Muravidéken gyakorolták a legtovább (24, 25).

A naptári ünnepek énekeinek sorát könyvünkben a húsvéti feltámadási ének zárja. Az egész magyar nyelvterületen ismert, dór hangsorú dallamot Muravidéken fríg változatban énekeltek (26).

A jeles napok évről évre való ismétlődése egységes rendbe foglalja a falusi életet és a hozzájuk tartozó, egymástól nagyon eltérő dallamokat. E heterogén dallamvilág eredete a távoli múltba nyúlik vissza, és sok évszázad örökségét egyesíti magában.

Népzeneink archaikus, ütempáros rétegébe tartozik a lucázás (1–6) és az újévi köszöntők többsége (13–15). Középkori eredetű egy karácsonyi köszöntő és ének (8, 11, vö. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 101–105, II. 49–50), két újévi köszöntő (16, 17, vö. „Magyarország zenetörténete” I. 511–513) és a Gergely-járás (24, 25, vö. „Magyarország zenetörténete” I. 517–519). 16. századi eredetű két újévi köszöntő (18, 19, vö. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 74–75, II. 36–37). 17. századi három újévi ének (20–22, vö. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 196–197, II. 88–89), a vízkereszt ének (23, vö. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 168, II. 79) és a feltámadási ének (26, vö. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 66, II. 31). 18. századi egy karácsonyi köszöntő és egy karácsonyi ének (9, 12, vö. Domokos–Paksa 2016, 124. sz.), 19–20. századi – stílusjegyei alapján – két karácsonyi köszöntő dallama (7, 10).

Az emberélet szakaszaihoz és fordulóihoz kapcsolódó dalok (27–47)

Eredetileg a fiatalság műfaja a párosító, melyet azonban az idősebb korosztály is szívesen énekel (27–38). Ezekben a dalokban egy leány és egy legény nevét együtt említik, akikről feltételezhető, hogy összetartoznak, szerelmesek egymásba. A nevek összeéneklése, nyilvánosságra hozatala aszerint érinti a megnevezetteket, hogy érzelmeiket eltalálták-e, vagy ellenkezőleg, tréfás célzattal össze nem illő párokat kapcsoltak egymáshoz. A párosítókat többnyire közösségben végzett munkák során, fonóban, tollfosztáskor, tökmagköpesztéskor veszik elő. Nem is olyan régen a legnépszerűbb dalolási alkalmak voltak ezek, és Muravidéken egy-két évtizeddel tovább megmaradtak, mint Magyarországon. A párosítókat könnyed, derűs hangvétellel jellemzi. Dallamaik jelentős részben idegen földről kerültek a magyar hagyományba. Némelyikük már sok évszázada meghonosodott, így a *Szántottam gyöpöt* kezdetű, ún. „volta-dallam”, melyben egy 16. századi európai táncdallamot ismerhetünk föl (33, 34). Egy ugyancsak 16. századi cseh dallam (Kodály 1969, 67–68) szintén párosítóként él e tájon, kedvelt szövegei: *Zúg az erdő, zúg a mező* (30), *Végi Mari tornyos ágját magasra vetette* (31), *Horvát Pista befogatta két szürke lovát* (32). 18–19. századi eredetű népies műdalok is kaptak párosító szöveget (35, 36), és a korai új stílus dalai szintén (37, 38).

Az élet legkiemelkedőbb eseménye a házasságkötés, ami nemcsak az egyén sorsát, jövőjét határozza meg, hanem – hagyományos felfogás szerint – a közösség gyarapodását is szolgálja. Az esküvőt követő lakodalom két napig is eltartott. Az ünnepi asztalhoz való leüléskor szokták énekelni a 17. századi eredetű *Kánai menyegzőt*, mely Jézus első csodájának történetét mondja el (39, vö. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 170, II. 80). Manapság – funkcióváltással – ezüst- és aranylakodalmak alkalmával szólal meg a templomban. Az idős házaspárok igénylik, és így megőrzik fiatalságuk szép emlékeként ezt a több mint háromszáz éves dallamot. Lakodalmi mulatságban a vendégek szórakoztatására hangzott el a vallási ismereteket számba vevő, hosszú *katekizmusi ének* (40). A mulatság „szertartásos” mozzanatát alkotta a mozsártánc és a vánkostánc (41–44).

A dal, az ének nemcsak a vidám ünnepek elmaradhatatlan része, hanem a fájdalmas eseményeknél, haláleset kapcsán is jelen van. Muravidéken sajnos mindössze két halottas éneket és egy paródiát örökítettek meg a gyűjtések (45–47).

Táncdallamok és egyéb dalok (48–61)

Régi, nyolcadoló mozgású, kanásztánc-ugrós típusú táncokat kísérő, vokális dallamok (48–53, vö. Paksa 2010, 58., 36. sz.) és tangóharmonikán előadott csárdások (54–57), valamint koldusének-paródiák és árus kikiáltók (58–61) tartoznak ide.

Alkalomhoz nem kötött dalok

A nagyívű, ereszkedő, régi stílus és dallamköre (62–84)

Népzeneink legsajátosabb, a szomszéd népek népzenejétől leginkább eltérő, keleti eredetű dalai és azok leszármazottai (vö. Paksa 2012⁴, 118–135) Muravidéken is megtalálhatók, bár a teljes dalkészlethez viszonyítva kisebb arányban. A régi stílus pentaton hangsora legtöbbször idegen hanggal (dór átmenőhanggal) egészül ki. Tiszta pentaton dal alig fordul elő (66, 69).

Az ereszkedés történhet a strofa egészére kiterjedő kvintváltással vagy részleges kvintváltással (62, 63, 65–68, 72).

Az ereszkedő dallamvonal kvintváltás nélkül is megvalósul (64, 69–71, 73). Néha két azonos dallamsor után történik az ereszkedés (74, 75), a dallam középkezdes után ereszkedik (76, 77), esetleg már az előtagban eléri az alaphangot (78–80). A stílus modern továbbfejlődését a magasról ereszkedő csárdás dallamok jelentik (81–83).

Az ereszkedő dallamvonal ideálja nagyon mélyen gyökerezik zenei anyanyelvünkben. Így jöhetett létre egy „álereszkedő” dal egy új stílusú dal második feléből, magasra kanyarodó harmadik és mélybe hajló negyedik sorából, mely a teljes dalról leválva önálló, négysoros alakulatként vált népszerűvé (84).

Ami a dalok előadásmódját illeti, döntő többségük feszes ritmusú. 1998-ban sikertelenül kerestünk parlando-rubato előadású, régi stílusú dalokat. Sőt a dobronaki Korin Ferenc megjegyezte, hogy „Nálunk nem voltak ilyen elnyújtott nóták”, amit úgy kell értelmeznünk, hogy akkorra az emlékezetből már kiestek, elfelejtették őket. A könyvünkben szereplő néhány kötetlen ritmusú, régi stílusú dalt mind évekkel korábban gyűjtötték (70, 71, 73, 76, 77).

Emelkedő dallamvonalú dalok (85–106)

Nem alkotnak egységes stílust. Részben nyugati eredetűek, illetőleg származásuk még tisztázatlan. Vannak köztük újabb, 18. századi, tercváltó dallamok (95–98), és felbukannak az új stílus előfutárai (103–106).

Míg a régi stílusú dallamok közül csak egyet énekeltek balladaszöveggel (71), addig ebben a csoportban fordul elő legnagyobb számban ballada, melyeknek szövege is többnyire idegen eredetű (86, 88–92, 94, 100, 101, 103).

Korai új stílusú dalok (107–133)

A népzenetudomány legújabb eredményeként ma már részleteiben ismerjük az új stílus kibontakozásának folyamatát a 19. század második felétől, utolsó harmadától kezdve (Bereczky 2013). A stílus a nyelvterület középső részéről kiindulva terjedt szét, és bizonyos késéssel jutott el Erdélybe, Moldvába (ez az új stílusú dalok jegyzeteiből is kiolvasható). Kialakulása két fázisban történt, és a korai új stílus valamivel szorosabban kötődik a 19. század népies műdalaihoz. Ritmikája „régiesebb”, mint a kifejlett új stílusé, nélkülözi a később kötelezővé vált záró ritmust, a dallamsorok hangterjedelme pedig általában kisebb. Muravidék népzenejének jellegzetessége, hogy a korai új stílusnak viszonylag nagyszámú változatát tudják errefelé. Párosító szöveggel is éneklük őket (37, 38), a kifejlett új stílusban ilyen szövegek kapcsolatra nincs példa.

A korai új stílusú dalok tetemes része népies műdalból származik (107–109, 113–115, 117, 118, 123–125, 131). Népdalnak tekintjük őket, hiszen rájuk is vonatkozik Bartók Béla meghatározása, miszerint e dalok „a parasztok zenei érzésének ösztönzerű kifejezői...” és „a dallamok eredetének kérdését – vajon ismert vagy ismeretlen szerzőktől származnak-e; vajon más, pl. városi osztályból származtak-e át – a meghatározás, mint nem lényeges kérdést, mellőzi” (Bartók 1924, V). A népi használat csiszolja, módosítja, saját hagyományos izléséhez közelíti e dallamokat. A modern moll hangsor pl. a folklorizáció során pentatonná alakulhat át (108. III. sora, 113. II–III. sora, 131. I. és IV. sora).

Nem közöljük azonban azokat az új stílussal formailag egyező dalokat, amelyeket széles körben énekelnek ugyan, de műzenei jellegüket még erősen tartják. Ilyen például négy dal szűkített hármashangzat-felbontással (a strófa elején: AP 7014e, *i* vagy a harmadik sor végén: AP 6970h, AP 6971h), egy katonanóta dominánsszeptim akkordfelbontással (DAT 225_02), két ponyvaballada, melyek dallama szintén a funkciós gondolkodáson alapul (AP 7012e és DAT 228_02, hasonló Horváth 1992, 187/d, továbbá DAT 225_14, hasonló Horváth 1992, 187a).

Kifejlett új stílusú (és rokon) dalok (134–210)

A hagyomány legelevenebb rétegét alkotják, a gyűjtések során ezek a dalok kerültek elő a legkönnyebben. Különösen kedveltek a katonanóták. Népszerűségükön nem csodálkozhatunk, hiszen az új stílus kibontakozásában és viharos gyorsaságú elterjedésében nagy szerepet játszott a katonáskodás, a különféle vidékekről származó fiatalok közös kaszárnyai élete, melyhez a dalolás is hozzátartozott (vö. Szalay 2010, 73–82). A dalok szórakoztattak, könnyebb volt rájuk menetelni, és a távoli szülőföldre, az elhagyott

kedvesre, a családra emlékeztettek, enyhítették a honvágyat. A katonanóták szövegeiben feltűnik a sorozás színhelye, a lendvai Korona vendéglő, a kanizsai és a maribori kaszárnya, Kassa, Galícia, az orosz front, Doberdó, Olaszország. Általában férfiak énekeltek őket, köztük a 81 éves Gazdag József, akinek izes, lendületes előadása külön figyelmet érdemel csakúgy, mint Bíró Ferenc élénk, pattogó ritmikája. Katonanótából alakították át helyi viszonyokra alkalmazva az *A lëndvaji szvëttërgyár; döljön lë ja teteje* kezdetű dalt (193). Eredeti szövegében a *kaszárnya* tetejéről van szó, és a magyar huszárok leveléről.

Az új stílusú daloknak gyakran ingadozik a szótagszáma. Ha csak olvassuk a szövegeket, ügyetlenek, „döcögősnek” találhatjuk őket. Énekelve azonban a szótagszám-többlet nem okoz időbeli eltérést, a stílusban olyannyira kedvelt ritmusaprózás-összevonás a különböző hosszúságú szövegeket egyazon időkeretbe foglalja (pl. 153, 180, 184–186, 206). Ez az eljárás változatosságot, élénkséget eredményez. Itt említjük meg a számos muravidéki dalban jelentkező ütemváltást, mely jóleső mozgalmasságot kölcsönöz az előadásnak (pl. 4/4 váltakozik 2/4-del: 149, 150, 157–159, 171–175, 189–195, 198–200; 3/4 váltakozik 2/4-del: 110, 112, 121, 122).

Az új stílus hangnemeiben régies és különleges vonások is mutatkoznak. Ilyen bizonyos „hiányos hangsorok” használata (pl. nem szerepel a szext: 153, nem szerepel a terc: 156). Előfordul, hogy egyazon dal hangsora kétféle: a szélső sorok pentaton-jellegűek, míg a második-harmadik sor mixolíd (173), a szélső sorok hangsora dúr, a középsőké mixolíd (171).

Énekesek

Összesen 67 énekessel készültek hangfelvételek. Bár a gyűjtők, mint említettük, csak az 1960-as évektől kezdve jutottak el Muravidékre, több olyan idős énekessel is találkoztak, akik még a 19. században voltak fiatalok vagy kisgyermekek (Rozsmán Istvánné, Gál Sándor, Gál Katalin, Tóth Lajos, Both József, Bíró Ferenc, Szarjas Vendelné Németh Mária). Kiemelkedik közülük előadásmódjával és gazdag dalkészletével az 1894-es születésű, már említett Bíró Ferenc és az 1897-es születésű Szarjas Vendelné. Bíró Ferenc jóízű előadását táncos lüktetés és kitárulkozó vidámság határozza meg (25, 39, 98, 106, 137, 138, 148, 162, 163, 171, 173, 195, 196), Szarjasné ezzel szemben bensőséges, visszafogott, és dalainak szövegében erős a tájnyelvi ejtés (103, 113, 120, 122, 134, 140, 150, 164, 172).

Hangfelvételtől nem ismerjük az 1901-es születésű Farkas Margit előadásmódját. Ő régies repertoárjával tűnik ki környezetéből (64, 67, 69 és 68, 86 jegyzet).

Az 1905-ös születésű Soós Jánosné egymaga három balladát is énekelt (85, 86, 92), ezenkívül különféle alkalomhoz kötött és új stílusú dalokat (24, 38, 48, 58, 105, 110, 123, 136, 147, 165).

Az 1913-as születésű Göncz István 85 éves korában is jól emlékezett számos dalra és szokásra, köztük a lucázásra, koldusénekekre és vásári kikiáltóra, balladára, katonanótára (1, 59, 60, 90, 183, 202).

Az 1938-as születésű Gyurica Józsefné széles körű daltudása szintén a legkülönbözőbb műfajokat foglalja magában (7, 9–11, 21, 32, 33, 68, 80, 87, 116, 119, 146, 187–189). Tiszta, biztos intonációja alkalmassá tette arra, hogy társaival együtt a tempolomi éneklést vezesse Alsólendván, amikor ott nem volt magyar kántor.

Egykorú vele Adorján Lajos, aki csak két dalt énekelt, de bennük tökéletesen valósított meg egymástól eltérő zenei karaktereket: a hajlékony, érzékeny parlando-rubatót egy betyárballadában (88) és a lendületes, táncos karaktert, melyet apró dinamikai különbségek, finom hangsúlyok tesznek különlegessé (52).

A gyűjtők idősebb és középkorú énekeseket keresnek fel, mivel tőlük várható a hagyomány mélyebb ismerete. Muravidéken azonban gyerekekkel is készültek hangfelvételek olyan szokásokról, amelyeket iskolás fiúk végeznek. A lucázás és a Gergely-járás szokását az énekesek a gyűjtés évében is gyakorolták (2, 6, 24).

Monográfiánk legfiatalabb adatközlője a nyolcéves Bacsó Juliska. Népies műdalból folklorizálódott új stílusú dalt hallhatunk tőle hibátlan ritmikával, és a nagy hangterjedelemmel is sikeresen megbirkózott (207). Világosan artikulált tájnyelvi szövegmondása arra a reményre jogosít, hogy a következő nemzedékek is ragaszkodnak majd nyelvjárásukhoz.

Hangszeres zene

Gyermekjáték hangszerek leírását és rajzait közölte Gönczi Ferenc a 20. század elején (Gönczi 1914, 548–550), azonban a hangszeres zenére csak a legkésőbbi, 1998-as gyűjtés terjedt ki. Akkorra a furulyának már csak emlékezete maradt fenn, egy őrihodosi asszony említette, hogy édesapja még játszott rajta. Kedvelt hangszer volt a citera, nemegyszer multságokban is ez szolgáltatta a zenét. A petesházi citerás játéka azonban – a magyarországi zenei táborok egységesítő hatása miatt, ahol sokszor megfordult – már alig őrizte a helyi stílust. A cimbalomnak régi, láb nélküli kisebb formájára, az ún. kiscimbalomra többen emlékeztek. Ezt kiszorította a modern cimbalom, melyet talicskán szállítottak egyik faluból a másikba. Cimbalom nélkül nem volt teljes a zenekar, és még a templomban is megszólalt nagyobb ünnepek alkalmával Dobronakon. Cimbalomfelvétel azonban nem készült. A radamosi cimbalmos megromlott egészsége miatt már hat éve nem játszott, amikor a gyűjtők felkeresték, a csentei cimbalmosnak meg éppen sérült volt a keze.

Sokat változott a zenekar összetétele. Több régi lakodalmi csoportképen – melyek a virtuális Szlovéniai Magyarság Nemzetiségi Múzeumából valók – még a hagyományos vonósbanda látható az első sorban. Radamosban Cseke Ferenc prímás szerint a zenekar tagjai a következők voltak: egy vagy két prímás, cimbalmos, harmonikás, bőgős. Lakodalmakban játszottak Csente, Dobronak, Hídvég, Kámaháza, Zsitkóc falvakban. „A környéken a cigányokat nem szerették annyira. Mi nem vártuk azt, hogy füzessenek. Többet kerestünk, mint aki a pénzre vágyott... Délután négy órakor odamentünk, aztán két éjjel tartott a lakodalom, a nép amíg bírta.” Cseke Ferenc nagybátyjától tanult, akinek Kapcán volt bandája. Ő maga először Bánután alakított bandát.

A bánutai, 1921-es születésű Cigány Lajos primás 18 évesen maga kezdett hegedülni, „maga tanugatott”. Elsőként a *Komámasszony, ördög bújjon bocskorába* kezdetű dalt próbálgatta (vö. 53). Amikor már sikerült néhány dalt eljátszania, nagybátyjához (édesanyja testvéréhez), a híres kapcai primáshoz, Császár Istvánhoz fordult, aki kontrázni tanította. Később bandát alapított, talált cimbalmosnak, kontrásnak valót. A nótákat Ratkó cigány tanította nekik, „egy nap hat nótát, két hónapig mindig jött. Füzettük az órabért, még egy liter bor kellett neki. Éjjel álmomba mintha az öreg Ratkó verte vóna a fülembe. Szépen sorba mind léfüttyütem a nótákat. Állandóan topogatni köllött, mind a baknyulnak, de muszáj volt tartani az ütemet.” Bálokban játszottak vasárnap délutánonként. Sokat muzsikáltak Csentében, Völgyifaluban, Dobronaktól le Pincéig, Kapcáig. „Annyit kerestem, új hegedűt is vettem.” Később a banda széteszlott, a kontrás kint maradt a fronton, a tercprimás elköltözött.

1998-ban is működtek zenekarok, a kóti Horváth Ferenc hegedűst emlegették, aki Németországban dolgozik, de lakodalomra hazajön muzsikálni. Két harmonikás és egy dobos a társa.

A szécsiszentlászlói Dora Géza primás az egyetlen, akinek játékaról használható hangfelvételek készültek (41–44, 54–57, 65). „Hároméves koromban kezdtem tamburával – mesélte. – Édesapám hozta, itt nem volt.” Aztán hegedült, majd 1955-től gombos harmonikán játszott, végül tangóharmonikán. Első zenekarában még hegedű, cimbalom, harmonika, dob szerepelt, később a cimbalmot felváltotta a klarinét. Játszottak polgári táncokat (valcer, polka, fox, francia négyes, „szotics”) és csárdást. Dobronak és Lendva környékén szolgáltattak zenét, a repertoár annak megfelelően módosult, hogy magyaroknak vagy szlovénoknak muzsikáltak.

Az elbeszélésekből az derül ki, hogy számos zenekar működött Muravidéken, és a muzsikások többnyire nem cigányok, hanem magyarok voltak. Ez a helyi zenei élet figyelemre méltó jellegzetessége.

A szlovén zene hatása

A szlovén zene hatása az énekelt népdalokat nem érintette. Két másik területen azonban egyre inkább érvényesül. Legkönnyebben a hangszeres tánczenében, hiszen a zenekarok minden nehézség nélkül, vonzó újdonságként szállítják, közvetítik a dallamokat. Másrészt az istentiszteleteken, ahol ugyanaz a kántor játszik mind a magyar, mind a szlovén misén. A szlovénok hagyományos többszólamú éneklését a magyarok is átvették – mint azt 1998-ban a dobronaki szentmisén hallottuk – a népénekekben és az énekes válaszokban. A dobronaki templomi kórus hangfelvételein régi magyar, középkori és 17. századi eredetű dallamok hallhatók, melyekhez „terceltek”, illetőleg hallás után kísérő szólamokat illesztettek (11, 39, 45). Szlovén egyházi énekek is terjedőben vannak magyarra fordított szöveggel.

Közlési mód

A dalok döntő többsége első közlés. Kiss Lajos, mint említettük, gyűjtését maga jegyezte le, a többi hangfelvétel lejegyzése Paksa Katalin feladata volt. A kották közepesen részletesek, vagyis nemcsak a dal hangjait és ritmusát, hanem bizonyos mértékig az előadásmódját is ábrázolják. A legtöbb dal előadásmódja *tempo giusto*, amit nem jelzünk, csupán az ettől eltérőket. A további versszakok apróbb, árnyalatnyi módosulásait általában nem foglaltuk írásba, csupán a lényegesebbeket. Így az alkalmazkodó ritmus eltérései mindig ki vannak írva, a nyolcadmozgás kisebb ritmikai változásai azonban csak ritkán, ha a zenei karakter szempontjából lényegesek. A díszítőhangok szerepelnek, de ha később elmaradnak, azt nem jelöltük. A kották fölötti számok azt a helyet mutatják, ahol az első versszakhoz képest a további versszak(ok) eltér(nek), a variánsok alatti számokból pedig kiolvasható, hogy az eltérés hányadik versszakban történt. Ha egy dalt többen is többé-kevésbé hasonlóan énekeltek, akkor összevont kottán közöljük. Zenei variánsokat *ossia* különbözteti meg. A szövegsorok variánsai dőlt betűvel szerepelnek. Egyező szövegek tájnyelvi eltéréseit viszont nem tüntetjük föl. Ha a variánsjelölés olykor szövevényesnek tűnik, tanácsos meghallgatni a hangfelvételt, mert az egyszerűbben igazítja el az érdeklődőt. A dalszövegek tájnyelvi hangzását igyekeztünk visszaadni úgy, ahogyan azt a felvétel rögzítette. A tájnyelv használata azonban nem következetes, általában a köznyelvvvel keveredik. A Horváth Károly könyvéből átvett kották más elvek alapján készültek, variánsokat nem tartalmaznak, szövegük köznyelvi.

A kották után a néprajzi adatok következnek: először a helynév az 1913-as helységnévtár szerinti alakban, majd az előadó neve. A nők esetében ezt a gyűjtők többféleképpen rögzítették: asszonynév és lánykori név, csak asszonynév, vagy a férj vezetékneve a lánykori keresztnévvel jugoszláviai–szlovéniai gyakorlat szerint. Zárójelben látható a születés éve (és a születés helye, ha az a lakóhellyel nem egyezik). Az adatsort a gyűjtők neve, a gyűjtés ideje és a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézete népzenei archívumának nyilvántartási jelzete zárja (AP = Akadémiai pyral-hanglemez, DAT = DAT kazetta, HK_CD = Horváth Károly gyűjtését tartalmazó CD). Ha ugyanarról a dalról több felvétel is készült, azok jelzete zárójelbe került. A hangzó mellékletre piktogram hívja fel a figyelmet.

A dalok jegyzetei tájékoztatnak a zenei jellemzőkről, a dalvariánsokról, földrajzi elterjedésükről, továbbá a dallam típusáról „A Magyar Népzene Tára” kötetekben és a „Típuskatalógus”-ban. Ha ezekben nem szerepel az illető típus, akkor az „MTA népzenei gyűjtemény”, vagyis a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézete központi népzenei gyűjteményének típusszámát adjuk meg. Alkalmanként szó esik a dallamok szövegkapcsolatairól és műfajairól is.

Hangzó melléklet

A hagyományos népi előadásmód kottában nem ábrázolható hangzásvilágát közvetíti, és segíti mindazokat, akik szeretnék megtanulni és hitelesen előadni a dalokat. A bőséges válogatásban minden elfogadható minőségű felvétel szerepel (összesen 175), és néha ugyanaz a dal többször is, ha több előadó énekelte. Kihagytuk a nem egészen tisztán vagy öreg, elfúló, beszédszerű hangon intonált dalokat, a városi divattól befolyásolt, modoros, nótás hangvételű dalokat és természetesen a technikailag nagyon gyenge felvételeket. A hangfelvételek gondozása, a zenei rekonstrukció és a CD-ROM Németh István munkája.

A tájnyelvről

A népdalok hangzásvilágának egyik meghatározója a szöveg, ezért döntöttünk úgy, hogy a dalok szövegét nem köznyelvi alakban, hanem valóságos elhangzásuknak megfelelően publikáljuk. A továbbiakban a muravidéki tájnyelv néhány jellegzetességére hívjuk fel a figyelmet példák segítségével, a teljesség és szakszerű nyelvészeti vizsgálódások igénye nélkül.

A muravidéki tájnyelv zeneisége elsősorban a kettős magánhangzóknak és a magánhangzók köznyelvtől eltérő használatának köszönhető.

Kettős magánhangzók: *ié, uó, üő*. „Isten tartsa *biékösségbe* ez új esztendőbe” (13). „Mégjött a *levjél* fekete pöcsittel” (113). „Éggyet tettem a Balaton *vizjébe*, / Kettüt még a *ruózsafa* tövébe” (121). „Fölsü Mari *káposztát füőz*” (35). „A fejfámra *szülütüőkét* ültetteték” (117).

A dunántúli nyelvjárásokhoz hasonlóan használják az *ë* hangot, de helyi sajátágként az *e* a szó végén gyakran *ë*-re változik: „Sudár magas, sudár magas / A nyárfa *tetejë*” (84). „Csalfa volt a kis angyalom *szivë*, / Sej, azzal csalogatott *idë*” (102).

Az *ë* helyett nem ritkán *ö*-t ejtenek: „Pásztorok, *keljetök, jés* gyorsan menjetök” (10). „Ó, Mária, *esedözz jérottünk, jédös* reményünk” (22). „Mégjött az orosz *százezör* embörrel” (113). „*íÉ* llöszök a rozmaring *szödüje*” (120).

Az *é* *i*-re változik: „Ha *nëm* annak *körtit*, elopom a Böskit” (1). „Élős a bajnit a fegyveremén” (163). *Elneveztik felsigsirtü pártütöknek* (98).

Az *ó* helyett *u*: „*Dijju, magyaru, gyerëkéknëk* vallu” (1). „Fehér labdaruzsa” (74). „Erre gyere csak, maj *mëgcsókullak*” (81).

Az *ő* helyett *ü*: „*Feketë jász, fehér slingëlt zsebkendü*, / *Juhászlegény* volt az első *szeretüm*” (86).

Az *a* helyett *o*: „*Mer ëgy füstös konyhábo* / *Több köll, mind ëgy tisztábo*” (60). „*Mjërt nëm löttem juhászlegén babájo*” (86). „*A Savanyú tizenhat szé' gatyájo* / *Ráakadt a csipkebokor ágáro*” (110).

Az *á* helyett *i*: „*Csipkebokor, bocsidd el a gatyámot*” (110). „*Idëhallik a kopicsulások*” (176).

Ami a mássalhangzókat illeti, a köznyelvhez képest gyakran megrövidítik, ill. meghosszabbítják őket. Ez utóbbira példa: „Zugg az erdő, zugg a mezző” (30). „Telle volt a köténye rózsalevéllal, / Pici szája csábító beszjéddel” (141).

A *gy* mássalhangzó helyett *j*: „Szomorujan huzza föl a sugárfát, a jenge csigaszárt” (139). „A főutcán viégigmenni nem merék, / Mer azt mondják, feketé jászt viselék. / Fekete jász, fehér slingelt zsebkendü, / Juhászlegény volt az első szeretüm” (86).

Az *ly* helyett *l* vagy *ll*: „*ll* he/ben királok, / Urfijak, császárok / Tanittatnak” (25). „Disznójokon o/llan vastag szalonna lëgyën, mind az ajtufiélfa” (4). „Jaj de szjélës, jaj de hosszú ez az ut, / Amëllikën kilenc bëtyár elindult” (172).

Mássalhangzó betoldása a szóba: „Hat ho/napi szenvedélyem van belejegyezve” (193). „Jövü ho/nap huszonhatodikán katonának visznek már” (199). „Adj egy cso/kot, mert mëghalok utánnad” (143). „Szép páros cso/kodért áldjon mëg az Isten” (188).

Előfordul, hogy a személyjeles szókat kettősen képzik: „A magok tiktyokok annyit tojjanak, mind a riétën a fűjszál, fűjszál” (3).

Régies vonás, hogy az *a* névelő helyett néha *az* áll: „Az hodosi állomásra lëkiserjeték” (115). „Az hodosi legényëkbül szeretütöt nem találók” (198).

Paksa Katalin

Göntérháza, 1904. Asszony régies fehér ruhában, karján pacsa [fejkendő]

Fényképezte Bátky Zsigmond. Néprajzi Múzeum

Predgovor

V srednji Evropi prelomnice 20. stoletja niso preoblikovale le politične pripadnosti in vsakdanjega življenja narodov in ljudstev, ampak so korenito vplivale tudi na pojmovanje istovetnosti, ki jo opredeljujejo materni jezik, izročilo in kultura. Zaradi vpliva tega nenaklonjenega, večplastnega procesa se je do začetka 21. stoletja bistveno spremenil značaj navezanosti na ožjo in širšo skupnost, nemalokrat se je v nasprotju z zgodnejšo močno narodno zavestjo oziroma zaradi njenega slabljenja po eni strani uveljavila regionalna zavest ali pomen navezanosti na svojo državo, po drugi strani pa se je kot pomemben dejavnik izoblikovala zavest o pripadnosti skupnosti na osnovi etnografskih, jezikovnih, glasbenih in drugih kulturnih dejavnikov.

Čeprav ljudsko glasbo mnogi uvrščajo med odslužene vrednote preteklosti, pa je ta danes še posebej pomemben sestavni del naše kulture, ki povezuje ljudi in mikroregije in ustvarja med nami identičen ali podoben sistem vrednot, ne oziraje se na to, ali živimo v eni ali v več državah, ali moč naše narodne pripadnosti stagnira ali upada. Ta pojav za naš geografski prostor, za Karpatski bazen in srednjo Evropo, znotraj njiju pa za Madžare, še posebej velja. Če pojemo madžarske ljudske pesmi, je naša pripadnost univerzalni madžarski kulturi očitno izražena.

V duhu zgornjih misli je priprava monografske izdaje o prekmurski madžarski ljudski glasbi izjemnega pomena, saj zapolnjuje vrzel na tem področju, prihaja pa izpod peres izvrstnih strokovnjakov za ljudsko glasbo, Katalin Paksa in Istvána Németha. Pomen pod pokroviteljstvom Madžarske akademije znanosti pripravljene publikacije s temeljitim pregledom strokovnega in kronološkega vidika je izjemen tako po znanstveni kot praktični plati. Obmejni prostor ob slovensko-madžarski meji oziroma območja nekdanje železne in Zalske županije, ki so pripadla današnji slovenski državi, na zemljevidu madžarske ljudske glasbe poslej ne bodo več predstavljala belih lis. Po drugi strani pa bo za ljubitelje ljudske glasbe, skupine ljudskih pevcev in ljudske godce iz Prekmurja in od drugod na razpolago strokovno verodostojna zbirka, ki predstavlja ljudsko glasbo te pokrajine s težnjo po univerzalnosti, upoštevajoč tudi že objavljena dela različnega značaja in obsega.

Madžarska ljudska glasba v Prekmurju zrcali v pretežni meri istovetnost ali podobnost z drugimi etnografskimi pokrajinami v zahodnopanonskem prostoru, saj regija, ki je nastala na začetku 20. stoletja, nima samostojnega izročila. Ljudska glasba, značilna za nekdanje etnografske pokrajine Hetiš, Göcsej in Stražno krajino, pa tudi za bolj

oddaljene madžarske mikroregije, predstavlja tudi dediščino Prekmurja, na katero so imele rahel vpliv tudi druge jezikovne sredine. V nasprotni smeri, v ljudski glasbi prekmurske slovenske in medžimurske hrvaške skupnosti, pa je možno zaznati intenzivnejši madžarski vpliv. Sosednji narodi so na napeve ljudskih pesmi Madžarov, ki so živeli ob Muri, in tudi ljudskih pesmi drugih madžarskih pokrajin, občasno tvorili besedila v slovanskih jezikih, kar je bila samoumevna posledica tisočletnega sobivanja v Kraljevini Ogrski.

Veličastna zbirka, ki sta jo pripravila Katalin Paksa in István Németh, postavlja spomenik tudi maloštevilnim, toda nedvomno dragocenim raziskovalcem, ki so bodisi priložnostno bodisi več desetletij vidno delovali na področju odkrivanja in ohranjanja madžarske ljudske glasbe v pokrajini ob Muri. Obdobje jugoslovansko-madžarske hladne vojne ni bilo naklonjeno popisovanju ljudskih pesmi v Prekmurju, kasneje, in sicer od šestdesetih let 20. stoletja naprej, pa je opravljalo to pomembno delo najprej nekaj strokovnjakov iz Vojvodine, kmalu potem pa tudi več strokovnjakov iz matične domovine. Brez težnje k popolnosti je treba omeniti Károlya Horvátha starejšega, ki je bil 30 let, od leta 1968 pa do svoje smrti leta 1998, pomemben popisovalec, izdajatelj, vzgojitelj in promotor zakladnice prekmurskih madžarskih ljudskih pesmi. V tem obdobju je vodil štiri skupine ljudskih pevcev, z njegovim imenom pa je povezana še prva, tudi strokovno priznana zbirka ljudskih pesmi. Po njegovi smrti je bil po njem poimenovan najprestižnejši festival prekmurske madžarske ljudske glasbe, na katerem je nemalokrat nastopilo 10 do 15 prekmurskih skupin in še ducat pevcev in skupin ljudskih pevcev z Madžarske, saj je bil organiziran kot regionalna prireditev v sklopu gibanja ljudskega petja Lajosa Vassa ali državnega ocenjevanja ljudske glasbe z nazivom KÓTA. Plemenito poslanstvo svojega očeta še danes nadaljuje njegov sin, mlad mojster ljudske umetnosti Károly Horváth mlajši.

Nekaj za pokrajino značilnih ljudskih običajev, ki so pomembni tudi z vidika ljudske glasbe, so že v šestdesetih letih 20. stoletja posneli medijski strokovnjaki iz Novega Sada, nekaj desetletij kasneje sta priznana avtorja pričujoče monografije že strokovno popisovala ljudske pesmi, čez nekaj časa pa sta tudi Pomurski madžarski radio in uredništvo madžarskega narodnostnega televizijskega programa pripravila dragocene posnetke in filme o ljudski glasbi te pokrajine, npr. v filmu o prekmurski madžarski gostiji. V preteklih letih je bilo v izvedbi prekmurskih madžarskih skupin ljudskih pevcev posnetih več zvočnih nosilcev z ljudskimi pesmimi iz naše zakladnice. Tudi pričujoča pomembna publikacija bo poslej za naše skupine ljudskih pevcev in vse zainteresirane vir, ki ga bo mogoče s pridom uporabljati v praksi.

Avtorjema in pokroviteljem se iskreno zahvaljujem za to, da so vrednote izročila prekmurske madžarske ljudske glasbe, pomembnega čuvarja in oblikovalca naše narodne zavesti in pripadnosti, povezali v šopek, jih strokovno ovrednotili in objavili v monografski izdaji. Pričujoča zbirka je z vidika naše skupnosti z opravljenim delom vred pomembna vrednota in dokazilo, z vidika univerzalne zakladnice madžarske ljudske glasbe pa gre verjetno za umestitev enih od najmanjših, toda živahno lesketajočih in nepogrešljivih mozaičnih kamenčkov v enovito nacionalno zakladnico.

László Göncz

pisatelj, zgodovinar,

državnozborni poslanec madžarske narodne skupnosti v Sloveniji

O ljudski glasbi v regiji

S pričujočo publikacijo je izpolnjena stara obljuba. Leta 1998 sva s sodelavcem Istvánom Némethom v Prekmurju popisovala ljudsko glasbo, o čemer sem v lendavski reviji *Murajtáj* med drugim zapisala: »Zakaj sva prišla prav v Prekmurje? Najina raziskovalna naloga je spoznati celoten korpus madžarske ljudske glasbe od Prekodonavja do Moldavije, od Gornje Ogrske do Vojvodine. Ne smemo pa izpustiti niti prekodonavske dialektologije ljudske glasbe z zahodnega mejnega območja. Zbrane napeve bomo hranili v zvočnem arhivu ljudske glasbe Inštituta za muzikologijo Madžarske akademije znanosti. Ljudska glasba te pokrajine je namreč v arhivu trenutno zastopana le z zbirateljskim delom Lajosa Kissa iz leta 1969. Hkrati želiva z najinimi sredstvi prispevati tudi k ohranitvi izročila na lokalni ravni, po načrtih pa naj bi popisani material izdali na zgoščenki.«

Opravljanje drugega dela in drugih nalog je dolgo oviralo objavo najinega zbranega gradiva. Zamuda pri objavi pa se je izkazala za koristno, saj je v preteklem daljšem časovnem obdobju dozorela misel, da bi bilo dobro najino zavezo v bistveni meri dopolniti, saj se ne smemo zadovoljiti le z izdajo ene zgoščenke na osnovi ene zbirateljske poti, ampak je potrebno upoštevati vse, kar nam je dosegljivo v zvezi z ljudsko glasbo v Prekmurju. Namesto objave izbranega zvočnega gradiva ponujava monografski povzetek o ljudski glasbi regije v obliki publikacije z notnimi zapisi in bogato zvočno prilogo. Ocenila sva torej, da je potrebno obdelati tudi pesemsko gradivo, ki ga je zbral Lajos Kiss, pa tudi gradivo, ki sta ga zbrala Ernő Király in Károly Horváth, saj se je medtem izkazalo, da so se njuni posnetki »skrivali« v zvočnem arhivu Inštituta za muzikologijo.

Za pripravo prekmurske monografije je bilo na razpolago sorazmerno malo podatkov. Medtem ko so na drugih območjih Zalske in železne županije že leta 1905 nastali fonografski posnetki, zahvaljujoč dejavnosti Béle Vikárja, kateremu so sledili še številni drugi popisovalci, se je v Prekmurju popisovanje začelo šele v šestdesetih letih 20. stoletja. Polstoletna zamuda je zaradi počasnega izginjanja ljudskega izročila pravzaprav nenadomestljiva. V pričujoči monografiji smo se torej zaradi pomanjkljivega zbirateljskega dela morali odreči težnji po popolnosti. Kljub temu je – ali pa morda prav zaradi tega – upravičeno primerjati in objaviti vse, kar nam je znano.

Veličastno etnografsko delo Ferenca Gönczija, objavljeno leta 1914, se ukvarja tudi s to regijo. Poglavja o folklori in notni zapisi iz njegove knjige so služili kot znanstveni prispevek k najinim raziskavam.

Popisovanje ljudske glasbe se je začelo leta 1962. Zapisovalci so obiskali dvaindvajset naselij in v sedemnajstih pripravili posnetke z ljudsko glasbo. To sicer ni majhno število, vendar gre za izjemno majhne vasi s sto do dvesto prebivalci. Če se pomikamo od juga proti severu po nekdanji Zalski županiji, so ta naselja Petišovci, Dolina, Dolnji Lakoš, Kot, Gornji Lakoš, Čentiba, Kapca, Gaberje, Dolga vas, Mostje, radmožanci, Genterovci, Kamovci, Žitkovci, Dobrovnik in Motvarjevci; v železni županiji pa Čikečka vas, Prosenjakovci, Domanjševci, Krplivnik, Šalovci in Hodoš. (V Zbirki pesmi so imena vasi v madžarskem besedilu zapisana v obliki, v kakršni jih najdemo v seznamu madžarskih krajevnih imen iz leta 1913, kar je običajno v etnografiji, njihova današnja imena pa so navedena v Seznamu krajevnih imen.)

Znano je, da je najzgodnejše popisovanje povezano z imenom skladatelja Erna Királya, ki je leta 1962 kot jugoslovanski državlján in urednik ljudske glasbe na Radiu Novi Sad po službeni dolžnosti obiskoval območja jugoslavije z madžarskim prebivalstvom. S svojimi posnetki je pripravljál radijske oddaje, za kar pa ni potreboval notnih zapisov. Tako je transkripcijo teh pesmi šele v bližnji preteklosti, več kot pol stoletja po opravljenem popisovanju, opravila Katalin Paksa.

Glasbeni pedagog Károly Horváth je začel v Prekmurju popisovati ljudske pesmi leta 1968, svojo zbirateljsko dejavnost pa je nadaljeval tudi kasneje kot vodja skupin ljudskih pevcev, in sicer vse do leta 1989. Med njegovimi zvočnimi posnetki, ki jih hranijo v Inštitutu za muzikologijo, je bilo zelo malo posnetih v Prekmurju, toda veliko pesmi je objavil v knjigi z naslovom *Átimennék a Murán ...* [Šel bi čez Muro ...], ki vsebuje hetiške ljudske pesmi z obeh strani slovensko–madžarske meje. Njegovih pesmi iz Prekmurja ne objavljamo znova, a se nanje sklicujemo kot na primerjalni vir, iz te knjige pa objavljamo nekaj pesmi starega sloga, brez katerih bi bila celovita podoba ljudske glasbe pomanjkljiva. Z namenom, da bi jih popularizirali, imajo objavljene note značaj osnutka, oznak za tempo ni, besedila pesmi pa so zapisana v pogovornem jeziku.

Raziskovalec etno glasbe Lajos Kiss, rojen v Somborju, je kot sodelavec skupine za popisovanje ljudske glasbe Madžarske Akademije Znanosti obiskal Prekmurje leta 1969. Zbrane pesmi je zapisal, njegovi notni zapisi in zvočni posnetki so arhivirani v zbirki ljudske glasbe Madžarske Akademije Znanosti, kot smo že omenili.

Na koncu velja omeniti še najnovejše skupno zbirateljsko delo Istvána Németha in Katalin Paksa iz leta 1998, na katero ju je napotil Inštitut za muzikologijo Madžarske Akademije Znanosti. Pri delu jima je bil v veliko pomoč poznavalec teh krajev Zoltán Kepe Lendvai.

Zainteresirani so lahko doslej spoznali le majhen del gradiva, popisaneга v Prekmurju. Razen pesmi v knjigi Károly Horvátha z naslovom *Átimennék a Murán ...* [Šel bi čez Muro ...] je bilo natisnjenih oziroma na zvočnem nosilcu objavljenih le nekaj pesmi. Lajos Kiss je v študiji z naslovom *Köszöntök a jugoszláviai magyar népzeneben* [Voščila v jugoslovanski madžarski ljudski glasbi] objavil božično voščilo iz Gaberja in pesem o gregorjevem obhodu iz Genterovcev (Kiss 1972, 58–60 in 68–71).

Obhod na gregorjevo je bil vključen tudi v učbenik Kláre Bodza in Katalin Paksa z naslovom *Magyar népi énekiskola* [Šola madžarskega ljudskega petja] (Bodza-Paksa 1992, 94). Na CD-rom Antologija madžarske ljudske glasbe, ki predstavlja ljudsko glasbo s celotnega madžarskega jezikovnega območja, je uvrščena druga varianta pesmi, ki so jo peli na gregorjevo (III_5_08a), na njem pa sta objavljeni tudi pesem v starem slogu s Kapce (III_5_05a) in svatovska pesem iz Radmožancev (III_5_07b). Največ prekmurskih pesmi je objavil János Bereczky v zbirki z naslovom *A magyar népdal új stílusa* [Novi slog madžarskih ljudskih pesmi], ki obsega štirih zvezke. Glede na delež objavljenih pesmi pa tudi to ni veliko, saj od 2500 notnih zapisov zastopa to pokrajino le devet (Bereczky 2013, 115, 214, 822, 828, 1602, 1661, 1676, 2013, 2345). Nazadnje je bila v knjigi, ki obravnava povezave med notnimi viri iz 18. stoletja in ljudsko glasbo, objavljena pesem s Hodoša (Domokos–Paksa 2016, notni zapis 158i).

Velika izguba madžarske etnomuzikologije je, da je madžarska ljudska glasba iz Prekmurja v celoti izostala iz kritične serije skupnih objav. Čeprav je bilo v zvezkih *A Magyar Népzene Tára* [Zbirka madžarske ljudske glasbe] doslej objavljenih skoraj 15.000 pesmi, pa v njih niso objavili oziroma niso mogli objaviti niti ene prekmurske pesmi. Tudi zaradi tega sva čutila dolžnost, da objaviva celotno razpoložljivo gradivo o ljudski glasbi, in sicer na tak način, da bo ustrezalo tako za raziskovalne kot izobraževalne namene. Pričujoča monografija vsebuje 356 podatkov iz Prekmurja, gre pa predvsem za zvočne posnetke in pesmi, ki smo jih vzeli iz knjige Károlya Horvátha oziroma na katere se sklicujemo. Med popisovanji posnete pesmi, ki so ljudski glasbi tuje, smo smiselno izpustili iz obdelave.

Madžarska etnomuzikologija raziskuje glasbo celotnega jezikovnega območja v sedmih državah, in sicer ne glede na državne meje. Tudi zalska ljudska glasba in ljudska glasba iz železne županije sta isti na obeh straneh meje. Priprava prekmurske regionalne monografije je kljub temu upravičena zato, da lahko v samostojni publikaciji opozorimo na neodkrita zaklada te, z vidika ljudske glasbe zanemarjene pokrajine, pa tudi zato, da bi prispevala h krepitvi lokalne identitete in ohranjanju izročila. V knjigi se seveda sklicujemo tudi na čezmejne povezave prekmurskih pesmi. V opisu pesmi se z oznako »Zala megyei variáns« sklicujemo na variante z Madžarske, zlasti na knjigo Józsefa Vajde (Vajda 1978). Razen tega pa navajamo tudi, v kolikšni meri so pesmi znane na ožjem in širšem madžarskem dialektološkem območju in kakšno vlogo imajo v madžarski ljudski glasbi kot celoti.

* * *

Prekmurje predstavlja v naših raziskavah obrobni pas prekodonavskega madžarskega narečnega območja ljudske glasbe, ki obsega zahodno polovico hetiške etnografske mikroregije Zalske županije, in okolico Lendave, ki se nahajata v Sloveniji, prav tako pa tudi južni kot Stražne pokrajine železne županije, ki se nahaja danes v Sloveniji. Madžari so živeli oziroma živijo tukaj od leta 1920 kot manjšina v različnih državnih tvorbah, in sicer kot državljani Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, nato Jugoslavije, trenutno

pa Slovenije. Kar zadeva število pripadnikov te skupnosti, so leta 1921 popisali 20 do 25.000 Madžarov, leta 1991 8500, leta 2002 pa le okoli 6500. Po prvi svetovni vojni so bili stiki z matično domovino za daljši čas, za obdobje štiridesetih let v celoti pretrgani, prestopanje meje pa je postalo možno šele v pozni Kádárjevi dobi, kar se je s spremembo družbenega sistema normaliziralo. To je seveda vplivalo tudi na raven ljudske kulture.

Na Madžarskem je v petdesetih, šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja potekalo intenzivno popisovanje ljudske glasbe. Temu dejstvu se npr. lahko zahvalimo za to, da so leta 1959 v IV. zvezku publikacije *A Magyar Népzene Tára* [Zbirka madžarske ljudske glasbe] objavili ljubezenske nagajivke iz stosedmih vasi v Zalski županiji, medtem ko s takratnega jugoslovanskega območja nekdanje županije niso objavili niti ene, saj tja ljudskih pesmi ni bilo mogoče iti popisovat. Posebna dovolilnica je bila potrebna že za vstop v »mejni pas«, tj. za približevanje obmejnim vasem na Madžarskem.

Na Madžarskem so kmete prisilili k vstopu v proizvodne zadruge, kar je privedlo do korenitih sprememb v načinu življenja na vasi, in del prebivalstva, predvsem mladi, si je prizadeval najti delo v industrializiranih mestih. Kaže, da so prekmurški Madžari življenje v skupnosti in posledično tudi svojo ljudsko glasbo ohranili dalj časa. »Vedno smo bili skupaj. Velikokrat smo peli skozi celo vas,« je pripovedoval starejši pevec leta 1998. K ohranjanju izročila je prispevala tudi izoliranost pripadnikov manjšine. Toda način življenja se je spremenil tudi tukaj, življenjska raven pa je presegla raven na Madžarskem. Na naši zbirateljski poti leta 1998 je bilo naše prvo doživetje srečanje z bogastvom lokalnega narečja, gibčno muzikalnostjo in arhaičnostjo dvoglasnikov, pa tudi to, da nam je še uspelo najti prijateljske družbe, ki so znale peti skupaj, saj so to večkrat počele. Hkrati smo presenečeni ugotovili, da sta petje in pogovor z vaškimi ljudmi nemalokrat potekala v sodobnih, z napami opremljenih kuhinjah s toplo in hladno vodo in če se pevec česa ni ravno spomnil, je povprašal o tem svoje znance kar po telefonu. V majhnih vaseh na Madžarskem je tiste čase veljalo kaj takšnega za pravo redkost.

Rezultate popisovanja v Prekmurju predstavljamo s pomočjo 210 notnih zapisov. Pri oblikovanju njihovega vrstnega reda smo upoštevali tako načela ljudske glasbe kot etnografska načela. Prvo skupino (1–61) opredeljuje petje pesmi ob različnih priložnostih, na čelo vseh pesmi pa smo jih uvrstili zato, ker velja za prekmursko svojevrstnost, da je delež tovrstnih pesmi sorazmerno večji od deleža pesmi, ki niso vezane na priložnosti.

Priložnostne pesmi

Pesmi, ki se navezujejo na praznike (1–26)

V starem kmečkem svetu so merili čas na osnovi t. i. prazničnih dni. Praznični dnevi so bili skozi celo leto, vendar pa jih je bilo v Prekmurju, podobno kot v drugih pokrajinah, največ v zimskem obdobju, ko obdelovanje zemlje miruje.

Cilj lucijinih obhodov je posredovati obilje in rodovitnost, obredni obhod, ki je znan v severozahodnem Prekodonavju in na zahodnih območjih Gornje Ogrske, je bil leta 1998 v Prekmurju še živa šega. V adventnem času, 13. decembra, opravljajo na god sv. Lucije ta obredni obhod fantje, ki obiskujejo šolo, in sicer zato, da bi koklje ostale v gnezdu, da bi kokoši znesle veliko jajc in da bi bila družina bogata. Obredna pesem na lucijino je podobna otroškim pesmim, za njen napev v dvotaktju je značilna arhaična intonacija oziroma raba še ne povsem reguliranih intervalov, včasih pa dobimo celo vtis, da gre za govorjeno besedilo. Karakterizacija Ferenc Gönczija velja tudi za obredne pesmi na lucijino, in sicer da je »napev zelo preprost, monoton« (Gönczi 1914, 259–262). Med dobrimi željami navaja želje, podobne prekmurskim: »Tyijeték tiktyok, luggyok um mēgüllön, mind az ién kiét kis ..m a hüelibe!« [Vaše kokoši in gosi naj ostanejo v toplem gnezdu tako kot moja mala mo...a!] (prim. 1), »Kijeték disznájának akkora szalánnájo légyén, mind a zajtu, ajtu, ajtu!« [Naj ima vaša svinja tako debelo slanino, kot so velika vrata, vrata, vrata!], »Annyi csibéje légyén kijetéknek, mind a ziógën a csillag, füödön a füzál!« [Imejte toliko piščancev, kot je na nebu zvezd in na zemlji bilk!] (prim. 3). Besedilo vsebuje včasih tudi za natis neprimerne, na plodnost namigujoče nedostojne dele. Omeniti velja, da med lucijinimi obhodi pri tukajšnjih Slovencih, ko hodijo po hišah »v lik čarovnice oblečena« dekleta, in madžarskimi obrednimi obhodi na lucijino ni povezave.

Razen obrednih obhodov na lucijino je s petjem povezana tudi zimska šega koledovanje, ki pa tonsko žal ni bilo posneto. Neko kolednico iz Gornjega Lakoša je objavil Károly Horváth (Horváth 1992, 196), njen napev je v pričujoči knjigi objavljen pri božičnem voščilu in božični pesmi z drugim besedilom (8, 11).

Čas za božično voščilo je 24. december, na sveti večer. V tem času se hodi od hiše do hiše in se pojejo pod okni božične pesmi, včasih kar cel niz pesmi. Stanovalci hiše se za voščila oddolžijo z darovi. V Gaberju in Petišovcih so voščilo sestavljale štiri pesmi (7–10). O tem običaju govori v svoji knjigi tudi Ferenc Gönczi, v njegovem času so ga izvajali še izključno fantje (Gönczi 1914, 267).

26. in 27. decembra, na štefanovo in janezovo, so hodili voščiti z godci, besedil pesmi se (v nasprotju z vami v Zalski županiji) niso spominjali. Novoletna voščila pa so prišla na dan v različnih variantah. Znamenito je voščilo iz niza dveh taktov, ki je znano izključno v Prekmurju (13–15). Del njegovega besedila je enak pesmi kolednikov »Adjon az Uristen ennek a gazdának ...« [Daj, gospod Bog, temu gospodarju ...]. Na Hodošu so, kar je bilo odvisno od verske pripadnosti, peli dve novoletni voščili, pripadniki reformacijske cerkve so peli pesem z začetnim verzom *Új esztendő, vigászszerző* [Novo leto veselje pričara] (16, 17), pripadniki evangeličanske cerkve pa z začetnim verzom *Nékiünk születik mennyei király* [Rodil se nam je nebeški kralj] (18, 19). Zelo razširjene so variante katoliške cerkvene ljudske pesmi z začetnim verzom *Ó, szép Jézus, ez új esztendőben* [O, lepi Jezus, v novem letu], ki se v manjši ali večji meri razlikujejo od zapisa, ki ga najdemo v cerkveni pesmarici (20–22). Po zapisih Ferenc Gönczija so s to pesmijo voščili »nekoč otroci, stari 10 do 12 let [...], povsod, kjer so za

to dobili privolitev stanovalcev. Po zapeti pesmi pa so zaželeli »erüt, egissigët, mindënbën büösëgët, holtuk után üdvössigët« [moči, zdravja, obilo dobrot, po smrti pa zveličanje] (Gönczi 1914, 229).

Na svete tri kralje so izvajali trikraljevsko koledovanje. V Kotu so koledovala starejša dekleta: pet do šest deklet se je ustavilo pod okni in voščilo z nabožno ljudsko pesmijo z začetnim verzom *Háromkirályok napját, országunk egy istápját* [Dan Svetih treh kraljev, zaščitnikov naše države], za kar so dobila denar. Ta šega po letu 1939 ni bila več živa, z njo povezano varianto nabožne pesmi pa so v Petišovcih, Čentibi in na Kapci še poznali (23).

Spomladi, 12. marca, na spominski dan papeža, svetega Gregorja I. Velikega, in cerkvenega učitelja so v Genterovcih in Radmožancih hodili pojoč po vasi Gregorjevi otroci, ki jih je izbral učitelj izmed najboljših učencev. V skupini jih je hodilo pet, bili so praznje oblečeni in imeli s trakovi okrašen klobuk. Nekoč so namesto klobuka s trakovi nosili iz trdega papirja izdelano pokrivalo, čako, ki je bila prav tako okrašena s trakovi (Gönczi 1914, 239). V roki so imeli meč, na katerega so nabodli slanino, ki so jo dobili, na drugo roko pa so imeli obešeno košaro, v kateri so zbirali jajca. Izvor te šege sega v srednji vek, v čase, ko šola še ni bila obvezna, zato so želeli z novačenjem popularizirati učenje, s péto prošnjo za darove pa so zbirali podporo za šolo in učitelja. Ljudska šega na gregorjevo se je v nekaterih vaseh v zahodnem Prekodonavju in na Gornjem Ogrskem ohranila do 20. stoletja, in je – kot nam je znano – najdlje bila živa v Prekmurju (24, 25).

V pričujoči knjigi zaključujemo niz pesmi ob koledarskih praznikih s pesmijo o velikonočnem vstajenju. Napev, ki je bil na celotnem madžarskem jezikovnem območju znan v dorskem modusu, so v Prekmurju peli v frigijskem (26).

Iz leta v leto ponavljajoči se praznični dnevi so vaško življenje in tem dnem pripadajoče napeve, ki so se zelo razlikovali, povezali v enoten red. Izvor tega heterogenega sveta napevov sega v daljno preteklost in združuje v sebi izročila mnogih stoletij.

V arhaično plast naših ljudskih pesmi, za katere je značilno dvotaktje, spadajo obredni obhodi na lucijino (1–6) in večina kolednic za voščenje novega leta (13–15). Srednjeveškega izvora sta božična kolednica in božična pesem (8, 11, prim. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 101–105, II. 49–50), dve novoletni kolednici (16, 17, prim. *Magyarország zenetörténete I.* [Glasbena zgodovina Madžarske I.] 511–513) in obredni obhodi na gregorjevo (24, 25, prim. *Magyarország zenetörténete I.* 517–519). Iz 16. stoletja izvirata dve novoletni voščili, kolednici (18, 19, prim. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 74–75, II. 36–37). V 17. stoletje segajo tri novoletne pesmi (20–22, prim. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 196–197, II. 88–89), pesem ob trikraljevskem koledovanju (23, prim. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 168, II. 79) in pesem ob vstajenju (26, prim. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 66, II. 31). Iz 18. stoletja sta božično voščilo in božična pesem (9, 12, prim. Domokos–Paksa 2016, št. 124), s preloma 20. stoletja pa izhaja, sodeč po slogovnih značilnostih, napev dveh božičnih pesmi (7, 10).

Pesmi v posameznih obdobjih in ob mejnikih človeškega življenja 27–47)

Prvotno so bile ljubezenske nagajivke žanr mladine, toda z veseljem jih prepeva tudi starejši rod (27–38). V teh pesmih sta skupaj omenjeni imeni dekleta in fanta, za katera je mogoče predvideti, da sodita skupaj, da sta zaljubljena. S petjem obeh imen v pesmi, razkritjem njunih imen javnosti, so priobčili, da so uganili njuna čustva, dogajalo pa se je tudi nasprotno, da so s šaljivim namenom povezali pare, ki niso spadali skupaj. Ljubezenske nagajivke pridejo na dan povečini pri opravljanju dela v skupnosti, v predilnici, ob česanju perja in lupljenju bučnega semena. Še ne tako davno so bile to najbolj priljubljene priložnosti za petje, ki so se v Prekmurju ohranile desetletje ali dve dlje kot na Madžarskem. Za ljubezenske nagajivke je značilen lahkoten, prešeren ton. Njihovi napevi so postali v pretežni meri del madžarskega izročila s povzemanjem iz tujine. Nekatere so se ukoreninile že pred več stoletji, takšen je npr. t. i. volta napev v pesmi z začetnim verzom *Szántottam gyöpöt* [Oral sem rušo], v katerem lahko prepoznamo evropski plesni napev iz 16. stoletja (33, 34). Češki napev, prav tako iz 16. stoletja (Kodály 1969, 67–68), je prisoten v tej pokrajini kot ljubezenska nagajivka, priljubljena besedila tega napeva pa so *Zúg az erdő, zúg a mező* [Šumijo gozdovi, šumijo polja] (30), *Végi Mari tornyos ágyát magasra vetette* [Mari Végi je posteljo svojo visoko postlala] (31), *Horvát Pista befogatta két szürke lovát* [Pišta Horváth je svoja siva konja vpreči dal] (32). Nagajivo ljubezensko besedilo so dobile tudi ponarodele pesmi z izvorom iz 18. in 19. stoletja (35, 36) in pesmi zgodnjega novega sloga (37, 38).

Sklenitev zakonske zveze je najpomembnejši dogodek v življenju, ki ne zaznamuje le usode in prihodnosti posameznika, ampak služi na osnovi tradicionalnega pojmovanja tudi rasti in krepitvi skupnosti. Svatba, ki je sledila poroki, je lahko trajala tudi dva dni. Ko so sedli k praznični mizi, so peli svatbeno pesem *Kánai menyegző* [Gostija v Kani Galilejski], ki izvira iz 17. stoletja in pripoveduje o prvem Jezusovem čudežu (39, prim. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979. I. 170, II. 80). Danes pa zazveni v cerkvi ob drugačnih priložnostih, ob srebrnih in zlatih porokah. želijo jo slišati starejši zakonci in tako ta več kot tristo let star napev ohranjajo kot lep spomin na mladost. Na svatbi je v zabavo gostov nekoč zazvenela tudi dolga *katehistična pesem* (40), ki je tako rekoč preverjala versko znanje. Za obredni del svatbe sta veljala tudi ples z možnarjem in ples z vzglavnikom (41–44).

Pesem in petje nista bila le nepogrešljiv del veselih praznikov, ampak sta bila prisotna tudi ob bolečih dogodkih in smrti. V Prekmurju so med popisovanjem ljudskih pesmi žal popisali le dve mrtvaški pesmi in eno parodijo (45–47).

Plesni napevi in razne druge pesmi (48–61)

Mednje sodijo vokalni napevi, ki spremljajo stare poskočne plese svinjskih pastirjev, gibajoče se v ritmu osmink (48–53, prim. Paksa 2010, 58., št. 36). Prav tako prištevamo sem čardaše, ki so jih izvajali s klavirsko harmoniko (54–57) in parodije na beraške pesmi in vzklikanja prodajalcev (58–61).

Pesmi, ki niso vezane na priložnosti

Stari slog z velikim spuščajočim lokom in njegovi napevi (62–84)

Najbolj specifične ljudske pesmi vzhodnega izvora in njihove variante (prim. Paksa 2012⁴, 118–135), ki se od ljudske glasbe sosednjih narodov najbolj razlikujejo, je možno najti tudi v Prekmurju, pa čeprav je njihov delež v primerjavi s celotnim fundusom pesmi manjši. Pentatonska lestvica starega sloga je največkrat dopolnjena s tujim tonom (dorskim prehodnim tonom). V čisti pentatonski lestvici zasledimo le nekaj pesmi (66, 69).

Do spuščanja lahko pride z menjavo kvinte skozi celotno kitico ali pa z delno menjavo kvinte (62, 63, 65–68, 72).

Do spuščajoče se melodične linije lahko pride tudi brez menjave kvinte (64, 69–71, 73). Včasih pride do spuščanja po dveh identičnih vrsticah melodije (74, 75), melodija se spušča po začetni srednji legi (76, 77), včasih pa doseže osnovni ton že v prvem delu pesmi (78–80). Sodoben razvoj sloga predstavljajo z višin spuščajoči napevi čardašev (81–83).

Ideal spuščajoče melodične linije je zelo globoko zakoreninjen v našem glasbenem maternem jeziku. Tako se je iz druge polovice pesmi novega sloga, iz njenega navzgor vzpenjajočega tretjega in navzdol spuščajočega četrtega verza lahko izoblikovala »navidezno spuščajoča« pesem, ki je po odcepitvi od celotne pesmi postala priljubljena kot samostojna, štirivrstična tvorba (84).

Kar zadeva način interpretacije pesmi, je za pretežno večino značilen strikten, dosleden tempo. Leta 1998 smo neuspešno iskali izvedbo pesmi starega sloga v tempu parlando-rubato. Ferenc Korin iz Dobrovnika je celo pripomnil, da »pri nas ni bilo tako razpotegnjenih pesmi«, kar moramo razumeti tako, da jih dotlej niso ohranili v spominu, da so jih že pozabili. Vse, v pričujoči knjigi objavljene maloštevilne pesmi s svobodnim ritmom v starem slogu so bile zbrane pred mnogo leti (70, 71, 73, 76, 77).

Pesmi z vzpenjajočo melodično linijo (85–106)

Te pesmi nimajo enotnega sloga. So deloma zahodnega izvora oziroma njihov izvor še ni pojasnjen. Med njimi so tudi novejši napevi iz 18. stoletja z menjavo terce (95–98), pojavljajo pa se tudi predznanilci novega sloga (103–106).

Medtem ko so od napevov v starem slogu peli le enega z besedilom balade (71), pa se pojavlja v tej skupini največje število balad, pri katerih so tudi besedila v pretežni meri tujega izvora (86, 88–92, 94, 100, 101, 103).

Pesmi v zgodnjem novem slogu (107–133)

Na osnovi najnovejših rezultatov etnomuzikologije nam je danes do podrobnosti znan proces oblikovanja novega sloga od druge polovice oziroma zadnje tretjine 19. stoletja naprej (Bereczky 2013). Ta slog se je izoblikoval in razširil drugam iz osrednjega dela jezikovnega območja in z določeno zamudo dosegel Transilvanijo in Moldavijo, kar je

mogoče razbrati tudi iz opisov pesmi novega sloga. Izoblikovale so se v dveh etapah in pesmi v zgodnjem novem slogu se nekoliko tesneje navezujejo na ponarodele pesmi 19. stoletja. Njihov ritem je bolj arhaičen kot pri tistih v dovršenem novem slogu, v njih še ni kasneje obveznega zaključnega ritma, razpon melodije pa je na splošno manjši. Značilnost ljudske glasbe v Prekmurju je, da pozna sorazmerno veliko variant zgodnjega novega sloga. Pojejo jih tudi z besedilom ljubezenskih nagajivk (37, 38), v dovršenem novem slogu pa za takšno tekstovno povezavo ni primera.

Znaten del pesmi zgodnjega novega sloga ima izvor v ponarodelih pesmih (107–109, 113–115, 117, 118, 123–125, 131). Imamo jih za ljudske pesmi, saj se tudi nanje nanaša opredelitev Béle Bartóka, na osnovi katere gre v njih za »instiktivno sredstvo glasbenega izražanja čustev kmetov ...« in »opredelitev vprašanja izvora napevov, ali izvirajo od znanih ali neznanih avtorjev ali pa so po izvoru prevzete, npr. od meščanskega razreda, je nepomembno, zanemarljivo vprašanje« (Bartók 1924, V). Ljudska raba te napeve pili, jih spreminja in približuje svojemu tradicionalnemu okusu. Sodobna molovska lestvica se lahko npr. skozi proces folklorizacije preoblikuje v pentatonsko (108. III. verz, 113. II–III. verz, 131. I. in IV. verz).

V tej publikaciji pa niso objavljene oblikovno enovite pesmi v novem slogu, ki jih sicer pojejo v širokem krogu, toda še vedno se trdno oklepajo svojega značaja umetnih pesmi. Takšne so npr. štiri pesmi z razloženim zmanjšanim trozvokom (na začetku kitice: AP 7014*e*, *i* ali na koncu tretjega verza: AP 6970*h*, AP 6971*h*), ena vojaška pesem z razloženim dominantnim septakordom (DAT 225_02), dve baladi brez umetniške vrednosti, katerih napev temelji prav tako na razmišljanju v tonalnem sistemu (AP 7012*e* in DAT 228_02, podobno Horváth 1992, 187/d, nadalje DAT 225_14, podobno Horváth 1992, 187a).

Pesmi v dovršenem novem slogu in sorodne pesmi (134–210)

Te pesmi tvorijo najživahnejšo plast izročila, med popisovanjem so najlažje privrele na dan. Še posebej priljubljene so vojaške pesmi. Njihovi priljubljenosti se ne gre čuditi, saj sta imela pri razvoju novega sloga in njegovem širjenju z viharo hitrostjo pomembno vlogo služenje vojaškega roka in skupno življenje mladih z različnih območij v vojašnici, k čemur je spadalo tudi petje (prim. Szalay 2010, 73–82). Pesmi so jih zabavale, z njimi je bilo lažje korakati, spominjale so jih na daljno rodno pokrajino, zapuščeno ljubico, družino, blažile so domotožje. V besedilih vojaških pesmi zasledimo prizorišče novačenja, lendavsko gostilno Krono, vojašnici v Kanizsi in Mariboru, Košice, Galicijo, rusko fronto, Doberdob in Italijo. V pretežni meri so jih peli moški, med njimi tudi 81-letni József Gazdag, čigar slikovita, vznesena interpretacija je vredna posebne pozornosti, isto velja tudi za živahno, poskočno ritmiko Ferenca Bírója. Iz vojaške pesmi so lokalnim okoliščinam ustrezno priredili tudi pesem z uvodnim verzom *A lendvaji szvëttërgvár, döljön lë ja teteje* [Lendavska pletilnica, naj se ji streha zruši] (193). V izvirnem besedilu gre za streho vojašnice in pismo madžarskih huzarjev.

Število besednih zlogov v pesmi novega sloga pogosto niha. Če besedila pesmi prebiramo, se nam zdi nekoliko okorna, »capljajoča«. Med petjem pa večje število besednih zlogov ne predstavlja časovnega odklona, stilsko zelo priljubljeno drobljenje in združevanje ritma prispeva k enakemu časovnemu okviru besedil različnih dolžin (npr. 153, 180, 184–186, 206). Ta postopek rezultira raznolikost in poskočnost. Omeniti velja še v številnih prekmurskih pesmih menjajoči se taktovski način, ki daje interpretaciji dobrodošlo živahnost (npr. 4/4 takt se izmenjuje z 2/4 taktom: 149, 150, 157–159, 171–175, 189–195, 198–200; 3/4 takt se izmenjuje z 2/4 taktom: 110, 112, 121, 122).

V tonaliteti novega sloga se kažejo tudi arhaične in specifične poteze. Takšna je raba nekaterih »pomanjkljivih lestvic« (npr. ni sekste: 153, ni terce: 156). Dogaja se, da je pesem sestavljena iz dveh različnih lestvic: začetna in zaključna vrsta pesmi sta pentatonskega značaja, druga in tretja vrstica pa sta miksolidni (173), prva in zadnja vrstica sta v durovski tonaliteti, sredinski pa sta miksolidni (171).

Pevci

Zvočne posnetke smo posneli s 67 pevci. Čeprav so popisovalci prišli v Prekmurje – kot smo že omenili – šele v šestdesetih letih 20. stoletja, so srečali večje število starejših pevcev, ki so bili v 19. stoletju mladi ali pa majhni otroci (Istvánné Rozsmán, Sándor Gál, Katalin Gál, Lajos Tóth, József Both, Ferenc Bíró, Vendelné Szarjas roj. Mária Németh). Z načinom interpretacije in bogatim repertoarjem pesmi izstopata že omenjeni Ferenc Bíró, rojen leta 1894, in Vendelné Szarjas, rojena leta 1897. Slikovito interpretacijo Ferenca Bírója opredelujeta plesni utrip in izžarevajoča židana volja (25, 39, 98, 106, 137, 138, 148, 162, 163, 171, 173, 195, 196), interpretacija Szarjaševe pa je v nasprotju z njim intimna in zadržana, v njenih besedilih je močno prisotna narečna obarvanost (103, 113, 120, 122, 134, 140, 150, 164, 172).

Interpretacija Margit Farkas, rojene leta 1901, nam z zvočnega posnetka ni znana. Iz svojega okolja izstopa s svojim arhaičnim repertoarjem (zapisi 64, 67, 69 in 68, 86).

Jánosné Soós, rojena leta 1905, je sama zapela tri balade (85, 86, 92), razen njih pa tudi različne priložnostne pesmi in pesmi novega sloga (24, 38, 48, 58, 105, 110, 123, 136, 147, 165).

István Göncz, rojen leta 1913, se je pri 85 letih dobro spominjal številnih pesmi in običajev, med drugim tudi obrednega obhoda na lucijino, pesmi beračev in sejemskih vzklikov, balad in vojaških pesmi (1, 59, 60, 90, 183, 202).

Široko poznavanje pesmi Józsefné Gyurica, rojene leta 1938, obsega prav tako najrazličnejše žanre (7, 9–11, 21, 32, 33, 68, 80, 87, 116, 119, 146, 187–189). Njena čista, zanesljiva intonacija je omogočila, da je lahko skupaj z drugimi pevci vodila petje v cerkvi v Dolnji Lendavi, ko tam niso imeli madžarskega organista.

Iste starosti kot ona je tudi Lajos Adorján, ki je sicer zapel le dve pesmi, toda v njiju je dovršeno prikazal dva popolnoma različna glasbena karakterja: gibčen, tankočuten

parlando-rubato v rokovnjaški baladi (88) in poskočen, plesni karakter, ki postane specifičen zaradi drobnih razlik v dinamiki in finih poudarkov (52).

Popisovalci so obiskali starejše pevce in pevce srednjih let, saj je bilo od njih mogoče pričakovati temeljitejše poznavanje izročila. Toda v Prekmurju je bilo zvočno gradivo posneto tudi z otroki, in sicer o šegah, ki jih izvajajo fantje oziroma šolarji. Običaja obrednega obhoda na lucijino in gregorjevo sta bila med pevci v letu popisovanja še živa (2, 6, 24).

Najmlajša posrednica podatkov pričujoče monografije je bila osemletna Juliska Bacsí. Od nje smo lahko slišali ritmično brezhibno izvedeno pesem v novem slogu, ki se je folklorizirala iz ponarodele pesmi, pa tudi velik razpon pesmi ji ni povzročal težav (207). Njena jasno artikulirana izgovarjava narečnega besedila nam vliva upanje, da se bodo tudi prihodnji rodovi oklepali svojega narečja.

Instrumentalna glasba

Ferenc Gönczi je v svoji knjigi že na začetku 20. stoletja objavil opise in risbe instrumentov, ki so jih uporabljali pri otroških igrach (Gönczi 1914, 548–550), toda do popisovanja instrumentalne glasbe je prišlo šele kasneje, leta 1998. Frulica je bila takrat ohranjena le še v spominu, neka žena na Hodošu je omenila, da je njen oče še igral nanjo. Priljubljeno glasbilo so bile citre, nemalokrat so igrali nanje celo na veselicah. Način interpretacije petišovskih citrarjev pa je zaradi standardizirajočega vpliva glasbenih taborov na Madžarskem, ki so jih večkrat obiskali, še komajda hranil lokalni slog igranja na citre. Starejše, manjše izvedbe cimbal brez nog, t. i. malih cimbal, se je spomnilo več vprašanih. Te so izpodrinile sodobne, velike cimbele, ki so jih prevažali od vasi do vasi s samokolnico. Brez velikih cimbal orkester ni bil popoln in v Dobrovniku so ob večjih praznikih zaigrali nanje celo v cerkvi. Zvočni posnetek igranja na cimbele pa ni bil narejen. Radmožanski cimbalist zaradi slabega zdravstvenega stanja v času, ko so ga obiskali popisovalci, že šest let ni igral na cimbele, čentibski cimbalist pa je imel prav takrat poškodovano roko.

Sestava skupin vaških godcev se je zelo spremenila. Na stari skupinski sliki s svatbe, ki je bila objavljena na virtualni strani Muzeja madžarske narodne skupnosti v Sloveniji, lahko v prvi vrsti še vidimo tradicionalno zasedbo. Primaš (goslar) Cseke Ferenc nam je povedal, da so v Radmožancih godčevsko skupino sestavljali naslednji muzikanti: eden ali dva primaša, cimbalist, harmonikar in kontrabasist. Igrali so po vaških gostijah v Čentibi, Dobrovniku, Mostju, Kamovcih in žitkovcih. »Ciganskih zasedb v naši okolici niso preveč marali. Mi nismo pričakovali, da bi nam plačali. Pa smo zaslužili več kot tisti, ki so bili željni denarja Popoldan ob štirih smo šli tja, svatba pa je trajala dve noči, dokler gostje niso omagali.« Ferenc Cseke se je naučil igrati na gosli od strica, ki je imel svojo zasedbo na Kapci. Sam je ustanovil svojo prvo vaško godbo na Banuti.

Primaš Lajos Cigány iz Banute se je začel učiti igrati violino, ko mu je bilo osemnajst let, bil je samouk. Najprej se je učil igrati pesem z začetnim verzom

Komámasszony, ördög bújjon bocskorába [Vrag naj smukne v vaše opanke, botra] (prim. 53). Ko mu je uspelo zaigrati nekaj pesmi, je poiskal strica (maminega brata), znanega primaša s Kapce, Istvána Császárja, ki ga je naučil igrati na »kontro«. Kasneje je ustanovil svojo vaško bando, našel je primernege cimbalista in kontraša. Pesmi ga je učil peti Cigan Ratko. »Vsak dan me je učil peti šest pesmi, prihajal je nepretrgoma dva meseca. Plačan je bil na ure, pa še liter vina je prosil. Še ponoči v sanjah se mi je zdelo, kot da mi stari Ratko poje na uho. Vse pesmi po vrsti sem znal lepo žvižgati. Nenehno sem moral topotati kot kakšen kunčji samec, toda treba je bilo držati takt.« Ob nedeljskih popoldnevih so igrali na veselicah. Veliko so igrali v Čentibi, Dolini in Dobrovniku, pa vse do Pinc in Kapce. »Veliko sem zaslužil, tudi novo violino sem si kupil.« Kasneje je banda razpadla, kontraš je ostal na fronti, terčni primaš pa se je odselil.

Tudi leta 1998 so delovale godčevske skupine, omenjali so violinista Ferenca Horvátha, ki dela v Nemčiji, a prihaja domov igrat na gostije. Poleg njega sta bila v zasedbi še dva harmonikarja in bobnar.

Motvarjevski violinist Géza Dora je edini, o čigar igranju so bili izdelani uporabni zvočni posnetki (41–44, 54–57, 65). »Igrati sem začel pri treh letih, najprej na tamburico,« je pripovedoval. »Oče mi jo je prinesel, pri nas jih ni bilo.« Nato je igral violino, od leta 1955 diatonično harmoniko, na koncu pa klavirsko harmoniko. V njegovi prvi zasedbi so muzikanti igrali še na violino, cimbale, harmoniko in bobne, kasneje je cimbale zamenjal klarinet. Igrali so meščanske plese (valček, polko, fokstrot, francosko četvorko, sotiš) in čardaš. Igrali so v Dobrovniku in Lendavi z okolico, repertoar pa so prilagodili temu, ali so igrali Madžarom ali Slovencem.

Iz pripovedovanj je razvidno, da je v Prekmurju delovalo veliko zasedb, muzikanti pa povečini niso bili Romi, ampak Madžari. To je pozornosti vredna značilnost tukajšnjega lokalnega glasbenega življenja.

Vpliv slovenske glasbe

Vpliv slovenske glasbe na péte ljudske pesmi ni zaznaven. Na dveh drugih področjih pa se njen vpliv čedalje bolj uveljavlja. Najlaže se to dogaja v instrumentalni plesni glasbi, saj zasedbe prinašajo oziroma posredujejo napeve kot privlačno novost brez posebnih težav. Drugo področje pa so maše, saj igra isti kantor pri madžarskih in slovenskih mašah. Tradicionalno večglasno petje Slovencev so – kot smo slišali leta 1998 pri maši v Dobrovniku – prevzeli tudi Madžari, in sicer tako pri petju ljudskih cerkvenih pesmi kot tudi pri petju odgovorov. Na zvočnih posnetkih dobrovniškega cerkvenega zbora je mogoče slišati stare madžarske napeve, ki izvirajo iz srednjega veka in 17. stoletja, ki so jih peli v tercah oziroma so jim po posluhu dodali spremljavo (11, 39, 45). Širijo pa se tudi slovenske cerkvene pesmi z besedilom, prevedenim v madžarščino.

Način objave

Pri prevladujoči večini pesmi gre za prvo objavo. Omenili smo že, da je Lajos Kiss svoje zbrano gradivo sam tudi zapisal, transkripcija ostalih zvočnih posnetkov pa je bila naloga Katalin Paksa. Notni zapisi so srednje podrobni oziroma na njih niso prikazani le toni in ritem pesmi, ampak do določene mere tudi način interpretacije. Za izvajanje večine pesmi velja *tempo giusto*, česar ne označujemo posebej, ampak le od njega odstopajoče interpretacije. Manjših, finih sprememb v nadaljnjih kiticah povečini nismo posebej označili, ampak le pomembnejše. Tako so različice prilagodljivega ritma vedno označene, manjše ritmične spremembe pri gibanju osmink pa le redko, če so te z glasbenega vidika bistvene. Okrasni toni so prisotni, nismo pa označili, če so bili kasneje opuščeni. Številke nad notami kažejo mesta, kjer se druge kitice v primerjavi s prvo razlikujejo, iz številčk pod variantami pa je mogoče razbrati, v kateri kitici je prišlo do odstopanja. Če neko pesem več ljudi poje bolj ali manj na podoben način, prikažemo to v združenem notnem zapisu. Njihove glasbene variante so označene z *ossio*. Variante verzov so natisnjene ležeče. Narečna odstopanja enovitih besedil pa niso označena. Če se včasih zdi, da je označitev variant zelo zapletena, je priporočljivo poslušati zvočni posnetek, saj ta zainteresiranemu veliko enostavneje pokaže pot. Pri transkripciji smo si prizadevali ohraniti besedilo, kakršno je zabeleženo na posnetku. Toda raba narečja ni dosledna, po navadi se prepleta s pogovornim jezikom. Note, ki smo jih vzeli iz knjige Károlya Horvátha, so izdelane na osnovi drugih načel, variant ne vsebujejo, besedila pa so zabeležena v pogovornem jeziku.

Notam sledijo etnografski podatki: najprej ime kraja v obliki, ki je zapisana v seznamu imen naselij iz leta 1913, nato pa ime pevca. Imena žensk so popisovalci zapisovali na različne načine, in sicer ime in priimek žene po možu in njeno dekliško ime, le njeno ime po možu ali pa možev priimek in njeno dekliško krstno ime na osnovi jugoslovansko-slovenske prakse. V oklepaju je navedena letnica rojstva pevcev (in kraj rojstva, če ta ni enak kraju bivanja). Niz podatkov je sklenjen z evidenčno oznako arhiva ljudske glasbe Inštituta za muzikologijo Raziskovalnega središča za humanistične vede Madžarske Akademije Znanosti (AP = akademska pyral-gramofonska plošča, DAT = DAT kasete, HK_CD = CD z zbranim gradivom Károlya Horvátha). Če je bilo z isto pesmijo narejenih več zvočnih posnetkov, je njihova oznaka vidna v oklepaju. Na zvočno prilogo opozarja piktogram ◀.

Zapiski o pesmih nas seznanjajo z glasbenimi karakteristikami, variantami pesmi, z njihovo geografsko razprostranjenostjo in tipi napevov v publikacijah *A Magyar Népzene Tára* [Zbirka madžarske ljudske glasbe] in *Tipuskatalógus* [Katalog tipov napevov]. Če naveden tip v njih ni zastopan, mu dodelimo tipsko številko zbirke ljudske glasbe Madžarske Akademije Znanosti oziroma tipsko številko osrednje zbirke ljudske glasbe Inštituta za muzikologijo Raziskovalnega središča za humanistične vede Madžarske Akademije Znanosti. Včasih je govor tudi o tekstovnih povezavah z napevi in žanrih.

Zvočna priloga

Posreduje nam svet zvokov tradicionalnega ljudskega načina interpretacije, ki jih z notami ni možno prikazati, in je v pomoč vsem, ki bi se radi pesmi naučili in jih avtentično interpretirali. V bogat izbor so vključeni vsi zvočni posnetki, ki so izdelani v sprejemljivi kakovosti (skupaj 175), nekatere pesmi celo večkrat, če jih je pelo več pevcev. Izpustili smo ne povsem čisto ali pa s starim, zastajajočim, govorenju podobnim glasom intonirane pesmi, zaradi vpliva mestne mode in narodnozabavne glasbe izumetničene pesmi ter seveda posnetke zelo slabe tehnične kakovosti. Glasbena rekonstrukcija in priprava zvočnih posnetkov sta delo Istvána Németha.

Katalin Paksa

Alsólendva, 1890. Férfiak, nők ünnepi viseletben

Fényképezte Szobotka. Néprajzi Múzeum

Foreword

The pivotal events of the 20th century did not only reshuffle the political entities to which nations and nationalities belonged and change their everyday life in Central Europe, but also profoundly influenced the interpretation of identity determined by the mother tongue, tradition and culture. As a result of this unfavourable and complex process, attachment to the narrow or broader community has considerably changed by the early 21st century. Not infrequently, regional identity or attachment to the country began to replace the earlier strong national affiliation, and on the other side, the coherence of communities held together by ethnographic, linguistic, musical or other cultural criteria has gained significance.

Though it is often relegated among the shelved values of the past, folk music is a particularly important component of our culture today, linking people and small regions and creating an identical or similar value system among them, irrespective of the fact in which country the members live, whether our sense of national identity is stagnant or weakening. This is multiply true of our region, the Carpathian Basin and Central Europe, and in it of the Hungarians. When we sing a Hungarian folksong, our union with the universal Hungarian culture is self-evident. It is, however, not necessarily only a Hungarian specificity, as intertwining, interaction and similarities can be occasionally discerned in the music of neighbouring peoples.

In the light of the above thoughts the stopgap monograph of the folk music of the Mura region [Hung. Muravidék] by two outstanding Hungarian folk music researchers, Katalin Paksa and István Németh has salient importance. The professionally and chronologically thorough overview published under the aegis of the Hungarian Academy of Sciences is of signal importance for scholarship and everyday practice alike. From now on the frontier zone between Hungary and Slovenia, the areas of historical Zala and Vas counties now in the state of Slovenia no longer constitute a blank spot on the map of Hungarian folk music. Moreover, there is now a professionally authentic collection at the disposal of all those interested in folksongs, folksong circles, folk musicians in the Mura region and elsewhere which gives an all-round summary of the folk music of this region also relying on formerly published works of diverse nature and size.

The region having been staked out only in the early 20th century and hence having no traditions of its own, its folk music displays identity or similarity with the music of

other West Pannonian ethnographic regions. The folk music of historical Hetés, Göcsej, Őrség and more distant Hungarian small regions also constitute the legacy of the Mura region which is only faintly influenced by other linguistic communities. Conversely, however, the Hungarian influence upon the folk music of the Slovenians along the Mura and Croatians in Muraköz [the Drava-Mura interfluve] is more considerable. Sometimes neighbouring peoples set Slav words to the tunes of Hungarians along the Mura or other Hungarian tunes, which is a natural outcome of a thousand-year-old coexistence within the Hungarian Kingdom.

The monumental collection by Katalin Paksa and István Németh pays tribute to the numerically few but highly valuable researchers of the past decades who have made outstanding contributions to the exploration and preservation of the Hungarian folk music of the Mura region either occasionally or for several decades. The Yugoslav-Hungarian cold war period was detrimental to folk song collection in the Mura region, but from the 1960s a few specialists from Voivodina and later several scholars from the motherland carried on important fieldwork. Mention must be made, among others, of Károly Horváth Sr., who was a decisive collector, cultivator, instructor and popularizer of the Hungarian folk song repertoire of the Mura region from 1968 until his death in 1998. At times he led four folksong circles, and the first folksong collection acknowledged by scholarship is also to his credit. After his death the most prestigious folk music festival often with the participation of ten-fifteen folksong circles from the Mura region and a dozen others from Hungary as part of the Vass Lajos musical competition or a regional event of KÓTA was named after him. His son Károly Horváth Jr., a young master of folk art, continues his father's noble mission to this day.

Some of the specific, musically interesting folk customs of the region were filmed by specialists of the Újvidék media back in the sixties; a few decades later the renowned authors of this monograph already pursued professional collecting work, and then the Hungarian Radio of the Mura region and the Hungarian nationality TV made valuable recordings and films about the folk music of the region (e.g. the filmed Hungarian wedding in the Mura region). In recent years several audio media were released with selections from the folksong repertoire sung by the Hungarian folksong circles in the Mura region. From now on this important publication will also be a useful practical source for our folksong circles and all those interested.

We are deeply indebted to the authors and supporters for having collected, assessed and monographically elaborated the values of Hungarian folk music in the Mura region as conservers and shapers of our national awareness and sense of identity. This book, and the work behind it, is an important value and testimony of our community, and in the universal Hungarian folksong treasury it is perhaps one of the smallest but brightly shining and indispensable mosaic stones.

László Göncz

writer, historian,

MP of the Hungarian community of Slovenia

About the Folk Music of the Region

Our book is the realization of an old promise. In 1998 my colleague István Németh and I was collecting folk music in the Mura region, about which I had the following to say in the Lendva-based periodical “Muratáj”: “Why did we come to the Mura region, of all places? Our job as folk music researchers is to get to know the entire Hungarian folk music from Transdanubia to Moldavia, from Upper Hungary to Voivodina. This evidently includes the western border zone of the Transdanubian folk music dialect as well. The collected tunes are preserved in the audio archives of the Institute for Musicology of the Hungarian Academy of Sciences. (In this archives the folk music of the region is only represented by Lajos Kiss’ collection of 1969 at present.) At the same time we would like to contribute to the survival of local tradition with the tools available to us, a – planned – CD selection from the collected material.”

Other assignments, other tasks kept postponing the publication of our collection. Tarrying, however, proved useful in the end, because the lengthy delay ripened the idea that we should massively enlarge the undertaking: we should not rest content with a CD based on a single field trip, but we ought to survey everything available about the folk music of the Mura region; instead of a selected audio material, we should offer a monographic summary of the folk music of the region, with scores and ample audio supplement. We deemed it indispensable to elaborate Lajos Kiss’ collection, as well as those of Ernő Király and Károly Horváth whose recordings – as it turned out – were hidden in the audio archives of the Institute for Musicology.

Relatively few data were available to use for the monograph of the Mura region. Compared to other areas of Zala and Vas counties where phonograph recordings were already made by Béla Vikár in 1905 followed by several collectors, in the Mura region exploratory work only started in the 1960s. Owing to the decline of folk tradition a delay of half a century actually causes an irrecoverable loss. Because of the defectiveness of the collections we had to resign from completeness. In spite of, and perhaps because of this state of affairs it is justified to collate and publish everything we may know.

Ferenc Gönczi’s comprehensive ethnographic work published in 1914 also touches on our region. The folklore chapter and scores of the book provided information for our investigations.

Fieldwork in folk music collection began in 1962. Researchers visited 22 settlements and recorded folk music at 17 places. It is not a small number, but the settlements were tiny villages of one or two hundred inhabitants. Going from south to north in former Zala county, they were: Petesháza, Völgyifalu, Alsólakos, Kót, Felsőlakos, Csente, Kapca, Zalagyertyános, Lendvahosszúfalu, Lendvahídvég, Radamos, Göntérháza, Kámaháza, Zsitkóc, Lendvavásárhely [Dobronak], Szécsiszentlászló; in former Vas county: Csekefa, Pártosfalva, Domonkosfa, Kapornak, Sal, Órihodos. (The settlement names are given, as customary in ethnomusicology and ethnography, according to the Hungarian gazetteer of 1913; their currently used Hungarian and Slovenian names can be found in the “Index of place names”).

As far as we know, the earliest collection was done by the composer Ernő Király. As a Yugoslav citizen and folk music editor of Újvidék Radio, he was commissioned by his institution to tour the area of Yugoslavia populated by Hungarians. From his recordings he edited radio programmes, but transcriptions were not needed at that time. They were only transcribed recently – more than half a century after the collection – by Katalin Paksa.

Music teacher Károly Horváth began collecting in the Mura region in 1968 and pursued this activity as the leader of local folksong circles until 1989. Very few of his recordings stored in the Institute for Musicology were made in the Mura region, but he published quite some tunes in his book “Átimennék a Murán...” [I would cross the Mura] collected in Hetés on both sides of the Hungarian-Slovenian frontier. His Mura region tunes are not repeated here but they are referred to as comparative material, and a few old-style songs are cited from his book to round out the general picture of this region’s folk music. The scores are sketchy made for dissemination, without tempo indication, and the lyrics are given in standard Hungarian.

The folk music researcher Lajos Kiss born in Zombor, a member of the Folk Music Research Group of the Hungarian Academy of Sciences, first visited the Mura region in 1969. He transcribed his recordings, which, together with the transcriptions, are included in the folk music archive of HAS.

The latest collection is the outcome of the fieldwork of István Németh and Katalin Paksa in 1998 commissioned by the Institute for Musicology of HAS. A great help was lent to them by Zoltán Lendvai Kepe who was familiar with the region.

Little of the Mura region collections has been made available so far to those interested. Apart from Károly Horváth’s book “I would cross the Mura” only few songs appeared in print or on sound carriers. Lajos Kiss included a Christmas greeting from Zalagyertyános and the song of the St. Gregory day custom from Göntérháza in his study entitled “Köszöntők a jugoszláviai magyar népzeneben” [Greetings from the Hungarian folk music in Yugoslavia] (Kiss 1972, 58–60 and 68–71). The St. Gregory day custom is included in the schoolbook entitled “Magyar népi énekiskola” [Hungarian folksongs to sing in the school] by Klára Bodza and Katalin Paksa (Bodza–Paksa 1992, 94). Another version of the Gregory day custom is included in the

Hungarian Folk Music Anthology CD-ROM (III_5_08a) encompassing the folk music of the whole Hungarian language territory, together with an old-style song from Kapca (III_5_05a) and a wedding song from Radamos (III_5_07b). The greatest number of Mura region songs have been published by János Bereczky in his four-tome synthesizing work “A magyar népdal új stílusa” [The new style of the Hungarian folksong]. Yet the region is still underrepresented by its nine tunes among the two and a half thousand items (Bereczky 2013, 115, 214, 822, 828, 1602, 1661, 1676, 2013, 2345). Most recently a tune from Órihodos has been included in a book about the correlations of 18th century notated sources and folk music (Domokos–Paksa 2016, music ex. 158i).

It is a great loss of Hungarian folk music research that the folk music of the Mura region as such is missing from the complete critical collection. Though the volumes published so far of “A Magyar Népzene Tára” [the Collection of Hungarian Folk Music] include some 15 000 tunes, not a single tune from the Mura region was, or could be presented. That is also why we feel it our duty to make all the accessible folk music material public so that it be suitable for research and popularizing purposes alike. Our monograph contains 356 Mura region items, most of them sound recordings, plus the pieces presented or referred to in Károly Horváth’s book. (Songs recorded during a collecting session but alien to folk music are obviously omitted.)

Hungarian ethnomusicology investigates the music of the entire language territory in seven countries, irrespective of the frontiers. The folk music of Zala and Vas counties is the same on both sides of the border. The regional monograph of the Mura area is still justified because as a separate publication it can direct the attention more emphatically to the undiscovered treasures of the area so far neglected by folk music research, and also, it can strengthen local identity and the care for tradition. In the book the contacts of the Mura region tunes beyond the border are naturally mentioned. In the notes to the songs the designation “Zala county variant” refers to the Hungarian versions, first of all based on József Vajda’s book (Vajda 1978). It is also added there how well-known they are in areas of closer and more distant Hungarian folk music dialects, and what place they have in the whole of Hungarian folk music.

* * *

The Mura region is the western peripheral belt of the Transdanubian dialectal area of the Hungarian folk music. It comprises the western, Slovenian part of the ethnographic sub-region Hetés and the surroundings of Lendva in Zala county and the southern Slovenian section of Órség in Vas county. Since 1920 the Hungarians of this area have lived in diverse state formations such as the Serbian-Croatian-Slovenian Kingdom, then Yugoslavia, and at present Slovenia. As regards the size of the population, in 1921 some 20–25,000 Hungarians were registered, in 1991 some 8,500 and in 2002 some 6,500. After World War I connection with the Hungarian mother land was broken for a long span of forty years, and only in the late Kádarian period did it become possible to

cross the borders, which got normalized with the change of the political system. This situation evidently exerted an influence upon the state of traditional culture.

In Hungary in the 1950s, '60s and '70s there was intensive folk music collecting work. As a result, for example, match-making songs were published from 107 villages of Zala county in the "Collection of Hungarian Folk Music" volume IV, while none could be presented from then Yugoslavian parts of the county as researchers were not allowed to collect there. A special permit was needed even to enter the "border zone", the villages in Hungary but close to the border.

The Hungarian peasants were forced to join agricultural cooperatives, which resulted in the radical transformation of their way of living, with a part of the population, mainly the young people trying to find work in the cities. The Magyars in the Mura region, it seems, preserved their communal life and concomitantly their folk music much longer. "We would come together a lot, then we would go singing all along the village," an old informant said in 1998. The isolation of minority status also supported the conservation of tradition. But the way of life also changed gradually and the living standards rose higher than in Hungary. The first thing that positively struck us during our field trip in 1998 was the richness of the local dialect, the pliant musicality, "archaism" of the diphthongs, as well as finding companies of friends who could sing because they were in the habit of singing together. At the same time it was surprising to find that chatting, singing in the villages often took place in up-to-date kitchens with hot/cold running water and an exhaust fan, and when the singer failed to remember something, he/she asked the friends on the phone. At that time it was a rarity in small Hungarian villages.

We present the results of our Mura region collection with the help of 210 scores. Their sequence was determined by both ethnographic and ethnomusicological criteria. The first group (1–61) contains tunes tied to certain occasions and the reason why they are at the head is their higher rate in the repertoire than elsewhere, which is specific to the Mura region.

Occasional tunes

Tunes tied to calendar customs (1–26)

Earlier, peasant society measured time by the succession of calendar feasts. Most feasts are in the winter season in the Mura region – like everywhere – when work stops in the fields.

Lucázás or *kotyolás* on St. Lucy's day is connected to the incantation of plenty and fertility, a custom known in north-western Transdanubia and the western strip of Upper Hungary. We found it as a living practice in the Mura region in 1998, performed by schoolboys in Advent, on St. Lucy's day (13th December) so that brooders should sit in their nests, hens should lay lots of eggs and the family should be in wealth. The tune of *lucázás* built of twin-bar motifs similarly to children's songs is characterized by archaic

intonation, that is, the use of intervals not being perfectly regulated yet, and sometimes by speech inflection. The description by Ferenc Gönczi also befits *kotyolás* in the Mura region: “its tune is rudimentary, monotonous” (Gönczi 1914, 259–262). The good wishes he cites are similar to the ones in the Mura region: “May your hens and geese sit in their place like my two little ...!” (cf. 1), “May your pig have as large lardoon as the door, door, door!”, “May you have as many chicks as stars in the sky, blades of grass on the earth!” (cf. 3). The text often contains ribald, imprintable details referring to fertility. It is noteworthy that the Lucy day custom of the local Slovenians performed by girls “dressed up like witches” has nothing to do with the Hungarian custom.

Apart from *lucázás*, a winter custom is the Nativity play, which, unfortunately, is not perpetuated on any audio recording. Károly Horváth published a Nativity play from Felsőlakos (Horváth 1992, 196) with the notated tune, which in our book is included as a Christmas greeting and Christmas song with a different text (8, 11).

The date of Christmas greeting is 24th December, Christmas eve. Groups move from house to house and sing Christmas carols, sometimes whole cycles under the windows. The household rewards them with different gifts. In Zalagyertyános and Petesháza the greeting consists of four songs (7–10). The custom is also discussed by Ferenc Gönczi; in his time it was only performed by boys (Gönczi 1914, 267).

On St. Stephen’s day and St. John’s day, 26th and 27th December, respectively, people went with musicians to greet, they did not remember that the tunes used to have texts (unlike in Zala county villages). But New Year’s greeting was found in several forms. Notable is the twin-bar greeting which is only known in the Mura region (13–15). A section of the text is identical with the *regös* incantation (“Adjon az Uristen ennek a gazdának...” [May God give this host...]). In Órihodos two kinds of New Year’s greeting is used depending on religious denomination: the Calvinists sing *Új esztendő, vígságszerző* [Here is New Year, bringing much joy] (16, 17), while the Lutherans sing *Nékünk születik mennyei király* [A heavenly king is born to us] (18, 19). Variants of the Catholic folk hymn *Ó, szép Jézus, ez új esztendőben* [Oh, fair Jesus, in this New Year] are widely known but they differ more or less from the forms in church songbooks (20–22). Ferenc Gönczi wrote that “earlier 10–12-year-old schoolchildren” used this song for greeting “wherever they got permission from the inhabitants of the house. Then they wished ‘strength, health, plenty in everything, and salvation after death’” (Gönczi 1914, 229).

The visit of the Magi was the custom on Epiphany day. In Kót teenage girls performed it: five or six stopped under windows greeting the household with the folk hymn *Háromkirályok napját, országunk egy istápját* [The day of the Three Kings, protectors of our country] and received some money in return. The custom ceased in 1939 but variants of the church hymn were still known in Petesháza, Csente and Kapca (23).

In spring, on 12th March, the day of Doctor of the Church Pope St. Gregory the Great “Gergő-children” whom the teacher picked from among the best pupils go round

singing in Göntérháza and Radamos. They are five, wearing their Sunday best and hats with ribbons. Earlier they wore cardboard shakos with ribbons (Gönczi 1914, 239). They have a sword in hand onto which the piece of bacon is skewered and the eggs they get are collected in a basket on their arm. The custom originated in the Middle Ages, when school was not yet compulsory and learning was popularized through recruitment, and singing for donations was a form of support for the school and the teacher. The Gregory-day custom [Gergely-járás] survived into the 20th century in a few villages of West Transdanubia and Upper Hungary, and as far as we know, it was practised the longest in the Mura region (24, 25).

In our book the last one of the calendar feast songs is the Easter resurrection hymn. Known all over the Hungarian language territory in a Dorian scale, in the Mura region a Phrygian version was sung (26).

The annual recurrence of the calendar feasts arranges village life and the pertaining, highly diverse songs into a unified system. The origins of this heterogeneous tune stock reaches back into the distant past and fuses the legacy of many centuries.

The tunes of the St. Lucy day custom (1–6) and most New Year greetings (13–15) belong to the archaic stratum of Hungarian folk music characterized by twin-bar motifs. A Christmas greeting and song (8, 11, cf. Szendrei-Dobszay-Rajeczky 1979, I. 101–105, II. 49–50), two New Year greetings (16–17, cf. “Magyarország zenetörténete” [History of Hungarian music] I. 511–513) and the St. Gregory day tune (24, 25, cf. “Magyarország zenetörténete” I. 517–519) are of medieval origin. Two New Year greetings root in the 16th century (18, 19, cf. Szendrei-Dobszay-Rajeczky 1979, I. 74–75, II. 36–37), and three New Year songs (20–22, cf. Szendrei-Dobszay-Rajeczky 1979, I. 196–197, II. 88–89), the Epiphany song (23, cf. Szendrei-Dobszay-Rajeczky 1979, I. 168, II. 79) and the resurrection tune (26, cf. Szendrei-Dobszay-Rajeczky 1979, I. 66, II. 31) date from the 17th century. A Christmas greeting and a Christmas carol are from the 18th century (9, 12, cf. Domokos-Paksa 2016, No 124), and – as stylistic features suggest – two Christmas greeting tunes date from the 19–20th century (7, 10).

Tunes related to the rites of passage (27–47)

Originally, the match-making song was the genre of young people, but older generations also gladly sing it (27–38). The names of a lassie and a lad presumed to be a couple, to be in love with each other, are to be mentioned together. Singing out the names, publicizing the relationship affects those involved differently, depending whether a tender attachment was thus revealed, or conversely, just for fun an ill-fitting pair was named. Match-making songs are usually sung during collective work, plucking feather, in the spinning room, gathering pumpkin seeds. Not so long ago these were the most popular occasions of singing, surviving in the Mura region a decade or two longer than in Hungary. Matchmaking songs are characterized by a light-hearted,

serene mood. A considerable portion of their tunes got into the Hungarian repertoire from abroad. Some struck roots here centuries ago, e.g. the so-called “volta tune” *Szántottam gyöpöt* [I’ve ploughed the lawn] in which a 16th century European dance tune can be discerned (33–34). Another 16th century Czech tune (Kodály 1969, 67–68) also lives on as a match-making song here, its favourite texts are *Zúg az erdő, zúg a mező* [The woods booming, the fields booming] (30), *Vági Mari tornyos ágát magasra vetette* [Mari Vági set her towering bed high] (31), *Horvát Pista befogatta két szürke lovát* [Pista Horvát put his two grey horses to the cart] (32). 18–19th century popular art songs also got match-making texts (35, 36) as did tunes of the early new style (37, 38).

The salient event of life is marriage, which does not only determine the fate and future of the individual, but – in traditional thinking – it also serves the growth of the community. The festivity after a wedding ceremony sometimes lasted for two days. When they sat down by the festive table, they sang the *Kánai menyegző* [Wedding at Cana] about the first miracle worked by Jesus, the tune originating in the 17th century (39, cf. Szendrei–Dobszay–Rajeczky 1979, I. 170, II. 80). Nowadays, after a change of function, it is usually sung in the church during silver and golden weddings. Elderly couples ask for it – and thus help preserve an over three-hundred-year-old song, a beautiful memory from their youth. To entertain the guests during the wedding party, the long *Catechism song* enumerating the religious rules is also performed (40). “Ritual” moments of the party were the mortar dance and the pillow dance (41–44).

Singing is not only the indispensable part of merriment and festivities but also of painful occasions, when someone dies. In the Mura region regrettably only two funeral songs and a parody have been registered by collectors (45–47).

Dance tunes and other songs (48–61)

Vocal tunes accompanying old dances in quaver motion of the swineherd’s/jumping dance type (48–53, cf. Paksa 2010, Nos. 58, 36) and csárdáses performed on the piano accordion (54–57), as well as beggar song parodies and barker’s tunes (58–61) belong here.

Non-occasional tunes

The broadly arched descending old style and its melodic sphere (No 62–84)

The most specific set of tunes of eastern origin and their derivatives which differ most widely from the music of our neighbours (cf. Paksa 2012⁴, 118–135) can be found in the Mura region, too, but somewhat underrepresented as compared to the entire tune stock. The pentatonic scale of the old style is most often complemented with an alien note (Dorian passing note). There are hardly any purely pentatonic tunes (66, 69).

Descent can take place through the quintal shift across the whole strophe, or through partial fifth shifting (62, 63, 65–68, 72).

The melody line can be descending without the quintal shift as well (64, 69–71, 73). Sometimes the descent comes after two identical melody lines (74, 75), the tune may descend after the mid-range start (76, 77), sometimes it reaches the keynote already in the antecedent part (78–80). The more recent further development of the style is represented by the csárdás tunes descending from high (81–83).

The ideal of the descending melody line is rooted very deep in our musical mother tongue. That is why a “pseudo-descending” tune emerged from the second half of a new-style song, from its third line with a high peak and its fourth line plummeting into the depth, which got separated from the complete tune and became popular as a four-lined formation (84).

As for the performance of the tunes, most are in giusto rhythm. In 1998 we failed to find old-style tunes performed *parlando-rubato*. What is more, Ferenc Korin of Dobronak remarked that “we never had such long-drawn-out tunes” meaning that these songs had already fallen through the filter of memory. The few examples of old style tunes in free rhythm presented in the book had all been collected many years earlier (70, 71, 73, 76, 77).

Tunes with ascending melody line (No 85–106)

They do not coalesce into a homogeneous style. They are in part of western, and in part of unclarified origin. They include more recent, 18th century third-shifting tunes (95–98), and forerunners of the new style (103–106).

As against a single genuine old-style tune sung with a ballad text, this group contained the highest number of ballads, the texts of most of them also being of foreign origin (86, 88–92, 94, 100, 101, 103).

Early new-style tunes (107–133)

As a most recent result of ethnomusicological research, we have now detailed knowledge of the development process of the new style from the second half-last third of the 19th century (Berezky 2013). The style spread from the middle of the language territory and arrived in Transylvania and Moldavia at some delay (as the notes to the new-style tunes also reveal). It evolved in two phases, the early new style being more closely tied to the popular art songs of the 19th century. Its rhythm is “more archaic” than that of the fully fledged new style, it lacks the later compulsory closing rhythm, and the tonal range of the melody lines is narrower. It is special to the Mura region that a relatively high number of early new-style tunes are known here. The tunes are sung with match-making words, too (37, 38), while this kind of tune-text connection cannot be exemplified among fully-fledged new-style tunes.

A considerable part of early new-style tunes evolved from popular art songs (107–109, 113–115, 117, 118, 123–125, 131). They are classified as folksongs because Béla Bartók’s definition, notably that “they are instinctive manifestations of the

musical feeling of the peasants” applies to them, and “the definition ignores the question of origin – whether they originate from known or anonymous composers, whether they were passed on by some other social class, e.g. the urban class” (Bartók 1924, V). Peasant usage polishes, modifies these tunes, adapting them to their traditional taste. For instance, the modern minor scale may turn pentatonic during folklorisation (line III of 108, lines II–III of 113, lines I and IV of 131).

By contrast, songs that are widely sung but their art-music origin is still strongly manifest despite their formal identity with new-style tunes are omitted from the book. Such are, e.g., four songs with broken diminished triads (at the beginning of the strophe: AP 7014*e, i*, or at the end of line III: AP 6970*h*, AP 6971*h*), a soldier’s song with a broken dominant seventh chord (DAT 225_02), two broadsheet ballads whose tunes are also based on functional melody writing (AP 7012*e* and DAT_228_02, similar: Horváth 1992, 187/d, as well as DAT 225_14, similar: Horváth 1992 187a).

Fully-fledged new style (and related) tunes (134–210)

They constitute the most vigorously alive stratum of the tradition; these tunes were the first to come forth during collecting sessions. Particularly favoured are the soldier’s songs. Their popularity is not surprising, for army service, young people from different corners of the country being garrisoned together, also singing together, played a great role in the unfolding and rapid spreading of the new style (cf. Szalay 2010, 73–82). The songs were entertainment, it was easier to march to them, and far-away from home they reminded them of the sweetheart, the family left at home and alleviated homesickness. The texts of the soldier’s songs mention places of recruitment, the Korona restaurant in Lendva, the barracks in Kanizsa and Monostor, Kassa, Galicia, the Russian front, Doberdo, Italy. Usually they were sung by men including 81-year-old József Gazdag, whose savoury, lively performance demands special attention, just as Ferenc Bíró’s snapping vivid rhythm. The paraphrase of a soldier’s song is *A lëndvaji szvëttërgyár; döljön lë a teteje* [Sweater factory of Lendva, may its roof collapse] (193). The original text is about the roof of the barracks and the letters of Hungarian hussars.

The number of syllables often fluctuates in new-style songs. When only the lyrics are read, they can be found clumsy, wobbly. In singing, excess syllables do not cause differences in time length because due to rhythm diminution–contraction so gladly applied in this style, texts of different length can be arranged in identical time intervals (e.g. 153, 180, 184–186, 206). The result is variety, liveliness. Let us mention at this point the change of meter in several Mura region songs, which also lends pleasing animation to the performance (e.g. 4/4 alternating with 2/4: 149, 150, 157–159, 171–175, 189–195, 198–200; 3/4 alternating with 2/4: 110, 112, 121, 122).

There are some archaic or peculiar features in the tonalities of the new style. One is the use of some “defective scales” (e.g., omitting the sixth: 153, omitting the third: 156). Sometimes the scale of a single tune may be of two kinds: the outer lines are of

pentatonic character, the inner two lines are Mixolydian (173), the outer lines have a major scale, the inner lines a Mixolydian scale (171).

Singers

Recordings have been made with a total of 67 singers. Though collectors, as mentioned earlier, only worked in the Mura region from the 1960s, they met several aged singers who were young or infants in the 19th century (Mrs István Rozsmán, Sándor Gál, Katalin Gál, Lajos Tóth, József Both, Ferenc Bíró, Mrs Vendel Szarjas born Mária Németh). Outstanding among them with his performing style and rich repertoire is the mentioned Ferenc Bíró born in 1894 and Mrs Vendel Szarjas born in 1897. Ferenc Bíró's buoyant performance is characterized by dance-like pulsation and exuberant merriment (25, 39, 98, 106, 137, 138, 148, 162, 163, 171, 173, 195, 196). By contrast, Mrs Szarjas' performance is intimate, reserved, the text strongly dialectal in pronunciation (103, 113, 120, 122, 134, 140, 150, 164, 172).

No audio recording preserves the performance of Margit Farkas. Her archaic repertoire stood out among her peers (64, 67, 69, as well as note to 68 and 86).

Mrs János Soós born in 1905 sang three ballads (85, 86, 92) in addition to diverse occasional and new-style tune (24, 38, 48, 58, 105, 110, 123, 136, 147, 165).

István Göncz born in 1913 recalled a lot of songs and customs even at the age of 85, including St. Lucy's day, beggar's song, barker's rhyme, ballad, soldier's song (1, 59, 60, 90, 183, 202).

The large repertoire of Mrs József Gyurica born in 1938 also includes most diverse genres (7, 9–11, 21, 32, 33, 68, 80, 87, 116, 119, 146, 187–189). Her clear, safe intonation made her fit for leading the singers at church in Alsólendva.

Lajos Adorján of her age only sang two songs, but he realized two utterly different characters perfectly: a pliant sensitive parlando-rubato outlaw's ballad (88) and a vigorous dance character seasoned with tiny dynamic differences, subtle accents (52).

Collectors normally seek out old or middle-aged informants because they are believed to know the tradition more profoundly. In the Mura region, however, sound recordings of customs involving schoolboys were also made. The customs of St. Gregory's day and St. Lucy's day were practised in function as well in the year of our fieldwork (2, 6, 24).

The youngest informant of our monograph is Juliska Bacsí aged 8. She can be heard performing in flawless rhythm a new-style tune folklorised from a popular art song and she could cope well with the broad range of the tune (207). Her clearly articulated diction anticipates the hope that the next generation will also insist on their local dialect.

Instrumental music

The descriptions and drawings of toy instruments of children's games were published by Ferenc Gönczi in the early 20th century (Gönczi 1914, 548–550), but no instrumental

music was recorded before the fieldwork in 1998. At that time, only the memory of the flute was still alive, a woman from Órihodos mentioning that her father had played it. The popular instrument was the zither, which was often the only source of music at a party. The playing of the Petesháza zitherist – who had often visited music camps in Hungary and was thus under their unifying influence – hardly preserved any traits of the local style. The earlier cimbalom without a pedal – the kis [little] cimbalom or dulcimer was remembered by several informants. It was ousted by the modern cimbalom transported from one village to the other in a wheel-barrow. Without the cimbalom the band was not complete; in Dobronak it was played even in the church on major holidays. In spite of that, there is no cimbalom recording. Due to his failing health the cimbalom player of Radamos had not been playing for six years when the collectors were there, and the cimbalom player of Csete had just had a hand injury.

The composition of a band had changed a lot. In some old group photos taken at weddings – in the virtual Hungarian Nationality Museum of Slovenia – traditional string bands can be seen in the first row. Band leader Ferenc Cseke said the band consisted of one or two leading violins, cimbalom, accordion, double-bass. They played at weddings in the villages of Csente, Dobronak, Hídvég, Kámaháza, Zsitkóc. “Gypsies were not liked very much around here. We were not hankering after the pay. We earned more than those who were keen on the money... We went there at four in the afternoon, and the wedding lasted for two nights, as long as the people didn’t tire.” Ferenc Cseke had learnt from his uncle who had a band in Kapca. He first founded a band in Bánuta.

Band leader Lajos Cigány of Bánuta born in 1921 took up the violin by himself at the age of 18. First he tried his hand at *Komámasszony, ördög bújjon bocskorába* [Auntie, may the devil enter your shoes] (cf. 53). When he had managed to play a few tunes, he turned to his uncle (his mother’s brother), the famous band leader of Kapca István Császár, who taught him to play the kontra. Later he set up a band, with a cimbalom and a kontra player. The songs were taught to him by the Gypsy called Ratkó, “six songs a day, he kept coming for two months. We paid him by the hour, and he needed a litre of wine, too. At night I was dreaming that old Ratkó was knocking it into my ear. I whistled the songs, nicely, one after the other. I had to be pattering all the time like a buck hare, but you had to keep time somehow.” They played in balls on Sunday afternoons, a lot in Csete, Völgyifalu, Dobronak down to Pince and Kapca. “I earned so much I could even buy a violin.” Later the band dissolved, the kontra player remained on the front, the violinist accompanying in thirds moved away.

In 1998 there were active bands in the region, too; mention was made of Ferenc Horváth of Kót, who was working in Germany but came home to play at weddings. His companions were two accordion players and a drummer.

The only musician whose playing is perpetuated on usable recordings is Géza Dora of Szécsiszentlászló (41–44, 54–57, 65). “I started with the tambura when I was three,” he recalled, “my father had brought it, there was none here.” He then played the violin,

which he swapped for a button accordion and finally a piano accordion. His first band included a violin, cimbalom, accordion and drum, the cimbalom was later replaced by the clarinet. They played ballroom dances (waltz, polka, fox, quadrille, “szotics”) and csárdás. They played in and around Dobronak and Lendva, the repertoire depending whether they played to a Hungarian or Slovenian audience.

The recollections also revealed that there were several bands in the Mura region, and the majority of the musicians were not Gypsies but Hungarians. This is a remarkable specialty of the local music life.

The impact of Slovenian music

Sung folksongs did not come under the influence of Slovenian music, unlike another two musical areas that did. The influence is most readily absorbed by instrumental dance music, for bands carry and mediate tunes with ease as attractive novelties. The other area is the religious service, for usually the same cantor plays at Hungarian and Slovenian masses. Hungarians also adopted the traditional part singing of the Slovenians – as we heard at a mass in Dobronak in 1998 – in both folk hymns and sung responses. In the audio recordings of the Dobronak church choir there are old Hungarian, medieval tunes and some originating from the 17th century which they sang in thirds and to which they attached accompanying parts after hearing (11, 39, 45). Slovenian church hymns are also spreading translated into Hungarian.

Presentation of the tunes

The decisive majority of songs are published for the first time. Lajos Kiss, as mentioned earlier, transcribed his collection himself, the rest of the audio recordings were transcribed by Katalin Paksa. The scores are medium detailed, that is, not only the melody notes and rhythm but to a certain extent the performance is also indicated. Most songs being performed *tempo giusto*, only the deviations from it are marked. Tiny, subtle modifications of further strophes are usually left unmarked, except for some essential changes. Deviations of the adjustable rhythm are always written out, while minor rhythmic changes in quaver motion are rarely, except when they are important for the musical character. Grace notes are written out, but their subsequent omission is not indicated. The numbers above the score mark the places where consecutive strophe(s) deviate from the first, the numbers under the score reveals in which strophe the deviation occurs. When several informants sang a tune more or less similarly, their variants are contracted into a single score. Their musical variants are differentiated by *ossia*. Variants of textual lines are italicized, but dialectal differences in identical lines are not indicated. When the indication of variants appears to be somewhat overcomplicated, it is advisable to listen to the audio recording which will guide the interested listener with ease. Effort was made to register the dialect of the lyrics as

heard on the recording. However, the use of the dialect is not consistent, often mixed with the standard languages. The scores taken over from Károly Horváth's book were notated on the basis of a different principle, they don't contain variants and the texts are in standard language.

The scores are followed by the ethnographic data: first the place name in the form used in the Gazetteer of 1913, followed by the performer's name. For women there are different name variants: married name and name at birth, only married name, husband's surname with the woman's Christian name as is the practice in Yugoslavia-Slovenia. The year of birth, and the place of birth when not identical with the place of residence are in parentheses. The set of data ends with the collector's name, time of collecting, and the registration mark in the folk music archive of the Institute for Musicology, Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences (AP=Academic pyral disc, DAT= DAT cassette, HK_CD=CD containing Károly Horváth's collection). When a song has several recordings, their identification marks are in parentheses. Attention is called to the audio supplement by the pictogram ◀.

The notes of the songs provide information on the musical characteristics, song variants, geographic dissemination and the type of the tune in the volumes of the Collection of Hungarian Folk Music (abbrev. MNT) and *Tipuskatalógus* [Catalogue of Types]. When the type in question is not included in them, then the type number in the central folk music collection of the Institute for Musicology, Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences is given. Occasionally the relation between tune and text and the genre of the tune is also discussed.

Audio supplement

It conveys the sound world of the traditional peasant performance, which cannot be represented by the score, and it helps those who would like to learn and perform the songs in the authentic way. The voluminous selection includes all recordings of acceptable quality (a total of 175); some songs appear several times when more than one performer's singing was recorded. Not quite clearly intoned recordings, performances in an old, choking speech-like intonation are omitted, as are those influenced by urban fashions, those in an affected, popular-song-like tone, and naturally the technically poor recordings. Musical reconstruction and the edition of sound recordings was done by István Németh.

Katalin Paksa

Dobronak, 1904

Fényképezte Bátky Zsigmond. Néprajzi Múzeum

Dalgyűjtemény

Zbirka pesmi

Repertoire

Völgyifalusi farsangi maskurák, 1940 körül

(Lázár Lenke fotógyűjteménye.)

A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

Alkalomhoz kötött dalok

Jeles napok dalai (1–26)

1.

♩ = cca 116

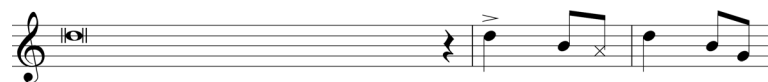
Lu-ca, Lu-ca, kitty - kotty, Lu-ca, Lu-ca há - rom,
 ka - la - mo - nya ket - tü, a pá - lin - kád vá - rom.
 ne - kēm izz van ket - tü.

Ha něm an - nak pá - lin - kát, kü - fu - rom a gē - rēn - dát.

Ha něm an - nak kör - tit, e - lo - pom a Bös - kit.

Ugy üllenek a magok tiktyai, mind az én hő - li - be - bő - ri - be.

Dij - ju, ma - gya - ru, gye - rē - kēk - nek val - lu.

Ha něm an - nak kör - tit, e - lo - pom a Bös - kit.

Dicsértessik a Jézus Krisztus!

Zsitkóc, Horváth István (1930).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_76. ◀ 001.

Lucázás. Ütempáros dallam recitatív szakasszal, archaikus intonációval. Jellemzőek a nem teljesen szabályozott hangközök, olykor a beszédszerűség. A kezdő ütempár dallama Muravidéken mindig ez, ami a Vas és Sopron megyei lucázásokéval egyezik (MNT II. 339–342). Meglepő módon a Zala megyei változatok dallama viszont eltérő, alacsony járású (MNT II. 329–338, Vajda 1978, 123).

Göncz István (1913) szintén énekelte *Zsitkóc*ban, vaskos szöveggel (DAT 222_54).

Variáns: 2–6.

A szokásról lásd Halász 1999, 65–70.

2.

– Szabad lucányi?

– Szabad.

$\text{♩} = 108$

Lu - ca, Lu - ca, há - rom, a pá - lin - kád vá - rom.
 Ha něm an - nak pá - lin - kát, kü - fu - rom a gë - rën - dát.
 Ha něm an - nak kör - tit, fö - bö - köm a Bös - kit.
 Lu - ca, Lu - ca, kitty - kotty, toj - ja - nak a ti - kok!
 Ha něm toj - nak a ti - kok, toj - ja - nak az asz - szo - nyok!

Zsitkóc, Bacsí Szimon (1985), Sztrecskó Gergely (1986).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998.

DAT 225_31 (DAT 225_28, DAT 225_30). ◀ 002.

Variáns: 1., 3–6., lásd 1. jegyzetét.

3.

♩ = 126

Lu-ca, Lu-ca, kitty-kotty, há - rom, a pá - lin - kád vá - rom.
ka - la - mo - nya ket - tü,

Ha nēm an - nak pá - lin - kát, ki - fu - rom a gē - rēn - dát.

A magok disznójiknak akkora szalonnája lēgyōn, mind a' zaj - tu, zaj - tu!
A magok tiktyokok annyit tojjanak, mind a rjētēn a fűj - szál, fűj - szál!

Lu - ca, Lu - ca há - rom, a pá - lin - kád vá - rom.

Ha nēm an - nak pá - lin - kát, ki - fu - rom a gē - rēn - dát.

Dobronak, Bognár János (1930).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_06. ◀ 003.

Korin Ferenc (1935) szintén énekelte *Dobronakon*, vaskos szöveggel (DAT 229_32, DAT 229_34). Megjegyezte: „Szlovén faluba lucakor lányok járnak boszorka-formán fölötözve, seprűvel. Minálunk a lucázás az mindig férfi lēgyēn.”
Variáns: 1–2., 4–6., lásd 1. jegyzetét.

4.

♩ = cca 108–116

Lu - ca, Lu - ca, kitty - kotty, ül - jön még a tik - tyok!

Tik-tyok, lud-jok any-nyit toj-jon, mind a pa-tak-ba a kő-vecs!

Disz-nó-jo-kon ol-lan vas-tag szalonna légyen, mind az aj - tu - fűl - fa!

Lu - ca, Lu - ca há - rom, a pá - lin - kád vá - rom.

Órihodos, Gál Ottó (1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_05 (DAT 226 06).

Bőségvarázsló jókivánságok hasonló recitatív dallammal:

„Ugy üljenek a magok tiktyai a fűszékbe, mind a huszár a nyerégbe!”
 „Akkora légyen a maga disznaja a’ zólba, mind a cigán lova a’ zistállóba!”
 „Buza, rozs légyen bőven a zsákba! A’ zIsten áldása szálljon e házra!”

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917). DAT 225_07.

Variáns: 1–3., 5–6., lásd 1. jegyzetét.

5.

$\text{♩} = 120$

Lu - ca, Lu - ca, ta - lics - ka, fő - fu - tott a híj - ba.

Van ta - risz - nyám, el - vő - szém, a - mit an - nak, el - tő - szém.

1)
másodszor

Luca, Luca, talicska, főfutott a híjba.
Amit annak, elvészem, van tarisznyám, eltészem.

Zsitkóc, Göncz Lajos (1942).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_32. ◀ 004.

Variáns: 1–4., 6., lásd 1. jegyzetét.

6.

Luca, Luca, kitty-kotty, kitty-kotty,
Néném asszon litty-lotty, litty-lotty.
Tikjai, ludjai juó tojók légyenek,
Százat tojjanak, ezret költsenek!
Kitty-kotty, kitty-kotty, kitty-kotty.
Adjon Isten büő bort, büő buzát, barackot,
Vörösfarku malacot, malacot,
Szekeükre kereket,
Poharukra feneket,
Amelyikbül ihassunk eleget!

Radamos, Petkovics Deán (1989).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_27. ◀ 005.

Ritmikus szövegmondás, közben kopogás.

Variáns: 1–5., lásd 1. jegyzetét.

7.

Poco rubato $\text{♩} = 84-88$

1) Nagy-ka - rá - cson éj - sza - ká - ján,
Jé - zus szü - le - té - se nap - ján
Ö - rül - je - tők, vi - gad - ja - tok,
2) A kis Jé - zust i - mád - já - tok!
Refr.: Hát ez $\begin{cases} \text{mi-cso-da?} \\ \text{ki-cso-da?} \end{cases}$ Ném lát - tam so - ha.
3) Szü - le - tött kis Jé - zus já - szol - ban!
1) 2) 3)
1. ossia 2. 2.

2. Jézus ágyán nincsen paplan,
Majd megfázik az ártatlan.
Dirib-darab posztócskáját
Szűz Mária varogatja. Refr:

Zalagyertyános, Vida Jánosné Horváth Erzsébet (1901). 1. vsz.
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970c. (Közölve: Kiss 1972, 58–59.) ◀ 006.
Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938). 1–2. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_72. ◀ 007.

Gyurica Józsefné jóval lassabb tempóban énekelte.

Karácsonyi köszöntő első éneke. Kis hangterjedelmű, mazurka ritmusú, a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön ismert karácsonyi ének. Újabban óvodában-iskolában tanítják *Kiskarácsony*, *nagykarácsony* kezdetű szöveggel. Muravidéki sajáttság, hogy az énekhez nyolcütemes todalék tartozik.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/303.

8.

♩ = 92

1. Csor - da - pász - to - rok

Mi-dőn Böt - le - hem - ben

Csor - dát ő - riz - nek

Éj - jel a mez - ző - ben,

2. Isten angyali Jövének melléjük. Nagy félelőmmel Tellik még ő szívök.	3. – Örömet mondok Nektök, nē féljetök, Mert ma születött A ti üdvösségtök!

Zalagyertyános, Vida Jánosné Horváth Erzsébet (1901).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970d. (Közölve: Kiss 1972, 59.) ◀ 008.

Karácsonyi köszöntő második éneke. A karácsonyi időszak legfontosabb, magyar eredetű, középkori dallama, betlehemes játékok és karácsonyi köszöntők elmaradhatatlan része. A Kárpát-medence nyugati felében a többi területre jellemző fríg és dór változatoknál újabb, valószínűleg 18. századi alakítással létrejött dúr jellegű dallama terjedt el, melyet hajlításokkal szoktak énekelni.

Variáns: 11.

Muravidéki variáns: Felsőlakos (Horváth 1992, 258. oldal).

Dallamtípusa: Típuskatalógus III/151.

9.

$\text{♩} = 80$

1) 2)

1. Ki - ri - je e - lej - szon!

Ó, Is - te-nünk, ör - ven-döz - ni jés há - lá - dalt zön - ge - döz - ni

3)

Jöt - tünk most.

1a) 1b) 1c) 2) 3)

2. 3. 1. 3. *ossia* 1. 3. *ossia* 1-3. *ossia*

2. Kirije elejszon!

Kriszte elejszon!

Bötlehembben szült fíjadat mert fogadjuk megváltónkat

Bötlehembben szült fíjadat mert fogadjuk megváltónknak

Maji nap.

3. Kirije elejszon!

Kit Szűzanya a jászolban ápolgatott pólyácskában

Égykoron.

Zalagyertyános, Vida Jánosné Horváth Erzsébet (1901).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970e. (Közölve: Kiss 1972, 59–60.) ◀ 009.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_69. ◀ 010.

Gyurica Józsefné jóval lassabb tempóban énekelte.

Karácsonyi köszöntő harmadik éneke. Ütempárokból építkező strofikus, dúr-hexachord dallam. A magyar nyelvterület északi részén, Pozsony és Nyitra megyében, valamint a Galgavidéken ismert, kevés változatban.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 16.211.2/0.

10.

$\text{♩} = 88$

Böt-le-he - mi pusztán ör-ven-de - tős hír van, Az an-gyal - nak sza-va
 az i - dő-ben így szó-la, az i - dő-ben így szó-la:
 - Pász-to-rok, kel-je-tők, jés gyorsan mën-je-tők Kö-zel itt e hely-höz.
 - Pász-tor-társ, mi-nő hang ez, pász-tor-társ, mi - nő hang ez?
 - Böt - le-hem-nek ma-jor - já - ban Jé - zus szü-le - tött.
 - Pász-tor-társ, nagy ö-röm ez, pász-tor-társ, nagy ö-röm ez!
 mi-nő hang ez, pász-tor-társ, mi - nő hang ez?

Zalagyertyános, Vida Jánosné Horváth Erzsébet (1901).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970f. (Közölve: Kiss 1972, 60.) ◀ 011.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_71. ◀ 012.

Gyurica Józsefné jóval lassabb tempóban énekelte.

Karácsonyi köszöntő negyedik éneke. Újabb, műzenei eredetű, plagális dúr dallam terjedelmes strófával, melynek első felét megismételték. A Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön gyűjtötték, kevés változatban.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/395.

11.

♩ = 60-66

1) 2)

1. Csor - da - pász - to - rok

3) ( ) ( )

Mi - dű - ön Bēt - le - hem - ben

1) 4)

Csor - dát üő - riz - nek

5) 6) ( ) ( )

Éj - jel a me - ző - ben,

1) 2a) 2b) 3) 4) 5) 6)

2-4. 5b. 7. 4. Gyuricáné
Gazdag

5a

2. Gazdag / 9.

2-9. / 5b
ossia

2. Isten angyali Jövének melléjük. Nagy fíelelémmel Tellik még üő szívük.	5a. Elindulának És el is jutának Szent hajlékához Az jég s föld urának.	7. Hol fekszik Jézus, Mond meg, a jászolba, Kit betakartál Mostan a pólyába.
3. – Örömet mondok Nekték, nē féljeték, Mert ma született A ti üdvössjégték!	5b. El is mēnének, El is indulának, Szűz Márijának Jó napot kívánnak.	8. Aki jaz ég, föld Sarkajit fēnntartja, Nēm lelt más helyet, Hol fejét lēhajtsa.
4. Mēnjeték el csak/hát Gyorsan a városba, Ott találjátok Jézust a jászolban.	6. Nēm találták üőt Fjényös palotában, Hanēm istálló Szégény jászolában.	9. Üdvözlégy, Jézus, Világ mēgváltója, Bús szíveneknek(!) Mēgvigasztalója.

Petesháza, Császár Pálné Tomsics Ilona (1936). 1–5a., 6., 8. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_50. ◀ 013.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938). 1–5a., 9. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_70. ◀ 014.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917). 1–4., 5b., 7. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_11. ◀ 015.

Dobronak, nyolctagú templomi kórus, köztük Bognár János (1930), Gombóc Lajosné Nagy Mária (1929), Horváth János (1919), Korin Ferenc (1935), Hack Ferenc (1920) kántor harmónium kíséretével – szlovén mintára –, több szólamban. 1–4. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_47. ◀ 016.

Karácsonyi ének. Variáns: 8., lásd annak jegyzetét.

Lakodalmi csoportkép Szécsiszentlászlóról, 1920 körül

(József Attila Művelődési Egyesület fotógyűjteménye, Szentlászló.)

A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

12.

$\text{♩} = \text{cca } 72$

1. Mēny - ből az an - gyal Lē - jött hoz - zá - tok,
Pász - to - rok, pász - to - rok,
Hogy Bēt - le - hem - be Si - jet - ve mēn - vjēn
Lás - sá - tok, lás - sá - tok.

1) 2) 3) 4)
ossia →

2. Istenek Fija
Aki született
Jászolyban, jászolyban,
Ő lészēn néktēk
Üdvözítőtök
Valóban, valóban.

3. Mellette vagyok
Az jédēsanja(!),
Márija, Márija,
Barmok közt fekszik,
Jászolba nyugszik
Szent Fija, Szent Fija.

Dobronak, Horváth János (1919). 1–2. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_56. ◀ 017.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. 1–3. vsz. DAT 225_09.

Karácsonyi ének. 18. századi eredetű, felfelé, majd lefelé szekvenciázó dúr dallam. Falusi és városi otthonokban, karácsonyi szentmiséken és karácsonyi népszokások keretében egyaránt használatos az egész Kárpát-medencében (muravidéki betlehemekben: Halász 1999, 77). Az egyházi énekeskönyvek dallamalakjától a népi változatok, így a muravidékiek is, némileg eltérnek.

Zala megyei variáns: Nova (Vajda 1978, 124a).

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/465.

13.

$\text{♩} = 120$

Ez új esz-ten-dő-ben, lát-juk a Jé-zust drá-ga jó ked-vjé-ben.
min-dén i-de-jé-ben

Har-sog-ja-tok, szíép trom-bi-ták, most szü-le-tétt Jé-zus!

Ész-tér-vá-ri Sá-ri, Má-ri. Ad-jon az Ur-is-ten
en-nek a gaz-dá-nak

hat-hat ök-röt, a-rany-os-tort a ke-zi-be,
hét-hét bé-röst, bjé-csi pi-ros zseb-ken-dü-be.

Mé-nék én Du-ná-ra, fo-gok a-rany-ha-lacs-kát,

tē-szēm tá-nyé-ram-ra, Is-ten tart-sa bjé-kös-ség-be
kül-döm Is-te-nēm-nek.

ez új esz-ten-dő-be!

Boldog ujjévet kívánok!

Dobronak, Bognár János (1930).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_08 (DAT 229_07). ◀ 018.

Újévi köszöntő. Csak a Muravidéken ismert, ütempáros dal. Kezdő ütempárja a lucázásával azonos. Szövegének részletei hasonlóak egy Sopron megyei újévi köszöntőhöz (MNT II. 37). Az „Adjon az Uristen” kezdetű bőségekívánás szövegmotívuma a dunántúli regösénekekkel hozza kapcsolatba.

Variáns: a következő két köszöntő.

14.

$\text{♩} = \text{cca } 108$

Ez új esz-ten - dő - ben min-dén ü - gye - ink - ben
lát - juk a Jē - züst drá - ga jó ked - vé - ben.
Har-sog - ja - tok, szép trom-bi-ták, mert Jē - zus szü - le - tett!
Ad-jon az Ur - is - ten hat - hat ök - rőt,
en-nek a gaz - dá - nak h̄jét - h̄jét bé - röst,
a - rany-os - tor a ke - zé - be, Mē-gyék én Du - ná - ra,
bjé - esi pi - ros zsebken-dő-be.
fo - gok f̄jé - nyēs ha - lacs - kát, tē - szēm tá - nyé - ram - ra,
kül - döm Is - te - nem - nek.
Is - ten tart - sa bé - kes - ség - be ez új esz-ten - dő - ben!

Dobronak, Horváth János (1919).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_51 (DAT 229_50). ◀ 019.

Variáns: az előző és a következő köszöntő, lásd 13. jegyzetét.

15.

$\text{♩} = 112$

Ez új esz-ten - dő - nek min-dén i - de - jé - ben
 lás - suk a Jé - zust drá - ga jó ked - vé - ben!
 Har-sog - ja - tok, szíp trom-bi - ták, mert Jé - zus szü - le - tett
 ka - rá - cson - kor é - fél - táj - ban. Mégyék a Du - ná - ra,
 fo - gok a - rany - ha - lat,
 tő - szēm tá - nyé - rom - ra, kül - döm Is - te - nem - nek.
 Is - ten tart - sa bje - kes - ség - ben ez új esz - ten - dő - ben!

Dobronak, Korin Ferenc (1935).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_30 (DAT 229_29).

Variáns: az előző két köszöntő, lásd 13. jegyzetét.

16.

♩ = cca 112

Uj esz-ten-dő, vig-ság-szēr-ző

Most kezd u-jul-ni,

U-ju-lá-sa vig-ö-rö-möt

A-kar hir-det-ni.

Órihodos, Tamaskó Gézáné Margit Ilonka (1937).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_01. ◀ 020.

Reformátusok újévi köszöntője. Dallama középkori eredetű, mely különféle hangnem-változatokban ismert főként a Dunántúlon, de a Felföldön és az Alföldön is (vö. MNT II. 15, 16).

Variáns: a következő.

Zala megyei variáns: Szilvágy (Vajda 1978, 108), Zalaszombatfa (Horváth 1992, 192).

Dallamtípusa: Típuskatalógus III/113 – részben.

17.

♩ = 84-92

1. Uj esz-ten-dó, vig-ság-szér-ző
Most kezd uj-jul-ni,
Uj-ju-lás-sal vig-ö-rö-möt
A - kar hir-det-ni.

2. Hirdeti már, a MESSIÁS
Eljöttünk lenni.
Légyeték hát az Istennek
Víg vendégei!

3. Tyuktya, ludja, sertése is
Sok, sok, sok légyen,
Mindén évén sok százezret
Bőven bevégyn!

Órihodos, Gál Ottó (1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_02 (DAT 226_03, DAT 226_14).

Az első versszak végét hibásan énekelte, kiigazítva közöljük.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

18.

$\text{♩} = 96-100$

1. Njé - künk szü - le - tik meny - nye - i ki - rály,
 Kit üd - vö - zit - tő - nek mond az an - gyal.
Refr: Új esz - ten - dő - ben hód vi - gad - junk,
 Szü - le - tett Jé - zust i - mád - juk!

1) 2) 3) 2) 3)

2. Rieégén megírták azt a prófiéták,
 Hogy fíjat szülne egy nēmēzs világ. *Refr:*

3. Szűz Márijától gyermek születik,
 És Szentléléktől ő fogantatik. *Refr:*

Órihodos, Gál Ottó (1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_04 (DAT 226_15). ◀ 021.

Evangélikusok újévi köszöntője. Dallama 16. századi eredetű. Jellemzője a hangnemi sokféleség, lehet eol, fríg és mixolíd (pl. MNT II. 32). Főként a Dunántúlon ismert, de a nyelvterület keleti feléből is vannak szórványos adatok. Gál Ottó szerint az ajtó előtt megállva énekelték.

Variáns: a következő.

Dallamtípusa: Típuskatalógus III/179.

19.

♩ = cca 76

1. Né - künk szü - le - tik meny - nye - i ki - rály,

Kit üd - vö - zi - - tő - nek mond az an - gyal.

Refr: Új esz - ten - dő - be had vi - gad - junk,

Szü - le - tett Jé - zust mi i - mád - junk!

2. Riégén megírták ezt a próféták,
Hogy fíjat szülne/szül ma egy nemézs világ. *Refr:*
3. Dicsőíttessék a Szentháromság,
Éggy imádanó örök valóság! *Refr:*

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935) és Tamaskó Gézáne Margit Ilonka (1937).
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_58 (DAT 227_57). ◀ 022.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

20.

$\text{♩} = 76$

Ó, szép Jē - zus, ez új esz-ten-dő - ben légy hí-ve-jid-ben!

Ó, Má - ri - ja, e - se-dézz é - rēt-tünk, é-dēs re-ményünk!

Hogy ez ujj esz - ten - dő - ben min-dén ü - gye-jink - ben

Lē-hes - sünk Jē - zus drá - ga ked - vé - ben!

Dobronak, Horváth János (1919).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_45 (DAT 229_44). ◀ 023.

Újévi ének. 17. századi eredetű egyházi népének, mely Dunántúltól Moldváig az egész nyelvterületen mintegy száz változatban ismert. A templomi énekeskönyvi alaktól a népi változatok általában eltérnek egyes dallamhangok, dallamfordulatok és a ritmika tekintetében (pl. MNT II. 34), továbbá díszítőhangokkal, hajlításokkal egészülnek ki. Újévi köszöntőként is énekelték Muravidéken szilvesztereste az ablakok alatt (Halász 1999, 105).

Variáns: a két következő.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/335.

21.

$\text{♩} = 66$

Ó, szép Jé-zus, ez új esz-ten-dő - ben légy hí-ve-jid-del!
Ó, Má - ri - ja, Jé-zus-nakszent any-ja, or-szágunk tornya!

Add, hogy ez új esz-ten-dő-ben min - dën ü-gye-jink-ben

Lë - hes - sünk Jé - zus drá - ga ked-vé-ben!

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (Völgyifalu, 1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_47 (DAT 223_48).

Variáns: az előző és a következő ének, lásd 20. jegyzetét.

22.

$\text{♩} = 108$

Ó, szép Jé - zus, ez új esz-ten-dűő-ben légy hí-ve-jid-del!
 Ó, Má-ri - ja, e-se-dőzz jé-rőt-tünk, jé-dős re-ményünk!

Hogy eb-ben az uj esz-ten-dű - ben min-dén ü-gye-jink-ben

Lē-hes-sünk Jé - zus drá - ga ked - vi - ben!

Kapca, Szőke Józsefné Szobocsán Erzsébet (Zalagyertyános, 1927).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_09 (DAT 227_08). ◀ 024.

Variáns: a két előző ének, lásd 20. jegyzetét.

23.

$\text{♩} = 60$

1. Há-rom-ki - rá - lyok nap-ján Or-szá-gunk egy is - táp-ján

2) Di-csér-jük je - ne-kék-kel, 1) Vi-ga - do-zuó ver-sék-kel!

Refr.: Szép jel és szép csil-lag, Szép na-punk tá - mad.

1) 2)

2. Hol van zsidók királya?
Mert megjelént csillaga.
Bétlehemben találják,
Szép Jézust körülállják. *Refr.*

Petesháza, Császár Pálné Tomsics Ilona (1936).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_49. ◀ 025.

Kapca, Szőke Józsefné Szobocsán Erzsébet (*Zalagyertyános*, 1927).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_06.

Háromkirály-járás, vízkereszt-i ének. 17. századi, közép-európai, plagális dúr hangsorú egyházi népének, mely már 1651-ben megjelent az első magyar nyomtatott énekeskönyvben, a *Cantus Catholicus*ben, vízkereszt-i szöveggel pedig *Szegedi Lénárd énekeskönyvében*. Templomi használatból került a néphagyományba a teljes nyelvterületen (pl. MNT II. 47, 50, 54, 55).

Kótban ez volt a háromkirály-járás éneke Horváth Ferenc visszaemlékezése szerint. Nagylányok járták, öten-hatan, akik az ablakok alatt énekeltek, és a végén pénzt kaptak. A szokás 1939-ben szűnt meg. Egy másik forrás szerint gyermekek, legények köszöntöttek ezzel az énekkel (Halász 1999, 109–110).

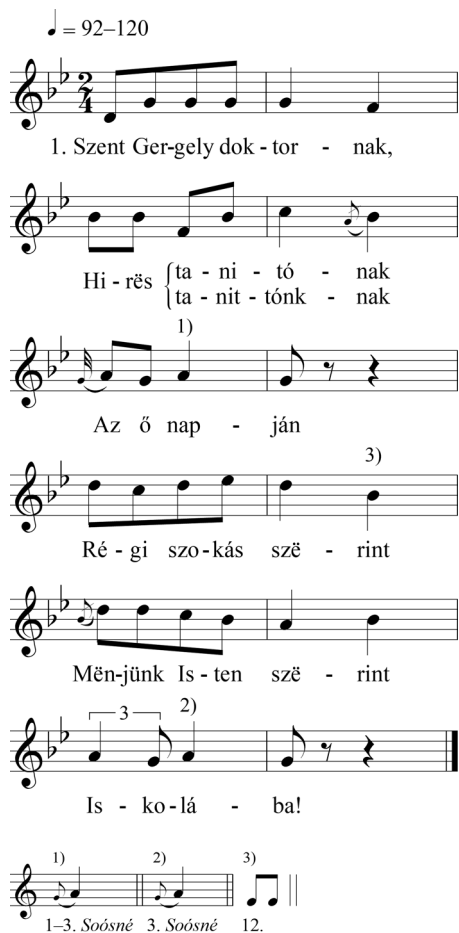
Muravidéki, némileg eltérő variáns: Csente (Horváth 1992, 193).

Zala megyei variáns: Mikekarácsonyfa (Vajda 1978, 111).

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/232.

24.

$\text{♩} = 92-120$

1. Szent Ger-gely dok-tor - nak,
 Hi - rës { ta - ni - tó - nak
 ta - nit - tónk - nak
 1)
 Az ő nap - ján
 3)
 Ré - gi szo - kás szé - rint
 Mën - jünk Is - ten szé - rint
 2)
 Is - ko - lá - ba!
 1) 2) 3)
 1-3. Soósné 3. Soósné 12.

2. Lám a madarak is
 Had szaporodjanak,
 Majd eljönnek,
 A szép kikeletkor
 Sok szép énekszóval
 Zéngedéznek.

3. Mind ilyenő helybe
 [Mert ilyenő helyben]
 Mind gyümölcsös kertben
 Fijatal fák,
 Nevelködnek ifjak,
 Gyermekek, jó fajak
 Isten által.

4. Ily helyben királyok,
 Urfajak, császárok
 Tanítatnak,
 A szögény árvák is,
 Elhagyott fjak is
 Tanítatnak.

5. Ti is ezönképpen
 Jerték el hát szépén
 Iskolába,
 Ahol szép tudományt,
 Végyeték adományt
 Magatoknak!

6. Ném jó tudatlanul Felnőni parasztul E világra, Mert így embérségre, Ném méhet sém mire Ez országban.	9. Hogyha ném adhattok Minékünk dijakot Házotokbul, Pappirosra valut Adjatok adományt Javatokbul!
7. Szülőknek öröme, Mind drága szép gyöngye, Kis gyermekék, Krisztus int titéket, Mind szülejitéket, Eljőjjeték!	10. Szerelmes öcséjím, Tik lésték társajím, Jerték el hát! Jó tanítottók vagyon, Áldja még az Isten, Ki minked vár.
8. Krisztus urunk régén Itt a földön lévő Gyermékkorban Szeretet-réndölvén [Szeretvén rendünket] Ülvén doktorok közt A tēplomban.	11. Jőjjeték mivelünk, Azért idejöttünk, Kis gyermekék, Mert szép a tanulás, Mind Istentül áldás Réá nézve.
12. Az Isten áldásó
És szent adományó
Házotokon
Maradjon mindvégig,
a Világvégezetig
Jószágtokon!

Göntérháza, Császár István (1955), Bence Lajos (1956), Varga József (1956), Varga Lenke (1958).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7015a (AP 7015b). A négy iskolás gyermek közül ketten részt vettek az 1969. évi Gergely-járásban március 12-én. (Közölve: Kiss 1972, 69–71.) ◀ 026.

Göntérháza, Gyala József (1951), Dancs Károly (1951), Varga József (1930), Varga Károly (1929).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7015c. (Közölve: MNA III_5_08a.) ◀ 027.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905). 1–3. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972k. ◀ 028.

Gyala József: „Gyerékkorunkban a tanító a jobb tanulók közül négyet jelölt ’Gergőgyerek’-nek. Ezek kosarat fogtak, lányos házakhoz jártak. Kaptak szalonnát, tojást, esetleg pénzt. A végén megosztottak.”

Soós Jánosné Varga Julianna: „Ez [...] iskolás gyerekeknek az ünnepéljük március tizenkettedikén. Pántlikássan járnak. A kalapjukon körül szallagot, pántlikát teszünk. Öten [járják], ünneplő ruhában vannak, és kard, azon egy darab füstölt szalonna [rátűzve]. Karjukon kosár, abba teszik a tojást és ha valaki pézt is adhat. Minden évén.”

Gergő-járás. A Gergely-járás szövegének első írott forrása a 17. századból való, versformája, ritmikája, alacsony dallamjárása alapján azonban a kutatás régebbi, késő középkori eredetét feltételezi. Főként Zala és Vas megyében volt szokásban, valamint a Felföldön (vö. MNT II. 102–111). Tudomásunk szerint a muravidéki hagyományban maradt fent legtovább. A göntérházi iskolás gyerekek fokozatosan gyorsuló tempóban énekelték, majd az utolsó versszakot ismét lassabban, az 1. versszak tempójában.

Variáns: a következő.

Muravidéki variáns: Göntérháza (Horváth 1992, 194. – 8 versszakkal).

Zala megyei variáns: Nova (Vajda 1978, 117).

Dallamtípusa: Típuskatalógus III/150.

Őrségi idős házaspár, a 20. század első harmada

(Kapornaki Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény.)

A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

25.

$\text{♩} = \text{cca } 126$

1) —
1. Szent Ger gel dok - to - ra,

2) — 3) —
Hi - rës ta - nit - tó - ja

3) — 3) —
Az üő nap - ján

4) — (↑)
Rjé - gi szo kás szé - rint

Mën jünk Is - ten szé - rint

5) — 3) —
Is - ko - lá - ba!

1)	2a)	2b)	3)	4a)	4b)	5a)	5b)
6. 8.	3-5. 8. 11.	6. 7. 10. 12.	5. 8-10.	3. 5.	8. 10. 12.	4-7. 9.	8. 10. 11.

2. Lám a madarak is
Hozzánk már megjönnek,
Majd eljönnek,
A szép kikeletkor
Sok szép énekszóval
Zéngedéznek.

3. Mert illendő helyben
Mind gyümölcsös kertben
Fijatal fák,
Nevelkednek ifjak,
Gyermekék, jó fjak
Isten által.

4. Il helben királok,
Urfjak s császárok
Tanittatnak,
A szégyén árvák is,
Elhagyott fjak is
Oktattatnak.

5. Ti is ezénpén
Jerték el majd szépen
Iskolába,
Ahol szép tudományt,
Végyeték adományt
Üdvösségre!

6. Ném jó tudatlanul Fölnőni parasztul Ez országban, Mert éggy embérsjégre, Ném méhet sém mire E világban.	9. Hogyha ném adatok Minékünk dējákok Házatokbul, Papirosra valut Adjatok adományt Javatokbul!
7. Szülőknek öröme, Mind drága szjép gyöngye, Kizs gyermekék, Krisztus int titéket, Mind szülejitéket, Féljőjjeték!	10. Szerelmes öcséim, Tik lésztek társaim, Jerték el most! Jó mestérüing vagyon, Áldja még az Isten, Ki minket vár.
8. Krisztus urunk régén Itt a földön lévő Gyermékkorban Szeretet rëndélet [Szeretvén rëndünket] Ülvén doktorok közt A templomban.	11. Aziért idejöttünk, Jerték el mivelünk, Kis gyermekék, Mert szjép a tanulás, Mind Istentül áldás Rējá nézve.

Dicsértessik a Jézus Krisztus!

12. Az Isten áldása
És szent adományja
Házatokon
Maradjon mindvégig,
Világvégezetig
Juószágjukon!

Radamos, Bíró Ferenc (1894). Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7013a. ◀ 029.

„Ezt az énekét Gergő-járásnak szokták mondani. Amikor én gyermek vótam, ... a bátyám vót 'Gergő-gyereék', mert hát abban az időben a tanítottók kinevezték a jobb tanulókat, a jobb tanulók közül négyet. Aztán akkor azok kértek a lányoktól ... szallagot ... piros, lila, ... mindén színben, s a gyermekég elméntek a lányos házhó, ha náluk ném vót. Annyi ... pántlikát szédtek össze. Akkó a kalaptyukra körösztü ráhúzták innen és onnat, ugy hogy a szēmük alig látszott, a vállukig léért, akkó átkötötték ottan, ahol a kalapon a szallag van, szinte másik pántlikával. Kis kosarat fogtak, és aztán elméntek. Mègezttük fönt, a faluvégén, átméntünk Kámaházára is..., mert azok idejártak, mink pedig Radamosba... Mikor én izs vótam gergőgyereék aztán, így vót. Akkó azt mègezdtük ... Gergü-napon [a] házakhoz, házra járást, és kérém szépén adtak tojást, esetleg pénzt, szalonát is ... A... tanítottónál szoktunk ebédölni, még ott sütöttük a tojást, ... aztán még közbe kis fél liter borocska is jött hozzá. Hát ez vót a Gergő-járás. Még ma is divatban van” [1969-ben] (Kiss 1972, 68).

Az énekes a két utolsó vsz. második felét megismételte.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

26.

Parlando ♩ = cca 138

1. Föl-támadt Krisztus e na-pon,

Refr.: Á - lő-lu-ja, há - la lö-gyön

Az Is-ten-nek!

3. 4. 7. 8. 12. 5. 13. 14. 19.

14. 15. 18.

2. Hogy mindén embér vigadjon. *Refr:*3. Értünk halált, kint szenvedett, *Refr:*4. Megváltott mindén lelkeket. *Refr:*5. Mennek a szent nők sirjához, *Refr:*6. Kenetéd visznek Krisztushoz. *Refr:*7. Fényes, szép angyalt látnak ott, *Refr:*8. S hallanak boldog szózatot: *Refr:*9. Ti félénk asszonyemberék, *Refr:*10. Galiléjába mēnjeték! *Refr:*11. Tudják mēg az apostolok, *Refr:*12. Hogy az Úr él, s föltámadott. *Refr:*13. Mēgjelent ő szent anyjának, *Refr:*14. Kēsergő Szent Magdolnának. *Refr:*

15. Mëgjelent aztán Pjëtërnek, *Refr*:
16. Mëgjelent majd a hiveknek. *Refr*:
17. Huzsvélti [Húsvéti] boldog lélekkal *Refr*:
18. Dicsérjük Istent énekkal! *Refr*:
19. Dicsősség Szentháromságnak, *Refr*:
20. Adjunk ma hálát Urunknak! *Refr*:

Dobronak, Horváth János (1919).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_54. ◀ 030.

Az előadó az 1940-es években néhány évig kántorizált, de orgonán nem játszott, csak énekelt.

Húsvéti ének. Kettős gyökerű dallam: 17. századi eredetű egyházi ének, mely a népi sirató stílus jegyeit is magán viseli. Mintegy ötven változata ismert a teljes magyar nyelvterületen, ezek utolsó sora egy hanggal mélyebbre ereszkedik.

Horváth János betűjejtéssel énekelte.

Dallamtípusa: Típuskatalógus II/22.

Az emberélet szakaszaihoz és fordulóihoz kapcsolódó dalok
(27–47)

27.

$\text{♩} = 100$

1. Szé-lés a Ti - sza, ma-gass a part - ja,
Nincs o - lyan le - gény, ki já - ti - usz - sza.
Ba - sa Pis-ta á - ti-usz-sza, visz - sza is el-usz-sza.
Ez ám a le - gény!
így is

2. Lētēszi szūrét a bokor mellé,
Lēhajtja fejét a Rozi mellé.
Ez a Rozi jár utánna, kendőd visz utánna,
Százforintosat.

Lendvahosszúfalu, Basa Istvánné Tóth Rozália (1921) és Gazdagné Orbán Rozália (1900).
Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27a_17:29.
(Közölve kiigazítva: Horváth 1992, 216/a.) ◀ 031.

Párosító. A „Rákóczi-nóta” dallamcsaládjába tartozó, 17. századi eredetű, szaffikus formájú dal. Főként Zala és Vas megyében ismert, de Moldva kivételével a magyar nyelvterület többi részén is előfordul. Mindig párosító szöveggel éneklük (pl. MNT IV. 480–533).

Variáns: a következő.

Zala megyei variáns: Kissziget (Vajda 1978, 143).

Dallamtípusa: Típuskatalógus III/142 – részben.

28.

1. Szé - les a Du - na, kes - keny a part - ja,
Nincs o - lyan le - gény, ki át - u - gor - ja.
Át - u - gor - ja a Mar - ci - ka, nem sa - ros csiz - má - ja,
Ez ám a le - gény!

2. Leteszi bundáját a Duna mellé,
Lehajtja fejét Márika mellé.
A Márika jár utána, kedvet hajt utána.
Ez ám a legény!

Radamos, Bíró Ferenc (1894). Gyűjtötte Horváth Károly, 1968. Horváth 1992, 216/b.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

29.

$\text{♩} = 76-92$

Vi-tjéz Mar-git te-jed vitt, mind e-lo-tyog-tat-ta,
 U-tá-na mēnt a Gönc Laj-csi, mind föl-nya-lo-gat-ta.
 Á-ti-mön-tek a Ti-szán Radamos vá-ros-sá-ba,
 Ott ö-l-el-ge-tik egy-mást a gor-dé há-tal-lá-ba.
 Hopp, füs-töm, ga-lam-bom, gyö-nyö-rü {vi-rá-gom,
 a-ra-nyom,
 Csak még egy-ször lő-het-nék a gor-dé há-tal-lá-ba!

Zsitkóc, idősebb férfiak, nők.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_15. ◀ 032.

Párosító. Kanásztánc ritmusú, motivikusan szerkesztett, sorpárokból építkező, dúr hangsorú dal, az európai vágáns dalok magyar megfelelője. Számos 18. századi gyűjteményben megtalálható (Domokos–Paksa 2016, 83. sz.) A mintegy háromszáz változat kétharmada a Dunántúlról való (főként párosító szöveggel), a Felföldön és az Alföldön kevésbé elterjedt, legkevésbé pedig Erdélyben és Moldvában (vö. MNT IV. 617–651). Ugrós karakterű táncokhoz is kapcsolódik (Paksa 2010, 58. sz.). Zsitkócban a dal második felét variáltan megismételték további szöveggel.

Variáns: 48., 49., táncdal.

Muravidéki párosító variáns: *Zsitkóc* (Horváth 1992, 96).

Zala megyei párosító variáns: Náprádfa, Resznek-Gólicamajor (Vajda 1978, 144–145), lakodalmi ételköszöntő variáns: Muraszemenye (Vajda 1978, 163).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 13.040.0/1–4.

30.

♩ = 92-96

1)

1. Zugg az er - dő, zugg a mez-ző,

2)

Nēm tu-dom, ki zug-gat-ja.

3)

Ta-lán bi - zon a Gönc Laj - csi

4)

A lo - vát i - tat - ja.

1) 2) 3) 4)

3. *ossia* 2b, 3. 1a, 2b, 3. *ossia* 1a, 2b, 3. *ossia*

1a. Zugg az erdő, zugg a mezzü,
Nēm tudom, ki zuggatja.
Talán bizony Gombóc Lajos
A lovát itatja.

2b. Nagy Mariska tornyos ágyát
Magasra vetette,
Gombóc Lajos a sapkáját
Rajta felejtette.

2a. Vitiéz Margit tornyos ágyát
Magasra fölvetette,
A Gönc Lajcsi a kalapját
Rajta felejtötte.

3. – Hozd ki, Margit, szívem, Margit,
– *Eridj, Mariska, szívem, Mariska,*
Tē tēdd a fejembe,
Hogy nē süssön a fényös nap
Lánycsaló szömömbe.

Zsitkóc, idősebb férfiak, nők. 1., 2a., 3. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_12. ◀ 033.

Dobronak, Gombóc Lajosné Nagy Mária (1929). 1a., 2b., 3. vsz. szövegvariánssal.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_20 (DAT 229_19).

Párosító. Dallama 16. századi cseh–német egyházi énekből származik, mely idők folyamán szervesen beépült a magyar zenei néphagyományba. Nagyszámú változata főként a Dunántúlon és a Felföldön ismert, kevesebb az Alföldön, és szórványosan

Erdélyben. Szövege legtöbbször párosító (vö. MNT IV. 220–310). A 2. vsz. katonanóta-változata: Gönczi 1948, 184. o. 39. sz.

A teljes utolsó versszakot mindig, az összes muravidéki változatban megismételték.

Variáns: 31., 32.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.317.0/1–8.

31.

$\text{♩} = 104$

1. Vé - gi Ma - ri tor - nyos á - gyát
1)
Ma - gas - ra ve - tét - te,
Gaz - dag Jó - zsi a sap - ká - ját
Raj - ta fe - lej - tét - te.

1)
1a

1a. Fölső Mari tornyos ágyát
Magasra fölvetette,
Fölsűő Jani a sapkáját
Rajta felejtette.

2. – Hoz' kü, Mari, a sapkám,
Hozd ki, Mari, szívem, Mari,
Të tēdd a fejembe,
Hogy nē süssön a fīényēs nap
Lánycsaló szemēmbe.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917). 1–2. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_27. ◀ 034.

Zsitkóc, Prespenger Jánosné Gazdag Erzsébet (1936) és Franc Károlyné Bek Juliska (1933). 1a. vsz., 2. vsz. szövegvariánssal.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_41.

Variáns: 30., 32., lásd 30. jegyzetét.

32.

1. Hor-vát Pis - ta be - fo - gat - ta

Két szür - ke lo - vát,

El - vi - tet - te Bu - da - pest - re

An - nus ba - bá - ját.

- 1a. Vjégi Feri/Gazdag Józsi befogatta
Két szürke lovát,
Elvitette Budapestre
Mari/Bözszi/Margit babáját.
2. Az út közben kérði tőle:
Annus/Mari/Bözszi/Margit, mi bajod?
Talán bizony gyikot ittál/éttjél,
Hasad dagadott.
3. – Mit kérdözöd azt?
Úgyis tudod azt.
Dijófábu léssz a bölcsü,
Dijófából lett a bölcsü,
Ringathatod azt.

* * *

4. Sziépen szól a kis pacsirta
Fönt a magasba.
El kell menném katonának,
Lányok siratnak.
5. Ljubljánába nyirják lè ja
Göndör hajamat,
Mariborban nyergelik a
Kis pej lovamat.
6. Nëm jó' nyergelte föl az a
Huncut, rossz gyerek,
Lovam hátán félre, félre
Fordult a nyerég.

Zsitkóc, idősebb férfiak, nők. 1–3. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_09. ◀ 035.

Zsitkóc, Prespenger Jánosné Gazdag Erzsébet (1936) és Franc Károlyné Bek Juliska (1933). 1–3. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_34.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917). 1a., 2. (kétszer), 3. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_23 (DAT 225_22, DAT 225_24). ◀ 036.

Lendvahosszúfalu, asszony. 1–3. vsz.

Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27b_16:11.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938). 4–6. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_59. ◀ 037.

A 4–6. versszak katonanóta (vö. MNT IV. 259).

Variáns: 30., 31., lásd 30. jegyzetét.

33.

♩ = 168

Szán - tot - tam gyöp - pöd,
 Ve - tēt - tem gyön - gyöt,
 Haj - tot - tam á - gát,
 Szēd - tem vi - rá - gát.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_64. ◀ 038.

Párosító. Késő középkori eredetű, volta ritmusú, dúr hexachord hangsorú dal. Nyugat- és Dél-Dunántúlon ismert, valamint előfordul a Felföldön is (MNT IV. 2–9).

Variáns: a következő.

Muravidéki variáns: Zsitkóc (Horváth 1992, 199).

Zala megyei variáns: Kiskomárom, Nagylengyel (Vajda 1978, 133, 134).

Dallamtípusa: Típuskatalógus III/58.

34.

♩ = 152

1. Szán - tot - tam gyöp - pöd,
 Ve - tēt - tem gyön - gyöt,
 Haj - tot - tam á - gát,
 Szēd - tem vi - rá - gát.

2a. Az előljáró	2b. Az elűjárú
A Fölső Mari,	A Végi Mari,
Utánnajáró	Utánnajáru
A Fölső Jani.	A Végi Feri.

3. Mit néztek rajta?
 Nēm volt még rajta.
 Buss az ő szíve,
 Lēhet még rajta.

Zsitkóc, idősebb férfiak, nők. 1., 2a., 3. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_19. ◀ 039.

Zsitkóc, Prespenger Jánosné Gazdag Erzsébet (1936) és Franc Károlyné Bek Juliska (1933). 1., 2b., 3. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_35.

Az utolsó versszakot kétszer énekelték.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

35.

♩ = 88

Föl-sü Ma-ri ká - posz - tát fűöz,
 Fe - je fö - lött mēgy el a gűöz.
 Hány-ja, ve - tí ja ka - lán - ját,
 Ki - nek ad - ja Bö - zsi lá - nyát.

Zsitkóc, Prespenger Jánosné Gazdag Erzsébet (1936) és Franc Károlyné Bek Juliska (1933).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_37. ◀ 40.

Párosító. Feltehetően 18. századi eredetű, szekund szekvenciával emelkedő, dúr hangsorú dal, mely a 19. században rendkívül népszerűvé vált (Kerényi 1961, 86). Mintegy száz változatát gyűjtötték, legtöbbet a Dunántúlon és a Felföldön. Lehet párosító (MNT IV. 584. o.), gyermekjáték (MNT I. 928, 929), *Debrecenbe kéne menni* kezdetű szöveggel is szokták énekelni.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/95.

36.

$\text{♩} = 108$

1. – Ci - ne - ge - ma - dár,   kis - ma - dár,
 Mi van a lá - bán? – A - rany - szál.
 3) —
 Kös - sük a Ju - lis - ka   lá - bá - ra,
 1) —
 Ránt - suk a Pa - li   á - gyá - ra!

1)   2)   3)

2. Beteg a Juliska, nēm szólhat,
 Mellette Pali búsulgat.
 Nē búsulj, Pali, mēggýógyul,
 Három nap mulva mēgcsókol.

Dobronak, Gombóc Lajosné Nagy Mária (1929).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_21. ◀ 041.

Párosító. 18. századi eredetű, szekund szekvenciával emelkedő, dúr hangsorú dal, melyet – más szöveggel – négy melodiáriumba is feljegyeztek (Domokos–Paksa 2016, 132. sz.). A 19. században népies mūdallá alakult (vö. Kerényi 1961, 75). Mintegy fél-száz változata ismert, főként a Dunántúlon és Felföldön.

Dallama a szentgyörgyvölgyi „Megy a kosár” játékban szerepel egy másik párosító szöveggel (MNT IV. 726. o.), és szövege is ismert Zala megyében, másik dallammal (MNT IV. 429–443, 445–449).

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/102.

37.

♩ = 92-96

1. A zsit - ku - ci la - po - son, la - po - son

Vé - gi Fe - ri ül va - son, ül va - son.

Es - te, rög - gel ü - ti, ve - ri ja va - sat,

Vé - gi Ma - ri szi - ve majd még - ha - sadt.

1) 2)

2. Ej, tē Mari, nē bizd el magadat,
Nē rázd olyan keményen a faradat!
Alsuszoknyád kilátszik tēnyemyire,
Ülhetsz még a Végi Feri ölibe.

Zsitkóc, idősebb nők.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_33.

(Közölve: Bereczky 2013, 75/115.)

Párosító. Tripodikus felépítésű, kvart-kvint szekvenciával emelkedő, dúr hexachord hangsorú, korai új stílusú dal. Mindössze öt változatát gyűjtötték Vas, Zala és Békés megyében (utóbbi Bartók 1924, 94).

Zala megyei variáns: Resznek (Horváth 1992, 14).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2111-08.

38.

♩ = 108-110

1. Es - te van már, nyolc ó - ra,
 1) Ég a lám - pa a bolt - ba.
 2) Vá - sál - lák a bok - ré - tát,
 3) Ró - zsa - szi - nú pánt - li - kát.

1) 2) 3)

2. Varga Karcsi méreti,
 Kopinya Gizi fölvészi.
 – Jó' van, Karcsi, nem bánom,
 Ugyis tē lészél párom.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).
 Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7016i. ◀ 042.

Párosító. Tripodikus felépítésű, eol hangsorú, korai új stílusú dal. Mintegy 180 változata döntő többségben dunántúli, és jellemző szövege a „Halálra táncoltatott lány” balladája (*Jó estét, jó estét, Sági bíróné asszony*). Párosító szövege alkalmi ráhúzás. Zala megyei variáns: Hernyék (Vajda 1978, 332).
 Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2013-50.

39.

$\text{♩} = 124$

1. Az i - gaz Më - si - jás már el - jött,
Sok - fé - le csu - dá - kat köz - tünk tett:
A vi - zet is bor - rá tét - te, a nász - né - pet ven - díté - gél - te
Refr.: Ká - nán mēny - nyeg - ző - be.

¹⁾
kórus

2. Nagy lakodalmat ők kezdjének,
Jézust is meghívták vendégnek.
Őt követték tanítványi, mint a tyukot a fíjaji Refr:
3. Az első tál ételt fölhozták,
Jézust pedig azzal kínálták.
Tetszett mindēben az íétel, de a borban van a viétel Refr:
Tetszett mindēben az étek, csak a borban van a vétek Refr:
4. Jézus anyja hogy ezt meglátta,
Fogyatkozásukat megszánta.
Fíjam, mondá, borunk nincsen, azért sēmmi kedvünk nincsen Refr:
5. Jézus hogy vigasságot tēne,
Jézus hogy nagy vígságot tēne,
Anyja kérése hogy meglēne,
Parancsolá meríteni, kutbul hat vōdröt tölteni Refr:
6. A szolgálak is frissen sietnek,
Kutbul hat vōdröt megtöltēnek/mēgtöltēnek.
Jézus borrá változtatta, első csodáját mutatta Refr:

7. Bort adták a násznagy kezébe,
Hogy adják a vendég elébe.
Násznagy a bort megkostolta, mindjárt a vőlegényt hívta *Refr:*
8. Nászniép is az új bort kóstolja,
Hejehuja, vígan kiáltja.
Áldott légyen, aki adta, nagy hatalmát kimutatta *Refr:*
9. Jakab a poharat vigyázta,
Soká került sorra, nem várta.
András elől el is kapta, szomjas torkába hajtotta *Refr:*
10. Nagy irgalmát nekünk mutatta,
Segíts minket āra, Szűzanya!
Jézus, Mária, légy velünk, a mi legdrágább vendégünk *Refr:*

Radamos, Bíró Ferenc (1894). 1–3., 5. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014I.

(Közölve: Magyar Népzenei Antológia III_5_08a.) ◀ 043.

Dobronak, nyolctagú templomi kórus, köztük Bognár János (1930), Gombóc Lajosné Nagy Mária (1929), Horváth János (1919), Korin Ferenc (1935), Hack Ferenc (1920) kántor harmónium kíséretével – szlovén mintára –, több szólamban. 1–10. versszak. Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_38 (DAT 228_37). ◀ 044.

Lakodalmas. A „Kánai menyegző” a lakodalmi vendégség egyik kedvelt, 17. századi eredetű, szaffikus formájú, mixolid hangsorú éneke az egész magyar nyelvterületen (vö. MNT II. 518–559). Régebben a muravidéki lakodalmakban „szinte kimaradhatatlan” volt (Gönczi 1914, 347), az ünnepi asztalhoz való leüléskor szokták énekelni. Ez a szerepe később egyre inkább háttérbe szorult, viszont gyakran megszólal ezüst- és aranylakodalmak alkalmával a dobronaki templomban harmónium kísérettel – szlovén mintára – több szólamban. A szöveg felidézését fénymásolt kéziratos lap segíti.

Bíró Ferenc előadása pattogó ritmusú és az 1–2., 4. sor utolsó hangját kihangsúlyozza.

A templomi kórus tempója jóval lassúbb.

Muravidéki variáns: Alsólakos (Horváth 1992, 198).

Dallamtípusa: Típuskatalógus: III/143.

5. – Mond még nékőm, ba-rá-tom, ba-rá-tom, mi-cso-da jaz öt!

– Öt pa-ran-cso - lat, há-rom is-te - ni személy, ket-tű Mózes táb-lá-ja,
 négy ë-van-gë-lis-ta,

ëggy az Is-ten, ëggy az Úr, ëggy az Úr, a - ki min-dën-ha - tu. Refr.

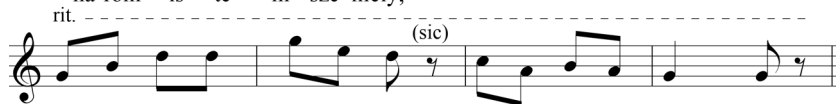
6. – Mond még nékőm, ba-rá-tom, ba-rá-tom, mi-cso-da a hat!

– Hat küő - kor - su, öt pa - ran - cso - lat,

négy ë - van - gë - lis - ta, ket - tű Mó - zes táb - lá - ja,
 há - rom is - te - ni szë - mély,

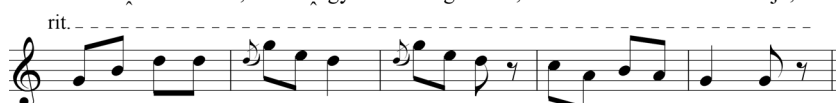
ëggy az Is - ten, ëggy az Úr, a - ki min-dën - ha - tu. Refr.

7. – Mond még nékőm, ba-rá-tom, ba-rá-tom, mi-cso-da a hjét!

– Hjét szent - sé - gök, öt pa-ran-csol - lat, há-rom is-te-ni személy,
 hat küő - kor-su, négy ë - van - gëlis-ta, ket-tű Mózes táb-lá-ja,

ëggy az Is-ten, ëggy az Úr, ëggy az Úr, a - ki mindën-ha - tu. Refr.

8. – Mond még neköm, ba-rá-tom, ba-rá-tom, mi-cso-da a nyolc!

– Nyolc bol-dog-ság, hat küő - kor - su, há-rom is - te - niszemély,
hjét szent - sjé - gök, öt pa-ran - csol - lat, ket-tü Mó-zes táb-lá-ja,
nügy ě - van - gē - lis - ta,

ěggy az Is - ten, ěggy az Úr, ěggy az Úr, a - ki mindēn - ha - tu. Refr.

9. – Mond még neköm, ba-rá-tom, ba-rá-tom, mi-cso-da a ki - lenc!

– Kilenc mēnyye - ji kar, hjét szent - sé - gök, öt pa-ran - csol - lat,
nyóc bol-dog-sá - gok, hat küő - kor - su,

nügy ě - van - gē - lis - ta, há-rom is - te - ni személy, ket-tü Mózes táb-lá-ja,

ěggy az Is - ten, ěggy az Úr, ěggy az Úr, a - ki min-dēn - ha - tu. [Refr.]

10. – Mond még neköm, ba-rá-tom, ba-rá-tom, mi-cso-da a tiz!

– Tiz pa-ran - cso - lat, nyóc boldog - sá - gok, hjét szent - sjé - gök,
kilenc mēnyye - ji kar, hat küő - kor - su,

öt pa - ran - csol - lat, há-rom is - te - ni szē - mély,
nügy ě - van - gē - lis - ta, ket - tü Mó-zes táb - lá - ja,

ěggy az Is - ten, ěggy az Úr, ěggy az Úr, a - ki min-dēn - ha - tu. Refr.

11. – Mond még nekőm, ba-rá-tom, ba-rá-tom, mi-cso-da a ti-zěn-ëggy!

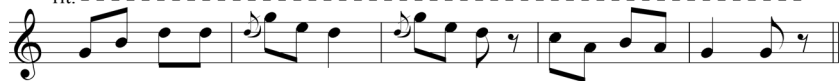

– Ti-zënëgy ta-nít-fány, ki-lenc mēnnye-ji kar, híét szent-sjé-gök,
tíz pa-ran-cso-lat, nyóc boldog-sá-gok, hat küő - kor-su,

öt pa-ran-csol-lat, há-rom is-te-ni szēmély,
nĳgy ě-van-gē-lis-ta, ket-tü Mó-zes táb-lá-ja,

rit.

ëggy az Is-ten, ëggy az Úr, ëggy az Úr, a - ki min-dēn-ha - tu. *Refr.*

12. – Mond még nekőm, ba-rá-tom, ba-rá-tom, mi-cso-da a ti-zěn-ket-tü!

– Ti-zěn-kĳét a-pos-tol, tíz pa-ran-cso-lat, nyóc boldog-sá-gok,
ti-zēn-ëgy ta-nít-fány, kilenc mēnnye-ji kar,

híét szent-sjé-gök, öt pa-ran-csol-lat, három is-te-ni szēmély,
hat küő - kor-su, nĳgy ě-van-gē-lis-ta, ket-tü Móz-es táb-lá-ja,

rit.

ëggy az Is-ten, ëggy az Úr, ëggy az Úr, a - ki min-dēn-ha - tu. [*Refr.*]

Kapca, Szőke Józsefné Szobocsán Erzsébet (*Zalagyertgyános*, 1927).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_44. ◀ 045.

A jó képességű előadó éneklését a refrénnel kezdte, majd megállás nélkül, szinte hibátlanul énekelte végig. Utána megjegyezte: „İn nyóc osztályt küjártam, de az édesanyám szēgény nem tudott án(!) engömet [taníttatni]. İn szlovényul tanultam az iskolában nyolc évig, akkor még nem vót ez, hogy magyar is, szlovény is. Nem?”

Lakodalmas. Ütempáros, dúr hexachord hangsorú dal. A „visszaszámláló” ősi, világszerte ismert műfajába tartozó ún. „katekizmusi ének”, mely a vallási alapismereteket számokhoz utalva sorolja fel kérdés és felelet formájában, és a kérdésre adott felelet során az előző válaszokat is megismétli. A korábbi évszázadokban a hitoktatás egyik eszköze volt, a magyar néphagyományban pedig lakodalmi vendégség és egyéb társas együttlétek szórakoztató énekévé változott (MNT III/A 498–504).

41.

♩ = 92–96

Szécsiszentlászló, Dora Géza (1933) tangóharmonikán.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_12. ◀ 046.

Lakodalmi mozsártánc. Plagális dúr dallam, bipodikus előtaggal és tripodikus utótaggal. Különlegessége, hogy az előadó a harmadik sort két ütemmel megtoldotta. A Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön ismerik (vö. MNT III/B, 329–337). Délnyugat-Dunántúlon az obszcén jellegű, tréfás lakodalmi mozsártánc tartozik hozzá, melyet két férfi szokott előadni.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/391.

42.

♩ = 96-144

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. It consists of three staves. The first staff contains the main melody, starting with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, and a half note B4. The second staff contains the accompaniment, starting with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, and a half note B4. The third staff contains a second melody line, starting with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, and a half note B4. The tempo is marked as ♩ = 96-144.

Szécsiszentlászló, Dora Géza (1933) tangóharmonikán.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_19.

A dallam második felét az előadó többször megismételte, egyre gyorsabb tempóban.

Lakodalmi vánkostánc. Német eredetű, plagális dúr dallam, a Kárpát-medencében mindenütt ismerik. Szövege: *Zöld erdőben jártam, virágok között*. Játékos, párválasztó lakodalmi tánc tartozik hozzá, melyet különféle, általában városi eredetű dallamokra járnak.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/399.

43.

♩ = 92

1)
másodsor

Szécsiszentlászló, Dora Géza (1933) tangóharmonikán.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_16. ◀ 047,
és attacca a következő dallam, majd ismét ez.

Lakodalmi vánkostánc. Dúr kvintváltó dallam, a *Kis szekeres, nagy szekeres* kezdetű népies műdal változata (Kerényi 1961, 56). Számos 19. századi kiadványban és népszínműben szerepel. 35 változatát gyűjtötték az egész magyar nyelvterületen. Legtöbbször – így a Muravidéken is – az *Ugyan, édes komámasszony* kezdetű népies műdalt kapcsolják hozzá mind a történeti források, mind a néphagyomány (lásd a következő dalt). Dora Géza a két dalból ABAB formát alakított ki.

A muraközi horvátok is átvették (Žganec 1924, 496).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.135.0/0.

44.

♩ = 138

The musical score consists of four staves. The first staff is the melody, starting with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, and a quarter note D5. The second staff is a simple accompaniment with a quarter note G4, a quarter note A4, and a half note B4. The third staff continues the melody with eighth notes C5, B4, A4, G4, and a quarter note F4. The fourth staff continues the accompaniment with a quarter note G4, a quarter note A4, and a half note B4, ending with a double bar line.

Szécsiszentlászló, Dora Géza (1933) tangóharmonikán.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_17 (DAT 228_18). ◀ 047, az előző dallam folytatása.

Lakodalmi vánkostánc. Dúr kvintváltó dallam, az *Ugyan, édes komámasszony* kezdetű népies műdal változata (Kerényi 1961, 57), melyet az előadó a *Kis szekeres, nagy szekeres* kezdetű dal után játszott. Ez utóbbihoz hasonlóan ez is számos 19. századi gyűjteményben és népszínműben szerepel. Harminc változatát gyűjtötték a Dunántúlon, Fel-földön, az Alföldön és bukovinai székelyektől. Szlovák változatai vannak.

Muravidéki variáns: Petesháza, Völgyifalu (Horváth 1992, 87).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.114.0/0.

45.

$\text{♩} = 42$

1. Ó, em - be - ri gyar - ló nēm - zet - sjég,
Min - dēn dol - god csak hiv - ság, kijét - sjég.
Mi - ben bi - zol, a - rany és e - züst,
El - e - nyé - szik maj - dan, mind a füst.
Refr. Ó, ha - lál, ó, ha - lál, ó, szőr - nyú ha - lál!

1)
2.

2. Nēm látod-ē annyi példában,
Hogy a halál sijet dolgában?
A sok kicsi s nagy birodalom
Elolvad majd, mind a hó halom. *Refr:*
3. Nincs a földön hosszú maradás,
Fogadó ez, nēm örök lakás.
Láss dolgodhoz, míg az uton vagy,
Nē játsszál, mert számadásod nagy. *Refr:*

Dobronak, nyolctagú templomi kórus, köztük Bognár János (1930), Gombóc Lajosné Nagy Mária (1929), Horváth János (1919), Korin Ferenc (1935), Hack Ferenc (1920) kántor harmónium kíséretével – szlovén mintára –, több szólamban. Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_51. ◀ 048.

Halottas ének. 17. századi, német eredetű, dúr pentachord dallam, melyet egy sor 18. századi magyar énekeskönyvbe és melodiáriumba is följegyeztek halottas szövegekkel. Ezzel a szöveggel 1806-ban jelent meg Bozóki Mihály énekeskönyvében (Domokos–Paksa 2016, 93i), és a mai katolikus énekeskönyvekben is így szerepel. Az egész magyar nyelvterületen ismert hatvan változatban. Általában halottas ének, de újévi köszöntőként is előfordul (MNT II. 31). Többségükben nincs refrén, hanem helyette a negyedik sor vége a záróhangra lép.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/305.

46.

$\text{♩} = 144$

1. Ó, mily szép az ár - tat - lan - ság,

Mit kö - vet ö - rök bol - dog - ság!

Refr.: Jól jár - tál tē, szép vi - rág - szál,

Mert nagy ö - röm - re ju - tot - tál.

2. Neköd a halál nem ártott,
Istenhez mennyben juttattott. *Refr:*
3. Minket is szent országában
Vegyén Isten hajlékabo! *Refr:*
4. Nyugodjál Jézus nevében,
Örvendézzél dicsőségben! *Refr:*

Zalagyertyános, Vida Jánosné Horváth Erzsébet (1901).
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970a. ◀ 049.

Halottas ének. 19. századi dallam, egy az egész magyar nyelvterületen ismert népies mődal – *Ugat a kutyám, a Rajna / Kérges a tenyerem, a tenyerem* (Kerényi 1961, Függelék, 235) – változata. A halottas szöveg alkalmi adaptáció. Zalagyertyánosban gyermek vagy fiatal lány virrasztásán és temetésén énekelték.
Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/166.

47.

Parlando, rubato ♩ = cca 104

1. Há-bo-rog a hul-lám az é - let-nek ta-ván,

Vág-tat juó Kis Pjé-tër a Szent Mi-hál lo-ván.

- Ked-ves fe-les - sjé - gëm, Gö-döl - le - ji Sá - ra,

Nëm visz-lek el töb-bé a ti-të - li vá - sár - ro!

2. Noha embër illen csudát soha nëm lát,
Kendëráztatóba belehal az embër.
Egész életibe a vizet mellözte,
Büdös kendërlének lett fölötte gyözte.

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7013f. ◀ 050.

Halottasének-paródia. Az *Ó, édes Megváltóm, ne nézd bűneimet* kezdetű, népzenei sirató stílusához kapcsolódó, 16. századi eredetű egyházi népének változata, melyet az egész magyar nyelvterületen ismernek.

Dallamtípusa: Típuskatalógus II/3.

Táncdallamok (48–57)

48.

$\text{♩} = 96$

E-redj in-nen, mēnj in-nen, nēm az én u-ram vagy tē!

Az én u-ram nēm oly - lyan te - sze-mu-sza, mint tē!

Vi-jasz-bul a há - ta, szal-má-bul a lá - ba,

Ha mēg-gyujt-ják a lá-bát, el - ol - vad a há - ta.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014r: ◀ 051.

Kanásztánc-ugrós táncdal.

Variáns: a következő, párosító variáns: 29.

Dallamtípusáról lásd 29. jegyzetét.

Szövegvariáns: 52., 3–4. vsz.

49.

$\text{♩} = 126-132$

Héj, kü, disz-nó, a be-rök-bül, csak a fü-le lát-szik,
 Ka-nász - buj - tár a bu - kor-ban mēnyecskik-vel ját - szik.
 Föl-kő-ti ja bocs-ko-rát a-rany ka-ri - ká - ro,
 Mēg-fu - jit - ja a sip - ját szo-mo - ru nó - tá - ro.
 Nēm köll né - kēm a ka-nász, csak a fe - le - sjé - ge,
 Ösz - sze - vá - gom a ka-nászt, rá - ra-kom a tűz - re.

Zalagyertyános, Göncz Károlyné Marton Ilona (1901).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972h. ◀ 052.

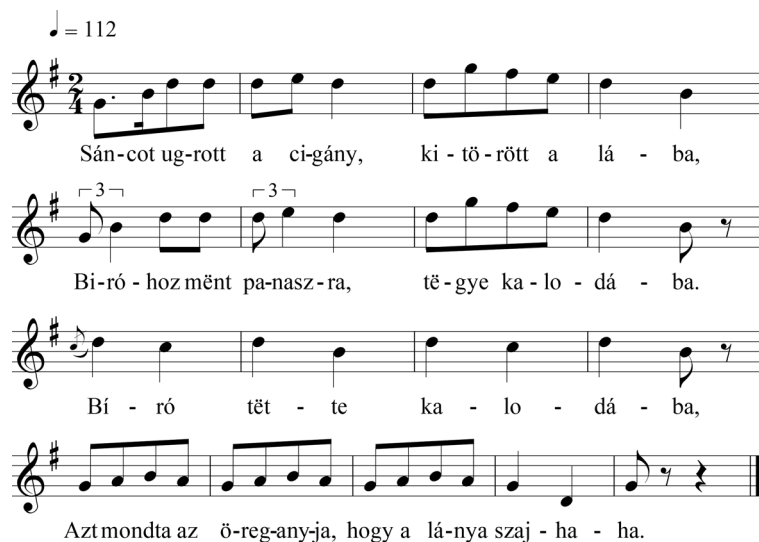
Kanásztánc-ugrós táncdal, hangsora dúr hexachord. A szokásos négysoros strófa további két sorral folytatódik, melynek dallama az első és második soréval azonos.

Táncdalvariáns: az előző, párosító variáns: 29.

Dallamtípusáról lásd 29. jegyzetét.

50.

$\text{♩} = 112$

Sán-cot ug-rott a ci-gány, ki-tö-rött a lá-ba,
 Bi-ró-hoz mēnt pa-nasz-ra, tē-gye ka-lo-dá-ba.
 Bí-ró tēt-te ka-lo-dá-ba,
 Aztmondta az ö-reg-any-ja, hogy a lá-nya szaj-ha-ha.

Göntérháza, Varga Károly (1929) és Varga József (1930).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014s.

Ütempárokból és azok ismétléséből építkező, dúr hangsorú táncdal. Változatait vajdasági magyaroktól gyűjtötték (Bodor 2003, 156, 160, 226), és Somogy megyei horvátoktól, akiknél a križanje nevű tánc kísérete. A szerb seljančica tánc kapcsolódik még hozzá. Jugoszláv időkben mint „szerb pionírdal” volt divatos, elképzelhető, hogy Muravidéken akkor honosodott meg. Hasonlít a közkedvelt *Ne féljeteK, pásztorok, pásztorok* kezdetű magyar betlehemeshez (Típuskatalógus: III/138), terjedését ez is segíthette.

Dallamtípusa. MTA népzenei gyűjtemény 13.085.2/0.

51.

$\text{♩} = 120-122$

Az o - lá-hok, az o - lá-hok fá - pa-pucs-ba já - rő-nak,
 A-zok él - li-gő vi-lá - gu-kat, a - kik ket-ten hál - nak.
 De jén, szē-gén sujsztēr gyerők, csak ő - gye-dül há - lok,
 A-kár - me-re ta - po - ga-tok, csak fa-lat ta - lá - lok.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).
 Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970s. ◀ 053.

Kanásztánc-ugrós táncdal, hangsora eol. Rendkívül elterjedt, 240 változata közül a legtöbbet a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön gyűjtötték, kevesebbet Erdélyben. Pálóczi Horváth Ádám is táncdalként ismerte, és „Járd meg tubám! járd meg” címmel jegyezte fel gyűjteményébe 1813-ban (Paksa 2010, 36. sz.).

Egy Zala megyei variáns (MNT I. 1018) szövege a következő, 52. muravidéki táncdal szövegével rokon.

Muravidéki variáns: Felsőlakos (Horváth 1992, 97/a).

Dallamtípusa: Típuskatalógus III/119.

52.

$\text{♩} = 120-132$

1. In-nejd-on-najd a be-rék-bül jön-nek a ci - gá - nyok,
Hár-man ül-nek egy pa - ri-pán, do-rom-bot csi - nál - nok.
Hej, Sá - ri, la - ka - tin(?), té-géd hiv-nak főr - ba.

1) 2a) 2b) 3) 3-
2. 3. 2. 3. 3.

2. Sánta lovam, angyalom, nēm mēhetēk mostan,
Sánta lovam, paripám a berékbe visznek.
Szép asszonyt szeretēk, Borsos vőgybe lakik.
3. Annak olyan cipellője, citorájo [citeráz a] sarka,
Annak olyan fejketője, az eget hasítja.
Fére innen, mēnj innen, nēm én uram vagy tē!

4. Az én u - ram nēm ily-lyen her - ce - bur-cás, min' tē.
Szal-má-ból a lá - bo, vi - osz-ból a há - to,
Ha mēg-gyujt-ják ke - zit - lá - bát, el - ol - vad a há - to.

5. Bár-csak oly-lyan ör-dög jön-ne, ki ezt el - vin - ne - je,
Men-nál job-ban ri-mán-kon-na, an - nál job-ban vin - ne!

Be - le - e - sőtt a gö-dör-be, egy-gyik lá - ba még-is gör-be.

Esz-ten - de - je vagyket - te - je fo - ga sin-csen har-minc-ket-tü.

Völgyifalu, Adorján Lajos (1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_19 (DAT 224_18). ◀ 054.

Alacsony járású, moll hangsorú, sajátos muravidéki táncdal. Motivikusan szerkesztett, képlékeny strófája többnyire háromsoros, ingadozó szótagszámú szövegét négyütemes kanásztáncsorok tartják szilárd keretben. Változatai nem ismertek, nem szerepel az MTA népzenei gyűjteményében. Zenei tulajdonságai révén a „Tyukodi nóta” dallamcsaládjába illeszkedik, feltehetően egy már feledésbe merült hangszeres táncdallam vokális megfelelője. A lendületes előadásmód, az összefogott ritmika, apró dinamikai különbségek, finom hangsúlyok teszik különlegessé.

A következő dal távoli rokona.

Muravidéki szövegvariáns-részlet: 48. (a 3. versszak utolsó sorához és a 4. versszakhoz).

Zala megyei szövegvariáns: [Nemes]hetés (Gönczi 1948, 256. o. 100. sz.),

Muraszemenye (Vajda 1978, 163/B – mulatságban, fonóban, lakodalomban szokták énekelni, közeli dallamrokona: 29).

Hasonló szöveg gyermekjátékokban: MNT I. 574–576, 1018.

53.

$\text{♩} = 126$

Ör-dög buj-jék ko-mám-asszony bocs-ko - rá - ba,
 Mjér hit - ta el az u - ra - mat a kocs-má - ba!

Ha ha - za jön, jó' mēg-ver, az lesz ne-kēm jó rēg-gel,

Ko-mám-asz - szony.

Dobronak, Bognár János (1930).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_03.

Alacsony járású, szaffikus formájú táncdal. 19. századi divatjáról népszínművek és népszerű kiadványok tudósítanak (Kerényi 1961, 203). Az egész Kárpát-medencében ismert, mintegy száz változatban. Iskolában is tanították *Beültettem kis kertemet a tavasszal* kezdetű szöveggel.

Az előző dal távoli rokona.

Szövegvariáns ugyancsak Dobronakról: Gönczi 1948, 241. o. 51. sz.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/332.

54.

♩ = 120

1) 2) 3)

ism. →

Szécsiszentlászló, Dora Géza (1933) tangóharmonikán.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_26. ◀ 055.

Lassú csárdás. 18. századi dallamból kialakult, közismert népies műdal, az *Én vagyok a petri/csongorádi gulyás* változata (Kerényi 1961, 17). Több mint száz változatát gyűjtötték a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön. Számos 19. századi gyűjteményben szerepel. Morva és szlovák variánsai is vannak.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/257.

55.

$\text{♩} = 120$

1) 2)

3) 4)

1) 2) 3) 4)

ism. →

Szécsiszentlászló, Dora Géza (1933) tangóharmonikán.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_24. ◀ 056.

Lassú csárdás. Tetrapodikus felépítésű, magas szótagszámú, dúr hangsorú, új stílusú dal, szövege: *A városi kaszárnya, az egyesbe magam vagyok/oda leszek bezárva*. A vokális változatok valamennyi sora 18 szótagos, podiatagolódása azonban eltérő: az első, második és negyedik sor tripodikus, a harmadik sor tetrapodikus. A Dunántúlon, a Fel-földön, az Alföldön és Bukovinában ismert, negyven változatban. Az előadó ismétlés-kor gazdagabb hangszeres figurációkkal játszott.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3761-19.

56.

♩ = 120

Szécsiszentlászló, Dora Géza (1933) tangóharmonikán.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_27. ◀ 057.

Lassú csárdás. Tetrapodikus felépítésű, magas szótagszámú, dúr hangsorú dal, az új stílus és a népies műdal határán (vö. Kerényi 1961, II. Függelék, 232). A vokális változatok szótagszáma 20.20.8+8.20. Szövege: *Befogom a lovam, befogom a lovam zöldre festett kis kocsimba*. Az egész Kárpát-medencében ismert, mintegy száz változatban. Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3781-19.

57.

♩ = 112

1)

2)

4)

5)

3)

1.

2.

1)

2)

3)

4)

5)

másodszor →

Szécsiszentlászló, Dora Géza (1933) tangóharmonikán.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_23. ◀ 058.

Lassú csárdás. Magas szótagszámú, nagy hangterjedelmű, dúr hangsorú, új stílusú dal. Szövege: *Kis kút, kerek kút van az udvarunkban / Ennek a szép barna lánynak dombon van a háza*. Tripodikus felépítés mellett a két szélső, valamint a két középső sor ritmikája egymástól eltér. Mintegy nyolcvan változata ismert a Dunántúlon, a Fel-földön és az Alföldön, kevesebb Erdélyben, Moldvában pedig ismeretlen. Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3968-73.

Egyéb dalok (58–61)

58.

Poco parlando ♩ = 168

1. Füs - tölög a ké-mény, ta-lán itt-hon vannak.
 – E - redj be, I - lo-na, va-la-mit csak ad-nak.

1) 2) 3)
 2. 4. 6. 4. 2.

Mit kaptál? – Babot.

2. – Vágd a kerékagyba, a babos angyalát!
 Úgyis az törte lè a gordím háttolát.
Gyű, fakó, másík házho!
3. Füstölög a kémény, talán itthon vannak.
 – Eredj be, Ilona, valamit csak adnak.
Mit kaptál? – Lisztét.
4. – Ereszd el a szélnek azt az istenadtát!
 Úgyis az vette jel a szémém világát.
Gyű, fakó, másík házho!
5. Füstölög a kémény, talán itthon vannak.
 – Eredj be, Ilona, valamit csak adnak.
Mit kaptál? – Krajcárt.
6. – Tëdd a tarisznyába, jó lész pálinkára,
 A fájós hasamnak mëggyógyulására.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7012f. ◀ 059.

Koldusének-paródia. 19. századi eredetű, népies-vallásos szövegű, 12 szótagos dallam második feléből önállósodott forma. Az eredeti, négy soros dal hangsora plagális dúr, ez a kétsoros alak azonban a záróhang alatti hangokat elkerüli, hangsora pentachord. Az egész Kárpát-medencében ismert (vö. MNT II. 321, 349-III, MNT III/B, 113).

Variáns: a következő.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/496.

59.

$\text{♩} = 200$

1) 2)

1. Füs - tő-lög a ké-mény, ta-lán itt - hon vannak.

3) 4)

– Mënj el be, I - lo-na, va-la-mit csak an-nak.

1) 2) 3a) 3b) 4)

2. 4. 8. 2-6. 8. 4. 8. 8.

Mit kaptál, Ilona? – Lisztét.

2. – Ereszd el a szjélnek azt az istenadtát!
Úgyis az törte lë gordélom háttolát.
3. Füstölög a kémény, talán itthon vannak.
– Mënj el be, Ilona, valamit csak annak.
Mit kaptál, Ilona? – Babot.
4. – Tëdd a tarisznyába azt az istenadtát!
Úgyis az törte lë gordélom háttolát.
5. Füstölög a kémény, talán itthon vannak.
– Mënj el be, Ilona, valamit csak annak.
Mit kaptál, Ilona? – Tojást.
6. – Vágd a kerikagyho', hogy në csikorogjon,
Hogy a szëginy számár könnyebben húzhasson.
7. Füstölög a kémény, talán itthon vannak.
– Mënj el be, Ilona, valamit csak annak.
Mit kaptál, Ilona? – Krajcárt.
8. – Tëdd a tarisznyába azt az istenadtát!
Jó lësz pálinkára, a beteg gyomrunknak mëggyógyulására.

Zsitkóc, Göncz István (1913).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_40. ◀ 060.

Koldusének-paródia.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

60.

♩ = 126

1) Af - ri - ka - ji pap - ri - ka,

2) Pa - pucs - ba jár a li - ba,

A li - ba, a li - ba,

3) Pa - pucs - ba jár a li - ba.

1) 2) 3)
3. 4. 2.

2. Házunk elüd van egy út, Ara jár egy olcsus tüót. Kiabál: Végyenek Gyolcsot, más egyebet!	3. Mer egy füstös konyhábo Több köll, mind egy tisztábo: Kicsapó, becsapó, Gyüszü, ollu, mángorló,
4. Olcsó ollu, vasalló, Reszellü és veszelü(?), (Az első két dallamsorra:) Rántó lábos, serpenyő, Hát a kávépörkülü! Kiskanál, nagykanál Ragyog a konyha falán.	

Zsitkóc, Göncz István (1913).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_37.

Árus kikiáltó. A magyar népzeneből idegen, plagális dúr hangsorú dal. Mintegy félszáz változata ismert, legtöbb a Dunántúlon, kevesebb a Felföldön és az Alföldön. Házalók ezzel hívták fel a figyelmet portékáikra, de lakodalmasként is használták (a vőfély énekelte a nászajándékok átadása előtt), illetőleg – szórakozásként – lakodalmi mulatságban is elővették.

Variáns: a következő.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 17.038.0/0.

61.

♩ = cca 108–118

1. Há-zunk e-lőtt van egy út,
A - ra jár a gyó-csos tuót.
Ki - a - bál: Vē - gye - nek
1)
Gyó-csot, mást, ē - gye - bet!

1a) 2. 3. 1b) 4.

2. MÉR egy füstös konyháro Több köll, mind egy tisztáro: Kicsalu, becsalu,	3. Olcsu ollú, mángorlú, Gyüszü, ollú, vasallu, Reszelú, meszelú,
4. Rántu lábós, cserpenyü, Hát a kávépörökü! Kiskalán, nagykalán Ragyog a konyha falán.	

Zalagyertyános, Göncz Károlyné Marton Ilona (1901).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972a.

Árus kikiáltó. A záróhangra érkező negyedik dallamsor csak egyszer, legutoljára hangzik el.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

Szalmahordás Radamosban, 1960-as évek

(Bíró János fotógyűjteménye.)

A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

Alkalomhoz nem kötött dalok

Nagyívű, ereszkedő, régi stílus és dallamköre (62–84)

62.

1. Ho - vá let - tél, pin - tes ü - ve-gem?
Le - te - szem e - lőt - ted sü - ve-gem.
Bo - ros kor - só e - lőtt kö-nyör-göm,
O - lyat i - szok, csak úgy nyö-ször-göm.

2. Erre gyere, rózsám, nincsen sár,
Nincsen az ajtómon semmi zár.
Nytva van az ajtóm, bejöhetsz,
Bontva van az ágyam, lefekhetsz.

Csente, Györkös Ilus (1936).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1984. Horváth 1992, 71.

Régi stílusú dal, a keleti eredetű, ereszkedő pentaton „páva dallamcsalád” tagja. Az efféle dallamokat a magyarság a honfoglalás előtti időkből hozta magával a Kárpát-medencébe. A strófa egyetlen dallamsorból épül fel úgy, hogy a sorzáró hangok variálódnak és az első dallamfél kvinttel mélyebben megismétlődik. Dunántúli típus, 150 változatából legtöbb Somogyból és Zalából, kevesebb Vas, Baranya és Tolna megyéből való. Két változat a távoli Moldvából is előkerült, ami a típus valamikori széles elterjedtségére vall. Általában vidám szövegek és ugrós jellegű táncok kapcsolódnak hozzá (Paksa 2010, 2. sz.). A muraközi horvátok is átvették (Žganec 1924, 373).

Variáns: a következő.

Zalai variáns: Nova (Vajda 1978, 160). Minden bizonyjal ezzel a dallammal énekelték a következő zalai szöveget is: „A, tē mesztelen száju övegēm, / Sövegēm elütted emelēm! / Ótárod előtt könyörgöm, / Ollant iszom, csak uny nyökörgöm.” (Gönczi 1914, 530).

Dallamtípusa: MNT VI. II. típus.

63.

$\text{♩} = 108$

1. Tur a dísz-nó, ha gyöp - re mē-het,
 Tar - tok jén sze - re - tőt, ha lē - het.
 De nēm o - lyan ringy - rongy re - zol-vát,
 A - ki széj-jën - hány - jo a lá-bát.

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682h. ◀ 061.

Az előző dalnak a Dunántúlra jellemző módon variált változata: a dal eleje az alaphangról lépeget felfelé, a második sor vége pedig az alaphangra süllyed.

Vö. még az előző dal jegyzetét.

64.

1)

1. Szom - széd - asz - szony ka - ka - sa

Rá - szál - lott a - li - bi - zá - ri - lab - zom,

Má - té - ma - tu - lá - ri pi - pi - ti - li -

Tar - ló - ra.

1)
2.)

2. Legényeké a szép rózsá,
Kislányé a –
Bokréta.
3. Emberé a csutora,
Asszonyé a –
Sodrófa.

Csente, Farkas Margit (1901).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1988. Horváth 1992, 77/a.

Ereszkedő pentaton, heteropodikus felépítésű dal játékos, belső refrénnel. Dél-Dunántúlon és a Felföldön ismert.

Zala megyei variáns: Nova (Vajda 1978, 253), Zalaszombatfa (Horváth 1992, 77/b).

Dallamtípusa: MNT VII. XIX. típus.

65.

$\text{♩} = 126$

1) —

1. Kül - sü Sár - don, e - sik az e - süő,
bel - sü Sár - don

2)

Në mënj ar - ra, ru - zszám, e - le - süő!

3) — 4) —

El - sá - ro - sul a pi - ci - ke csiz - mád,

5) —

Mëg - ver iér - të az é - dës - a - nyád.

1) 2a) 2b) 3) 4) 5a) 5b)
1a 1a harmonika harmonika harmonika 1a harmonika

1a. Külső sor, belső sor, esik az eső,
Në mënj ära, mer mëg eleső!
Elsárosul a kicsike szoknyád,
Mëgver érte az édësanyád/édësanyám.

Dobronak, Bognár János (1930). 1. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_14. ◀ 062.

Zsitkóc, Göncz Lajos (1942) és Horváth István (1930). 1a. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_82.

Szécsiszentlászló, Dora Géza (1933). Friss csárdás tangóharmonikán, jóval gyorsabb tempóban.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_20 (DAT 228_21). ◀ 063.

A keleti eredetű, pentaton-kvintváltó népdalstílus újabb időkben kifermálódott változata. Az egyik legnépszerűbb magyar táncdallam, melyet az egész Kárpát-medencében ismernek, és számos 19. századi kéziratban, nyomtatványban szerepel. A szlovákok is átvették (vö. MNT VIII/B, 1514–1515. o.).

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 213).

Zala megyei variáns: Zalabaksa (Vajda 1978, 258).

Dallamtípusa: MNT VIII. LI. típus.

66.

$\text{♩} = 112$

Du - ná - ról fuj a szjél,
 Fek-küdj mel-lém, majd nēm jér!
 Du - ná - ról fuj a szjél.
 Haj, Du - ná - ról nēm fuj - na,
 Ily-lyen hi - deg nēm vol - na.
 Du - ná - ról fuj a szjél.

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_04. ◀ 064.

Régi stílusú, pentaton, kvintváltó dal. Mintegy kétszáz változata ismert, legtöbb a Dunántúlon (főként Somogyban és Zalában), de előfordul a Felföldön és az Alföldön is. Ugrós jellegű táncok kapcsolódnak hozzá (Paksa 2010, 10. sz.). A muraközi horvátok is átvették. Magyar eredetét – egyebek mellett – rokon népi, cseremisiz párhuzama bizonyítja (vö. Kodály 1969, 19–20, MNT VIII/B, 1540–1541. o.).

Variáns: a következő.

Zalai variáns: Szepetnek-Cserestanya (Vajda 1978, 256).

Dallamtípusa: MNT VIII. LIII. típus.

67.

Ej, Du - ná - ról fúj a szél,
 Kon - do - ro - dik bun - da - szőr,
 Ej, Du - ná - ról, Du - ná - ról.
 Fe - küdj i - de, majd nem ér,
 A ket - tön - ké töb - bet ér!
 Ej, Du - ná - ról, Du - ná - ról.

Csente, Farkas Margit (1901).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1988. Horváth 1992, 78/b.

Az előző dallal ellentétben a kvintváltás itt részleges.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

68.

$\text{♩} = 108$

Hěj, Tu-ri - né ko-mám-asz-szony
 Tu-ru - val sü - ti a le - pént.
 Hěj, tēdd rá, most tēdd rá!
 Má - ma tēdd rá, hol - nap tēdd rá,
 Hol - nap - u - tán něm é - rünk rá.
 Hěj, tēdd rá, most tēdd rá!

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1936).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_62. ◀ 065.

Régi stílusú, kvintváltó, alapjában pentaton dal. A Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön mintegy kétszáz változatát gyűjtötték, Erdélyből azonban csak szórványos adatok vannak, Moldvában pedig ismeretlen. 19. századi divatjáról népszínművek tanúskodnak. Ugrós jellegű táncok kapcsolódnak hozzá, sőt kivételesen csárdást is járnak rá, tehát a legújabb táncdivatot is kiszolgálja (Paksa 2010, 12. sz.).

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 7/b).

Zalai variáns: Kehidakustány (Vajda 1978, 159).

Dallamtípusa: MNT VIII. LV. típus.

69.

1. – Bé-res-le-gény, ho-vá haj-tod az ök - röt?
 Ta-lán bi-zony kis ker-tem-be be-kö - töd?
 O - da bi-zony, bé-res - le-gény, nem kö - töd,
 Gyen-ge a roz-ma-ring á - ga, le-tő - rőd.

2. – Ha letöröm, megfizetem az árát,
 Hozz egy kaszát, hadd vágok egy rend rózsát!
 – Ritka rózsát nem lehet rendre vágni,
 Jaj de nehéz, babám, tőled elválni!
3. Béreslegény hajt a kútra itatni,
 A babája vizet visz mosogatni.
 Szomorúan húzza föl a sudárfát,
 Úgy hallgatja a babája panaszát.

Csente, Farkas Margit (1901).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1988. Horváth 1992, 169.

Közkedvelt, régi stílusú, pentaton táncdallam. Széles körben ismert, 170 változatát gyűjtötték a magyar nyelvterület egészén. 19. századi népszerű kiadványokban is szerepel.

Dallamtípusa: MNT VIII. XLIX. típus.

Szövegét új stílusú dallammal is szokták énekelni: lásd 139.

70.

[Rubato]

1. Ma - ki ku - tyám, mi lett ve - led, hogy ily mé - lyen a - lu - szol?

Ne - hogy zsan - dár jöj - jön i - de a - lul - ról!

Va - sat ver - nek a lá - bam - ra, ke - zem - re,

Ma - ki ku - tyám, te is meg lész bün - tet - ve.

2. Zavaros a Mura vize, átimenni nem merek,
A tu'parton barna kislány kesereg.
Mura vize, ne zárd el az utamat,
Barna babám, várd ki a galambodat!

Völgyifalu, Tóth Lajos (1888).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1970. Horváth 1992, 177.

Régi stílusú, alapjában pentaton dal. Mintegy 250 változatának többségét az Alföldön gyűjtötték pásztor- és betyártémájú szövegekkel, máshonnet szórványosan került elő. Zala megyében ismeretlen.

Dallamtípusa: MNT IX. LXXIII. típus.

71.

[Parlando, rubato]

1. Fe-hér La - ci lo - vat lo - pott

A Fe - ke - te ha - lom a - latt.

Os - to - rá - val na - gyot pat - tant,

Fel - hang - zik a Fe - hér vár - ba.

2. Fehér várnak népe rajta, Fehér Lacit hogy elfogja. Fehér Lacit el is fogták, Vallatásra szólították.	7. – Nem kell nékem sok aranyad, Csak egy éjjeli hálásod. Háljál velem egy éjszaka, Megszabadul egy órára.
3. – Van-e apád? Van-e anyád? Van-e gyönyörű húgocskád? – Nincsen anyám, nincsen apám, De van gyönyörű húgocskám.	8. Erre Anna semmit sem szól, Végigsétál a folyosón. Folyosóról folyosóra Megy a börtön ajtajára.
4. Fehér Anna hogy megtudta, Hogy a bátyja el van fogva, Lefutott az istállóba, Az istálló ajtajába.	9. – Fehér Laci, édes bátyám, Aluszol-e vagy meghaltál? – Nem aluszok, ébren vagyok, Csak terólad gondolkodok.
5. – Fogd be, kocsis, a lovakat, Rakjál is föl sok aranyat! Holnap megyünk messze útra, Bátyám szabadítására.	10. – Fehér Laci, édes bátyám, Hallod-e, mit mond a bíró? Háljak vele egy éjszaka, Szabad leszel egy órára.
6. – Adjon Isten, bíró uram! – Hozott Isten, kicsi húgom! – Hoztunk neked sok aranyat, Szabadítsd ki a bátyámat.	11. – Ne hálj azzal a disznóval, Akasztófáralóval! Neked lányságodat veszi, Nekem a fejem véteti.

12. Fehér Anna bekopogtat:
Bíró uram, bíró uram,
Veled hálok az éjszaka,
Szabadítsd ki a bátyámat!
13. Éjfél után egy órakor
Mi zörög az udvarodon?
– Lovat hajtának szállásra,
Zabla zörög a szájába.
14. – Fehér Laci, édes bátyám,
Ébren vagy-e vagy meghaltál?
Felelik a többi rabok:
Ne itt keresd a bátyádat!
15. Zöld erdőben, zöld mezőben
Vagy a határ közepében
Nézzél föl egy fa keresztre,
Akasztófa tetejére!
16. Erre Anna semmit sem szól,
Végigsírja a folyosót.
Folyosóról folyosóra
Megy a bíró ajtajára.
17. – Átkozásom nem szokásom,
Mosdóvized vérré váljon,
Törülködöd lobbót hányjon,
A kenyered kövé váljon!
18. Tizenhárom sor patika
Ürüljön ki a számodra,
Jövöre, egy esztendőre
Vigyenek a temetőbe!

Lendvahosszúfalu, csoport.

Gyűjtötte Horváth Károly, 1968. Horváth 1992, 182/a.

Régi, sirató stílusú, dór hangsorú dallam. Keletkezésénél jóval később, a 18. században jegyezték föl először (Domokos–Paksa 2016, 16. sz.), majd 19. századi divatjának köszönhetően számos dalgyűjteménybe, népszínműbe is bekerült. Az egész Kárpát-medencében ismert, 130 változatban. Főként ezzel a középkori, francia eredetű balladaszöveggel énekelik, mely a 19. századi betyárballadák hatását is magán viseli.

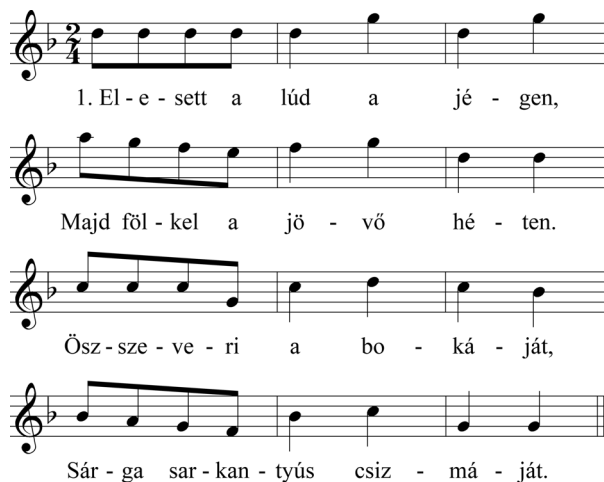
Muravidéki variáns: Radamos (Horváth 1992, 182/b. – romlott, elcsúszott dallam), távolabbi szövegvariáns ugyancsak Radamosból: Gönczi 1948, 263. o. 1. sz.

Zalai variáns: Zalaszentlászló (Vajda 1978, 331).

Dallamtípusa: MNT XI. CXLIV. típus.

Szövegtípusa: „Halálraítélt húga” (Vargyas 1976, II. 27. sz.).

72.

1. El - e - sett a lúd a jé - gen,
Majd föl - kel a jö - vő hé - ten.
Ösz - sze - ve - ri a bo - ká - ját,
Sár - ga sar - kan - tyús csiz - má - ját.

2. Kámaházi széles utca
Soha eszembe se jutna,
Hogyha arra sosem járnék,
Benne lakót nem találnék.

Csente, Györkös Ilus (1936).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1984. Horváth 1992, 88.

Régi stílusú, alapjában pentaton, részlegesen kvintváltó dal dudánótáritmussal. Összesen kilencven változata ismert a Felföldön és a Dunántúlon, kevesebb az Alföldön. Különböző gyermekjátékokhoz is kapcsolódik (MNT I. 934–941), de a Muravidéken erre nincs adatunk. A második versszak szövege Kámaházáról való.

Zalai variáns: Kiskomárom, Csapi (Vajda 1978, 95, 96 – gyermekjátékok).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.011.0/1–2.

73.

[Poco rubato]

1. A lend-va - i cé - du - la - ház

Kö - rös - kö - rül fe - ke - te gyász.

Nem lop - tam én csi - kót, lo - vat,

Még - is rám ver - ték a va - sat.

2. Anyám, anyám, édesanyám,
A fegyházba jöjj el hozzám!
Nézd meg a te jó fiadat,
Akit holnap akasztanak.

Petesháza, Horváth Anna (1916).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1968. Horváth 1992, 154.

A magyar népzene régi stílusának egyik legnagyobb parlando-rubato típusába tartozik. Honfoglalás előtti eredetét Kodály keleti dallampárhuzammal bizonyította (vö. Kodály 1969, 34–35). A magyar nyelvterületen mindenütt ismert, de főként annak középső és északkeleti részén, pásztor- és rabének szövegekkel.

Az 1. versszak szövege Lendvahosszúfaluból való.

Zalai variáns: Nova (Vajda 1978, 309).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.057.0/1–3.

Rabének (vö. Vargyas 1967, II. 118. sz.).

74.

♩ = 80–88

1. Fe - hér lab - da - ru - zsa
 Ki - haj - lott az ut - ra.
 1) _____
 El a - kar hër - vad - ni,
 Nincs, ki lë - sza - kít - sa.
 1) _____

2. Látod, rózsám, látod
 Ezt a száraz ágot?
 Ha jez kivirágzik,
 Akkor leszék párod.

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935) és Tamaskó Gézáné Margit Ilonka (1937).
 Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998.
 DAT 227_42 (DAT 227_41, DAT 227_43, DAT 227_44). ◀ 066.

Nyugat-dunántúli, dór hangsorú dal, legtöbbször párosító, ami a második versszak szövegéből derül ki (vö. MNT IV. 85–88). Órihodoson azonban a szöveg szokásos folytatása helyett egy másik, de szintén hagyományos szöveggel énekelték a szerelem „lehetlenségéről”.

Nyolcszótagos variáns: a következő.

Zalai variáns: Kálócfa (Horváth 1992, 201), Resznek (Vajda 1978, 137).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 16.109.0/0.

75.

$\text{♩} = 112$

A ba-nyá-nak hat bő - rő van,
 A he - te - dik a ru - don van.
 Ba - nya - bőr ru - don van,
 A vén ba - nya vi - gan van.

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935) és Tamaskó Gézáné Margit Ilonka (1937).
 Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_10 (DAT 228_05, DAT
 28_11). ◀ 067.

Egymás után többször énekelték, egyre gyorsabb tempóban.

Nyugat-Dunántúlon és Nyitra megyében ismert dal. A Vas megyei Szalafőn „lakodalomba szokták elhuzatni a vőfélyök, még a koszorúslányok a gazdasszonyoknak a konyhában” (AP 4131e).

Hatszótagos variáns: az előző.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.224.0/0.

76.

[Parlando, rubato]

1. Szür-ke sza-már szo-mor-ko-dik,

A gaz-dá - ja jó bort i-szik.

Ne szo-mor-kodj, szür-ke sza-már,

Majd el-me-gyünk a nyáj u-tán.

2. Édesanyám édes teje,
Keserű a más kenyere,
Keserű is, szomorú is,
Néha-néha siralmas is.
3. Édesanyám mondta nékem,
Minek a szerető nékem.
De én arra azt feleltem,
Gyötör, anyám, a szerelem.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).
Gyűjtötte Horváth Károly, 1970. Horváth 1992, 151.

A Dunántúl egyik legjellegzetesebb, sok változatban elterjedt, régi, középről ereszkedő, pentaton, parlando-rubato dala.

Zalai variáns: Kiskomárom (Vajda 1978, 298), Komárom (Vajda 1978, 297), Mikosdpusztá (Vajda 1978, 323), Sánc (Vajda 1978, 214).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.082.0/1–2.

77.

[Parlando, rubato]

1. – A-nyám, é - des - a-nyám,

Menj el az u - rak - hoz!

Kérd ki le - ve - le-met,

Sza-bad é - le - te-met!

2. Anyám, édesanyám,
Mit mondtak az urak?
– Azt mondták, hogy téged
Föl is akasztanak.

3. – Anyám, édesanyám,
Kár volna azt tenni,
Szép, göndör hajamat
Szélnek ereszteni.

Kámaháza, Molnár József (1917).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1968. Horváth 1992, 149.

Régi stílusú dal, dallamrajza az előző daléhoz hasonlít. Nyugat- és Dél-Dunántúlon ismert, ötven változatát gyűjtötték. Legtöbbször rabének (vö. Vargyas 1976, II, 118. sz.).

Zalai variáns: Nova, Náprádfa (Vajda 1978, 317, 318).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 16.035.0/1–4.

78.

$\text{♩} = 104$

1. I - szik a bĕ - tyár a csa - pon,
 Sir a ked - ves kis an - gya - lom.
 Nĕ sirgy, ked - ves kis an - gya - lom,
 Nĕm ű - tik a bĕ - tyárt a - gyon.

1) 2) 3)

2. *de* Ha a bĕtyárt űtik agyon,
 Sir a kedves kis angyalom.
 Nĕ sirgy, kedves kis angyalom,
 Nĕm űtik a bĕtyárt agyon.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_13. ◀ 068.

Régi stílusú, dór-eol hangsorú, heteropodikus felépítésű, feszes ritmusú dal. Rengeteg változata ismert a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön, Erdélyben kevesebb, Moldvában szórványos.

Variáns: a következő.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 68).

Zalai variáns: Nova (Vajda 1978, 173).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.248.0/1–7.

79.

$\text{♩} = 120$

1) 2)

1. Ej, ti lá-nyok, mi' csi - nál - tok,

3) 4)

Hogy ily kié - sün va - cso - rál - tok?

5) 6)

Már mi - ná-lunk lē - fe - küd - tek,

De még á-gyot sēm ve - tēt - tek.

1) 2) 3) 4) 5) 6)

2. 3. 2. 3. 2. 3. 3. 3. 2. 3.

2. Nēm izs vetnek akárkinek,
Csak a bētyár legényéknek.
Mér a bētyár rozmaringszál,
Arany bētű van a vállán.

3. A lēndvaji telek alad [alatt]
Iszik a nyúl, mēg csak szalad.
Nē bántsátok, had szaladjon,
Csak a babám el nē hagyjon!

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971b. (Közölve: MNA III_5_05a.) ◀ 069.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

Muravidéki variáns műdalfordulattal: Göntérháza, Varga Károly (1929). AP 7015h.

80.

$\text{♩} = 108$

1.)
1. I-gyál, bē-tyár, múl-lik a nyár,

2.)
Úgy-sēm so-ká du-haj-kodszmár!

4.) 4.) 3.)
Lē-hul - lott a nyár - fa-le - vél,

5.)
Ho-vá lēt-tél, szēgény - le - gény?

1.) 2.) 3.) 4.) 5.)

2. Addig iszom, még csak birom,
Még a subám el nēm adom.
Ha a subámat eladom,
Ara sē lész sēmmi gondom.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_60 (DAT 223_75). ◀ 070.

Népszerű, feszes ritmusú, eol hangsorú dal. Rengeteg változatát gyűjtötték a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön, jóval kevesebbet Erdélyben, Moldvában pedig ismeretlen. Muravidéki variáns: ugyancsak Petesházáról (Horváth 1992, 69/a).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.249.0/1–4.

81.

$\text{♩} = 108$

Zöld a kő-kén, maj még - kié-kül,
 Mozd va - gyok sze - re - tü nél - kül.
 Er-re gye-re csak, maj még-csó-kul-lak,
 Kis-an - gya - lom, ha jén a - kar-lak!

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682o.

Az egész Kárpát-medencében ismert csárdásdallam, legnépszerűbb az Alföldön.

19. századi dalgyűjteményekben is szerepel.

Muravidéki variáns: Petesháza (Horváth 1992, 69/b).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.252.0/0.

82.

$\text{♩} = 112$

1) Ki - szá - rodt a bod - za - fa.

3) Hol al - szunk az éj - sza - ka?

4) 5) 6) Vagy ná - la - tok, vagy ná - lunk,

A-hol, a-hol, a-hol szép lányt ta - lá - lunk.

1) 2) 3) 4) 5) 6)
3. 2. 3. 3. 2. 2. 3.

2. Kicsi még a mi lányunk,
Mit keresél minálunk?
Majd ha megnől a mi lányunk,
Akkor, akkor, akkor járjál minálunk!

3. Megnőtt már a mi lányunk,
Járhatsz tē már minálunk.
Nē csak igyék, ēgyék minálunk,
Hanēm aztán vęgye el a mi lányunk!

Göntérháza, Varga Károly (1929) és Varga József (1930).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7015g. ◀ 071.

Alapjában hétszótagos, eol hangsorú dudanóta. Utolsó sorának játékos szövegszaporítása és funkciós moll dallamfordulata a népies mődalok hatását mutatja. Rendkívül kedvelt, a Kárpát-medencében mindenütt ismerik.

Muravidéki variáns: ugyancsak Göntérházáról (Horváth 1992, 76).

Dallamtípusa: MNT X. CXXV. típus 2. altípusa.

83.

$\text{♩} = 112$

Dész - ka ka - pu, ke - rit - - tés,

Ott e - sik a já - gër - ö - le - lés.

Ö - lèll, ö - lèll, ba - bàm, ked - ved - re,

So - ha - sè ve - tèm a szè - mèd - re!

Zalagyertyános, Fliszár Mária (1909).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970l.

A népdal és népies műdal határterületén helyezkedik el (Járdányi 1961. II. Függelék, 171. *Nincsen pénzem, de majd lesz*). Nagyon sok változatát gyűjtötték a Dunántúlon, Felföldön és az Alföldön, kevesebbet Erdélyben, Moldvában pedig ismeretlen.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 2/b).

Zala megyei variáns: Resznek (Horváth 1992, 2/a).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 17.028.0.

84.

$\text{♩} = 104-112$

1) — 2) — 3) — 4) —
1. Su-dár ma-gas, su - dár ma-gas

5) — 6) — 7) — 8) —
A nyár - fa te - te - jë,

9) — 10) — 11) — 12) —
Hal - vá-nyó-sár - ga, de hal - vány - sár - ga

13) —
An - nak a le - ve - lë.

1) 2) 3) 4) 5a) 5b) 6a) 6b) 6c)+7)
2. 2-5. 2-5. 2. 2. 3. 4. 5. 2. 2. *ossia* 3.

8) *sic* 9a) 9b) 9c) 9d) 9e) 10)
5. 1. *ossia* 2. 2-3. *ossia* 4. 4. *ossia*, 5. 2. 4. 5.

11) 12) 13a) 13b) 13c)
2. 4. *ossia* 2. *ossia*, 4. 5. 2. 3. 4. 1. *ossia*, 3. *ossia*, 5.

2. Én is olyan, én is olyan
Halványsárga vagyok.
Volt szeretóm, egy barna-piros kislány,
Volt szeretóm, egy csinos, barna kislány,
De már rég elhagyott.
3. Ha majd egyszer, hűtlen babám,
Ha majd egykor, hűtlen babám,
Összetalálkozunk,
Úgy elmegyünk mi egymás mellett,
Jó napot sém mondunk.
Még csak nem is szólunk.

4. Të mjesz jobbra, hütlen babám,
jÉn mæg mëgyék balra.
Sárbo taposom a fényképédet,
Sárba taposom a pofalemezédet,
Rád sëm nézék soha!

5. Të mész jobbra, hütlen babám,
Én mæg mëgyék balra, előre.
Sárba taposom a fényképédet,
Nëm vészlek el soha!

Órihodos, Kericsmár Edéné Novák Albina (1934). 1–5. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_17. ◀ 072.

Órihodos, Gál Ottó (1938). 1–4. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_15.

Új stílusú, AABA formájú dallamtípus második feléből önállósodott változat. Dallamvonalala így a régi, ereszkedő dalokéval egyezik. Kodály Zoltán 1915-ben budapesti katonáktól jegyezte föl, mint „országszerte ismert” dalt (Kodály-Rend 21.959). Hatvan változatából a legtöbb dunántúli és felföldi.

Új stílusú variáns: 209.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 18.311.0.

Emelkedő dallamvonalú dalok (85–106)

85.

$\text{♩} = 90$

1. Ba-kony er-dő gyász-bo van,

Ba-kony er - dő gyász - bo van,

Ró - zsa Sán - dor fog - vo van,

Ró - zsa Sán - dor fog - vo van.

1) 6. 2) 2. 4.

2. Míg csütörtökön délben, Míg csütörtökön délben Vigan ment a pincében, Vigan ment a pincében.	4. – Édesanyám, nem megyek, Édesanyám, nem megyek, A kocsmábo bemegyek, A kocsmábo bemegyek.
3. Édesanyja utánna, Édesanyja utánno: Sándor fíjam, jer haza, Sándor fíjam, jer haza!	5. Vereködjes fog lenni, Vereködjes fog lenni, Vérbe fogok fürödni, Vjérben fogok fürödni.
6. Azt is tudom, kijében, Azt is tudom, kijébe, Csendőr káplár vérebe, Csendőr káplár vérebe.	

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7015d. ◀ 073.

Heteropodikus felépítésű, eol hangsorú dal. 185 változata ismert, legtöbb a Dunántúlon, Felföldön és az Alföldön, jóval kevesebb Erdélyben és egy Moldvában. Alig variálódik, szövege egyöntetű. 19. századi dalgyűjteményekben is megtalálható.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 17.158.0/1–5.

Szövegtípusa: „Verekedés fog lenni” – új ballada (Vargyas 1976, II. 127. sz.).

86.

♩ = 90-94

1. É - re, ā - ra, Szend-rő bá - ró ha - tá - rán
 Ki - vi - rág - zott egy nagy hárs - fa ma - gá - ban.
 Ki - vi - rág - zott egy nagy hárs - fa ma - gá - ban,
 Ju - hász - le - gény fu - ruly - lyáz az al - já - ban.

1) 2) 3a) 3b) 3c) 4a) 4b) 4c)+5b) 4d) 5a)
 2. 5-7. 5. 2. 3. 4. 6. 7. 3. 4. 5. 6. 3. 7.
 6) 7) 8a) 8b) 9) 10)
 7. 3. 4. 6. 7. 2-5. 6. 2-7. 2-4. 7.

2. Nyitfa van a hálószoba ablaka,
 Kis Mariska bussan kacsint ki rajta.
 Föl-fölsóhajt, így gondolja magában:
 Miért is löttem Szendrő báró lejtánya!
3. Mért is löttem Szendrő báró lejtánya,
 Miért nem löttem juhászlegén babájo!
 Kis Mariska juhásznénak nem való,
 Jöngye lábát fölböködi a tarló.
4. Szendrő báró fölnyergeli a lovát,
 Mëgkerüli Szendrő báró határát.
 Mëgkërdözi legöregobb juhásszát,
 Nëm-ë látta Szendrő báró lejtányát.
5. – Báró uram, hogyha mondom, nëm láttom,
 Három napja bojtárom is oda van,
 Három napja bojtárom is oda, oda van,
 A nagyságos kisasszony izs vele van.

6. Szendrő báró csináltatja azt a fát,
Mire majd a juhászlegént akasszák.
Fujja a szél fehér ingit, a gatyáját,
Kis Mariska siratja a babáját.

7. A főutcán viégigmenni nem merék,
Mer azt mondják, feketé jáaszt viselék.
Feketé jász, fehér slingélt zsebkendü,
Juhászlegény volt az első szeretüm.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7012c. ◀ 074.

Heteropodikus felépítésű, alkalmazkodó ritmusú, eol hangsorú dal. A Dunántúlon, Fel-földön és az Alföldön ismert, Erdélyben kevésbé. Legtöbbször ezzel a szöveggel jár együtt, illetőleg más új balladákkal.

Horváth Károly is gyűjtötte ugyanettől az énekestől, szövegvariánsokkal (Horváth 1992, 191).

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 174).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 11.072.0/1.

Szövegtípusa: „Bárolány és juhász” – új ballada (Vargyas 1976, II. 121. sz.).

87.

$\text{♩} = 116$

Sár - ga ku - ko - ri - ca - szár,
Ka - pá - lat - lan, ka - pá - lat - lan ma - rad - tál.
Sző - ke le - gény, bar - na lány
Ö - le - let - len, csó - ko - lat - lan ma - rad - tál.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1936).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_63. ◀ 075.

Heteropodikus felépítésű, mixolíd hangsorú dal, melyet főleg a Dunántúlon, Felföldön és az Alföldön gyűjtöttek sok változatban, Erdélyben kevésbé ismert.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 4).

Zalai variáns: Nova (Vajda 1978, 213).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 17.078.0/0

88.

Parlando, rubato ♩ = cca 96

1. On-nan al-lól jön-nek a zsan-dá-rok,
Már mesz-szi-rül fény-lik a csá-kó-jok.
E-lól jön a zsan-dá-rok had-na-gya.
È-gye-nës-sen a csár-da aj-tó-ba.

2. – Adjon Isten, csárdás csaplárosné!

Hát ez a szép szilaj csikó kijjé?
– Od benn mullat annak a gazdája,
Most érkézett, nincs egy félórája.

3. – Küldje ki hát annak a gazdáját!

Ha nëm jön ki, elhajtjuk a lovát!
– Ki sëm mëgyék, mëg sëm adom magam,
Ha úgy tetszik, hajtsák el a lovam!

Völgyifalu, Adorján Lajos (1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_23. ◀ 076.

Hajlékony ritmusú, mixolíd hangsorú dal, mely a magyar nyelvterület nyugati, északi és középső részén ismert nagyszámú változatban, főként ezzel a szöveggel. Talán gregorián himnusz dallamának leszármazottja.

Variáns: a következő.

Muravidéki variáns: Lendvahosszúfalu (Horváth 1992, 160/a).

Zala megyei variáns: Mikospusztá (Vajda 1978, 322), Zalabaksa (Horváth 1992, 160/b).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 10.031.0/1–11.

Szövegtípusa: „Ki sem megyek, meg sem adom magam” – betyárballada (Vargyas 1976, II. 114. sz.).

89.

Parlando, rubato $\text{♩} = 124$

1. Deb-re-cen-ből jön-nek a zsan-dá-rok,

Már mesz-szi-rül fény-lik a csá - kó - jok.

E - lül jön a zsan-dár fő - had - na - gya

Ë-gye-nës-sen a csár - da aj - tó - ba.

3. 2. 2. 4. *ossia* 4.

- 1a. Debrecënből jönnek a zsandárok,
Már messziről ragyog a csákójok.
Elöl jön a zsandárok káplárjo
Ëgyenössen a csárda ajtóba.
2. – Adjon Isten, csárdás csaplárosnié!
Hát ez a szép szilaj csikó kijé?
– Itt benn mullat annak a gazdája,
– *Od bent vagy on annak a gazdája,*
Mast jött idë, nincs ëgy félórája.
3. – Hívja ki hát a lónak a gazdáját!
– *Mondja néki, jöjjön ki most mindjár!*
Vagy jöjjön ki, vagy adja még magát!
Ha nëm jön ki, hát adja még magát!
– Ki sëm mëgyëk, mëg sëm adom magam,
Kinek tetszik, hajtsa jel a lovam!
4. Kis pej lovam nëm annyira bánom,
Csak a nyerëgszërszámát sajnállom.
Sziëgyenli azt a bugyëllárisom,
Szügyëllője a bugyëllárisom,
Kiben vagy on százezër forintom.
Benne vagy on százezër forintom.

Radamos, Bíró Ferenc (1894). 1–4. vsz.
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7013e. ◀ 077.

Zsitkóc, Végi Ferenc (1902). 1a.–4. vsz.
Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.679a.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

90.

$\text{♩} = 108$

1)

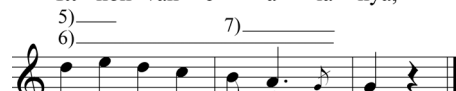
1. – Jó es-tét, jó es - tét,

2)

Sá-gi bi-ró - né asz - szon!

3)

Itt - hon van - ë a lá - nya,

4)

5)

6)

7)

Az én ked-ves ga-lam - bom?

1)

2)

3)

4)

5)

6a)

6b)

7)

2. – Itthon van, itthon van
A belsü szobába.
Jóizüjen aluszik
Zöldpaplanyos ágyába.
3. – Mënjen el, költse fël,
Hijja el a bálba,
Sziép aranygyürejét
Tolla [tolja] jaz ujjára,
Ism.: Sziiflaniér cipőjét
Húzza ja lábára!
4. Átkozott az aptya,
Átkozott az anyja,
Ki estétül réggelig
A sziép lányát nëm látja.
5. – Jó réggelt, jó réggelt,
Sági biróné asszon!
Ugy hallottam, az este
Mëghalt már a mënyasszon.
6. – Mëghalt már, mëghalt már,
El izes van temetve.
Mëgállj, të kutya huncfut,
Szenvedsz a börtönbe!

Zsitkóc, Göncz István (1913).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_28. ◀ 078.

Idegen eredetű, mixolíd hangsorú dal, mely különféle hangnem- és formavariációkban ismert az egész magyar nyelvterületen, számos változatban (vö. Vargyas 2002, 185–186. o., 0244a, b). Új stílusú változatai zömmel moll jellegűek.

Variáns: a következő.

Muravidéki, mixolíd hangsorú variáns: Pártosfalva (Horváth 1992, 180/b).

Muravidéki, új stílusú, dór hangsorú variáns: Radamos (Horváth 1992, 180/c).

Zala megyei, új stílusú, dór hangsorú variáns: Hernyék (Vajda 1978, 332).

Zala megyei szövegvariáns: Nagylengyel (Gönczi 1948, 267. o. 5. sz.).

Új stílusú dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2013-50.

Szövegtípusa: „Halálra táncoltatott lány” – középkori ballada (Vargyas 1976, II. 26. sz.).

91.

$\text{♩} = 116$

1) —

1. – Jól es-tjét, jól es - tjét,

2) — 3) —

Sá-gi bi-ró - né asz - szon!

4) — 5) —

Itt - hon van - ě a lá - nya,

6) —

Azén ked-ves ga - lam - bom?

1) 2) 3) 4) 5) 6)
2. 3. 3. 3. 2. 3. 2. 2.

2. – Itthon van, itthon van,
Ott a belső szobába.
Jóizüen aluszik a
Paplanos ágyába.
3. – Mënjen be, költse fël,
Küldje el a bálba,
A szjép brunnër csizmáját
Húzza fõl a lábára!

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27b_05:24. (Közölve: Horváth 1992, 180a).

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

92.

Poco rubato $\text{♩} = \text{cca } 168$

1. – Lá-nyom, ié - döss lá-nyom,
 Mi baj - jod tē - né - kéd,
 A szok-nyád e - le - je
 Hogy ily - lyen rö - vid létt?

1a) 1b) 2) 3) 4a) 4b)
 4. 9. 5-8. 10. *ossia* 5. 7. 9. 10.

1a. – Léányom, léányom, Mi bajod érhetett, A szoknyád eleje Igy megrövidedett?	5. – Nem kell nekém bora, Egy cséppöt sém iszom. A szép lányságomíért Fáj a szívem nagyon.
2. – Szabó nēm jó' szabta, Varó nēm jó' varta. Verje még az Isten, Aki jelrontotta!	6. Szögén Szücs Mariska Kimént a kis kerbe, A mjéregitatót Viszi ja kezébe.
3. Verje még, verje még, Veretlen nē hagyja, Kilenc esztendejig Hideg borzongassa!	7. – Virágok, virágok, – <i>Virágim, virágim,</i> Ti jis sirassatok, <i>Szépén kinyíljatok,</i> Mikor éngem visznek, Mind elhervadjatok!
4. – Ne, itt egy pohár bor, Igyad ki belölle, A fájós szivedet Vigasztald még vele!	8. Szólnak a harangok, Hullonak a könnyek. Szögény Szücs Marira Béhányják a földet.

9. Ha hányják, had hányják, Nëm esik kárjára. Mindën hajadon lány Vigyázzon magára!	10. Vigyázzon magára E csalfa világban, Hogy még nõ csalja õt A maga babája.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905). 1–2., 4–10. vsz.
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7012*d*. ◀ 079.

Órihodos, Tamaskó Gézáne Margit Ilonka (1937). 1a., 2–3., 7. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_03.

Idegen eredetű régi dallam, német, holland, morva, valamint gregorián párhuzamokkal (vö. Kodály 1969, 61; Vargyas 2002, 291–293). Az egész magyar nyelvterületen megtalálható összesen mintegy kétszáz változatban. Legtöbb a Dunántúlon és a Felföldön ismert.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/446.

Szövegtípusa: „Szégyenbe esett lány” – középkori ballada (Vargyas 1976, II. 10. sz.).

93.

$\text{♩} = 88-104$

1. El-mén-tem én a vá-sár-ra fíél-pénz - zel,

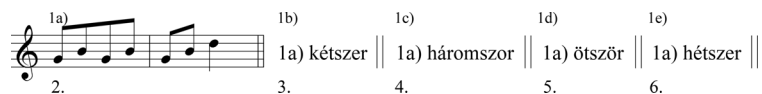
Ot-tan vét-tem én egy tyu-kot fél-pénz - zel.

Tyu-kom mond-ja: kotty,

Gaz-da-jasz-szon, gon - dos - kodj!

2. Elméntem én a vásárra fíélpénzzel,
Ottan véttem én egy ríécét félpénzzel.
Réce mondja: rëkondál,
Tyukom mondja: kotty,
Gazdajasszon, gondoskodj!

3. Elméntem én a vásárra fíélpénzzel,
Ottan véttem én egy ludat félpénzzel.
Ludam mondja: gëladár,
Ríéce mondja: rëkondál,
Tyukom mondja: kotty,
Gazdajasszon, gondoskodj!

4. Elméntem ién a vásárra fíélpénzzel,
Ottan véttem én egy pulykát félpénzzel.
Pulyka mondja: pulutál,
Liba mondja: gëladár,
Ríéce mondja: rëkondál,
Tyukom mondja: kotty,
Gazdajasszon, gondoskodj!

5. Elméntem jén a vásárra fiélpénzzel,
 Ottan vöttem én egy kecskit fiélpénzzel.
 Kecske mondja: me, e, e,
 Emellén még a fene,
 Pulyka mondja: pulutál,
 Liba mondja: gëladár,
 Rjéce mondja: rëkondál,
 Tyukom mondja: kotty,
 Gazdajasszon, gondoskodj!
6. Elméntem jén a vásárra fiélpénzzel,
 Ottan vöttem én egy disznót fiélpénzzel.
 Disznó mondja: rőf, rőf, rőf,
 Rőfögjön még a fenyé,
 Kecske mondja: me, e, e,
 Emellén még a fenyé,
 Pulyka mondja: pulutál,
 Liba mondja: gëladár,
 Rjéce mondja: rëkondál,
 Tyukom mondja: kotty,
 Gazdajasszon, gondoskodj!

Lendvahosszúfalú, Basa Istvánné Tóth Rozália (1921) és Gazdagné Orbán Rozália (1900).
 Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27a_08:41. ◀ 080.

Nyugati eredetű, hármashangzat-felbontással induló, dúr hangsorú dal, ún. „visszaszámláló” vagy „halmazó nóta”. A második sor után – szintén hármashangzat-felbontás ismételtetésével – egyre bővül a strófa, amint az állathangok felsorolása megkívánja. Húsz változat ismert a Kárpát-medencében, a legtöbb Zala megyében. Feltehetően fonóban vagy más társas összejövetelek alkalmával szokták énekelni a figyelem ébrentartására.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/241.

Vallásos szövegű visszaszámláló: 40. katekizmusi ének.

94.

$\text{♩} = 104$

1. El-mént a pap pré - di - kál - ni,
Uj - ju - juj, hopp, hopp, hopp,
Föl - sü Ma - rit ki - hir - det - ni,
Uj - ju - juj, hopp, hopp, hopp.

2. Allig várta hirdetésit, Ujjujuj, hopp, hopp, hopp, A templomból kiménésit, Ujjujuj, hopp, hopp, hopp.	4. A szobábo szóll a zene, Ujjujuj, hopp, hopp, hopp, Kamarábo jár a bába, Ujjujuj, hopp, hopp, hopp.
3. Allig értek három házig/házhoz, Ujjujuj, hopp, hopp, hopp, Fölsü Mari megbabázott, Ujjujuj, hopp, hopp, hopp.	5. Vëdd lë, lányom, szüz koszorúd, Ujjujuj, hopp, hopp, hopp, Nëm vagy të már szüz mënyasszon, Ujjujuj, hopp, hopp, hopp.

Zsitkóc, Prespenger Jánosné Gazdag Erzsébet (1936) és Franc Károlyné Bek Juliska (1933).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_39 (DAT 225_40). ◀ 081.

Hármashangzat-felbontással induló, kis hangterjedelmű, dúr hangsorú dal, mely nem szerepel az MTA népzenei gyűjteményében. Némileg hasonló típus az *A bundának nincs gallérja* (18.331.1/0), és emlékeztet egy lakodalmos dalra (MNT III/A 582). Szövegtípusa: „Elkésett menyegző” – új ballada (Vargyas 1976, II. 132. sz.).

95.

♩ = 104

1. Ker-töm a-latt szól a szaj - ku - ma - dár,
 Én - göm töb - bé nem süt a me - leg nyár.
 Ha még egy - ször mög - süt a me - leg nyár,
 Pör - gye szí - lü ka - la - pod vi - se - lők,
 Kis an - gya - lom en - gē - met o - da vár.
 Bar - na - pi - ros kis lē - jánt sze - re - tők.

2. Végigméntem egy nagy erdő mellett,
 Barát feküdt a mestérni mellett.
 Mondtam néki szerencsés jó napot,
 Mëgemelte a magyar kalapot.

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682c. ◀ 082.

Az 1. versszak negyedik sorában szövegtévesztés, kiigazítva közöljük.

Kevéssé elterjedt, moll hexachord hangsorú, tercváltással emelkedő dal. Dunántúlról ezen kívül nem került elő, Felföldön és Moldvában egy-egy, az Alföldön és Erdélyben pedig összesen 12 változat ismert. Szerepel néhány 19. századi dalgyűjteményben. Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/158.

86.

$\text{♩} = 120$

1. { Gön-tér - há - zi   lá - nyok   ho-gyan jár - tak,
A   zsit - ku - ci

A   kis   kut - ban   vi - zet   nem   ta-lál - tak!

Mer   a   kis   kut   be - fa - gyott,   a   sze-re-tóm   el - ha - gyott

Szom - bat   es   -   te.

2. A zsitkuci lányok hogyan jártak,
Zöld erdőbe somot nem találtak!
Mert a somot somozták, szeretőmet sorozták
Katonának.
3. A zsitkuci lányok hogyan jártak,
Zöld erdőben eprét nem találtak!
Mert az eprét lészédték, szeretőmet elvitték
Katonának.

Göntérháza, Varga Károly (1929). 1. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014n.

Zsitkóc, Végi Erzsébet (1945). 1–3. vsz.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.680a. ◀ 083.

Dúr hangsorú, tercváltással emelkedő, szaffikus formájú dal, feltehetően 18. századi eredetű. Az egész magyar nyelvterületen ismert, húsz változatban.

Zala megyei szövegvariáns: Zalabaksa (Gönczi 1948, 157. o. 125. sz.).

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/137.

97.

$\text{♩} = \text{cca } 92$

1.) 3) 2.)

1. Jaj de bus-san süt az ő-szi nap su-ga-ra

8) 9)

Az a-ra-di vár-töm-lőc-nek ab-la-ki-ra!

4) 5) 10) 6)

Ben-ne siny-lik ti-zén-há-rom ma-gyar vi-téz,

11) 12) 13) 14) 7) 3)

Ki ja ma-gyar sza-bad-sá-gér még-hal-ni kész.

1a) 1b) 1c) 1d) 1e) 2) 3)

2. 5. 2. *ossia* 3. 4. 6. 4-6. 2. *ossia*

4a) 4b) 5) 6a) 6b) 7a) 7b)

2. 4. 2. *ossia*, 6. 2-6. 2. 3. 5. 6. 2-5. 6.

8a) 8b) 9) 10) 11a) 11b) 11c) 12)

2. 4. 6. 6. 4. 6. 2-4. 5. 6. 3-6.

13) 14)

6. 2. 6.

2. A Nagy Sándor híres és nagy tábornog volt,
Őt illette legelőször a hatalom.
De már ere Damjanicsnak szive fëlgyullott,
Fájdalmában, keserviben imigyén szólott:
3. Uram, fíjajim, halálunk az akasztufa,
Mintha utonálló rablók létűng volna.
Mintha mįéltók sēm lēnnék mink ēgy-ēgy lővésre,
Mint bajtársat és hazafit mēgilletne.

4. Jaj de boldog, kit elsünek neveznek ki,
Ki *ja* halált legelőször végigküzd!
De jaj annak, kit meghagynak utoljára,
Ki bajtársi szenvedesid végig látja.
5. Odamégy az akasztufa közelibe,
Átöleli, megcsokolja keserviben.
Isten hozzád, szép hazámnok életfájo,
Rajtad halok még hazámér némsokáro.
6. Aradi vár, aradi vár, halál völgye,
Tizénhárom magyar vitéz temetője!
Nyiljanak a sirotokon szép virágok,
Elfelethetetlen légyen a ti haláltok!

Felsőlakos, Both József (1893). 1–6. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971n. ◀ 084.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897) 2. vsz. első fele, 4. vsz. második fele.

Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27b_00:58.

Pálóczi Horváth Ádám „Mars! siess hazádba vissza kis seregem” című költeményének szekvenciázó, plagális dúr dallama már a 19. század elején rendkívül népszerű, sokat játszott hangszeres induló volt (vö. Kerényi 1961, II. Függelék, 233, *Jaj de búsan*). A néphagyomány – többek között – lakodalmi menet kíséreteként, és vaskos szövegű lakodalmi énekként ismeri (MNT III/A 745–767). Erre a dallamra alkalmazták később Lévay József „Aradi nap” című versét, mely ponyvanyomtatványokon terjedt, a dallam pedig hallás után hagyományozódott. Ezért a muravidéki dallamvariánsok sem teljesen azonosak, bizonyos hangjaik, például a sorvégeken, eltérnek egymástól. Előadásmódjuk az indulók pattogó ritmusát idézi (különösen a 98. dalé). A szöveg – írott forrását maga mögött hagyva – szintén variálódik.

Szarjas Vendelné a harmadik sor második felét oktávval feljebb énekelte.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/106.

Variáns: a következő.

98.

$\text{♩} = 120$

5) _____ 6) _____
1. Jaj de bus-san süt az ő - szi nap su - ga - ra

7) _____ 8) _____ 9) _____ 10) _____
Az a - ra - di vár - tőm - lőc - nek ab - la - ká - ra!

1) _____ (↓) 2) _____
Szán - ja az - tat ti - zēn - há - rom ma - gyar vi - téz,

3) _____ 4) _____
Ki a ma - gyar sza - bad - ság - ért még - hal - ni kész.

1a) 1b) 2a) 2b) 2c) 3a) 3b) 3c) 4a) 4b)
4. 3. 5-13. 2-4. 6-8. 5. 9. 12. 3. 7. 12. 6. 13. 6. 7.
10. 11. 13.

5a) 5b) 6a) 6b) 7) 8) 9) 10)
5. 6. 8. 12. 7. 9. 11. 13. 2. 8. 13. 12. 7. 9. 13. 2. 11. 7.

2. Elítéltik sorba mind a tizénhárom,
Szóttek-fontak a nyakukba ezér vádat.
Elneveztik felsígsirtű pártütőknek,
Mert a magyar szabadságért harcra keltek.
3. Mēgnyillott a bōrtōn ajtunak vazs zára.
Készüljeték, hős magyarok, a halálro!
Bucsuzzatok el ēgymástul mindōrōkre,
Azután ugy térjeték ēgy jobb életre!
4. Ujra nyill a bōrtōn ajtu ālnok zára.
Gyerték, gyerték, hős magyarok a halálra!
Mert a vilāgon nincs nējkték tōbb kōgyelēm,
Ēgy-ēgy csillag lēssz belūlleték az ēgēn.
5. Ki is jōttek vērzō szivvel, halaványan,
Elbucsuztak ēgy - kjēt szóval katonāssan.
Gyerünk, pajtās, az Istenhēz fōl az ēgbe,
Had fordítsa szēmejit a magyar nīpre!

6. A Nagy Sándor hős és nagy tábornok volt,
Őted vészi legelősször a hatalom.
De a Damjanicsnak szive földobogott,
Bánatjában és keserviben eképp szóllott:
7. Dörgő villám, ezek hát az én biráim,
Kiket összetörtek ott az én katonáim!
Mondhatom, hogy dërik hősök, szép vitézék,
Nincsen kedvem az életben, ha rájuk nízék.
8. Uram fja, az ítélet akasztufa,
Mintha utonálló rablók léttüing volna!
Mintha miéltók sëm volnánk mink egy löviésre,
Mind valami hős tábornokok léttünkre.
9. Ott áll köztük mankójára támaszkodva,
Mind egy dülöfélben liévő templom tornya,
Mind egy tigris, mel vas közi vagyon zárva,
Ingërkédő gyermëksereg játékára.
10. Damjanicsot hagyták viégső vértanunak,
Bár ő mindig elü állott a csatában.
Këgyetlenül haragszik rá mindën nimët,
Számталanszor végigverte ökelmüket.
11. Odamëgy az akasztófa közelibe,
Átöleli, mëgcsókolja kesserviben.
Üdvözlëgy, të mi hazánkknok áldott fája,
Rajtad lëssz az életünknek végórája!
12. Sürög-forog már a hóhjár a kötéllel,
Számúni jëgy magyar hősnek életével.
Damjanics még így szólítja nyugalmában:
Vigyázz, fattyu, föl në borzazd a szakállam!
13. Aradi vár, aradi vár, halál völgye,
Hős magyar hazafjaknak a temetüje!
Viruljatok a környiëkin vadvirágok,
Felejtetetlen lëgyën az ő halálok!

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7013d. ◀ 085.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

99.

$\text{♩} = 96$

1. Egy-szēr egy ki - rály - fi

El-mënt há - za - sod - ni,

Ü - hü - hü, a - ha - ha,

El-mënt há - za - sod - ni.

1) 2) 3a) 3b) 4)

2-6. 2. 6. 2. 6. 3. 2.

2. – Jó napot, jó napot, Gazdag bíró lánya, Ühühü,ahaha, Gazdag bíró lánya!	6. – Gazdag lőjány vagyok, Gazdag legényt várok, Ühühü,ahaha, Gazdag legényt várok.
3. – Gyere a szobába, Ülj lő a diványra, Ühühü,ahaha, Ülj lő a diványra!	[7. Mőnjőn a szomszédba, Kosárkötő lányhoz, Ühühü,ahaha, Kosárkötő lányhoz.
4. – De nőm azért jőttem, Hogy ién itt lőüljek, Ühühü,ahaha, Hogy ién itt lőüljek,	8. – Jó estét, jó estét, Kosárkötő lányka, Ühühü,ahaha, Kosárkötő lányka!
5. Hanőm azért jőttem, Jössz-ő hozzám vagy ső, Ühühü,ahaha, Jössz-ő hozzám vagy ső.	9. – Mőnjőn a szobába, Üllőn a ládára, Ühühü,ahaha, Üllőn a ládára!

10. – De nem azért jöttem, Hogy ién itt lëüljek, Ühühü,ahaha, Hogy ién itt lëüljek,	13. Kosárkötő lányka Mëgy az esküvőre, Ühühü,ahaha, Mëgy az esküvőre.
11. Hanëm azért jötem, Jössz-ë hozzám vagy së, Ühühü,ahaha, Jössz-ë hozzám vagy së.	14. Kosárkötő lányka Nagyságos asszony lëtt, Ühühü,ahaha, Nagyságos asszony lëtt.
12. – Elmëgyëk, elmëgyëk, Szëgény lëány vagyok, Ühühü,ahaha, Szëgény legényt várok.	15. Gazdag biró lányka Kocsisné asszony lëtt, Ühühü,ahaha, Kocsisné asszony lëtt.]

Lendvahosszúfalu, Basa Istvánné Tóth Rozália (1921).

Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27a_13:51.

Nyugati eredetű, plagális dúr hangsorú dal. Sorainak szótagszáma azonos, a harmadik sor – a belső refrén – ritmusa azonban a többiétől eltér. Mintegy száz változat ismert a Kárpát-medencében hasonló balladaszöveggel, belső refrénnel. A muravidéki énekes a ballada első felét tudta, második felét a zalaháshágyi Horváth Józsefné (1895) változata alapján pótolta (Lsz 27.441).

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/432.

Szövegtípusa: „Házasuló királyfi” – középkori ballada (Vargyas 1976, II. 75. sz.).

100.

♩ = cca 80

1. – Hal - lod, é - dës fe - le - sé - gëm!
– Mi ba - jod, an - gya - lom?
– Mit ke - ress a hu - szár - sap - ka
Az asz - ta - lo - mon?

1) *ossia* 3. 6. 9. 12. 15.
2a) 3. 6. 9. 12. 15.
2b) 5.
3a) 2. 5. 8. 11. 14.
3b) 3. 6. 9. 12. 15.
4) 3. 9. 12. 2.
5) 3. 9. 12. 2.

2. Néz az asszony ide-oda: Hol van itt a huszársapka? Tégnap véttem rántu lábost, Azt téttem oda.	6. Tejjes köcsköt sarkantyúval Ó, ki látott már, Mijótán a csillagoss ég És a világ áll?
3. Rántu lábost diszgombokkal Ó, ki látott már, Mijótán a csillagoss ég És a világ áll?	7. – Hallod, édës feleségem! – Mi bajjod, angyalom? – Mit keres a huszárköppeny A fogasomon?
4. – Hallod, édës feleségem! – Mi bajjod, angyalom? – Mit keres a huszárcsizma Az én padomon?	8. Néz az asszony ide-oda: Hol van itt a huszárköppeny? Ágyterittóm mēgpenészlēt, Azt téttem oda.
5. Néz az asszony ide-oda: Hol van itt a huszárcsizma? Tégnap véttem tejjes köcsköt, <i>Tejjes köcsköt véttem tēgnap,</i> Azt téttem oda.	9. Ágyterittót diszgombokkal Ó, ki látott már, Mijótán a csillagoss ég És a világ áll?

10. – Hallod, édés feleségem! – Mi bajjod, angyalom? – Mit keress a huszárgyerék Az én ágyomban?	13. – Hallod, édés feleségem! – Mi bajjod, angyalom? – Mit keress a pej paripa Az istállómban?
11. Néz az asszony ide-oda: Hol van itt a huszárgyerék? Szolgálat hideg lelté, Azt tettem oda.	14. Néz az asszony ide-oda: Hol van itt a pej paripa? Tegnap vettem fejüs kecskit, Azt köttem oda.
12. Szolgálunak pörgye bajsztát Ó, ki látott már, Mijótán a csillagoss ég És a világ áll?	15. Fejüs kecskit fölnyergelve Ó, ki látott már, Mijótán a csillagoss ég És a világ áll?

Dobronak, Gombóc Lajosné Nagy Mária (1929). 1–15. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_17. ◀ 086.

Dobronak, Bognár János (1930). 4–5., 13–14. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_02.

Német eredetű, plagális dúr hangsorú dal, második sorának szótagszáma változó. Mind az öt magyar zenedialektus-területen ismerik, legkevésbé a Dunántúlon.

Variáns: a következő.

Muravidéki variáns: Radamos (Horváth 1992, 82).

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/440.

Szövegtípusa: „Megcsalt férj” – új ballada (Vargyas 1976, II. 129. sz.).

101.

♩ = 108

1. - Hal-lod, é - dős fe - le - sé - gém!
 - Mi ba - jod, an - gya - lom?
 - Mit je - lent a hu - szár csi - kó
 Az ud - va - ro - mon?

1a) 2. 5. 8. 11. 14.   1b) 3. 6. 9. 12. 15.   2) 3. 6. 9. 12. 15.   3) 3. 6. 9. 12. 15.

2. Ide s tova néz az asszony: Hol itt a huszár csikó? Tégnab vettem fejős kecskét, Azt kötöttem ki.	6. Ágyterített ríéz gombokkal Ó, ki látott már, Amijóta a nagy magas Ég és a világ áll?
3. Fejős kecskit fölnyergelve Ó, ki látott már, Amijóta a nagy magas Ég és a világ áll?	7. - Hallod, édés feleségem! - Mi bajod, angyalom? - Mit jelent a huszár sapka Az asztalomon?
4. - Hallod, édés feleségem! - Mi bajod, angyalom? - Mit jelent a huszár ménté A fogasomon?	8. Ide s tova néz az asszony: Hol itt a huszár sapka? Tégnab vettem rántu lábást, Azt tettem oda.
5. Ide s tova néz az asszony: Hol itt a huszár ménté? Tégnab vettem ágyterített, Azt tettem oda.	9. Rántu lábást sárga gombbal Ó, ki látott már, Amijóta a nagy magas Ég és a világ áll?

10. – Hallod, édes feleségem! – Mi bajod, angyalom? – Mit jelent a huszár csizma Asztalom alatt? 11. Ide s tova néz az asszony: Hol itt a huszár csizma? Tégnab vettem tejes bögrét, Azt tettem oda. 12. Tejes bögrét sarkantyuzva Ó, ki látott már, Amijóta a nagy magas Ég és a világ áll?	13. – Hallod, jédés feleségem! – Mi bajod, angyalom? – Mit jelent a huszár legény Az én ágyamba? 14. Ide s tova néz az asszony: Hol itt a huszár legény? Szolgálómat hideg rázta, Az feküdt oda. 15. Szolgálónak pödre bajszát Ó, ki látott már, Amijóta a nagy magas Ég és a világ áll!

Lendvahosszúfalu, Basa Istvánné Tóth Rozália (1921).
Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27a_11:42.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

Dobronaki belső udvar, 1938

Kovács Attila történész gyűjteménye

102.

$\text{♩} = \text{cca } 100$

1.) — 2.) —
1. - Hosz - szi far - kú fecs - ke,
3.) —
Të bar - na më - nyecs - ke,
3.) 4.) 5.) —
Hon - nan jöt - tél, ho-gyan ke-ve-réd - tjét
6.) —
Er - re az i - de-gën föld - re?

1) 2) 3) 4) 5a) 5b) 6)
3. 4. 2. 4. 2. 4. 2. 4. 2. 4. 3. 2-4.

2. – Nëm jöttem én gyalog,
Babám lova hozott.
Csalfa volt a kis angyalom szivë,
Sej, azzal csalogatott idë.

* * *

3. Siromnak tetejë	4. Rolam a virágot
Sziépën kivirágzott.	Lë në szakítsátok!
A hodosi hirezs, barna lányok,	Csak azt az ëgy fejtér lilijomot,
Sej, szëdik rólam a virágot.	Sej, rólam lë në szakítsátok!

Órihodos, asszony.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.684d. ◀ 087.

Eol hangsorú dal, bipodikus felépítés mellett a sorok szótagszáma eltérő. Rendkívül elterjedt, 180 változata ismert a Kárpát-medencében, sőt közülük kettő még Moldvába is eljutott. 19. századi dalgyűjteményekben, népszínművekben is szerepel.

Zala megyei szövegvariáns: Sárhida, Böde (Gönczi 1948, 162. o. 142. sz., 249. o. 82. sz.).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 16.143.0/1–4.

103.

$\text{♩} = \text{cca } 126$

1. Ha - ran - goz - nak dél - re,
Fjél - ti - zën - ket - tó - re.
1) Mozsd vi - szik a Bo - gár Im - rét
2) Az i - té - lú - szék - re.
1) 2)

2. Fömlállott a székre,
Fölsóhajt az jégbe:
Jaj, Isteném, a rablásaim
Most jutnak eszömbe!

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971I. ◀ 088.

Plagális eol hangsorú, bipodikus felépítésű dal. Az egész magyar nyelvterületen ismerik, legtöbbször ezzel, vagy a „Meggzóáló halott” (*Megöltek egy legényt*) szöveggel. Kupolás dallamvonala, első sorával csaknem azonos negyedik sora, alkalmazkodó ritmusa és ritmusaprózása az új népdalstílushoz közelíti.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/173.

Szövegtípusa: „Bogár Imre” – betyárballada (Vargyas 1976, II. 101. sz.).

104.

$\text{♩} = 106$

1. M $\ddot{e}$ g-j $\ddot{o}$ t-tem Gyu - l $\acute{a}$ - r $\acute{o}$ l,
 Gyu - la - ji vá - sár - r $\acute{o}$ l.
 2)
 M $\ddot{e}$ g-is - mer-nek en - g $\acute{e}$ -met a
 Lo-vam já - rá - sá - r $\acute{o}$ l.
 1) 2)
 5. 2-5.

2. A lovam a pej $\acute{o}$, $\acute{E}$ n m $\ddot{e}$ g vagyok Ferk $\acute{o}$. Lovam n $\acute{e}$ gy láb $\acute{a}$ r $\acute{o}$ l L $\acute{e}$ s $\acute{e}$ t a pat $\acute{k}$ $\acute{o}$.	4. – R $\acute{e}$ p $\acute{e}$ r $\acute{a}$ lom, mondom, Sijet $\acute{o}$ s a dolgom, Mert az $\acute{e}$ n galambom Halva fekszik otthon.
3. Csak $\acute{e}$ gy maradt rajta, Azt is $\acute{e}$ gy sz $\acute{e}$ g tartja. – Kov $\acute{a}$ cs, j $\acute{o}$ s $\acute{o}$ gorom, R $\acute{e}$ p $\acute{e}$ r $\acute{a}$ ld m $\acute{e}$ g rajta!	5. M $\acute{e}$ gver $\acute{e}$ g valakit, Vagy eng $\acute{e}$ m valaki, De az $\acute{e}$ n r $\acute{o}$ zs $\acute{a}$ mat N $\acute{e}$ szeress $\acute{e}$ s $\acute{e}$ nki!

G $\acute{o}$ nt $\acute{e}$ r $\acute{h}$ áza, Varga K $\acute{a}$ roly (1929) $\acute{e}$ s Varga J $\acute{o}$ zsef (1930).

Gy $\acute{u}$ jt $\acute{o}$ tte Kiss Lajos, 1969. AP 7016f. $\blacktriangleleft$ 089.

Bipodikus fel $\acute{e}$ p $\acute{i}$ t $\acute{e}$ s $\acute{u}$, heteroritmikus, moll jelleg $\acute{u}$ dal. Az els $\acute{o}$ sor m $\acute{u}$ zenei fordulata, a felemelt VII. fok, helyi megold $\acute{a}$ s. K $\acute{e}$ t k $\acute{o}$ z $\acute{e}$ ps $\acute{o}$ sora pentaton. Az eg $\acute{e}$ sz magyar nyelvter $\acute{u}$ leten ismerik, legt $\acute{o}$ bbsen a Felf $\acute{o}$ ld $\acute{o}$ n $\acute{e}$ s az Alf $\acute{o}$ ld $\acute{o}$ n. K $\acute{u}$ l $\acute{o}$ nfele katona-, l $\acute{i}$ rai $\acute{e}$ s bal-ladasz $\acute{o}$ vegek kapcsol $\acute{o}$ dnak hozz $\acute{a}$.

Dallamt $\acute{i}$ pusa: MTA n $\acute{e}$ pze-
 nei gy $\acute{u}$ jtem $\acute{e}$ ny 16.265.0/1–4.

105.

$\text{♩} = 104-116$

1. Mar-csa lá-nyom de be - teg,

Nëm isz - sza még a tej - jet!

Vi-zet kér - ne, vi-ze sincs,

Vi-zért küld - ne, de nincs kit.

2) 3) 4)

2. Van néki jęgy vén anyja,
Azt kűttő el a kűtra.
Mjęg az anyja ja kuton volt,
ęgy Hatos baka nála volt.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7016j. ◀ 090.

Bipodikus felépítésű, dór hangsorú dal. Második sora az elsőt ismétli kvinttel feljebb. Ebben a tekintetben, és alkalmazkodó ritmusát, hangvételét illetően is az új stílusú népdalokhoz áll közel. 15 változata ismert a Kárpát-medencében, mind ezzel a szöveggel. Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 17.103.0/2.

106.

$\text{♩} = 116$

1. Ra-da-mos-ban nincs több i-dűöm már hát - ra,
 1) Föl - sze-rel - ve mēgyēk az ál - lo-más - ra.
 Ki-sér en-gēm a sze-retóm, az én ba-bám, drá - ga Ma-ris-kám, *hogy*
 Nē fe - lejt - sön en-gē - met.

1) 2)

2. Radamosban nincs több idűöm már hátra,
 Szomorujan mēgyēk az állomásra.
 De sajnálom itt hagyni *jaz* apám, anyám, tesvérejmét,
 Még a szép szeretőmet.

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014j. ◀ 091.

Heteropodikus felépítésű, mixolíd hangsorú dal, katonanóta. Az új stílusú népdalokhoz áll közel. 15 változata ismert a Kárpát-medencében.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 11.098.0/0.

Korai új stílusú dalok (107–133)

107.

$\text{♩} = 80-84$

1. Söp - rik a pá - pa - i ut - cát,
Ma - sé - roz - nak a rē - gu - ták.
Ti - zēn - hat esz - ten - dős bar - na kis - lány, szó - ke kis - lány
Síé - tál a re - gi - mēnt u - tán.

2. 2. *ism.* 2. 2. 2.

2. Kérdi tőle a kapitány:
Hová, hová, barna kislány?
– *h* Nē kérdëzzē tőlem a kapitány, *a* főkapitány!
Mēgyék a szeretóm után.

Órihodos, Kericsmár Edéné Novák Albina (1934).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_19. ◀ 092.

Népies mődalból (Kerényi 1961, 20) kialakult korai új stílusú dal, katonanóta. Fél száz változata ismert az egész magyar nyelvterületen.

Variáns: a következő kettő.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2011-82.

108.

$\text{♩} = 104$

1) —

1. Söp - rik a sop - ro - nyi ut - cát,

2) —

Ma - si - roz - nak a ka - to - nák. egy

3) — 4) — 2) —

Ti-zën-hat esz-ten - dős bar-na kis - lyány, de bar-na kis - lyány

Sjé - tál a re - ge-mënt u - tán.

1) 2) 3a) 3b) 4)

2. 2. 2. 2. *ism.* 2.

2. Kijérdi tőle a kapitán:
 Hová, hová, barna kislyán?
 – Nē kérdëzzē, sej, haj, főkapitán, főkapitán!
 Mëgyék a kedvesēm után.

Kapornak, Gál Sándor (1879).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.681j.

Ez a változat továbblépett a folklorizációban: harmadik sorában az eredetileg moll VI. fokot elkerülte, és így pentatonná vált.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét, és távolabbi variáns a következő.

109.

Poco rubato ♩ = cca 104

2) _____
1. Hogy mēg - mond - tam, bús ger - li - ce,
2) _____
Nē rakty fűsz - ket az ut - szél - re!
1) _____
Mér az u - ton so - kan jár - nok,
2) _____ 3) _____
Bús ger - li - ce, föl - ta - lál - nok.
1) _____ 2) _____ 3) _____

2. Haragszom jén a szemémre,
Mért tekintett arra rendre.
De még jobban a szívemre,
Mér húzott a szerelémre.

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682l.

Az előző két dal változata, mely egy másik típusal (MTA népzenei gyűjtemény 2031-43) kontaminálódott.

110.

$\text{♩} = 92-96$

1. A Bo-gya - ji es - te ké-sőn va-cso-rált,
 A So-va-nyú rá - nyit-ja az aj-ta-ját.
 Dup-la pisz-tol, a - rany pál-ca ragyogott,
 A Bo-gya - ji az ab-la-kon ki-ug-rott.

2. *ossia ossia*

2a. A Sovanyú tizénhat szé' gatyájo
 Ráakadt a csipkebokor ágáro.
 Csipkebokor, bocsidd el a gatyámot,
 Mert elfognak a somogyi zsandárok.

2b. Savanyúnak tizénhat szél gatyájo
 Rájakadott tüskebokor ágáro.
 Tüskebokor, ereszd el a gatyámot!
 Ha zsidójé vagy uré vagy, lévőglok.

* * *

3. Piros búza balra hajtja a fejít,
 Mjér az essú nēm járto mēg a tövit.
 Száll' lē, jessú, száll' lē, harmat, a földre!
 Most találtom éggy igaz szeretüre.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905). 1., 2a. vsz.
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7012b (AP 6972m). ◀ 093.

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875). 2b., 3. vsz.
Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682j. ◀ 094.

Korai új stílusú, ütemváltó dal, moll jellegű hangsorában nem szerepel a szext. Csak a Dunántúlon ismert, mintegy félszáz változatban. Szövege gyakran kapcsolódik Savanyú Jóska alakjához, aki a Vas megyei Izsákfán született és rablásait Vas, Zala, Veszprém és Győr megyében követte el. Az 1. versszakban említett Bogyai Antal a betyár egyik áldozata volt, aki a csabrendeki földbirtokos kúriájának támadásakor vesztette életét.

Variáns: a két következő.

Muravidéki variáns: Völgyifalu, Kapca (Horváth 1992, 162/a, b).

Zala megyei variáns: Nova (Vajda 1978, 329).

Zala megyei szövegvariáns: Kálócfa (Gönczi 1948, 209. o. 63. sz.).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2121-50.

Dobronak, 1904

Fényképezte Bátky Zsigmond. Néprajzi Múzeum

111.

$\text{♩} = 184$

Sa-va-nyu-nak ti-zën - hat szé' ga-tyá - ja

Mëg-a-kadt a tÛs - ke - bo - kor á - gá - bo.

TÛs-ke-bo-kor, e-reszd el a ga-tyá-mat,

Mer en - gö - met mëg-fog-nak a zsan-dá-rok.

¹⁾ ism.

Zalagyertyános, Horváth János (1885).
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970m.

Az előző dal kissé eltérő ritmusú változata, lásd annak jegyzetét.

112.

♩ = cca 120

Sa-va-nyú-nak ti-zén-hat szé' ga-tyá-ja

Rá-ja-kadt a csip - ke-bo-kor á-gá - ra.

Csip-ke-bo - kor, e - reszd el a ga-tyá-mat,

Mér-még-fog-nak in-gé-met a zsan-dá-rok.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).
Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27b_05:00.

A előző két dalnak a kifejlett új stílushoz közelítő változata.
Dallamtípusáról lásd 110. jegyzetét.

113.

$\text{♩} = 94$

1) 2) 3)

1. Mëg-jött a le-vjél fe-ke-te pö-csit-tel,
Mëg-jött az o-roosz száz-e-zör em-bör-rel.
Száz-e-zör em-bör áll a harc mez-ze-jén,
Ïgy hát, an-gya-lom, nëm lë-szöl az e-nyém.

3) 3)

4) 3)

1) 2a) 2b) 3) 4)
2. 2. ossia 2. ossia

2. Sírhad, zokoghat az az jédősanya,
Jaj de szomorú az az édősanya,
 Kinek a fíjád viszik háborúba.
 Kezzéd vagy lábát a gollyó ellövi,
Kezéd vaj lábád gollyóval ellövik,
 Mëg sëm hal szëgény, mïégis eltemetik.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897). 1–2. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971i. ◀ 095.

Zsitkóc, Horváth István (1930). 2. vsz. szövegvariánssal.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_65. ◀ 096.

Népies mődalból kialakult korai új stílusú dal, melynek ritmikájában még érezhető a városi eredet. Moll jellegő hangsorában nem szerepel a szext, két középső sora pentaton. Összesen 130 változata ismert a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön, kevesebb Erdélyben. Katonánóta-szövegek kapcsolódnak hozzá.

Variáns: a következő.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2130-43.

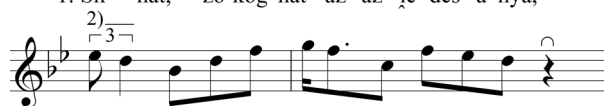

114.

Poco rubato ♩ = 208

1. Sír - hat, zo - kog - hat az az jé - dős - a - nya,

Ki - nek a fi - jád vi - szik há - bo - ru - ba.

Vagy ke - zéd vagy lá - bát go - lyó - val el - lö - vik,

Még sēm hal szēgény, még - is el - te - me - tik.

2. Szól az ágyu, de dörög, de dörög,
Bajnitom hēgyéről a földre vér csöpög.
Vérrel borított az egész Balaton,
Sjétál a baka a vérös utakon.

Órihodos, Gál Ottó (1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_14.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

115.

$\text{♩} = 100-108$

1. Kis pej lo-vam trapp - ba áll, visz - sza-visz - sza-niéz,
 Száz ab - lak - bul száz kis-lány nyújt - ja a ke - zét.
 Szer-busz, lá - nyok, jó a - nyák, Is - ten ve - le - tők,
 Az ho - do - si ál - lo-más - ro lő - ki - sér - je - tők!

1) 2) 3) 4)

2. Ott mondom el tiniékték, hogy mit tégyeték:
 Kék néfelejcs virágbul csokrot kösseték!
 Tüzzjéték a mellemre, mer én elmegyék,
 A csárdás kis angyalom nē szeresséték!

Órihodos, Gál Ottó (1938).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_11
 (DAT 226_9, DAT 226_10). ◀ 097.

Műdal eredetű, korai új stílusú dal, katonanóta. Dallama több 18. századi melodiáriumban és Pálóczi Horváth Ádám „Ötödfélszáz Énekek” című gyűjteményében szerepel *Prussiának királya méltán haragszik* szöveggel (Domokos–Paksa 2016, 158. sz.). Az egész Kárpát-medencében ismert, hetven változatban.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 13.049.0/1–2 és 2131–26.

116.

$\text{♩} = 108$

1. Völgy-fa - lu - si* lá - nyok tyu - kot ül - tet - tek,
 1) _____ 2) _____
 Egy tyuk a - lá har - minc - hat to - jást tét - tek.
 3) _____ 4) _____
 Harminchat to - já s - ból csak egy ka - kas lét t, az is kap - pan lét t.
 3) _____ 3) _____
 Völgy - fa - lu - si** lá - nyok, mi lesz ve - le - tük?

1) 2) 3a) 3b) 3c) 4a) 4b)
 ossia 2. ossia 3. ossia 1. ossia, a' jis kaffant lét t, a nya - kaka - pasz lét t.
 2-4. 1. ossia

2. A zsitkóci lányok kártyát vettek,
 A kártyovetőnek jól megfizettek.
 Kivetetté néki, ő a legszebb lán,
 Ha elmegy, a bálban a sarokba áll.
3. Völgyfalusi/Göntérházi lányok, Isten veleték,
 Én már többet nem beszélég veleték.
 Nyiljon ki a tőjarózsa a kezetekben,
 Három évig nem szakítottok belülle.
4. Göntérházi lányok, ha visszajövök,
 Közülleték barna kislányt szeretök.
 Mert a barna tud igazán szeretni,
 De a szőke hamar el tud feledni.

* Göntérházi, A zsitkóci

** Göntérházi, Kis zsitkóci

Völgyifalu, férfiak. 1. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_16. ◀ 098.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938). 1., 3. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_54. ◀ 099.

Göntérháza, Dancs Károly (1951). 1., 3–4. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014o.

Zsitkóc, Horváth István (1930). 1–2. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_64. (Közölve: Bereczky 2013, 138/214.) ◀ 100.

Korai új stílusú, eol hangsorú dal. Összesen 120 változata ismert a Dunántúlon, a Fel-földön és az Alföldön, szórványosan Erdélyben (vö. MNT III/B 203, 204). Harmadik sorában gyakori a tréfás szöveghalmozás, amikor a 3–4. ütemet megismétlik, akár többször is.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2131-72.

117.

$\text{♩} = 92-96$

Ha mög-ha-lok, szü-lü-hégy-re te-mes-se - tők,
 A fej-fám-ra szü-lü-tűő-két ül-tes-se - tők!
 Had tud-ják még az em-bé-rék, ¹⁾hogy
 Itt nyugszik egy jó bor-i-vó, bö-tyár gye-rék.

¹⁾

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971m.

Népies mődalból kialakult korai új stílusú dal. Első, második és negyedik sora dūr hár-mashangzat-felbontással indul, harmadik sorának azonban nemcsak dallama, hanem metruma is más. A Dunántúlon és a Felföld nyugati részén gyűjtötték 15 változatát.

Variáns: a következő.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2131-96.

118.

$\text{♩} = 63$

Ha mēg - ha - lok, el nē fe - lejts,

A si - rom - ra sző - lőt űl - tess!

Had tud - ják mēg az em - bē - rēk, *hogy*

Itt nyugszik ēgy jő bor - i - vő, bē - tyár gye - rēk.

1) *ism.* 2) *ism.*

Pártosfalva, Vas Dezső (1911).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.683g.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

119.

$\text{♩} = 84-100$

1. Ha fël-më-gyëk a lënd-va - ji nagy hëgy - re,

Lë - te - kin-tëk, lë - te - kin-tëk a völgý - be.

Ott lá-tom a, ott lá-tom a ki-csi, ker-tës há - zun - kat,

É - dës - a-nyám szë - di a vi - rá - go - kat.

2. Addig mëgyëk, még a szëmëmre látok,
Még ëgy sÿrü erdüre nëm talállok.
Sÿrü erdü közepében van ëgy magas kaszárnya,
Oda lësözëk három ëvre bezárva.

* * *

3. Kecskëbéka fölmászott a fÿzfára,
Annak is a legmagassabb ágára.
Itt sëm volt jó, ott sëm volt jó, sëhogyán sëm volt az jó,
Míndig csak a más asszonya volt a jó.
4. A kis cica fölszaladt a padlásra,
Kis egeret lëhozta ja szájába.
Lëtette ja kis egeret, lëtettë még fölvöttë,
Utoljáró fülit-farkát mög mögöttë.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938). 1–3. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_74. ◀ 101.

Dobronak, Nagy János (1902). 4. vsz.
Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.677f.

Korai új stílusú dal, 2. versszaka katonanóta. Mintegy félszáz változata ismert a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön, szórványosan Erdélyben.
Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2132-55.

Gyurica Vendel csentei huszár az I. világháborúban

(Lázár Lenke fotógyűjteménye.)

A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

120.

$\text{♩} = 116$

1. A lënd - va - ji ko - po - gós hid a - latt

Há - rom kis - lán roz - ma - rin - got a - rat.

jÉ' llö - szök a roz - ma - ring szö - dú - je,

Bar - na le - gjény i - gaz sze - re - tú - je.

2. Réggel korán kimégyék a kutra,
Sajtáromat kitettem az utra.
Arra ment a vármégye hajduja,
Belélepött, kiszakadt az alja.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971a. ◀ 102.

Csak az 1. versszakról készült felvétel.

Korai új stílusú dal. A Dunántúlon tíz változata ismert, a Felföldön egy változata.
Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2132-59.

121.

1. Ri - gó Vě - ra ki - mēnt a kis ker - be,
 Lē - fe - küdt a ru - ó - zsa - fa tö - vé - be.
 ĩÉ - dēs - any - ja ki - mēnt ĩés mēg - nēz - te:
 Kelj fēl, Vě - ra, mert mēg - lād va - la - ki.

1) 2) 3)
 4. 6. 2.

2. De ja Věra nēm vettē trijéfáro, Elsijet a székszárdi csárdábo. Elsijet a székszárdi csárdábo, Tiz liter bort tētet az asztalára. 3. Mĩég a borát jól mēg sēm kóstolta, Kilenc csēndĩér az ajtót benyitja. – Rigó Věra, valld kü bűneĩidet! Hová tēttet négy szép gyermekēdet?	4. – Ęgyet tētetem a Balaton vizĩébe, Kettūt mēg a ruózsafa tövébe. Nēgyediknek gyilkossa mozs vagyok. Látom, babám, örökös rab vagyok. 5. Rigó Věrát hajtják a zsandárok, Szereteje nézi az ablakon. – Nē nĩézd, babám, jászos életēmet, Mind tējērted szenvedēm ezēket. 6. Rigó Věrát hajtják a börtönbe, ĩÉldēsanyja siratja keserven. – ĩÉldēsanyám, nē sirass engēmet, Inkább sirasd négy szĩép gyermekēmet!

Kapornak, Gál Katalin (1882).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682b.

A régi balladaszöveg kivehetetlen, beszédszerű dallammal hangzott el. Ritmusa és szövegtípusa alapján illesztettünk hozzá dallamot (Bereczky 2013, 155/239). Nagy valószínűséggel az előadó is ezt akarta énekelni.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2132-77.

Szövegvariáns: 147.

Zala megyei szövegvariáns: Páka (Gönczi 1948, 279–280. o. 21. sz.).

Szövegtípusa: „Háromszoros magzatgyilkos” – középkori ballada (Vargyas 1976, II. 24. sz.).

122.

$\text{♩} = 108$

1. Ab - la - kom - ban be - sü - tött a hold - vi - lág,
 jÉp - pen ak - kor vá - lo - gat - tam a ró - z s át.
 1) ————— 2) —————
 Vá - lo - gat - tam, hogy mël - lik a pi - rossabb,
 3) ————— 4) —————
 Lá - nyok kö - zül hogy mel - lik a csinossabb.

1) 3) 2) 3) 3) 4) 3)

2. Nëm magamtul váltam be katonának,
 jÉldésanyám iratott be bakának.
 De már akkor bakának beiratott,
 Mikor ingöm a bölcsübe ringatott.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970r. ◀ 103.

Korai új stílusú, tripodikus felépítésű, eol hangsorú dal, 2. versszaka katonanóta. Hajlékony ritmikája a 3/4-es és 2/4-es ütemek váltakozásának köszönhető. Rendkívül elterjedt, összesen 340 változata ismert a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön, szórva nyosan Erdélyben.

Muravidéki variáns: *Kapca* (Horváth 1992, 171).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2328-25.

123.

$\text{♩} = 104$

1. Még-ve-rik a nagy do-bot, ne-kém mēn-ni kell,
Még-fuj-ják a riéz si-pot, ló - ra ül - ni kell.
Kan-tár-ban áll a lo - vam, visz-sza-visz-sza-néz,
Éggy ab - lak - rul száz kis-lán nyújt - ja ja ke - zjét.

2. Isten veled, szép falum, és ti, lőjányok,
Kivánok az Istentől áldást tirátok!
Kivánok az Istentől tirátok áldást!
Ugyē, kedves Mariskám, szeressük egymást?

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7016b. (Közölve: Bereczky 2013, 198/309.) ◀ 104.

Népies műdalból kialakult korai új stílusú, eol hangsorú dal, katonanóta. Páros ütemű ritmusának triolás képletei az eredeti 6/8-os műdal dalöröksége. A változatok száma tíz, a Dunántúlról, a Felföldről és egy az Alföldről került elő.

Zala megyei variáns: Csesztreg (Horváth 1992, 126).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2331-50.

124.

$\text{♩} = 126$

1. Ut - cá - ra nyil - lik a csár - da - aj - tó,
 Ki - hang - zik be - lől - le a ze - ne - szó.
 - Sört i - dő, bort i - dő, szép pin - cér - lő - ány,
 Had mu - las - sam ki ma - gam i - ga - zán!

2. Van nekém szeretőm, nēm tagadom,
 Szombaton estére be is mutatom.
 Kijét piros arcáját látni hagyom,
 Ölelni, csókolni magam akarom.

Órihodos, Tamaskó Gézáné Margit Ilonka (1937).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_48.

Korai új stílusú, eol hangsorú dal, jellegzetes ritmusa műzenei eredetre vall. Az egész Kárpát-medencében ismert, mintegy félszáz változatban.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2338-90.

125.

Rubato ♩ = cca 92

1. Jaj de ne-híéz egy-ván-ko-son fe-kün - ni,

A - ki égymást nem i - ga-zán sze-re - ti!

Én már tu-dom, mér én az-tat pró-bál - tom,

Mjég az el-len-sé-gémnek sém ki-vá - nom.

2. Jaj de nehéz a szerelmet titkolni,
Tövis közzül az ibolyát küszédni!
Küszédném jén, megsúrja ja kezemet,
Kit szerettem, az az enyém nem lehet.

Lendvahosszúfal, Rozsmán Istvánné (1875).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682p.

Népies műdalból kialakult korai új stílusú, eol hangsorú dal. Több mint félszáz változata ismert a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2634-64.

126.

$\text{♩} = 208$

1. Ál-lok, ál-lok a tó-par-ton ę-gye-dül.

Ar-ra jön a szép ked-ve-söm, el-ke-rül.

Hogy izz vol-na oly szí-ve jęgy le-gény-nek?

Ki-ta-ga-dott, ár-ván ha-gyott in-gę - met.

2. Beteg vagyok, de halálos nagy beteg,
Nincsen, aki bajaimon segítjën.
Majd segít a gyászkoporsum dęszkája,
Mikor nehéz hantok zuhognak rájja.

Zalagyertyános, Kepe Erzsébet (1904).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972i. ◀ 105.

Korai új stílusú, régies, aszimmetrikus ritmusú dal, hangsora mixolíd. 16 változatát Sárközben gyűjtötték, ahol leányok körtáncát kíséri. Muravidékről, Zala megyéből ez az egyetlen.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2112-67.

127.

Poco rubato $\text{♩} = 84$

1. É - dős-a-nyám ka-pott egy le - vel - let,
 Ab - ban tud - ja a még - holt hi - rē - met.
 Sír - hat, rí - hat szé-gén bá-nat - já - ban,
 Nēm bo-rul-hat fi-ja sír - hal - má - ro.

2. Édősanyám, nē keressön jéngém,
 A sok között ugysēm talál jéngém!
 Nincsen kérészt siromnak elején,
 Mind a vadak, elásvo fekszöm jén.

Zalagyertyános, Vida Jánosné Horváth Erzsébet (1901).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970j. ◀ 106.

Korai új stílusú, mixolid hangsorú dal. A változatok száma összesen 120, és többnyire katonanóta. A Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön gyűjtötték őket, jóval kevesebbet Erdélyben.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2635-55.

128.

Poco parlando ♩ = cca 69

1. Pi - ros al - ma, nēm hit - tem, hogy fűér - gezs vagy,
 Bar - na { le - gény,
 { kis - lány, nēm hit - tem, hogy csal - fa vagy.
 Csal - fa szó - val csal - tad mēg a szi - ve - met,
 Kö - nyö - rög - hetsz, mīég ak - kor sēm sze - ret - lek!

1) 2) 3) 4) 5) 6) 6b)

1. 2. 6. *ossia* 3. 1. 2. 6. *ossia* 2. 5. 1. 2. 6. *ossia* 2. 3. *ism.* 4. 2. *ossia*
 4. 5. *ism.*

2. Nincs égyebem, mind egy ivópoharam,
 Azon is egy ismeretlen virág van.
Abban is éggy ismeretlen virág van.
 A virágnak az a neve, nēfelejcs.
 Rég megmondtam, barna legény, nē szeress!
Rég megmondtam, kis angyalom, nē szeress!
3. Darumadár magassan száll, sziépēn szűól,
 Haragszik a kis angyalom, de nēm szűl.
 Kis angyalom, haragudjál mindaddig,
 Mīég az a sziép dalos madár lē nēm száll.
4. jűfél tāján szok a csillag ritkulni.
 – Kelj fűl, babám, ha jel akarsz indulni!
 – Fűj is kelék, mert nēm birok pihenni,
 Fáj a szívem, hogy kűll tűled elválni.

5. Kis angyalom, ha méguntál szeretni,
Hajtsál éngem a vásárra jeladni.
Annak adj el, aki többet ad értem,
Hogy az anyám szive ne fájjon értem.

6. Sáncolják már a falusi temetőt,
Engem temeseték bele legelőbb.
Engem előbb, utánnam a babámat,
Hogy ne tartson több szeretőt magának.

Zsitkóc, Ritlov Mária (1923). 1–5. vsz.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.679d. ◀ 107.

Lendvahosszúfalu, asszony. 2., 1., 6. vsz.

Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27b_30:23.

Korai új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, eol hangsorú dal. A Dunántúlon ismert, mindössze négy zalai és egy Fejér megyei változatát gyűjtötték.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 226/b).

Távolabbi Zala megyei variáns: Botfa (Vajda 1978, 234).

Zala megyei szövegvariáns az 1. versszakhoz: Lenti (Gönczi 1948, 133. o. 32. sz.),

a 6. versszakhoz: Pusztamagyaród (Gönczi 1948, 251. o. 85. sz.).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2635-88.

129.

$\text{♩} = 208$

1)

1. Ka - la - pom - ba hár - ma - sá - val a ró - zsa.

2)

Jaj de szíé - pön mo - so - lyog - nak lē ró - la!

2)

Bár - csak én is oly - lyan ró - zsa lē - het - nék,

Kit sze - ret - tem, an - nak pár - ja lē - het - nék!

1) 2)

2. – Nyisd föl, anyám, zöldre főstött kapudat,
 Ereszd be *ja* szabadságos fíjadat!
 – Bejeresztlek, jédēs fíjam, vártalak.
 Három jévē, mijúta nēm láttalak.

Zalagyertyános, Kepe Erzsébet (1904).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972j. ◀ 108.

Aszimmetrikus ritmusú, korai új stílusú, eol hangsorú dal. 2. versszaka katonanóta.

26 változata ismert a Kárpát-medencében, ebből Erdélyben mindössze egy.

Rubato előadású variáns: a következő.

Muravidéki variáns: Zsitkóc (Horváth 1992, 36).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2635-98.

130.

Rubato ♩ = cca 72

1. Da - ru - ma - dár hár - ma - sá - val a ré - tén
 Fész - ket ke - res ma - gá - nak az ut szé - lén.
 Fész - ket ke - res ma - gá - nak, de nēm ta - lál.
 Kis an - gyalom, jaj de ár - ván itt hagy - tál!

2. Kalapomban hármásával a rózsa.
 Jaj de szépén mosolyognak lő róla!
 Bárcsak én is olyan rózsa lehetnék,
 Kit szereték, annak párja lehetnék!

Zsitkóc, Vitéz Irma (1919).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.677j.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

131.

Parlando, rubato ♩ = cca 100

1. Ha még - in - dul ez a gó - zös, had mën - jën,
 Én - u - tán - nam sën - ki nē ke - se - rēg - jën!
 Ke - se - rēg - jën min - dēn a - nya fi - já - jér,
 Én is ke - ser - gēm a ked - ves ba - bá - mjer.

1) 2)
 1. ism. 2. ism. 2.

2. *de* Nēm ide valósi bētyár vagyok ién,
 Messze földről vāndoroltam ide jien.
 Így jár, aki messze földről vāndorol,
 Nincs babája, ki vállára boruljon.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_35. ◀ 109.

Moll hangsorú népies műdalból folklorizálódott korai új stílusú dal. A változatok egy részében, mint az itt közöltben is, a népi ízlés a kezdő- és zárósort pentatonná formálta, a régebbi hagyományhoz igazította. Több mint száz változata ismert az egész magyar nyelvterületen.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 2838-40.

132.

♩ = 118–122

1) —

1. Mëgy a gő - zös lë - fe - lé,

4) — 5) —

Bo - dor füst - je föl - fe - lé.

4) — 2) — 5) —

Vi - szí a sok hu - szas ka - to - nát,

3) —

Sok kis - lány - nok a ba - bá - ját.

1) 2) 3) 4) 5)

2. Ëngëmet, rózsám, në sirass,
 Értém könnyet në hullass!
 Hullattam én máig ëlëget,
 Vége a szerelëmnek.

Göntérháza, Varga Károly (1929).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7016d. ◀ 110.

Korai új stílusú, dúr hangsorú dal, katonanóta. Összesen mintegy 90 változata ismert zömmel a Dunántúlon és a Felföldön, kevesebb az Alföldön. Gyakran kapcsolódik hozzá katonaszöveg.

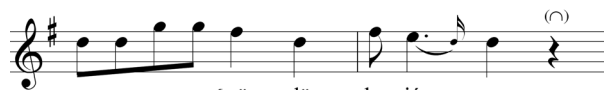
Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3032-50.

133.

♩ = 92-104

1. A zsit-ku-ci fa-lu dë-rë - kán

Ki - ál-lott egy gön - dör ha - jú lány.
bar - na ha - jú

Mënj el be, të gön-dör, göndör ha-jú, bar - na lány,

Mert mëg-fog a rën - dör, a ka-pi - tány.

2. Csak azt kérdi tőle *ja* kapitán:Mi *ja* neved, göndör hajú lány?

– Az én nevem Sári, Sári, Mári kanárnő(?),

Szeretnék a hadnagyúrral sjetálni.

3. Csak azt kérdi tőle *ja* kapitán:

Hol lakolsz tē, göndör hajú lány?

– Kint lakom én szérül, szérül, szérül a sarkon,

Fejér csipke függöny van az ablakon.

Fehér csipke függönyös az ablakom.

4. Jaj de szíépën esik az esűő,

Eső után zöldel a mezűő.

Mezző közepében legel, legel a szarvas.

Kislány, a legényre de nē hallgass!

Kislány, a legényre de ráhallgass!

Zsitkóc, Göncz István (1913), Göncz Lajos (1942) és Horváth István (1930). 1., 3., 2., 4. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_72. ◀ 111.

Zsitkóc, Bacsí Ferenc (1931). 1–4. vsz.
Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.679f.

Zsitkóc, csoport. 1–2., 4. vsz.
Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.679e.

Korai új stílusú, heteropodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Az egész magyar nyelvterületen ismert, mintegy félszáz változatban.

Zala megyei szövegvariáns a 2–3. versszakhoz: Páka (Gönczi 1948, 142. o. 74. sz.).
Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3132-25.

Lakodalmi csoportkép Szécsiszentlászlóról, 1920–30 körül

(József Attila Művelődési Egyesület fotógyűjteménye, Szentlászló.)

A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

Kifejlett új stílusú (és rokon) dalok (134–210)

134.

♩ = 96–108

1. Es - te van, es - te van,
Mëgy a nap lë - fe - li.
Bal - lag - nak a rë - gu - ták,
Ki - lenc - fen - had - be - li - jek
A ka - szár - nya fe - li.

1)
2)
3)

1a. Mëgy a nap lëfeljé, Az ég alja felé. Ballagnak a legényék, Kilencvenhatbelijek A kaszárnya felé.	2. Bemëgy a szobába, Lëjül a diványra. Lëül az ágyárol. Lëhajtja ja bus fejét, Hullatja ja könnyejét A fejevánkossárol.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897). 1–2. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970p. ◀ 112.

(1a., 2. vsz. Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27b_00:18.)

Új stílusú dal. Az egész Kárpát-medencében ismert, összesen mintegy kétszáz változatban, mint lakodalmos (MNT III/B 301, 302) vagy még gyakrabban – mint a fenti is – katonanóta.

Zala megyei variáns: Nemesnép (Horváth 1992, 100), Zalavég-Mikospusztá (Vajda 1978, 182).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3511-67.

135.

$\text{♩} = 112$

1. A hid-vé-gi kis er - dő - be

Be-le - lép-tem a tús - ké - be.

1) ————— 2) —————

Vé-gyél, ró - zsaám, egy pár csiz - mát,

3) —————

Né já-rass én-gem mez - tél - láb!

1) 2) 3)

2. Seje-huja, reték héjja,
 Beteg a szeretóm anyja.
 Bár úgy volna, hogy meghalna,
 Barna fija rám maranna!

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682i. ◀ 113.

Új stílusú dal. Záróhang alá kanyarodó, plagális dallamfordulata műzenei eredetre vall.

Az egész Kárpát-medencében ismerik különféle lírai szövegekkel, 25 változatban.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3530-37.

136.

♩ = 124

1. - È - re gye - re, nē mēnj ā - ra,
È - re jobb ud van, mint ā - ra.
È - re gye - re, szi - vem - nek a pár - ja,
Adj egy csó - kot u - tol - já - ro!

2. - Páros csókot nem adhatok,
Nem a tē szeretőd vagyok.
Páros csókot csak annak adhatok,
Kinék a babája vagyok.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7015f. ◀ 114.

Új stílusú, izopodikus felépítésű, heteroritmikus, dúr hangsorú dal. Félszáz változata zömmel a Dunántúlon és a Felföldön ismert, kevesebb az Alföldön, és egy a bukovinai székelyek közül került elő.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3531-45.

137.

$\text{♩} = 132$

1)

1. Hu-szár a nye - rög - be

2)

hn Be-le van te - rëm - ve,

3)

Mint a bu-za a fe-ke-te föld-ben,

Sej, be-le-gyö-ke - rez - ve.

1) 2) 3)

2. Fölülök a lóra,
Lë sëm esëk róla.
Sëm kalupba, sëm mars, marsban,
Sej, lë sëm esëk róla.

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014c. (Közölve: Bereczky 2013, 520/822.) ◀ 115.

Új stílusú, izopodikus felépítésű, heteroritmikus, dúr hexachord hangsorú dal, katonanóta. Harminc változata a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön ismert, Erdélyben csak kettő. Többnyire katonanóta.

Muravidéki variáns: *Radamos* (Horváth 1992, 98).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3534-89.

138.

♩ = 126

1) —

1. Nincs szébb madár a fecs - kje - niél,

Fe-hér - lá - bú mē-nyecs - ké - niél.

2) —

Fe-hér lá - bát mo-so-mo-so-gat - ja,

3) — 4) —

Hi-deg a víz, nēm áll - hat - ja.

1) 2) 3) 4)

2. Fejik a fekete kecskijét,
Verik a barna mēnyecskijét.
Ugy kell neki, nēm árt néki,
Mert az urát nēm szereti.

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014g. (Közölve: Bereczky 2013, 525/828.) ◀ 116.

Új stílusú, izopodikus felépítésű, heteroritmikus, dúr hangsorú dal. A Dunántúlon és a Felföldön ismert, hét változatban.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3535-33.

139.

$\text{♩} = 108$

1. Bé-rés-gye-rék hajt a kut-ra i - tat - ni,
 A ba - bá - ja vi - zed visz mo - so - gat - ni.
 Szo-mo-ru-jan huzza föl a su-gár - fát, a { jën-ge csi-ga-szárt,
 { je - ges su-gár-fát,
 Ugy hall-gat - ja a ba - bá - ja pa-nasz - szát.

1a) *ossia* 1b) *ossia* 2) *ossia* 3) *ossia* 3a) *2a* 3b) *2a ossia* 4) *ossia* 5a) *2a ossia* 5b) *3.* 5c) *2b*
 3. *3. ossia*

- 1a. Kocsisgyerék hajt a kutra itatni,
 A babájo vized visz mosogatni.
 Huzza föl a sudárfát, a sudárfát, a magas sudárfát,
 Ugy halgatja kisangyala panasszát.
- 2a. – Bérésgerék, hová hajtod az ökröt,
 – *Béréslegén, hová hajtod az ökröt,*
 Talán bizon kis kertembe bekötöd?
Ugyis talán kis kertömbe bekötöd?
 Oda, bizon, bérésgerék, nem kötöd be, sej de, nem kötöd!
Oda, bizon, béréslegény, nem kötöd be, nem kötöd!
 Jënge a rozmaring ága, lëtöröd.
- 2b. – (*de*) Bérésgerék, hová hajtod az ökröd?
 – Kis kertödbe, oda, bizon, bekötöm.
 – Oda, bizon, bérésgerék, nem kötöd be *jaz* ökröt,
 – *Kis kertömbe, oda, bizon, nem kötöd, sej, nem kötöd!*
 Gyöngé a rozmaring ága, *jazt* lëtöröd.
Jënge a rozmaring ága, lëtöröd.

3. – Ha lötöröm, megfizetem az árát.
Adj/Hozz egy kaszát, had vágjak/vágok egy rend rózsát!
– Ritka rózsát nem lehet rendre vágni, sej, rendre vágni/lévágni.
– *Ritka ruzsa, nem lehet rendre vágni, rendre vágni.*
Jaj de nehéz egy barna lánt szeretni!
Jaj de nehéz szép szeretőt tartani!
Nem lehet egy zalaji lányt szeretni.
Ritka kislány, akit lehet szeretni.
4. Bérésgyerék, ne rakd még a szekeret,
Sajnálod még a négy nyomorult ökrödet!
Kettő sánta, a harmadik nem méhet, sēj, gyuhaj, nem méhet,
A negyedik nem bírja ja szekeret.
5. Este kezdtem a lovamat nyergelni,
Éfélre sē tudtam fölkontározni.
Hajnal hasad, lovam fején nincs kantár, sēj, gyuhaj, nincs kantár,
Igy jár, aki szjép szeretőre talál.
6. Énbelüllem nem jó csillag léd volna,
Én az égēn ritkán ragyogtam volna.
Éjfélájba megkerülém az eget, a csillagos eget,
Méghallgatnám, hogy a babám kit szeret.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917). 1., 2a., 3. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_38.

Zalagyertyános, Göncz Károlyné Marton Ilona (1901). 1a., 6. vsz.
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970k.

Zsitkóc, Göncz István (1913). 5., 4. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_29.

Dobronak, Nagy János (1902). 1., 2b., 3. vsz.
Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.677g.

Zalagyertyános, Kepe Erzsébet (1904). 2a., 3. vsz.
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972g.

Zsitkóc, Vitéz Irma (1919). 1., 2b., 3. vsz.
Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.678f.

Új stílusú, heteropodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Közkeveltségét sok szövege, szövegvariánsa is mutatja. Záróhang alatti, plagális dallamfordulatát – az első és negyedik sor 5–6. hangját – oktávval feljebb, kiigazítva közöljük az első három változatban (DAT 224_38, AP 6970k, DAT 222_29). A második három változat azonos helyének funkciós dallammenetét variánsként adjuk meg (1a, 1b). Közel száz változata ismert, legtöbb a Dunántúlon, valamivel kevesebb a Felföldön és legkevesebb az Alföldön.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3630-63.

Szövegét régi stílusú dallamra is énekelik: 69.

140.

$\text{♩} = 116$

1) —
1. Vesd fēl, ba bām, az á - gya - dat a fal - ig!

2) —
Itt ma - ra - dok ki - vi - lá - gos vi - ra - da - tig,

3) — 4) —
Rēg - ge - lig, Ma - ris - kám, sej, rēg - ge - lig,

1) —
Míg a tē jó é - dēs - a - nyád a - lu - szik.

1) 2a) 2b) 3) 4)
ossia 1. ossia vē-rad 2. ossia ossia

2. A Fő utcán végigmenni nem merék,
Csak azt mondják, fekete jászit viselék.
Jászos a hófehér, szjép zsebkendőm,
Barna kislán lész az igaz szeretőm.

Zsitkóc, Göncz Lajos (1942). 1–2. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_66.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897). 1. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971e.

Új stílusú, izopodikus felépítésű, heteroritmikus, dór hangsorú dal. Az egész magyar nyelvterületen ismert, közel kétszáz változatban.

Muravidéki variáns: Kapca, Zsitkóc (Horváth 1992, 33).

Zala megyei variáns: Botfa (Vajda 1978, 228).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3632-07.

141.

$\text{♩} = \text{cca } 72$

1. E-re, a-ra az ut-cán, az ut - cán

Al-ma te-rém a mēggy-fán, a mēggy - fán.

Ě-gyik á-gán ket-tő van, tyu-haj, há-rom van,

De sze - re-tőm i - ga - zán csak egy van.

1) 2) 3)
2. 2. 3.

2. Réggel korán kimentem a kis kertbe,
Elejbém jött barna-piros menyecske.
Telle volt a köténye rózsalevéllal,
Pici szája csábító beszjéddel.
3. A zsitkuci biró udvarábo
Mēgcsuszott a kis pej lovam lábo.
Sáros lett a hajtuszar a lovam fejébe.
Gyere, babám, üljél az ölembe!
4. A zsitkuci halastó, halastó,
Beleestem kocsisból, lovastól.
Aki engöm kiséget, tyuhaj, belőlle,
Annak lészök igaz szeretője.

Zsitkóc, Vitéz Irma (1919).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.678d. ◀ 117.

Új stílusú, izopodikus felépítésű, heteroritmikus, dór hangsorú dal. Összesen háromszáz változata ismert a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön, jóval kevesebb Erdélyben. Énekesünk előadásmódjára jellemző, hogy a sorok végét elnyeli (vö. még 180, 192). Zala megyei variáns: Botfa (Vajda 1978, 267), Kerkafalva (Horváth 1992, 15). Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3635-18.

142.

$\text{♩} = 136$

1. A - pák, a - nyák, kik gye - rē - két ne - vel - tők,
 1) — 2) —
 Hall - gas - sá - tok e szo - mo - ru e - se - tét!
 5) — 6) — 3) —
 A - mi Dēb - rē - cen vá - ros - sá - ban tör - tēt,
 4) —
 Sok szü - lő - nek mēg - bor - zaszt - ja a szí - vjēt.

1a) 1b) 1c) 1d) 1e) 2) 3a) 3b) 3c)
 2. 6. 3. 13. 8. 11. 15. 3-5. 9. 2. 15. 3. 4. 9-14. 5-7.
 14. 15.
 3d) 4) 5) 6)
 8. 12. 4-6. 8. 2. 6. 8-10.
 11. 13. 14. 13.

2. Elmult holnap huszonötödikére Folt ki egy jédésanyának pirozs vjére. Saját fija vette el az életjét, Baltájával széjjelverte a fejjét. 3. Mjészáros Józsinak hívják a gyilkost. Gonosz szívú jés elfásult fiju volt, Aki most a husz esztendőt bejárte. jÉlēs baltát emelt anyja fejére. 4. jÉdēsapja oda volt a munkába, Addig fija vágyott a mullatságra. Így szólott ő az anyjához kevélyen: jÉdēsanyám, piēznt adjon most jénnékēm!	5. jÉdēsanyja fijat szjēpēn kērlēte: Kedves fijam, nē hajtsd fejed rossz tētre! Hallgasd mēg tē jédēsanyád jó szavát, jÉdēs fijam, a jó Isten is mēgáld! 6. Gyilkos fiju nēm hajolt a jó szóra, Mjērgessen így szolt az ő jédēsanyjára: jÉdēsanyám, mēgbánja ezt mjēg máma, Hogyha nēm ad nekōm piēzt mulatságra! 7. Gyilkos fiju kilēpēt a konyhába, Rátalált ott ő jēgy jélēs baltára. Gonosz szándékkal vette a markába, Nagy sijdenve mēnt vele a szobába.

8. Ugy állott az jédésanyja elébe, Háromszor vágta mélyen az ő fejébe. Igy vált el az anyja az életjétől, Saját fija vjérszomjazó kezjétől. 9. Gyilkos fiju amikor ezt mēgtette, Gondolkodott, tēttiét kire terelje, Hogy őrējá mīég gyanú sē lēhessēn, jÉdésanyja gyilkossa hogy ő lēgyēn. 10. jÉldésanyját a földre lēfektette, Kjēt szál gyērttyát mēggyujtva tētt melléje. Feje fölē ēgy kērēszttēt helēzēt, Ugy hagyta ott, jēs atyjához sjetēt. 11. Az atyjának könyes szēmml mesélte, Hogy az anyját ēgy valaki mēgölte. Otthon fekszik már mēghalva a házba. Jōjjon haza, jédésapám, hogy lássa!	12. jÉdésapja rōgtōn haza sjetēt, Hogy mēglássa a szomorú esetēt. A csōndērségnek is bejelentētte, Akik rōgtōn kimēntek a helyszīnre. 13. A csendōrsiég mikor ezt mēgvizsgálta, Gyanuskodtak rōgtōn saját fījára. Gyilkos fiju nēm sokájig tagadta, Vjērēs tēttēt hamar be jizs vallotta. 14. jÉdésanyád viszik a temetōbe, Gyilkos fiju mēg pedig a bōrtōnbe. Most hullatja tēttējért a könnyejit, Hogy elvētte jédésanyja jéletjét. 15. Apák, anyák, kik eztet hallottátok, Gyermēkeitēkēt a jóra oktassátok! Nē hagyjátok kevījéségbe felnōni, Mert azt sok jó anya mēg is könnyezi.

Radamos, Bíró Ferencné Hancs Irén (1905).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7013b. ◀ 118.

Új stílusú, heteropodikus felépítésű, ütemváltó, eol hangsorú dal. Közel száz változata ismert a Kárpát-medencében, legtöbbször újabb balladaszövegekkel. Ez a Radamoson gyűjtött ponyvaballada a műfaj legújabb termései közé tartozik, prozódíája néha dőcög. A verselés ügyetlen szótagszám-ingadozását azonban az énekes különböző aprózásokkal áthidalja úgy, hogy nem zavarja meg a dal ritmusszerkezetét [lásd 1a)–e) variáns].

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3635-36.

143.

$\text{♩} = 116$

1. Es - te ké - sön ra - gyog - nak a csil - la - gok,
 Bjé - rës - gye - rëk a fa - lu - ban csa - va - rog.
 Oly - lyan szjé - pën mond - ja jëgy bar - na lány - nak:
 Adj ëgy csol - kot, mert mëg - ha - lok u - tán - nad!

1)

2. Este későn ragyognak a csillagok,
 Bjéres gyermek a faluban andalog.
 Tanyát keres, de nem tudja, mere jár.
 Barna kislány, de megszorítottál!

Zsitkóc, Sledics Olga (1942).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.678e.

Új stílusú, heteropodikus felépítésű, ütemváltó, dúr hangsorú dal. Összesen 125 változata ismert a Kárpát-medencében, közülük Erdélyben kevesebb. Különféle szerelmi és katonaszövegek tartoznak hozzá.

Muravidéki variáns: Csente, Zsitkóc (Horváth 1992, 167/a, b).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3635-40.

144.

$\text{♩} = 100$

Nēm i - dē - va - ló - si bē - tyár va - gyok jén,
 Har - minc - há - rom csi - kó - ra vi - gyá - zok jén.
 Gye-re, ba-bám, te-reld mēg a csi - kóm e - le - jét,
 Nē le - gel - jē lē a ró - zsa le - ve - ljet!

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682m.

A végén az énekes megjegyezte: „E’ vvót az öreg nótájo.”

Új stílusú, izopodikus felépítésű, heteroritmikus, eol hangsorú dal. Összesen 125 változata ismert a Kárpát-medencében, közülük Erdélyben kevesebb.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3635-49.

145.

$\text{♩} = 104-108$

Do - bër - dó - ná' áll egy szo - mo - ru - fűz - fa,
 Bar - na kis - lány vi - zet me - ritt a - lat - ta.
 Állj még, kis - lán, bar - na kis - lán, állj még, ha lë - het,
 Ad - jál a ba - ká - nak egy i - tal vi - zet!

Zsitkóc, Horváth István (1930).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_70. ◀ 119.

Új stílusú, izopodikus felépítésű, heteroritmikus, eol hangsorú dal, katonanóta. Az egész magyar nyelvterületen ismert, 66 változatát gyűjtötték. A hozzá tartozó szövegekben többször is előfordul Doberdó neve.

Zala megyei variáns: Zalasombatfa (Horváth 1992, 115), Teskánd (Vajda 1978, 174).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3635-74.

146.

$\text{♩} = 96-100$

1. Sar - kon van a Ska - lic s Máty - tyás koc - s - máj - ja.
 Le - gé - nyék - nek van az o - da - csi - nál - va,
 Le - gé - nyék - nek, lá - nyok - nak, még a mu - zsi - ká - sok - nak,
 Még an - nak a bar - na ha - ju kis - lány - nak.

1) 2a) 2b)
 2b) 2. ossia

2a. Mэгүзентем аз hodosi birónak,
 Márványkóvel rakassa ki az utat.
 Rakassa ki, rakassa, rakassa ki/de simára,
 Jön a babám, csikorog a csizmájja.

2b. Mэгүзентем а пětешázi birónak,
 Márványkóvel rakassa ki az utat.
 Rakassa ki, rakassa, simára, de simára,
 Jön a rózsám, csikorog а csizmájja.

3. Mэгүзентем а szeretóm anyjának,
 Rakott szoknyád varasson а lányának.
 Rakott szoknyát csipkésre, csipkés légyen а szélé,
 Zöld pántlika légyen а befűzője!

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935) és Tamaskó Gézáné Margit Ilonka (1937).
 1., 2a. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_46 (DAT 227_47). ◀ 120.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938). 2b., 3. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_66. ◀ 121.

Új stílusú, izopodikus felépítésű, heteroritmikus, eol hangsorú dal. 140 változatából a legtöbbet a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön gyűjtötték, kevesebbet Erdélyben, és mindössze egyet Moldvában.

Muravidéki variáns: Csente, Pártosfalva (Horváth 1992, 72/a., b.).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3635-98.

147.

$\text{♩} = 86$

1. Ri-gó Vë-ra ki-mënt a kis kert - be,
Lë-fe - küdt a ró - zsa - fa tö-vé - be.
Ket-tüt-hár-mat ki - jál - tot - tam né - ki:
Kelj föl, Vë-ra, mert męg-lád va-la - ki!

1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9)
4. 3. 4. 5. 3. 4. 5. 3. 5. 4. 2. 4.

2. Rigó Véra nem vetté triéfára, Elsijet a székszárdi csárdába, Elsijet a székszárdi csárdába, Tíz liter bort hozatott bujába.	4. – Éggyet tettem rózsafa tövébe, Kettőt még a Tisza fenekére, Negyediknek gyilkossa most vagyok. Látod, babám, örökös rab vagyok.
3. Mjég a borát męg sēm is kóstolta, Kilenc zsandár az ajtót rányitja. – Rigó Véra, számláld bűnejedet! Hová titted négy szép gyermekedet?	5. Rigó Vërát kilenc zsandár kiséri, Az ablakon a babája nézi. – Ne nézd, babám, jászos életemet, Mind téérted szenvedem ezeket.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1906).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972I. (Közölve: Bereczky 2013, 698/1081.) ◀ 122.

Új stílusú, izopodikus felépítésű, eol hangsorú dal. Harminc változatából legtöbb dunántúli, kevesebb felföldi és alföldi, Erdélyben szórványos. A „Háromszoros magzatgyilkos” ballada kapcsolódik hozzá, valamint különböző lírai szövegek.

Muravidéki variáns: Zsitkóc, Göntérháza (Horváth 1992, 184).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3635-99.

Szövegvariáns: 121, szöveg típusáról lásd annak jegyzetét.

148.

$\text{♩} = 124$

1. De gyö - nyö - rű dob - ro - na - ki nagy temp - lom,
Ab - ban van egy kis - lány, az én ga - lam - bom.
Ugy el - njez - lek, tē gyö - nyö - rű, sej de, vi - rág - szál,
Azt sēm tu - dom, hogy a pap mit pré - di - kál.

1) 2) 3a) 3b) 4) 5) 6) 7a) 7b)
2. 3. 2. 3. 2. 2. 3. 3. 2. 3.

2. Jaj, Istenēm, hol fogok jēn mēghalni,
Hol fog az én pirosz vérēm kifolni?
A murszkaji közkórházba, sej de, vaságyon.
Mēgizenēm a babámnok, hogy nē várjon.

3. Mēgizenēm vagy magam is mēgírom,
Hogy az Isten ilyen árvát nē hagyjon.
Hogyha hagy is, lēgyēn gondja rēája,
Hogy nē lēgyēn sēnki mēgunt babája.

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014f. ◀ 123.

Új stílusú, harmadik sorában két szótaggal kibővített, mixolid hangsorú dal. 2–3. verszaka katonanóta. A Felföldön és a Dunántúlon ismert, tíz változatban.

Muravidéki variáns: Zsitkóc (Horváth 1992, 44).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3637-83.

149.

$\text{♩} = 108$

Ha ki-mē-gyēk a do-ber-dó-i harc-tér-re,
Föl-te-kin-ték a csil-la-gos e-gek-re.
Csil-la-gos ég, mē-re van a ma-gyar ha-zám,
Mē-re si-rat én-gēm az é-dēs-a-nyám?

Zsitkóc, Göncz Lajos (1942) és Horváth István (1930).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_71. ◀ 124.

Új stílusú, heteropodikus felépítésű, ütemváltó, eol hangsorú dal. Rendkívül elterjedt, az egész magyar nyelvterületen ismerik. 140 változatának többsége a Dunántúlról, a Felföldről és az Alföldről való, Erdélyből kevesebb, Moldvából pedig egy. Legtöbbször katonanóta.

Zala megyei variáns: Rédic (Horváth 1992, 127).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3655-47.

150.

$\text{♩} = 116$

- É - fél u - tán ęgy-gyet ős-tött az ős - ra,
 Kelj föl, ba-bám, ha jel a-karsz in-dul - ni!
 - Föl is ke - lők, miért nem bi-rok el - a - lud - ni,
 Fáj a szi-ve-m, még kell an-nak gyó-gyul - ni.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971g. ◀ 125.

Új stílusú, ütemváltó, col-dór hangsorú dal. Az egész Kárpát-medencében elterjedt, összesen hetven változatban. Erdélyben ritkább.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3655-64.

151.

$\text{♩} = 112$

Szép a hu-szár, ha fél-ül a lo - vá - ro,

Szép a kis - lány tí-zén - hat esz-ten-dős ko-rá - bo.

De mi-kor a hu-szon - ë-gye-di-ket ha-laszt - ja,

Nëm il - lik már a szal-lag a ha - já - bo.

Órihodos, Román Anna (1909).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.683/.

Új stílusú, ütemváltó, dúr hangsorú dal. Összesen öt változata ismert: kettő a Dunántúlon, egy-egy Felföldön, az Alföldön és Erdélyben.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3655-66.

152.

$\text{♩} = 108$

1) —

1. Ha fél - mē-gyék a lēnd-va - ji hēgy - re,

2) —

On - najd né - zék a szēr - da - he - lyi vōlgy - be.

3) —

On-najd né - zék Mēdzsimurjába, ki-jál - tom, hogy mindēn hi-já-ba,

4) —

Ha majd jön a Hor - thy ka - to - ná - ja.

1) 2) 3) 4)

2. Jön a Horthy az összes seregével,
Kijáltja, hogy fíjuk, csak előre.
Lobogója piros, fehér, zöld, a hazája e szép magyar föld.
Ezd védi a Horthy katonája.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_40.

(Közölve: Bereczky 2013, 875/1359.) ◀ 126.

Új stílusú, heteropodikus felépítésű, dúr hangsorú dal, a stílusra jellemző alkalmazkodó ritmussal és ritmusaprózással. Az egész Kárpát-medencében elterjedt, 32 változatban. Többnyire katonanóta.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3662-83.

153.

$\text{♩} = 108$

1) — 3) — 4) —
1. Ha-za - fe-lé áll a ko-csim rúd - ja,
4) — 5) — 5) — 6) —
Ha-za - mégyék, az Is - ten is tud - ja.
5) — 2) — 4) —
Të még, ba-bám, ülj föl a ko - csim - ra,
7) 8) — 3) — 9) —
Át - ö - lel - lek gyön-ge kar - ja - jim - ra.

1a) 1b) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9)
2. 3. 2. 2. 3. 3. 2. 2. 3. 2. 2. 3.

2. Gyöngye a nád, lèhajlik a földre, Sir a kislány, elhallik messzire. Elhallatszik a sopronyi kaszárnyábo. Mëgszabadulok, babám, nëmsokáro.	3. Mëgszabadulok, mëg is házosodok, Azd vëszëm el, akit jën akarok. Të mëg, babám válóssz más szeretőt! Mjër vártod be a három esztendüt?

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682g.

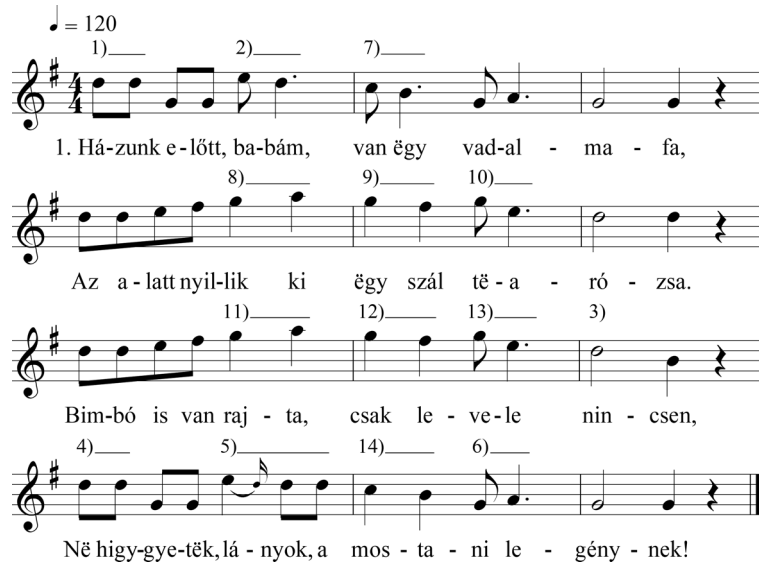
Új stílusú, tripodikus felépítésű, moll hangsorú dal (hangkészletében a szext nem szerepel). Első ütemének szűk mozgású, műdalos dallammenetét nagy ívű második és harmadik sor ellensúlyozza. Ritmusaprózásait a pódiatagolás szilárd keretben tartja. Több mint kétszáz változata ismert a magyar nyelvterületen, a legkülönbélebb szövegekkel. Vikár Béla a Zala megyei Reszneken gyűjtötte 1906-ban, szövege a 2–3. versszakéval egyezik (Bereczky 2013, 883/1368).

Zala megyei szövegvariáns az 1. versszakhoz helynév megjelölése nélkül: Gönczi 1948, 162. o. 143. sz.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3663-70.

154.

$\text{♩} = 120$

1) _____ 2) _____ 7) _____

1. Há-zunk e-lőtt, ba-bám, van egy vad-al - ma - fa,

8) _____ 9) _____ 10) _____

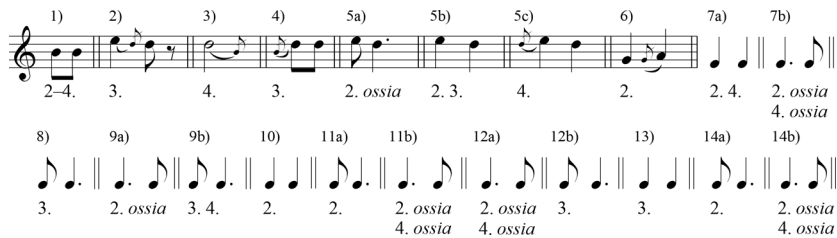
Az a - latt nyil-lik ki egy szál tő - a - ró - zsa.

11) _____ 12) _____ 13) _____ 3)

Bim-bó is van raj - ta, csak le - ve-le nin - csen,

4) _____ 5) _____ 14) _____ 6) _____

Nē higy-gye-ték, lá - nyok, a mos - ta - ni le - gény - nek!

1) 2) 3) 4) 5a) 5b) 5c) 6) 7a) 7b)

2-4. 3. 4. 3. 2. ossia 2. 3. 4. 2. 2. 4. 2. ossia 4. ossia

8) 9a) 9b) 10) 11a) 11b) 12a) 12b) 13) 14a) 14b)

3. 2. ossia 3. 4. 2. 2. 2. ossia 2. ossia 3. 3. 2. 2. ossia 4. ossia 4. ossia

2. Jön a postáslegény, hozza a levelet,
Nyújtja a kezembe, elvállás van benne.
Megállj, barna legény, meg fogod ezd bálni,
Mēgállj, postáslegén, mēg fogod ezt bálni,
Fog még a te szíved az enyémiért fájni!
3. Lányok, lányok, lányok, ti hódosi lányok,
Reguta szeretőt ne tartsatok, lányok!
Mert a regutának be jis kell rukkolni,
Sej de a babáját itt hagyja búsulni.
4. Ha meguntad, babám, vélem a szerelmet,
Csináltass koporsót, temess bele engem!
Írd fel a fejfámra: Itt nyugszik egy árva,
Irasd a fejfámra: Itt nyugszik egy árva,
Kinek szerelemből történt a halála.

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935). 1–4. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_50. ◀ 127.

Felsőlakos, Györkös Istvánné Both Ilona (1906). 2., 4. vsz.
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971p.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Kilencven változata ismert az egész magyar nyelvterületen, keleti felén – Erdélyben és Moldvában – kevésbé elterjedt. Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3665-13.

Lakodalmi csoportkép Völgyifaluból, 1939

(Lázár Lenke fotógyűjteménye.)

A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

155.

$\text{♩} = 132$

1) _____
1. Pi-ros al - ma lë - je - sëtt a sár - ba,
5) _____ 2) _____
Ki fël - vë-szi, nëm lësz az hi - já - ba.
3) _____
iÉn fël - vët-tem, lë-mos - tam a sár - bul,
4) _____
Még - is el köll vál - ni a Ma-ris - kám - tu'.

1) _____ 2) _____ 3) _____ 4) _____
5) _____

2. Piros alma, në gurulj, në gurulj,
Barna kislány, në búsulj, në búsulj!
Látod-ë, babám, én akkor sëm búsultam,
Mikor a szoknyát a szemëdre hajtottam!

Zsitkóc, Göncz István (1913).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_36. ◀ 128.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, dúr hangsorú dal, műdalfordulattal. Rendkívül ismert, közkedvelt. Mintegy kétszáz változatát gyűjtötték a Kárpát-medencében, ebből erdélyi mindössze három.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3665-53.

156.

$\text{♩} = 100$

Az a - gác - fa fe - hé - red vi - rág - zik,
Kis pej lo - vam a - lat - ta ci - cá - zik.
Ci - cázz, lo - vam, ci - cázz u - tol - já - ro, mert ra - ra - ra - ra,
Raj - tad mégyék nagy O - lasz - or - szág - ba.

¹⁾
ism.

Pártosfalva, Vas Dezső (1911).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.683d.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, harmadik sorában kibővült, mixolíd hangsorú dal (hangkészletében a terc nem szerepel). Katonanóta. Az egész Kárpát-medencében több mint száz változatban ismert.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 111).

Zala megyei szövegvariáns: Bánokszentgyörgy (Gönczi 1948, 170. o. 172. sz.).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3666-40.

157.

$\text{♩} = 120$

1)

I - haj - la, ezt a kis-lányt nēm az any - ja ne-vel - te,

2)

I - haj - la, zöld er - dő - be a vad - ga - lamb köl - töt - te.

3)

Nēm köll ne - ki jé - dēs - any - ja cif - ra se - lyem dun - ná - ja,

I - haj - la, be - ta - kar - ja sze - re - tő - je su - bá - ja.

1) 2) 3)
2-4. 2. 2. 3.

2. Ihajla, ezt a kislányt már akkor is szerettem,
Ihajla, mikor vele legelőször beszéltem.
Még szerettem gyönyörű szép szavájért,
Ihajla, homlokára göndörödő hajájért.
3. Ihajla, ezt a kislányt kjészítettik a kocsira,
Ihajla, elviszük a dobronaki templomba.
Gyöngykoszoru ráhajlik a vállára,
Ihajla, némsokára létellik a lánysága.
4. Ihajla, sárga virág, ha lészakittanálak,
Ihajla, mit mondanál, babám, ha elhagynálak?
Azt mondanám, édēs rózsám, ha így hozta az idő,
Ihajla, itt van már az igaz szívű szerető.

Zsitkóc, Bacsí Erzsébet (1932).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.678h. ◀ 129.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, dúr hangsorú dal. Mintegy félszáz változata ismert a Kárpát-medencében, Erdélyben csak egy.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3755-16.

158.

$\text{♩} = 104$

1) —

1. Ha föl-megyék, ha föl-megyék a ma-gasdomb-te-tó - re,
 2) — 3) —

Lë - te - kin - tők, lë - te - kin - tők a hó - do - si közsieg - be.

Ki - nek ró - zsa nyi - lik az ab - la - ká - bo,

An - nag va - gyon, an - nag va - gyon bar - na - pi - ros, szép lá - nya.

1) — 2) — 3) —

2. Kocsmárosné, szép csárdásné, nekem halat süttessen,
 Mellejé még, mellejé még citromos bort tétessen!
 Fölső, alsú kapujit bezárossa,
 Szolgálóját, szobalányát trázsánok kijállítsa!

Órihodos, asszony.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.684e.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, dúr hangsorú dal. Viszonylag kevés, összesen húsz variánsa ismert, legtöbb dunántúli, kevesebb felföldi és alföldi.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3756-33.

159.

$\text{♩} = 92$

1. - Ro-má-ni-ja fe-lé nēm tud-juk mink az u - tat.

2) Fő - had - nagy úr, ve - zes - sēn min - ket o - da!
3) Szá - za - dos

4) - El - ve - zet - lek, jó fī - ja - jīm, én is el - mēgyēk,

5) 6) 7) 8) 9) A jó Is - ten tud - ja, ki jön vizs - sza ve - le - tēk.

1) 2a) 2b) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 3

1. *ossia* 1. *ossia* 2. 5. 1. *ossia*, 2. 3. 1. 2. *ossia* 5. 3. 1. *ossia*, 2. 3. 1. *ossia*

4. *ossia*, 5. 4. *ossia*

9)

1. *ossia*, 2. 3.
4. *ossia*, 5.

2. Kedves édesanyám, ha föl akarsz keresni,
Románija hegyljába gyere ki.
Męgtalárod siromat egy kőszikla jalatt,
Męgtalárod siromat egy nehéz kő alatt,
Kedves édesanyám, kisírhatod magadat.
3. Kedves édesanyám, nēm írhatok levelet,
Sárga csikó elrűgta ja kezemet.
Sárga csikó, fájdalmas annak a rugása,
Sir a kedves babám, hangzik a zokogása.
4. Kedves édesanyám, nincs énnékēm szeretőm,
Nincsen, aki kimossa a zsebkendőm.
Mosd ki, anyám, fehér lęgyēn, sej de, mint a hó,
Itt van már az idő, szól a magyar vezényszó.

5. Gyerték, magyar fíjúk, húzzunk drótot, ha lehet,
Közellédik már a román hadsereg.
Szólnak az ágyuk, ropognak a nehéz fegyverék,
Mas' látni még, babám, mit ér egy magyar gyerek.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917). 1–3., 5. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_37 (DAT 224_36). ◀ 130.

Göntérháza, Varga Károly (1929). 1., 4., 2. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014*m*. ◀131.

Varga Károly valamivel gyorsabb tempóban énekelt.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, mixolíd hangsorú dal, katonanóta. Az egész Kárpát-medencében elterjedt, 85 változatát kizárólag katonaszövegekkel gyűjtötték.

Muravidéki variáns: *Petesháza* (Horváth 1992, 131).

Zala megyei variáns: *Nova* (Vajda 1978, 193), *Botfa* (Vajda 1978, 244).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3757-50.

160.

$\text{♩} = 88-92$

1) — 5) —

1. Es-te-lő-dik a fa-lu-ba, ha-za ké-né mēn-ni,

6) —

At-tul fē-lők, a le-gé-nyék mēg a-kar-nak ver-ni.

2) 3)

hδ Nē bánt-so-tok, jó paj-tá-sok, nēm va-gyok az o-ka,

3) 4) 7) —

Sze-re-tőm ēgy bar-na kis-lány, nēm ha-gyom el so-ha.

1a) 1b) 2) 3) 4) 5) 6) 7)

2. 3. 2. 3. ism. 2. 3. 2. 3. 2. 3. 3.

2. – Köszöntelek, barna kislány, jó estét, jó estét!
Szállást kérnék az estére, hogyha beengednél.
– *hδ* Mindēnfēle csavargónak szállást nēm adhatok,
Nincs itthon az édesanyám, csak egyedül vagyok.

3. De azért a szép szemédért mégis beengedlek,
Rózsaszínű nyoszolyámba szépēn lēfektetlek.
hδ Vifollaszín paplanommal szépēn betakarlak,
Karjaimmal átölellek, réggelig csókollak.

Órihodos, Kericsmár Edénē Novák Albina (1934).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_18.

Az utolsó versszak utótagját az énekes megismételte.

Új stílusú, népies műdalból folklorizálódott, tripodikus felépítésű, eol hangsorú dal.
Félszáz változatából a legtöbb felföldi és alföldi, kevesebb dunántúli és erdélyi.
Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3761-54.

161.

$\text{♩} = 108$

1. Ak-korszjép a ba-ka, mi-kor ma - sí - ro - zik,
 Mindén csár - da je-lött na-gyot só - haj - to - zik.
 Lë-huz-za ja csá-kó-ját a két fe - ke - te szë-mé - re,
 Hogy në lás - sa sën-ki, hogy ho - vá hull a köny - nye.

1) 2) 2)

1) 2)

2. Lëhullik a könnye ja csárda közepjére,
 Sir a kis Mariska, hogy el lössz felejtve.
 Në sirjál, Mariskám, nëm lëszël elfelejtve,
 Rózsabimbó lëszël a szívem közepjébe!

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_34. ◀ 132.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, harmadik sorában ütemváltó, dúr hangsorú dal, katonanóta. 83 változatából mindössze három erdélyi, a többi dunántúli, felföldi és alföldi. Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3761-85.

162.

$\text{♩} = 134$

1) — 3) —

1. Jaj de bussan nye-rít a szá - za - dos úr pej lo - va,

4) — 4) — 5) — 6) —

Mert nem tud - ja, hol fek - szik a gaz - dá - ja.

5) — 6) — 4) — 2) —

Ott fek - szik egy réz - gö nyár - fa tö - vé - ben,

7) — 8) —

Há - rom é - lés go - lyó van a szi - vé - be lő - ve.

1) 2a) 2b) 3) 4) 5) 6) 7) 8)

2. 2. 3. 3. 2-3. 3. 2-3. 2-3. 3.

2. Szagos a rozsmaring, földre hajlik az ága,
Kivált, mikor őszi szellő fuj rájja.
Fujjad, szellű, úgyszem soká fujdogáloed már!
Létellik az idű, hazafelé mēgyünk már.

3. – Nyisd ki, édesanyám, a zöldre fōstōtt kapudat,
Eresz' be a szabadságos fījadat!
– Beeresztlek, édes fījam, vártalak,
Elmūt három iéve, mijóta nem láttalak.

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014d. (Közölve: Bereczky 2013, 1052/1881.) ◀ 133.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, eol hangsorú dal, katonanóta. Az egész Kárpát-medencében ismert, több mint száz változatban.

Muravidéki variáns: Petesháza (Horváth 1992, 135).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3765-02.

163.

$\text{♩} = 130$

1. Mëgy a gö-zös, mëgy a gö-zös O-roz - or - szág fe - lié,
 Min-dën ba - ka visz-sza-njéz a ma-gyar ha - za fe - lié.
 Mëg-kez - dó-dött a nagy üt - kö-zet, fo - lik a magyar ba - ka ví - re,
 Të mëg, ked-ves kis an - gya - lom, sírj a te - me - tő - be.

2. Őrmester úr kijadta a szigorú parancsot:
 Minden baka köszörije élésre bajnétot.
 Élös a bajnit a fegyverémén, szurok vele jobbra, balra.
 Gyere, kedves kis angyalom, borulj a vállomra!

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7013g. (Közölve: Bereczky 2013, 1055/1676.) ◀ 134.

Új stílusú, tripodikus, harmadik sorában tetrapodikus felépítésű, eol hangsorú dal, katonanóta. Az egész Kárpát-medencében ismert, harminc változatban. Szerelmi szövegekkel is előfordul.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3765-17.

164.

$\text{♩} = 120$

1. Sej, minek neköm, babám, szom - bat es - tig vár - ni,
 Ha ja ba - bám nēm jön vi - gasz - tal - ni.
 Vi - gasz - ta - lom ma - ga - mat, hogy lö - het,
 Sej, saj - ná - lom a ré - gi ked - ves sze - re - tű - met.

1) 2)

2. Ej, minek neköm, babám, jární a templomba,
 Ha ja babám nēm látom a sorba,
 Sēm a sorba, sēm a sor szíljébe.
 Sej, tēgnab vittík el a jászos temetűbe.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971c. ◀ 135.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, eol hangsorú dal. Az egész Kárpát-medencében ismert több mint száz változatban, melyek hangsora zömmel mixolid. Az eol hangsorú változatok – összesen tíz – a dunántúliak és a felföldiek között találhatóak.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3765-73.

165.

$\text{♩} = 110-116$

Bá-do-goz-zák, bá - do-goz-zák a göntjér-há-zi is-ko - lát,
 Ki-lenc kis-lány, ki-lenc kis-lány hord-ja föl a bá-dog-ját.
 Ki-lenc kis - lány tisz - ta fe-hér ru - há - ba,
 Gyöngy-ko - szo - ró, ró - zsa-bim - bó rá-haj-lik a vál-lá - ro.

Göntérháza, Soós Jánosné Varga Julianna (1905).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7016g. ◀ 136.

Új stílusú, ütemváltó, plagális dúr hangsorú dal. Dallamszövése műzenei, érezhetőek mögötte a funkciós hangzatok. Ritmikája és szövege alapján azonban beleillik a népi új stílus világába. Nyolc változata ismert a Dunántúlon és a Felföldön.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3770-73.

166.

$\text{♩} = 126$

Zöld a ku-ko-ri-ca, zöld a ku-ko-ri-ca, sej, mikor harmatos a le-ve-le.
Szép a kis angyalom, szép a kis angyalom, sej, mikor kacsingat a szemembe.

Né ka-csin-gass a szemem-be, in-kább ülj bele jaz ő-lem-be!

Mond meg a babámnak, annak a csalfá-nak, hogy ju-tok-é né-ha jaz e-szié-be.

Órihodos, asszony.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.684a.

Új stílusú, rendkívül hosszú, tetrapodikus sorokból építkező, plagális dúr hangsorú dal. Népies műdal eredete valószínű. Az egész magyar nyelvterületen ismerik, mintegy fél-száz változatát gyűjtötték.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3781-56.

167.

$\text{♩} = 92$

1)

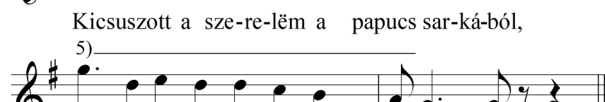
1. Ez a kis-lány pa-pu-csod va-ra - tott,

2)

A sar-ká-ba sze-rel-met ra-ka - tott.

(↑) 3)

Kicsuszott a sze-re-lēm a papucs sar-ká-ból,

4)

Jaj de tá-vol es-tem a ba-bám - tól!

1)

3b 1a, 2b 3b 3a 3b 3a 4)

5)

1a, 2b, 3b

1a. Ez a kislány papucsot varatott,
A sarkába szerelmet rakatott.
Kijesett a szerelēm a papucs sarkából,
Jaj de távol estem én a babámtól!

2a. Ez a kislány mit gondolt magában,
Jön a gőzös, lēfekszik/lēfeküdt alájjja.
Kettőt, hármát füttyentett a gőzös masina.
– Kelj fēl, kislány, mert mēghalsz alatta!

2b. Mēgy a gőzös lēfelé, lēfelé,
Barna kislány elejbe lēfekszik.
Kettőt, hármát füttyentett a gőzös masina.
– Kelj föl, kislány, mér elvisz a sírba!

3a. – Nëm kelék fël, itt lëssz a halálom,
Itt hagyott el engëmet a párom.
Ha elhagyott, majd mëgvár engëm a babám
a Völgyfalusi temetőkapunál.

3b. – Nëm kelek fël, itt lëssz a hallálom,
Mér elhagyott engëmet a párom.
Mér elhagyott engëmet, csuhaj, a párom
A lëndvaji vasutállomáson.

Völgyifalu, férfiak. 1., 2a., 3a. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_21. ◀ 137.

Zalagyertyános, Fliszár Mária (1908). 1a., 2b., 3b. vsz.

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6970n.

Új stílusú, nagy bipodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Nyolcvan változatát gyűjtötték a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön, leggyakrabban ezzel a szöveggel.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 214).

Zala megyei variáns: Nova (Vajda 1978, 246).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3838-38.

168.

Poco rubato ♩ = cca 104

Kék i - bo - lya lë - haj - tot - ta a fe - jit,
Mér az ég - ből nëm ön - tö - zik a tö - vit.
Szállj lë, har - mat, kék i - bo - lya gyön - ge tö - vi - re,
Most ta - lál - tam ëggy i - gaz sze - re - tö - re.

Zalagyertyános, Göncz Jánosné Tóth Mária (1936).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972f. ◀ 138.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, eol hangsorú dal. Rendkívül elterjedt az egész Kárpát-medencében, háromszáz változata ismert. Rubato és feszes ritmusú, ütemváltó előadásban egyaránt éneklük.

Variáns: a következő, harmadik sorának végén műdalfordulattal.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 166/a, c).

Zala megyei variáns: Nova (Vajda 1978, 243), Resznek (Horváth 1992, 166/b).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3848-40.

169.

$\text{♩} = 112$

1. Li - la szal-lag a ha-rizs - nyám kö-tő - je.
 - Állj még, kis - lán, ¹⁾ egy szó - ra vagy ket - tő - re!
²⁾ - Ném ál - lok még ¹⁾ öt - re, hat - ra, de még tiz-re sém,
 Ném lē-szēk a tē sze - re - tūd so - ha - sēm.
¹⁾ ²⁾

2. Kijék szivárvány koszorúzza az eget,
 Mind alusznak, csak énnékēm nēm lehet.
 Mind alusznak, de jénnékēm jaj de nēm lehet,
 Mér énnékēm a szerelēm nēm enged.

Felsőlakos, Györkös Istvánné Both Ilona (1906).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971o.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

170.

♩ = 96–108

1. Es-te, es-te, de sze-rel - mes kedd es - te,

De sze-rel-mes lány-nál vol-tam az es - te!

Le-haj-lott a roz-ma-ring gyën-ge le-ve-le,

Ba-bám kar-ján a-lud-tam el az es - te.

2.

2. Kis kertembe rozmaringot ültettem,
Minden este könnyeimmel öntöztem.
Közepébe kis angyalom busan sirdogál,
Azt gondolja, nem szeretem igazán.
3. Kis kertembe kinyillott a tulipán,
Szakítottam vasárnap ebéd után.
Lehajlott a tulipán gyéngé levele,
Elmullott a mi szerelmünk örökre.

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935) és Tamaskó Gézáné Margit Ilonka (1937).
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_56. ◀ 139.

Új stílusú, ütemváltó, szélső soraiban tripodikus, középső soraiban nagy bipodikus felépítésű, mixolíd hangsorú dal. Több mint száz változata ismert a Kárpát-medencében különféle szerelmi szövegekkel.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3848-80.

171.

$\text{♩} = 130$

1. – Fő - had-nagy úr, mi-től vé - rës a lá - ba,
 1) _____ 1) _____ 2) _____ 2) _____

Ta-lán bi-zony a sap - nër - gol - ló ta-lál - ta?
 1) _____ 2) _____

– El-lõt - ték a jobb lá - ba-mat a haj - lás - ba,
 2) _____ 2) _____

Még kell hal - nom, fi - ja - jim, a csa-tá - ba.

1) _____ 2) _____
 ♩ ♩ || ♩ ♩ ||

2. – Barna kislány, mid viszél a kosárba?
 – Orvosságot viszék Galicjába.
 Ellőtték a barna babám jobb kezit,
 Ara viszém, bekötöm a sebeit.

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014b. (Közölve: Bereczky 2013, 1260/2023.) ◀ 140.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó dal, katonanóta. Hangsora dúr, belső sorai-ban mixolíd dallamfordulattal. Az összesen húsz változat hangsora is ugyanez vagy eol, szintén mixolíd fordulattal. A Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön ismerik.

Muravidéki variáns: Radamos (Horváth 1992, 117. – eol, mixolíd fordulattal).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3855-13.

172.

$\text{♩} = 112-116$

1. Jaj de szjé-lës, jaj de hosszú ez az út,
 5) A-mël - li-kën ki-lenc bē-tyár el-in - dult!
 6) 1) 2) 3) Mind a ki-lenc még - fe-nyi - ti a lo - vát,
 4) 7) Ugy for - dul be kocs-má - ros-né ud-va - rán.

1a) 1b) 2) 3a) 3b) 4) 5) 6) 7)
 2. 3. 4. 3. 4. 2-4. 2-4. 3. 3.

2. – Kocsmárosné, adjon Isten jó estjét!
 – Adjon Isten az uraknak szöröncsijét!
 – Nē kívánjon az uraknak szöröncsijét,
 Még az éjjel vjérés kés jár a szíviét.
3. – Marcsa lányom, mēnj el lē ja pincjébe,
 Hozzál jó bort az aranyos iccébe!
 – Nēm köll njékünk a kocsmárosné jó bora,
 Csak köll njékünk a pirozs vjére kijontva.

4. Jaj de szjélës, jaj de hosszú ez az út,
 Kocsmárosnét végig viszik el rajta.
 Koporsuján végig virág koszoru,
 Marcsa lánya mēgy utánna, szomoru.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971k. ◀ 141.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, eol hangsorú dal. A Dunántúlon és a Fel-földön gyűjtötték, 14 változatban.

Muravidéki variáns: Alsólakos (Horváth 1992, 166/d).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3855-19.

Zala megyei szövegvariáns: Páka, Csömödér (Gönczi 1948, 274–275. o. 12–13. sz.).

Szövegtípusa: „A kiirtott kocsmároscsalád” – ponyvaballada (Vargyas 1976, II. 96. sz.).

173.

$\text{♩} = 124$

1. Tëg - nap rëg - gel szül - tem én a vi - lág - ra,
 Nëm fù - röz - s - tött mëg en - gë - met a bá - ba.
 Mëg - fù - rüd - tem én a Ma - ros ha - bozs vi - zé - ben,
 Nëm is ü - lök min - dën kis - lány ö - lé - be.

1)
 1)
 1)
 1)

2. Tëgnap rëggel jöttem mëg a csatából,
 Lëesëtt a vas a lovam lábáról.
 Nyisd föl, kovács, a fekete mühelajtódat,
 Vasald mëg a keselábu lovamat!

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014k. ◀ 142.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó dal, katonanóta. Szélső sorainak hangsora pentaton (egy idegen hanggal), belső sorai mixolíd hangsorúak. A Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön ismert, 15 változatban.

Muravidéki variáns: Felsőlakos (Horváth 1992, 113).

Zala megyei variáns: Nova (Vajda 1978, 239).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3857-40.

174.

$\text{♩} = 136$

1. A - ra - nyos Ma - ris - kám, hány esz - ten - düs lë - het - tél,
 Mi - kor én - gém sze - ret - get - ni el - kez - tül?
 Ti - zën - há - rom, há - rom - nëgyed, tyuhaj, még egy fél,
 A - ra - nyos Ma - ris - kám, jaj de gyön - ge lë - het - tél!

1) 2) 3)

2. Aranyos Mariskám, gyere be a szobámba,
 Feküdj föl a zöldleveles diványra!
 Még van vetve szélésre és, tyuhaj, kerekre,
 Aranyos Mariskám, ott lészöl átölelve.

Zalagyertyános, Göncz Jánosné Tóth Mária (1936).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972c. ◀ 143.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, dúr hangsorú dal. Mintegy száz változatából legtöbb a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön ismert, Erdélyben kevesebb.

Muravidéki variáns: Lendvahosszúfalu, Göntérháza (Horváth 1992, 55/a).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3858-26.

175.

$\text{♩} = 100-104$

1. É - dős - a - nyám, mon - da - nék én va - la - mit,
 Gom - bol - ja ki ja se - lyem in - gém e - le - jit.
 Néz - ze még, ho - gy mi bán - ta az ár - va szi - ve - met!
 El - ra - bol - ták tő - lem a sze - re - tő - met.

2. Édesanyám sokat intett a jóra,
 Késő este nē járjak a faluba.
 Nēm hallgattam a jó anyám intó szavára,
 Rászédtek a lányok a csalfaságra.

Órihodos, Kercsmár Edéné Novák Albina (1934).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_16. ◀ 144.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, dúr hangsorú dal. Mintegy félszáz változata ismert a Kárpát-medencében.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3858-74.

176.

$\text{♩} = 132$

9) 10) 11)

1. Hajt a ka-nász vé-gig a fa - lu - ba,

11) 1) 2) 3)

Mín-dén kis-lány künn áll a ka - pu - ba.

4) 5) 6) 7)

E-re, a-ra haj - to-gat - ja fe - jít,

12) 13) 8)

Ki-nek ad - ja ked-ves sze-re - te - jít.

1a) 1b) 2a) 2b) 3) 4a) 4b) 4c) 5a)

3. 2b 2a 2b, 3. 4. 3. 2a *ism.* 2b, 4. 3. 2a

5b) 5c) 6) 7) 8a) 8b) 9) 10)

2b, 4. 3. 2a *először*, 2b, 4. 2b, 4. 2b 3. 3. 2b

11) 12) 13)

2-4. 2a *először*, 2a *ism.* 3. 2b, 4.

2a. Ere, ara faragnak az ácsok,
A rózsámnok koporsót csinyálnok.
Eridj, babám, kérdőzd mög az ácsot,
Mél drágájér adta a forgácsot.
Ism.: Kilenc páros csókot adtam néki,
Tizediket ráadásnok kérte.

2b. Amoda át faragnak az ácsok,
Idéhallik a kopicsulások.
Eridj, lányom, kérdőzd még az ácsot, de az ácsot, ácsot,
Ad-é csókér egy kötjény forgácsot.

* * *

3. Csak azt mondják, hogy ién korhel vagyok,
Éjjel, nappal a csárdában vagyok.
de Nëm iszom én sënki kontójáro,
Szeretüm a szíép csárdásné legszëbb lyánya.
4. Szíép csárdásné, ejnye, ejnye, ejnye,
De szennyes a kötënyyë elejé!
Mossa ki a kötënyyë elejét, elejét, elejét,
Ugy várjo a kedves szeretejét!

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875). 1., 2a. vsz.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682n.

Kapornak, Gál Sándor (1879). 3–4., 2b. vsz.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.681k.

Népies műdal eredetű, tripodikus felépítésű, új stílusú dal (vö. Kerényi 1961, 141). Összesen 130 változatát gyűjtötték a Kárpát-medencében, közülük a legkevesebbet Erdélyben. A népdallá válás különféle fokozatai mind a dallam, mind a szöveg tekintetében megfigyelhetők. Az átalakulás érinti a dallamot, amennyiben az eredetileg moll hangsor VI. fokát a lendvahosszúfalui és kapornaki dal elkerüli, a következő, pártosfalvi dal hangsora pedig pentatonná formálódott. *A Kertem alatt faragnak az ácsok* kezdetű, közismert szöveg is több ponton módosult, és további szövegstrófák kapcsolódtak a dallamhoz.

Muravidéki variáns: a következő.

Zala megyei szövegvariáns az 1. versszakhoz: Baktüttös (Gönczi 1948, 138. o. 56. sz.),

a 2. versszakhoz: Szentpéterföldre (Gönczi 1948, 246. o. 73. sz.), a 3. versszakhoz:

Gutorföldre (Gönczi 1948, 131. o. 20. sz.).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3862-50.

177.

$\text{♩} = 126$

1. E-re, a-ra fa-rag - nak az á - csok,
Mesz-sze hal - lik a fej - sze-csat-to - gá - sok.
E-redj, lá-nyom, kí-r-dézd még az á - csot,
Ad-ë csol-kér egy kö-tény for - gá-csot.

1) — 2) — 3) —

2. Hogy a fene enné még az ácsot,
Milyen drágán adja a forgácsot!
Kilenc csolkot adtam neki értë,
Tizediket ráadásul kértë.

Pártosfalva, Vas Dezső (1911).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.683i. ◀ 145.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

178.

$\text{♩} = 144$

3) 4) 5)

1. Bú - za, bú - za, de szép táb - la bú - za,

6) 4) 5) 7)

Kö - ze - pé - ben két szál tē - a - ró - zsa.

8) 1)

Szé - lē pi - ros, a kö - ze - pē sár - go,

9) 5) 2)

Adj ēggy csó - kot, ba - bām, u - tol - já - ro!

1a) 1b) 2) 3) 4)

2. 3. 4. 4. 3. 2-4.

5) 6) 7) 8a) 8b) 9)

3. 4. 3. 4. 3. 4. 2.

2. Búza, búza, de szép tábla búza,
Kihajlik a nagy hódosi útra.
Göndör hajú legények aratják,
Babájukkal kérészbe jis rakják.

* * *

3. Országuton mennek a katonák,
Jaj de szépen fujják a trombitát!
Elől megy a hadnagy, aki vezet.
– Gyere, babám, fogjál velem kezét!

4. – Nem fogok a hadnagy úrral kezét,
Inkább irok szerelmes levelet.
Ma mégírom, holnap elolvasom,
Holnapután tized lészék, kis angyalom.

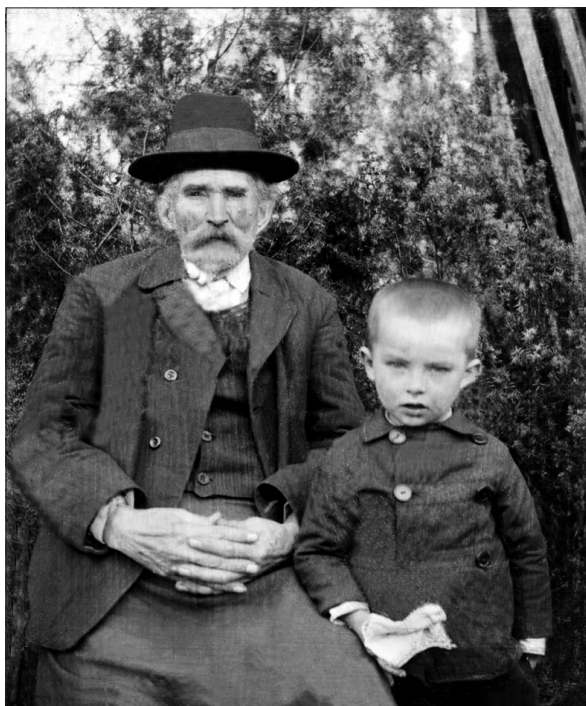
Órihodos, Tamaskó Gézáné Margit Ilonka (1937). 1–2. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_55. ◀ 146.

Dobronak, Korin Ferenc (1935). 3–4. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 229_35.

Korin Ferenc megjegyezte: „Öreg emberek közibük ültettek, aztán dalloztunk. Mert jó fülhallásom volt.”

Új stílusú, tripodikus, harmadik sorában nagy bipodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Az egész magyar nyelvterületen ismert, összesen 75 változatban, ezen belül Erdélyben szórványos, Moldvából pedig mindössze egy került elő.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3865-33.

Nagyapa unokájával

(Kapornaki Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény.)
A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

179.

♩ = cca 120

1) —

1. Ab - la - kim - ban be - sü - tött a hold - vi - lág,
2) — 3) 1) — 1) —

Az én ró - zsám ab - ban fë - sü - li ma - gát.
1) — 1) — 4) — 2) — 2) —

Én is ab - ban fë - sü - löm a göndör hajamat,
5) — 6) — 7) — 8) —

Bë - tyár vagyok, mast é - lem vi - lá - go - mat.

1) 2) 3) 4a) 4b) 5) 6) 7a) 7b) 8)
2. 3. 2. 3. 3. 1. *ism.* 2. 3. 3. 2. 3. 2. *ism.* 3. 2.

2. Szépén nyílnak a mezzeji virágok,
Férhöz mennek előllem a kislányok.
Nëm is marad a számomra még egy sëm,
Kit a szívem, az árva szívem szeressën.
3. Szépen szólnak a mezzeji pacsirták,
Sírnak-rínak a szomoru jédésanyák.
Szomoru jédésanyák, në sirjatok,
Mëgvíasztal a szabadságos fíjatok!

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_01 (DAT 224_41). ◀ 147.

Új stílusú, tripodikus felépítésű pentaton dal, 3. versszaka katonanóta. Rendkívül elterjedt, az egész Kárpát-medencében gyűjtötték, összesen 150 változatban.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 29).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3865-38.

180.

$\text{♩} = \text{cca } 84$

1) _____ 6) _____ 7) _____

1. Sej, Kas-sa fe-lé hi-de - gën fűj a szél,

8) _____ 2) _____ 3) _____ 4) _____

Rös-z - ket, fá - zik a roz-ma-ring - szál is.

9) _____ 10) _____

Az á - rok - ban még a viz is rës-z - ket,

5) _____ 11) _____ 12) _____ 8) _____

Sir a csárdás kisan-gyalom, a fëgy - ház - ba viz - nek.

1a) _____ 1b) _____ 2) _____ 3) _____ 4) _____ 5) _____ 6) _____ 7) _____ 8) _____ 9) _____

2. 3. 2. 2. 3. 2. 3. 2. 2.3. 2.

10) _____ 11) _____ 12) _____

3. 2.3. 2.3.

2. Ha kiszabadulok a fëgyházbul,
Lëvëszik a vasat a lábomrul.
Akkor mondja valaki szëmëmbë:
Sej, véled ültëm a hagymási börtönben.
3. Ültëm bizony, jaj de mëgsárgultam,
Mikor azt a szép csillagot láttam.
Ara jár el a csárdás kis angyalom,
Nëm szólhatok hozzá a rostélyos ablakon.

Zsitkóc, Vitéz Irma (1919).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.678a. ◀ 148.

Az énekes a sorvégeket többnyire elnyeli.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, alapjában pentaton hangsorú dal. Mindössze 14 változata ismert a Kárpát-medencében. Rabénekszövege a dallamnál minden bizonyonnyal régebbi.

Muravidék variáns: Kámaháza (Horváth 1992, 164).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3865-74.

181.

$\text{♩} = 108$

1.)
1. Sej, mi - kor a - nyám a böl - cső - ben rin - ga - tott,
2.) 3.)
Fe - jem fő - lött sok köny - nyet hul - la - tott.
6.) 2.) 4.)
Mosd va - gyok a hu - sza - dik é - vem - ben,
6.) 5.)
Sej, huszon - égy - ben ka - to - ná - nok visz - nek.
1) 2) 3) 4) 5) 6)

2. Sej, mikor éngem katonánok visznek,
Az árokban még a víz is részket.
Az árokban a víz had részkeszén,
Sej, csak a babám igazán szeressén!

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_33.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, dúr hangsorú dal, katonanóta. Elterjedése Dunántúl, Felföld, Alföld, összesen száz változatban. Különféle katonaszövegek kapcsolódnak hozzá.

Variáns: a következő.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3865-77.

182.

$\text{♩} = 180$

1. Er-dű, jer-dű, ka-ni - zsa - ji er - dű,
 Van is ab-ba pá-vo, har - minc - ket - tü.
 Zöld a lá-bo, ha-mu - szí-nű szár - nyo,
 Én va-gyok az jé - dős - a - nyám lá - nyo.

1) 2) 3a) 3b)
 2. 3. 2. 3.

2. Erdű, erdő, kanizsaji erdő,
 Közepében betyárok mullatnak.
 Közepében betyárok mullatnak,
 Sörrel, borral szódavízet isznak.

3. Erdű, jerdű, kanizsaji erdő,
 [Madar lakik abba, tizenkettű.]
 Én izs voltam annak kerülőjő,
 Barna kislán igaz szeretűjő.

Órihodos, asszony.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.684f. ◀ 149.

A 3. versszakot csonkán énekelte, kiegészítve közöljük.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

Zala megyei szövegvariáns: Zalabaksa (Gönczi 1948, 183. o. 37. sz.).

183.

$\text{♩} = 100-112$

1)
 1. Lë-mënt a nap a szo - kott he - lyé - re,

2)
 Ri-gó - ma-dár a ten - gër szé - lé - re,

3) 4)
 Ri-gó - ma-dár még a fü - le - mü - le.

5)
 Szép vagy, babám, had vál - jak el tő - led!

1) 2) 3) 4) 5)

2. Elkezdëm a napokat számlálni,
Hányszor fogok/köll még kis Zsitkócban hálni.
Eszömbe jut röggel, dében, este,
El van az én szívem keseredve.

Zsitkóc, Göncz István (1913) és Göncz Lajos (1942).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_84. ◀ 150.

Új stílusú, tripodikus, harmadik sorában nagy bipodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. A Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön ismert, száz változatban. Gyakori köztük a katonanóta.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 158).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3868-32.

184.

$\text{♩} = 108-122$

1. Vé - gig - mën - tema gön - tér - há - zi fő - ut - cán,
1) _____

Be - te - kin - tők a kis an - gya - lom ab - la - kán.
2) _____ 3) _____

Ép - pen ak - kor ve - tét - te be az á - gyát,
4) _____ 5) _____

Három - á - gú rozmaringgal sö - pör - te a szo - bá - ját.

1) 2) 3) 4) 5)
2. 2. 3. 2. 2. 2. 3.

2. Végigmöntem a göntérházi temetón,
Elvesztettem a lilaszélű zsebkendőm.
Lilaszélű zsebkendőm ki megtalálja,
Háromezër csók léssz a zsebkendőnek az ára.
3. Végigmöntem a göntérházi fűtcán,
Betekinték a kis angyalom ablakán.
Lilaszélű levél van a kezében,
A mi elmúlt szerelmünket olvassa ki belőle.

Göntérháza, Varga Károly (1929) és Varga József (1930).
Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7016e. ◀ 151.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Típusának egyedi, rendhagyó változata szokatlan főkadenciával és csak részben visszatérő jellegű utolsó sorával. Mindössze 12 variánsa ismert a Dunántúlon, a Felföldön, az Alföldön, és egy Erdélyben. Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3868-35.

185.

$\text{♩} = 112$

1. Rjé - tĕn, rjé - tĕn, seĵ, a ho-do-si rjé - tĕn

El - vesz - tĕt - tem a zseb - re va - ló ké - sĕm,

Kjé - sĕm u - tán a ka - ri - ka-gyü - rü - met.

Azt saj - ná - lom, nĕm a rjé-gi sze-re - tó - met.

1) 2) 3) 4)

2. Este, este, seĵ, este akar lĕnni,
 Ez a kislány haza akar mĕnni.
 Haza mĕnnĕ, de nincs kisĕrője,
 Orosz fronton harcol a szeretője.

Órihodos, Román Anna (1909).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.683k.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, eol hangsorú dal. Rendkívül elterjedt, kétszáz változatának döntő többségét a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön gyűjtötték, Erdélyben szórványos. Nagy hangterjedelme miatt a második és harmadik sor első ütemét az előadó oktávval lejjebb énekelte.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3868-38.

186.

$\text{♩} = 104$

1. Ezt a kis-lányt nem is jé-dés-any-ja szül - te,
Céd - rus - fá - nak a te - te - jë ter - mët - të.
Céd - rus - fá - nak a te - te - jë, le - ve - lë, á - go
Rá - haj - lik az én ba - bám ab - la - ká - ro.

1) 2) 3a) 3b) 4) 5) 6) 7) 8)
2. 3. 3. 2. 3. 2. 2. 3. 3.

2. Az én babám karjaji, karjaji
Nëm akarnak hajlani, hajlani.
Mëg kell ennek hajlani, levelet írni,
Ha mëg akar ölelni, csolkolni.
3. Az én babám ruózsaszín szoknyája
Rászállott a harmat annak az aljáro.
Gyere, babám, vedd lë róla ja harmatot,
Bús szívemról a nehéz bubánatot.

Zsitkóc, Horváth Gizella (1920).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.680b.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Jellemzője az ingadozó szótagszám, a ritmusaprózások és összevonások azonban a pódiafelépítés keretén belül maradnak, és nem befolyásolják a strófa időtartamát. 110 változatának döntő többségét a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön gyűjtötték, Erdélyben szórványos.

Zala megyei szövegvariáns a 3. versszakhoz: Bánokszentgyörgy (Gönczi 1948, 132. o. 27. sz.).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3868-62.

187.

$\text{♩} = 92-112$

1. Ud-va-rom, ud-va-rom, ke-re - kes ud - va - rom,
Nëm söp-ri azt töb - bé az én gyën - ge ka - rom.
Söp-pör-tem ë - lë - get, söp-pör - jön hát más is,
Sze-ret - te-lek, ba-bám, sze-res - sën hát más is.

1a) 1b) 1c) 2) 3a) 3b) 4a)
2. 2. ossia 3. 1. ossia, 3. 1-2. ossia 1. ossia, 3. 2. 3.
4b) 5a) 5b) 5c) 6a) 6b)
2. ossia 1. ossia 2. 3. 1. ossia 2.
6c) 6d) 7) 8)
2. ossia 3. 3. 2. 3.

1a. Udvarom, udvarom, kerek udvarom,
Nëm söpör már többé az én gyöngé karom.
Söpörtem éléget, söpörjön most más is,
Szerettelek, babám, szeressën hát más is.

2. Kis kerti pipitjér, nëm fujja jajt a szjél.
Köszönöm, angyalom, hogy eddig szerettjél,
Ha jeddig szerettjél, de mos' męgvettjél,
Hogy eddig szerettél, de mast másé lęttél.
Sok fárodtságomér jó ágyad vetettjél.
Verjën męg az Isten, ha jelfelejtettél!

3. Elmegyék, elmegyég, vissza sém tekinték,
Ennek a falunak tájára sè mëgyék.
Akkor jövög vissza, visszajövetelèm,
Maj' ha ëgy szëm rözsa száz kërësztët terëm.
Is m.: Akkor lëssz a, lëssz a visszajövetelèm,
Majd ha ëgy szëm búza száz kërësztët terëm.

Zsitkóc, Göncz István (1913) és Göncz Lajos (1942). 1., 3. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_68. ◀ 152.

Zsitkóc, Göncz István (1913). 1–2. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_34.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917). 1–2. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_05.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938). 1a. vsz.
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_57. ◀ 153.

Kapca, Szarjas Vendelné Németh Mária (1897). 1. vsz.
Gyűjtötte Horváth Károly, 1969. HK_CD_27b_06:02.

Göncz István egyedül gyorsabb tempóban énekelte.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, eol hangsorú dal. Szép megoldás a sorok magasba kanyarodó variálódása (1a), 6a) és pentaton fordulata (6b). Nagyon kedvelt a Muravidéken és az egész Kárpát-medencében is. Összesen több mint négyszáz változatát gyűjtötték. Szarjasné szerint lakodalmas. Akkor énekelik, „mikor a menyasszont el akargyák vinni”.

Zala megyei variáns: Zalasombatfa (Horváth 1992, 41), Nova (Vajda 1978, 242).

Zala megyei szövegvariáns: Bánokszentgyörgy (Gönczi 1948, 174. o. 187. sz.).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3868-65.

188.

$\text{♩} = 100-104$

1. Al - ma a fa a-latt, nyá - ri pi-ros al - ma.

Én - gém gya-láz a sze-re-tóm é - dős-any - ja.

Én - gém gyaláz, én - gém tesz a, vész a szó - ra,

Sze - re-tém a fi-ját, nem tē-he-ték ró - la.

1) 2) 3) 4) 5) 6) 7a) 7b) 8)

2. 2. 2. 2. először 2. ossia 2. 2. 2. 2.

2. Édős kis Mariskám, fogsz tē még maj' sírni,
Aranyos Mariskám, fogsz tē még majd sírni,
 Mikor engēm katonának fognak vinni.
 Elbucsuzom tőled egy vasárnap este,
 Szép páros csolkodért áldjon mēg az Isten!
Sok páros csókodér áldjon mēg az Isten!

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938). 1–2. vsz.
 Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_58. ◀ 154.

Zalagyertyános, Göncz Jánosné Tóth Mária (1936). 2. vsz.
 Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6972*b*. ◀ 155.

Új stílusú, tripodikus felépítésű dal. Szélső sorai *la*-pentaton, középső sorai *eol* hangsorúak. Kilencven változatából a többség dunántúli és felföldi, valamivel kevesebb az alföldi, erdélyi.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3868-68.

189.

$\text{♩} = 100$

1. { Ho - mo - kos, ka - vi - csos a mi há - zunk e - le - je.
Ki - vi - cses, ka - vi - csos a mi há - zunk e - le - je.

Vár - ta - lak, szí - ép ked - ve - sém, az es - te.

Vár - ta - lak, szí - ép ked - ve - sém, nē - m jōt - tī - él,

Ná - lam - nál i - ga - zabb, szé - bb sze - re - tōt ke - res - tī - él.

1) 3) 2) 4)
1b 1a, 1b, 1. *ossia*, 2a 2a *ossia*
2a, 2b

1a. Kivicsēs, kavicsos a mi házunk eleje.
Mēgmondtam, mindēn nē gyere,
Mēgmondtam, mindēn nē gyere.
Haragszik az anyám, ragadjon lē a nyelvé!

1b. Homokos, kavicsos a mi házunk eleje.
Mēgmondtam, nē gyere mindēn este,
Mēgmondtam, nē gyere mindēn este.
Iriggyēm az anyád, ragadjon lē a nyelve!

2a. Kicsi kis kertünkben van ēgy magas rōzsafa,
Kivicsēk-kavicsok közt kinyillott a rōzsa,
Terittve van alatta a rōzsa,
Terittve van alatta a rōzsa.
Nēm lēsžek a tījed, barna kislány/legény, de soha!

2b. A mi udvarunkban van ēgy magas epērfa,
Terittve van alatta a rōzsa,
Terittve van alatta a rōzsa.
Nēm lēsžek a tījed, barna legény, de soha!

Zsitkóc, Göncz Mária (1922). 1., 2a., 1b. vsz.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.681c. ◀ 156.

Petesháza, Gyurica Józsefné Kerék Katalin (*Völgyifalu*, 1938). 1., 2b. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_56. ◀ 157.

Órihodos, Kercsmár Edéné Novák Albina (1934). 1a., 2a. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 226_20. ◀ 158.

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935). 1a., 2a. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_45.

Kercsmár Edéné kissé lassabban, Orbán Lajosné gyorsabban énekelte.

Új stílusú, szélső soraiban tripodikus, középső soraiban bipodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Muravidéken különösen kedvelt. A Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön gyűjtötték, összesen harminc változatban.

Zala megyei variáns: Nova (Vajda 1978, 237).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3955-33.

Aratás, Alsólendva, 1932

(Adományozó: Karabélyos Péter, Fortepan Archívum.)
A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

190.

$\text{♩} = 108$

1. Nincs zsebkendőm, nincs zsebkendőm, ba-bám, egy-gyet ad-hat-nál!
 Kö-ze-pé-be, négy sar-ká-ba roz-ma-rin-got rak-hat-nál!
 Kö-ze-pé-be, négy sar-ká-ba vard be-le a ne-ve-det,
 A-ról tud-ják a fa-lu-ba, hogy én té-göd sze-ret-lek.

1) 2) 3)
 2. 2. 3.

2. Lilaszínű dísz-zsebkendőm simára van vasalva.
 Ez a csinos, barna legény engem szeretett volna.
 Az irigyek lebeszélték, ne szeressen engemet,
 Adja vissza a jegykendőm, csalja meg a szívemet.

3. Jaj de nagyon boldog voltam, míg szeretni nem tudtam,
 Sirásimnak, bánatimnak helyet adni nem tudtam.
 Amióta a szeretőm mással éli világát,
 Rozmaringos kis kertembe más szedi le a rózsát.

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_49.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, dúr hangsorú dal. Mintegy félszáz változata ismert a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3955-47.

191.

$\text{♩} = 88$

1. Künn a pusztán ba-ráz-dá-bo szjé-pën szól a pa-csir - ta.
 Në szo-mo-rítsd a szí - ve-met, Ma-ris - ka!
 Në szo-mo-rítsd az én ár - vo szí-ve - met,
 Majd mëg-lá-tod, nëm-so-ká-ro hal - va ta-lálsz én-gë - met.

2. Gólyamadár, gólyamadár rászállott a füzfáro,
 Rászállott a legsugarabb ágáro.
 Onnan njezi a lëndvaji szállodát,
 Ott sorozták, besorozták sok kislánynok babáját.

Lendvahosszúfalu, Rozsmán Istvánné (1875).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.682k.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, eol hangsorú dal, katonanóta. Kétszáz változata ismert az egész magyar nyelvterületen.

Zala megyei variáns: Mikekarácsonyfa (Vajda 1978, 235).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3955-60.

192.

$\text{♩} = 69$

1. Ka-ni - zsa-ji ka-szár-nya, bá - do-gos a te-te - jé,
 Rá-haj - lik a vad-gesz - tő-nye le - ve - lő.
 Cse-re - bo-gár, csib' lő jan-nak te - te - jét!
 Lő nő tör-jő, se-je - haj, a tü-zér csá-kóm te-te - jét!

1) 2)
 2. 3. 1. ism. 2. 3.

2. Kanizsai kaszárnya, sűrű ablag van rajta,
 Az én rózsám most könyököl ki rajta.
 Szépék a fág, virágoznak idő kint.
 Tüzerlegény a babám, laktanyából gyere ki.
3. Ez a barna kislány kísétál a kis kertbe,
 Tőjarózsát szédőget a kezébe.
 – Barna kislány, minek szédőd a rózsát?
 – Tüzerlegény a babám, annak kötök bokriétát.

Zsitkóc, Vitéz Irma (1919).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.678b. ◀ 159.

Az énekes a sorvégeket többnyire elnyeli.

Új stílusú, szélső soraiban tripodikus, középső soraiban bipodikus felépítésű, ütemváltó, alapjában pentaton hangsorú dal, katonanóta. Az egész Kárpát-medencében elterjedt, nyolcvan változatban.

Muravidéki variáns: *Zsitkóc* (Horváth 1992, 137).

Zala megyei variáns: *Szentkozmadombja* (Vajda 1978, 191).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3958-18.

193.

$\text{♩} = 76$

1. A lënd-va-ji szvët-tër-gyár, dól-jön lë ja te-te - je!
De sog bar-na kis-lány-nak bend van a kis köny-ve.
Lám, az e-nyim nincsben-ne, bend van a ke-zem - ben,
Hat hol-na - pi szen-ve - dé-lyem van be-le - je-gyéz-ve.

1)

2. A lëndvaji szvëttërgyár, dóljön lë ja teteje!
De sok barna fíjunak bend van a kedvesse.
Lám, az enyim nincs benne, bent ül a' zölemben,
Páros csókot osztogat, kacsingat a szëmëmben.

Zsitkóc, Végi Erzsébet (1945).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.679c. ◀ 160.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, dúr hangsorú dal. Katonanótából átalakított helyi variáns. Típusa az egész Kárpát-medencében ismert, kétszáz változatát gyűjtötték.

Muravidéki variáns: Kámaháza (Horváth 1992, 59).

Zala megyei variáns: Nova, Hernyék (Vajda 1978, 189).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3958-23.

194.

$\text{♩} = 112$

Ki-vi-csös, ka-vi-csos a mi há-zunk e - le - je.

Në jár - jál én-hozzám min-dön es - te!

Në jár - jál én-hozzám, ked-vezs ba - bá - ma,

Sok az én i-ri-gyöm, so-kan ha-ra - gusznak rám.

Felsőlakos, Györkös Istvánné Both Ilona (1906).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 6971r.

Új stílusú, szélső soraiban tripodikus és ütemváltó, középső soraiban bipodikus felépítésű, eol hangsorú dal, pentaton fordulatokkal. 25 változatából a legtöbb dunántúli, néhány felföldi és alföldi.

Zala megyei variáns: Resznek (Horváth 1992, 52).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3958-45.

195.

$\text{♩} = 126$

1. Ked-ves jé-dés - a-nyám, ha föl a - karsz ke-res - ni,
 Va - la - mi-kor Do - bér - dó - ra gye-re ki.
 Ott ta - lász egy szo-mo - ru-fűz - fa a - latt,
 Ked-ves jé-dés - a-nyám, ki-sír - ha - tod ma-ga - dat.

2. Kedves iédésanyám, nincsen nekém szeretüm,
 Nincsen, aki elmossa a zsebkendüm.
 Mosd ki, anyám, fehér lëgyën, mint a hó,
 Id van már az idő, szól a magyar vezényszó.

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014a.

(Közölve: Bereczky 2013, 1441/2345, Horváth 1992, 132.) ◀ 161.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, ütemváltó, eol hangsorú dal, katonanóta. Az egész Kárpát-medencében ismert, összesen hetven változatban, közülük Erdélyben kevésbé. Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3958-77.

196.

$\text{♩} = 122$

1. Jaj de ko-rán föl-ke-l-tét-tek en-gém má-ma rég - gel,
 Ép-pen ak - kor ál-mod-tam a ked - ves sze-re - tóm - mel.
 Ál-ma-jim-ban azt beszélgettem, be-so - roz-tak, m̄jégsém könnyeztem.
 Mint a - fé - le uj rég-ru-ta, de so - kat szen - ved - tem!

1) 2) 3) 4)

2. Először is bucsuzom a drága juó anyámtul,
 Azután még bucsuzom a kedves juó apámtul.
 Isten veled, drága juó anyám, tēveled is, kedves Mariskám!
 Lētöltöm a három jéved, visszajövök hozzád!

Radamos, Bíró Ferenc (1894).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7014h. ◀ 162.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, fríg hangsorú dal, katonanóta. Az egész Kárpát-medencében ismert, összesen 65 változatban, közülük Erdélyben kevésbé. A katonai sorozásról szóló szövegek tartoznak hozzá.

Muravidéki variáns: Felsőlakos (Horváth 1992, 133).

Zala megyei variáns: Nova (Vajda 1978, 198).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3964-67.

197.

$\text{♩} = 116-126$

1) — 3)

1. Sej, haj, lim-bés-lom-bos a di-jó - fa te - te - je.

4) — 4)

Tel - lik már az ö - reg ba - ka i - de - je.

5) — 6) — 2)

Bűs - kén mond - ja a gön - tér - há - zi lá - nyok - nak, an - nak a

3) — 6)

Jul - csá - nak, an - nak a Mar - csá - nak:

Sej, haj, lë - sze - re - lünk ok - tó - ber u - tol - já - ra.

1) — 3) — 2) — 3) — 4) — 5) — 6)

2. Sej, haj, öreg baka végigfekszik az ágyon.
 – Ujjonc bajtárs, állj előttem vigyázzba!
 Ujjonc pajtás, hozd ide a gyufámat, még a zacskómat, még a pipámat!
 Sej, haj, jó dolga van már az öreg bakának.

Göntérháza, Varga Károly (1929) és Varga József (1930).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7016h. ◀ 163.

Új stílusú, tripodikus felépítésű, harmadik sorában kibővített, eol hangsorú dal, katonanóta. Öt változata ismert, ebből négy nyugat-dunántúli, egy Arad megyei. Göntérházán másik énekestől is gyűjtötték (Horváth 1992, 130).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3965-26.

198.

$\text{♩} = 100$

1. É - szak fe-lől, ke - let fe-lől jön egy fe - ke - te fel - hűő.
 - Sza-ladj, kis-lány, sza-ladj, kis-lány, mert még-e-red az e - süő!
 - Ha még-e-red, el - sza-la-dok, mert még-áz - ni nem a-ka-rok.
 Az ho - do-si le - gé - nyék-bül sze-re-tűőt nem ta-lá - lok.

1) 2)
 1) 2)

* * *

2. Ha bemegyék, ha bemegyék az hodosi csárdábo,
 Rézfokosom, rézfokosom vágom a géréndábo.
 Aki legény, az tēheti, aki bētyár, az vēgyē ki!
 Még az éjjel zsandárvérrel pingáloM a csárdát ki.

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935) és Tamaskó Gézáné Margit Ilonka (1937).
 Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 228_09. ◀ 164.

Új stílusú, tetrapodikus felépítésű, ütemváltó, eol hangsorú dal. Az egész Kárpát-me-
 dencében ismerik, összesen 230 változatban.

Zala megyei variáns: Zalavég-Mikospusztá (Vajda 1978, 170), Bödeháza (Horváth
 1992, 138).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3971-57.

199.

$\text{♩} = 76-80$

1. Ját-szik a szél, sej de játszik a szél a Ba-la-ton vi-zé - ben.
 Ját - szik a lány, sej de játszik a lány a ba-bá - ja ö-ljé - ben.
 Játsszál, babám, úgy-sém so-ká játszadozol már, já-rok el hozzád!
 Jö-vü hol - nap huszonha-to-di-kán ka - to - ná-nok visznek már.

2. Nincsen rózsza, sej de nincsen rózsza, csak a szároz levele.
 Nincs szeretóm, sej de nincs szeretóm, az anyja lëbeszjélte.
 Lëbeszélte, hogy në szeressën soha engëmet, a lánya ingëmet,
 Mert én soká, vagy talán sohasëm töltöm lë jaz idümet.

Órihodos, csoport.

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.683j. ◀ 165.

Új stílusú, tetrapodikus felépítésű, ütemváltó, eol, harmadik sorában dúr hangsorú dal.

Az egész Kárpát-medencében ismert, több mint félszáz változatban.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3972-89.

200.

$\text{♩} = 112$

1. A Fi - jas-tyuk, a Fi - jas-tyuk ma-gas-san áll az é - gën,
 Jaj de hi-deg, jaj de hi-deg van e - zen a vi-dé - kën!
 Szól a ka-kas, haj - nal ha-sad, jaj de csi-pős szíél tá-mad!
 Meg - vá - rom jén már a-zért is az én ked-ves ba-bá - mot.

1) 2) 3) 4)

2. Nincs oly legény, nincs oly legény szélés e nagy világon,
 Mint amilyen, mint amilyen te vagy, édés galambom.
 Piros arcod, rózsás ajkad tőlem hát nē takard el!
 Tekints réám, tekints réám gyönyörű kijét szeméddel!

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935) és Tamaskó Gézáné Margit Ilonka (1937).
 Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_53. ◀ 166.

Új stílusú, tetrapodikus felépítésű, ütemváltó dal. Dúr jellegű hangsorában a szeptim hang nem szerepel. Száz változatát gyűjtötték a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3978-67.

201.

$\text{♩} = 108-120$

1) 2)

1. Jaj, Is - te-nēm, jaj, Is - te-nēm, so-ro - zat - ra kell mēn-nēm!

2) 2)

Lē kell vet-nēm in-gēm, ga-tyám, jaj de na-gyon szé-gyēl-lēm!

2) 2)

Gyoles az in - gēm, lē - vá - gom a pad - ló - ra,

2) 1)

Köny-nyes szem-mel te-kin - tēk az or-vos - ra.

1) 2)

2. Jaj, Istenēm, jaj, Istenēm, holnap be kell rukkolnom,
Lē kell vetnēm civil ruhát, komiszba kell öltőznöm.
Jaj, Istenēm, mere van az én hazám,
Merre sirat engēm az édesanyám?

Göntérháza, Varga Károly (1929) és Varga József (1930).

Gyűjtötte Kiss Lajos, 1969. AP 7016a. ◀ 167.

Heteropodikus felépítésű, dúr hangsorú, folklorizálódott népies műdal (vö. Kerényi 1961, 194). A hagyományba való beépülés során a dallam katonaszöveget kapott és ritmusa alkalmazkodóvá vált. Közel áll népzenénk új stílusú dalaihoz, azonban visszatérés nélküli AABC formája más. Összesen 130 változata ismert a Dunántúlon, a Fel-földön és az Alföldön, szórványosan Erdélyben.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 15.029.0/0.

202.

$\text{♩} = 126$

6) 7) 1) 2)

1. A lëndva-ji Ko-ro-ná-ro sűt a nap, mēgjöttek a vi-zi-tá-ló nagy u - rak.

3) 4)

jÉ-letömnek a legszēbbik ko-rá - ba váltam be a lëndva-ji Ko-ro-ná - ba.

5) 5)

En - gēm, $\begin{cases} \text{ba-bám, nē si-rass,} \\ \text{a-nyám,} \end{cases}$ ér - tem könnyet nē hul-lass!

1)

Be-ir-ták a ne-ve-met a nagy könyvbe a lëndva-ji Korona ven-dég-lő-be.

1) 2) 3) 4a) 4b) 5) 6) 7)

1. *ossia* 2. 2. 1. *ossia* 2. 1. *ossia*, 2. 2. $\begin{matrix} \text{rá-sű-tött a} \\ \text{1. ossia} \end{matrix}$

2. Amikor éngēmēt a főorvozs vizitált, jédēsanyám a kapuba sirdogált.
Nē sírgy, anyám, nēm lēsžek jén katona, jén lēsžek a lányog vigasztalója.
Engēm, babám, nē sirass, értem könnyet nē hullass!
Beirták a nevemet a nagy könyvbe a lëndvajj Korona vendéglőbe.

Zsitkóc, Göncz István (1913). 1–2. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 222_33. ◀ 168.

Kámaháza, Gazdag József (*Petesháza*, 1917). 1. vsz.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_06.

Új stílusú, tetrapodikus felépítésű, ütemváltó, mixolid hangsorú dal, katonanóta. 75 változatát gyűjtötték a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön, szórványosan Erdélyben, többféle katonaszöveggel. Gazdag József a dal második sorát kihagyta.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3982-06.

203.

$\text{♩} = 72-79$

1. Al-só-lënd-ván, sej, Al-só-lënd-ván szok a gő - zős mēg-áll - ni,

Azt ki - jált-ják, sej, azt ki-jált-ják: Za-la - ji - jak, ki-száll-ni!

Ki sēm szál-lok, i-rok a ba-bám-nak ěgy szo-mo-rú, rózsás le-ve-let.

1) Be-tes va-gyok, fájaz ár-va szívem, gyó-gyít - ta - ni nēm le - het.

2) Be-tes va-gyok, fájaz ár-va szívem, gyó-gyít - ta - ni nēm le - het.

2. Alsólëndván, sej, Alsólëndván szok a gőzős mēgállni,
Azt kijáltják, sej, azt kijáltják: Zalajjak, beszállni!
Be sēm szálllok, irok a babámnak ěgy szomorú, rózsás levelet.
Isten veled, sej, Isten veled, nē felejs el engēmet!

Zsitkóc, Göncz Mária (1922).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.680d. ◀ 169.

A 2. vsz. utolsó sorában szövegtévesztés, kiigazítva közöljük.

Új stílusú, tetrapodikus felépítésű, mixolíd hangsorú dal, katonanóta. Fél száz változatából legtöbbet a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön gyűjtötték, Erdélyben ritkább, Moldvából egy változat ismert.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3982-18.

204.

$\text{♩} = 116$

Mi-kor mēn-tem a Lēndva-hőgy fe-lé, még az ü-ve-gék is sír - tak,
 Pin-tős ü-veg hul-lat-ja könnye-jit, az is én-gēm si - rat. de
 Si-rass, si-rass, pin-tős ü-veg, jaj de sok-szor át-ö-lel-te-lek!
 Még-fog-tam a kerek fe-ne-ke-det, jaj de juót ittam be-lő - led, ü-veg,
 pin - tős ü-veg, jaj de juót it-tam be - lő - led!

Radamos, Szabó János (1930).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.677i. ◀ 170.

Új stílusú, tetrapodikus felépítésű, moll jellegű dal (hangkészletében a szext nem szerepel). Mintegy száz változata a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön ismert, Erdélyben szórványos. Eredeti katonanóta-szövegét (*Mikor mentem Galicia felé, még a fák is sírtak*) Muravidéken parodizálták, a dalt ivónótává alakították.

Variáns: a következő.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3982-70.

205.

Poco rubato ♩ = cca 96

Mi-kor mēn-tem a Bars-hēgy fe-lé, még az ü-ve-gők is sír - tak,
 Pin-tēs ü-veg könnye-it hul-lat-ja, az is ín - gēm si - rat.
 Nē sírgy, nē sírgy, pin-tēs ü-veg, jaj de sok-szor át-ö-lel-te-lek!
 Mēg-fog-tam a ke-rék fe-ne-ke-det, jaj de jót ittam be-lő - led!
 - lő - led, be-lő-led, jaj de jót it-tam be - lő - led!

Zsitkóc, Bacsí Ferenc (1931).
 Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.681b.

Variáns: az előző, lásd annak jegyzetét.

206.

$\text{♩} = 112$

6) 7) 8) 9) 9)

1. Ma-ri - bo-ri ka-szár - nyá - ra rá - szál - lott a gó - lya,

6) 10) 1) 2) 9)

Vi-zet ho-zott a szá - já - ban a rē-gu - ták szá - má - ra.

3) 11) 11) 4)

Mosd - ja - tok, rē - gu-ták, mert sá - ros - sak vagy - tok!

9) 12) 13) 5) 14)

Azt csak a jó Is - ten tud - ja, hogy mi - kor sza - ba - dul - tok.

1a) 1b) 2a) 2b) 3a)

3. 4. 2. 3. 4. 2.

3b) 4a) 4b) 5a) 5b)

3. 4. 2. 3. 4. 2. 4. IV. sor

6) 7a) 7b) 8) 9) 10) 11) 12a) 12b)

2. 2. 3. 4. 2-4. 2. 3. 4. 3. 4. 2. 3. 4.

13a) 13b) 14)

2. 3. 4. 3. 4. *ism.*

2. Paklucornak a négy sarkába varom a nevemet,
 Átadom a tēendőmet a tizēnyolcbelijeknek.
 Had olvassa, sej, haj, egy bundás rēguta,
 Kinek van még a kaszárnyában kemény tizēnyolc holnapja.

3. Gyere, pajtás, afférolni, puska lëssz a' zelsü.
 Sir a bundás, hullik a könnye, mind a zápoesü.
 Në sírj, bundás, në sírj, létellik a' zidő,
 Njékëm izs volt, de már lételt a másfél esztendü.
Ism.: Në sírj, bundás, në sírj, létellik az idő,
 Njékëm izs volt, de már lételt a három esztendü.

4. = 3. vsz.

Kámaháza, Gazdag József (Petesháza, 1917).

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 225_03. ◀ 171.

Új stílusú, tetrapodikus felépítésű, mixolid hangsorú dal, katonanóta. Az egész Kárpát-medencében elterjedt, összesen 250 változatban. A kámaházi énekes lendületes előadását az új stílusú dalokban kedvelt ritmusaprózás élénkíti.

Muravidéki variáns: Csente (Horváth 1992, 134).

Zala megyei szövegvariáns a 2. versszakhoz: Bördőce (Gönczi 1914, 526), a 3. versszakhoz: Zalatárnok (Gönczi 1948, 185. o. 45. sz.).

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3982-76.

*Az Esterházy uradalom nagyvendéglőjéből kialakított
 Korona Szálló épülete Alsólendva központjában, 1920 körül*

(Lendvai Galéria és Múzeum Fotótára.) A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

207.

$\text{♩} = 108$

1) —
1. El-mönt az ién babám, el-mönt az ién babám Djél-A-me-ri - ká - ba,
Csak azt le-ve-le-zi, csak azt le-ve-le-zi, mën-jek el u - tán - no.
2) — 3) —
Mën-jën el a fe - ne, sej, Djél-A-me-ri - ká - bo,
3) —
Ta - lá - lok sze-re-tőt, ta - lá - lok sze-re-tőt ma-gam fa-lu - já - ba.

1) 2a) 2b) 3)
3. 2. 3. 2.

2. Sziéllës a Balaton, sziéllës a Balaton, keskën a híd rajta.
– Babám, në mënj arra, babám, në mënj arra, mert lëjeső róla.
– Nëm esëm, nëm esëm, sej, Balaton vizijébe,
Inkább esëm, babám, inkább esëm, babám, vëlled szerelëmbë.
3. Zöldellik a mezü, zöldellik a mezü, tavasz akar lënni.
Elmönt az ién babám, elmönt az ién babám eprët szëdëgetni.
Piross az epërje, sej, csipkis a levele.
Mjërt nincs mindën lánynak, mjërt nincs mindën lánynak igaz szeretője?

Zsitkóc, Bacsí Juliska (1954).

Gyűjtötte Király Ernő, 1962. AP 18.680e. ◀ 172.

Népies mődalból kialakult új stílusú, tetrapodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Közel áll az *Édesanyám, édesanyám, csak az a kéréssem* kezdetű mődalhoz (Kerényi 1961, 163). Ötven változata ismert, az egész Kárpát-medencében gyűjtötték. Zsitkóci énekes kötetünk legfiatalabb előadója.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3985-04.

208.

♩ = 104–112

Sza-gos a rozmaring, sza-gos a rozmaring, föld-re haj-lik az á - ga.

- Gye-re, kis an-gyalom, gye-re, kis an-gyalom, ülj az ár-nyé - ká - ba!

- Ném ü - lök, ném ü - lök a roz-ma-ring ár - nyé - ká - ba, galambom,

Össze-törik, ba-bám, a fe-hér al-suszoknyám, még-ver é - dös - a - nyám.

Órihodos, Orbán Lajosné Margit Irén (1935) és Tamaskó Gézáne Margit Ilonka (1937).
Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 227_54. ◀ 173.

Népies műdalból (Kerényi 1961, 157) kialakult új stílusú, tetrapodikus felépítésű, dúr hangsorú dal. Mintegy 120 változata ismert, Moldva kivételével az egész magyar nyelvterületen.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3985-07.

209.

$\text{♩} = 88-100$

1) _____

1. Föld-re haj - lik a fű-ge-fa le-ve-le, sejt, ta-vasz-a-kar lén - ni.

1) _____

Azt hal - lot - tam, babám, a fá - lu-ba, mást a-karsz sze - ret - ni.

2) _____ 3) _____

Sze-ress, kis an - gya - lom, hogy nē lē-gyek ár - va,

4) _____ 5) _____ 6) _____ 7) _____

{ Még nē tud - ja sēn-ki a fá-lu-ba, mér van a szívem gyász-ba.
Hogy

1) 2) 3a) 3b) 4) 5) 6) 7a) 7b)

2-5. 2. 4. 5. 3. 4. 3. 4. 3. 2. 4. 5. 3.

2. Gyászban van a szívem, tiszta feketébe,
Zöld májusban vigan masérozok ki a kaszárnya elébe.
3. Kaszárnya, kaszárnya, sűrű ablak rajta,
Sűrű ablak, még egy kerek asztal, gyászlevelem rajta.
4. Gyászlevelem rajta, nincsen, aki elolvassa.
Választok egy bētyáros szeretőt, aki azt elolvassa.
5. Olvasd, babám, olvasd, gyászlevelem olvasd!
Olvasd ki, hogy jövő áprilisban mēgyek első sorozatra.

Zsitkóc, idősebb nők, férfiak.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 223_22. ◀ 174.

Az utolsó versszakot kétszer énekelték.

Új stílusú, tetrapodikus felépítésű, eol hangsorú dal, katonanóta. Összesen 130 változata ismert a Dunántúlon, a Felföldön és az Alföldön, Erdélyben szórványos. A zsitkóciak a dal második felét – más szöveggel – megismételték, majd a folytatásban már csak ezt a második dallamfelet énekelték. További versszakszámok alatt közöljük őket. Az utótag önálló dalként is használatos, vö. 84.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 3985-56.

210.

$\text{♩} = \text{cca } 100$

1. Fe-ke - te gő-zös-nek sár-ga a bel - se - jé,
 1) _____ 2) _____
 Za-la - ji re-gu - ták sor - ba ül - nek ben - nē.
 3) _____ 3) _____
 El - vi-szik a szé-gé-nyē-ke-t i-de - gēn or-szág-ba,
 2) _____ 2) _____ 3) _____
 On-najd ir-nak szerelmes le-ve-let a ked-ves ba-bá-já-nak.

1) _____ 2) _____ 3) _____

2. Szerelmes levelet kaptam a babámtul,
 Azt írja (a) levélben, mēnjenk szabadságra.
 De jēn ara visszaïrom: Nēm mēgyēk el/én haza,
 Köröskörül támad az ellenség, veszélybe van a haza.

Völgyifalu, férfiak.

Gyűjtötte Németh István, Paksa Katalin, 1998. DAT 224_25. ◀ 175.

Tetrapodikus felépítésű, dūr hangsorú dal a népdal és népies mūdál határán (vö. Járdányi 1961. II. Függelék, 170. *Kerek a káposzta, csipkés a levele*). Alkalmazkodó ritmusú katonanóta, mely közel áll népzeneink új stílusú dalaihoz, azonban visszatérés nélküli AABC formája más. Kilencven változata ismert a Kárpát-medencében, legtöbb a Dunántúlon és az Alföldön, kevesebb Erdélyben.

Dallamtípusa: MTA népzenei gyűjtemény 12.035.0.

Függelék

Dodatek

Appendix

Kaszás aratás, Radamos, 1964

(Bíró János fotógyűjteménye.) A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

Aratók ebédje, Radamos, 1964

(Bíró János fotógyűjteménye.) A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

Irodalom

Literatura | References

- Bartók Béla 1924. *A magyar népdal*. Rózsavölgyi és Társa, Budapest.
- Bartók, Béla 1931. *Das ungarische Volkslied*. Walter de Gruyter, Berlin und Leipzig. Reprint hrsg. von Denjis Dille, Editio Musica, Budapest, 1965.
- Bartók, Béla 1981. *The Hungarian Folksong*. Ed. by Benjamin Suchoff. With Annotations by Zoltán Kodály. State University of New York Press, Albany.
- Bartók Béla 1990. *A magyar népdal*. Szerk. Révész Dorrit. Editio Musica, Budapest. (Bartók Béla írásai 5.)
- Bereczky János 2013. *A magyar népdal új stílusa I–IV*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Bodor Anikó 2003. *Vajdasági magyar népdalok III*. Párosítók, lakodalmások, szerelmi dalok. Forum Könyvkiadó, Újvidék – Thurzó Lajos Közművelődési Központ, Zenta.
- Bodza Klára–Paksa Katalin 1992. *Magyar népi énekiskola I*. Tankönyvkiadó, 1992¹, 2010⁴ Hagyományok Háza, Budapest.
- Dobszay László – lásd Szendrei Janka
- Dobszay László–Szendrei Janka 1988. *A magyar népdaltípusok katalógusa – stílusok szerint rendezve I*. Zenetudományi Intézet, Budapest.
- Domokos Mária–Paksa Katalin 2016. „*Vígsággal zeng Parnassusnak magas teteje*” 18. századi kottás források és a magyar zenei néphagyomány. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Gönczi Ferenc 1914. *Göcsej s kapcsolatosan Hetés vidékének és népének összevontabb ismertetése*. Szabó Lipót könyvnyomdája, Kaposvár. [Reprint 1996.]
- Gönczi Ferenc 1948. *Göcsej népköltészete*. Szerk. Fülöp István. Zalai Táj- és Népkutató Munkaközösség, Zalaegerszeg. Zalai Tudományos Gyűjtemény I. Néprajz.
- Halász Albert 1999. *Jeles napok, népi ünnepek a Muravidéken*. Studio Artis Kiadó – Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva.
- Horváth Károly 1992. *Átimennék a Murán... Lendva környéki népdalok*. Magyar Máltai Szeretetszolgálat, Budapest. 1995² Zalaegerszeg.
- Járdányi Pál 1961. *Magyar népdaltípusok I–II*. Akadémiai Kiadó, Budapest. (Népzenei könyvtár 1–2.)
- Kerényi György 1961. *Népies dalok*. Akadémiai Kiadó, Budapest. (Népzenei könyvtár 3.)
- Kiss Lajos 1972. Köszöntők a jugoszláviai magyar népzeneben. *A Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei*, 43–84.
- Kodály Zoltán 1969. *A magyar népzene*. A példatárt szerk. Vargyas Lajos. Zeneműkiadó, Budapest. Negyedik kiadás.

- Magyar néprajz I. I.* Táj, nép, történelem. Főszerk. Paládi-Kovács Attila, szerk. Flórián Mária. Akadémiai Kiadó, Budapest. 2011.
- Magyar Népzenei Antológia.* Digitális összkiadás. *Anthology of Hungarian Folk Music.* Complete Digital Edition. Főszerk./Chief ed. Richter Pál. FolkEurópa Kiadó – MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest. 2012.
- A Magyar Népzene Tára – Corpus Musicae Popularis Hungaricae.* Szerkesztette/Alapította Bartók Béla és Kodály Zoltán.
- I. Gyermejátékok.* Szerk. Kerényi György. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1951, 1957².
- II. Jeles napok.* Szerk. Kerényi György. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1953.
- III/AB Lakodalom.* Szerk. Kiss Lajos. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1955, 1956.
- IV. Párosítók.* Szerk. Kerényi György. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1959.
- VI. Népdaltípusok – Types of Folksongs 1.* Szerk. Járdányi Pál, Olsvai Imre. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1973.
- VII. Népdaltípusok – Types of Folksongs 2.* Járdányi Pál rendszerében szerk. Olsvai Imre. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1987.
- VIII/AB. Népdaltípusok – Types of Folksongs 3.* Szerk. Vargyas Lajos. Akadémiai Kiadó – Balassi Kiadó, Budapest. 1992.
- IX. Népdaltípusok – Types of Folksongs 4.* Szerk. Domokos Mária. Balassi Kiadó, Budapest. 1995.
- X. Népdaltípusok – Types of Folksongs 5.* Szerk. Paksa Katalin. Balassi Kiadó, Budapest. 1997.
- XI. Népdaltípusok – Types of Folksongs 6.* Szerk. Domokos Mária. Balassi Kiadó, Budapest. 2011.
- Magyarország zenetörténete I. Középkor.* Szerk. Rajeczky Benjamin. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1988.
- A Magyar Szent Korona Országainak Helységnévtára.* A Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 1913.
- MNA – lásd *Magyar Népzenei Antológia*
- MNT – lásd *A Magyar Népzene Tára*
- MTA népzenei gyűjtemény = a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézete Folklor Osztályának kéziratos és hangzó népzenei gyűjteménye.
- Paksa Katalin 1998. Magyar népzene a Muravidéken 1998-ban. *Muratáj.* Irodalmi, művelődési, társadalomtudományi és kritikai folyóirat. Lendava–Lendva, (2)111–118.
- Paksa Katalin 2010. *Az ugrós táncok zenéje. Music of Ugrós Dances.* Zenetudományi Intézet – L'Harmattan Kiadó, Budapest.

- Paksa Katalin 2012⁴. *Magyar népzene-történet*. Balassi Kiadó, Budapest.
- Paksa Katalin – lásd Bodza Klára
- Paksa Katalin – lásd Domokos Mária
- Rajeczky Benjamin – lásd Szendrei Janka
- Szalay Olga 2010. *Száz magyar katonadal*. Bartók Béla és Kodály Zoltán kiadatlan gyűjteménye, 1918. Dokumentumok és történeti háttér. *Hundert ungarische Soldatenlieder*. Béla Bartóks und Zoltán Kodálys unveröffentlichte Auswahl, 1918. Dokumente und historischer Hintergrund.
Balassi Kiadó – MTA Zenetudományi Intézet, Budapest.
- Szendrei Janka–Dobszay László–Rajeczky Benjamin 1979. *XVI–XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben I–II*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Szendrei Janka – lásd Dobszay László
- Típuskatalógus – lásd Dobszay László–Szendrei Janka
- Vajda József 1978. *Hallottad-e hírét Zalaegerszegnek?* 333 zalai népdal. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg. (Zalai Gyűjtemény 10.)
- Vargyas Lajos 1976. *A magyar népballada és Európa I–II*. Zeneműkiadó, Budapest.
- Vargyas, Lajos 1983. *Hungarian Ballads and the European Ballad Tradition I–II*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Vargyas Lajos 2002. *A magyarság népzeneje*. Szerk. Paksa Katalin. Második, javított kiadás. Planétás, Budapest.
- Vargyas, Lajos 2005. *Folk Music of the Hungarians*. Ed. by Paksa, Katalin and Rudas Bajcsay, Márta. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Žganec, Vinko, 1925. *Hrvatske pučke popijevke iz Međumurja II*. Zagreb.

Zsúpkészítés Völgyifaluban, 1960-as évek

(Lázár Lenke fotógyűjteménye.)

A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

Cséplés Radamosban, 1938

(Bíró János fotógyűjteménye.) A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

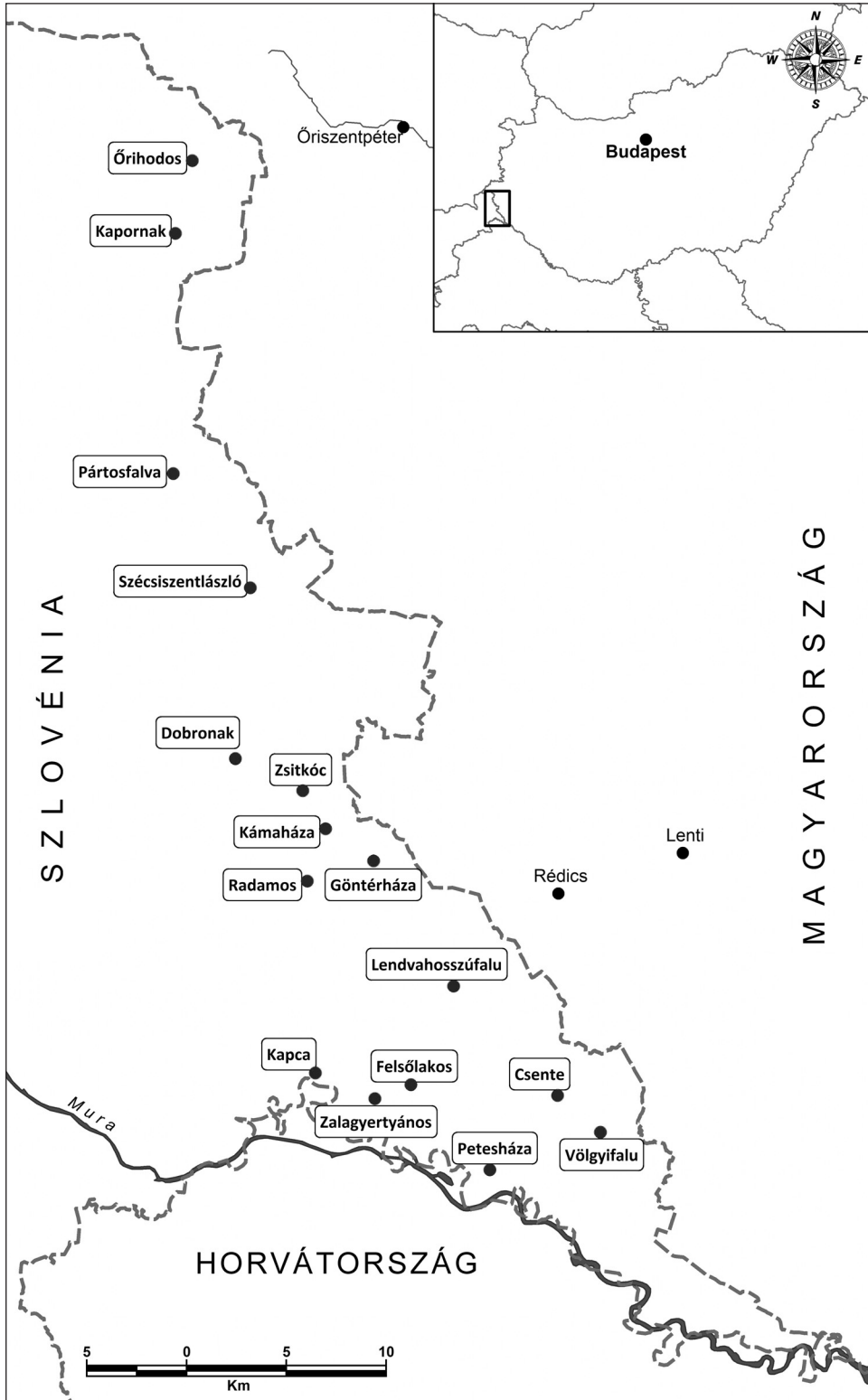
Előadók jegyzéke
Seznam pevcev | Index of performers

- Adorján Lajos (1938) *Völgyifalu* – 52, 88.
- Bacsi Erzsébet (1932) *Zsitkóc* – 157.
Bacsi Ferenc (1931) *Zsitkóc* – 133, 205.
Bacsi Juliska (1954) *Zsitkóc* – 207.
Bacsi Szimon (1985) *Zsitkóc* – 2.
- Basa Istvánné Tóth Rozália (1921) *Lendvahosszúfalu* – 27, 93, 99, 101.
Bence Lajos (1956) *Göntérháza* – 24.
- Bíró Ferenc (1894) *Radamos* – 25, 28, 39, 47, 89, 98, 106, 137, 138, 148, 162, 163, 171, 173, 195, 196.
Bíró Ferencné Hancs Irén (1905) *Radamos* – 142.
- Bognár János (1930) *Dobronak* – 3, 11, 13, 39, 45, 53, 65, 100.
Both József (1893) *Felsőlakos* – 97.
- Császár István (1955) *Göntérháza* – 24.
Császár Pálné Tomsics Ilona (1936) *Petesháza* – 11, 23.
- Dancs Károly (1951) *Göntérháza* – 24, 116.
Dora Géza (1933) *Szécsiszentlászló* – 41–44, 54–57, 65.
- Farkas Margit (1901) *Csente* – 64, 67, 69.
Fliszár Mária (1909) *Zalagyertyános* – 83, 167.
Franc Károlyné Bek Juliska (1933) *Zsitkóc* – 31, 32, 34, 35, 94.
- Gál Katalin (1882) *Kapornak* – 121.
Gál Ottó (1938) *Őrihodos* – 4, 17, 18, 84, 114, 115.
Gál Sándor (1879) – *Kapornak* – 108, 176.
Gazdag József (1917) *Kámaháza* – 4, 11, 12, 31, 32, 78, 131, 139, 152, 159, 161, 179, 181, 187, 202, 206.
Gazdagné Orbán Rozália (1900) *Lendvahosszúfalu* – 27, 93.
Gombóc Lajosné Nagy Mária (1929) *Dobronak* – 11, 30, 36, 39, 45, 100.

- Göncz István (1913) *Zsitkóc* – 1, 59, 60, 90, 133, 139, 155, 183, 187, 202.
Göncz Jánosné Tóth Mária (1936) *Zalagyertyános* – 168, 174, 188.
Göncz Károlyné Marton Ilona (1901) *Zalagyertyános* – 49, 61, 139.
Göncz Lajos (1942) *Zsitkóc* – 5, 65, 133, 140, 149, 183, 187.
Göncz Mária (1922) *Zsitkóc* – 189, 203.
Gyala József (1951) *Göntérháza* – 24.
Györkös Ilus (1936) *Csente* – 62, 72.
Györkös Istvánné Both Ilona (1906) *Felsőlakos* – 154, 169, 194.
Gyurica Józsefné Kerék Katalin (1938) *Petesháza* – 7, 9–11, 21, 32, 33, 68, 80, 87, 116, 119, 146, 187–189.
- Horváth Anna (1916) *Petesháza* – 73.
Horváth Gizella (1920) *Zsitkóc* – 186.
Horváth István (1930) *Zsitkóc* – 1, 65, 113, 116, 133, 145, 149.
Horváth János (1919) *Dobronak* – 11, 12, 14, 20, 26, 39, 45.
Horváth János (1885) *Zalagyertyános* – 111.
- Kepe Erzsébet (1904) *Zalaegyertyános* – 126, 129, 139.
Kercsmár Edéné Novák Albina (1934) *Őrihodos* – 84, 107, 160, 175, 189.
Korin Ferenc (1935) *Dobronak* – 3, 11, 15, 39, 45, 178.
- Molnár József (1917) *Kámaháza* – 77.
- Nagy János (1902) *Dobronak* – 119, 139.
- Orbán Lajosné Margit Irén (1935) *Őrihodos* – 19, 66, 74, 75, 146, 154, 170, 189, 190, 198, 200, 208.
- Petkovics Deán (1989) *Radamos* – 6.
Prespenger Jánosné Gazdag Erzsébet (1936) *Zsitkóc* – 31, 32, 34, 35, 94.
- Ritlov Mária (1923) *Zsitkóc* – 128.
Román Anna (1909) *Őrihodos* – 151, 185.
Rozsmán Istvánné (1875) *Lendvahosszúfalu* – 63, 81, 95, 109, 110, 125, 135, 144, 153, 176, 191.

- Sledics Olga (1942) *Zsitkóc* – 143.
- Soós Jánosné Varga Julianna (1905) *Göntérháza* – 24, 38, 48, 58, 76, 85, 86, 92, 105, 110, 123, 136, 147, 165.
- Szabó János (1930) *Radamos* – 204.
- Szarjas Vendelné Németh Mária (1897) *Kapca* – 51, 79, 91, 97, 103, 112, 113, 117, 120, 122, 134, 140, 150, 164, 172, 187.
- Szőke Józsefné Szobocsán Erzsébet (1927) *Kapca* – 22, 23, 40.
- Sztrecskó Gergely (1986) *Zsitkóc* – 2.
- Tamaskó Gézané Margit Ilonka (1937) *Órihodos* – 16, 19, 74, 75, 92, 124, 146, 170, 178, 198, 200, 208.
- Tóth Lajos (1888) *Völgyifalu* – 70.
- Varga József (1930) *Göntérháza* – 24, 50, 82, 104, 184, 197, 201.
- Varga József (1956) *Göntérháza* – 24.
- Varga Júlia (1905) *Göntérháza* – 76.
- Varga Károly (1929) *Göntérháza* – 24, 50, 79, 82, 96, 104, 132, 159, 184, 197, 201.
- Varga Lenke (1958) *Göntérháza* – 24.
- Vas Dezső (1911) *Pártosfalva* – 118, 156, 177.
- Végi Erzsébet (1945) *Zsitkóc* – 96, 193.
- Végi Ferenc (1902) *Zsitkóc* – 89.
- Vida Jánosné Horváth Erzsébet (1901) *Zalagyertyános* – 7–10, 46, 127.
- Vitéz Irma (1919) *Zsitkóc* – 130, 139, 141, 180, 192.
- Meg nem nevezett előadók
- Asszony: 32, 102, 128, 158, 166, 182.
- Többen: 29, 30, 32, 34, 71, 116, 133, 167, 199, 209, 210.

Helységnévjegyzék

Seznam krajevnih imen | List of place names

- Csente [Čentiba] – 62, 64, 67, 69, 72.
- Dobronak [Dobrovnik] – 3, 11–15, 20, 26, 30, 36, 39, 45, 53, 65, 100, 119, 139, 178.
- Felsőlakos [Gornji Lakoš] – 97, 154, 169, 194.
- Göntérháza [Genterovci] – 24, 38, 48, 50, 58, 76, 79, 82, 85, 86, 92, 96, 104, 105, 110, 116, 123, 132, 136, 147, 159, 165, 184, 197, 201.
- Gyertyános – lásd Zalagyertyános
- Hodos – lásd Őrihodos
- Hosszúfalu – lásd Lendvahosszúfalu
- Kámaháza [Kamovci] – 4, 11, 12, 31, 32, 77, 78, 131, 139, 152, 159, 161, 179, 181, 187, 202, 206.
- Kapca [Kapca] – 22, 23, 40, 51, 79, 91, 97, 103, 112, 113, 117, 120, 122, 134, 140, 150, 164, 172, 187.
- Kapornak [Krplivnik] – 108, 121, 176.
- Lendvahosszúfalu [Dolga vas] – 27, 32, 63, 71, 81, 93, 95, 99, 101, 109, 110, 125, 128, 135, 144, 153, 176, 191.
- Lendvavásárhely – lásd Dobronak
- Őrihodos [Hodoš] – 4, 16–19, 66, 74, 75, 84, 92, 102, 107, 114, 115, 124, 146, 151, 154, 158, 160, 166, 170, 175, 178, 182, 185, 189, 190, 198–200, 208.
- Pártosfalva [Prosenjakovci] – 118, 156, 177.
- Petesháza [Petišovci] – 7, 9–11, 21, 23, 32, 33, 68, 73, 80, 87, 116, 119, 146, 187–189.
- Radamos [Radmožanci] – 6, 25, 28, 39, 47, 89, 98, 106, 137, 138, 142, 148, 162, 163, 171, 173, 195, 196, 204.
- Szécsiszentlászló [Motvarjevci] – 41–44, 54–57, 65.
- Szentlászló – lásd Szécsiszentlászló
- Völgyifalu [Dolina pri Lendavi] – 52, 70, 88, 116, 167, 210.
- Zalagyertyános [Gaberje] – 7–10, 46, 49, 61, 83, 111, 126, 127, 129, 139, 167, 168, 174, 188.
- Zsitkóc [Žitkovci] – 1, 2, 5, 29–32, 34, 35, 37, 59, 60, 65, 89, 90, 94, 96, 113, 116, 128, 130, 133, 139–141, 143, 145, 149, 155, 157, 180, 183, 186, 187, 189, 192, 193, 202, 203, 205, 207, 209.

Szótagszámmutató

Kazalo števil zlogov | Index of syllable numbers

<i>Kétsoros dalok</i>	7.7.9.8. – 132.
12.12. – 58, 59, 209.	7.7.9.11. – 82.
12.16. – 209.	7.9.9.9. – 83.
12.18. – 209.	7.10.10.3. – 64.
14.18. – 209.	7.11.7.11. – 87.
<i>Háromsoros dalok</i>	8.5.8.5. – 16, 17, 32, 100.
6.8+8.3. – 9.	8.6.8.5. – 100, 101.
8.8.4. – 26.	8.6.8.6. – 30, 31, 84, 94.
13.12.14. – 52.	8.6.9.6. – 84.
14.14.12. – 52.	8.6.10.6. – 84.
	8.6.11.6. – 84.
<i>Négysoros dalok</i>	8.7.8.6. – 30, 31, 101.
5.5.5.5. – 33, 34.	8.8.6.7. – 75.
5.5.8.5. – 32.	8.8.8.5. – 100.
5.6.5.6. – 8, 11.	8.8.8.8. – 7, 35, 43, 46, 71–73, 76, 78–80, 109, 135, 138.
6.6.6.6. – 74, 77, 92, 99, 104.	8.8.8.11. – 54.
6.6.7.6. – 90.	8.8.9.8. – 36.
6.6.7.7. – 90, 91.	8.8.9.12. – 118.
6.6.8.6. – 103, 104.	8.8.10.8. – 136, 138.
6.6.8.7. – 137.	8.8.10.9. – 81.
6.6.9.6. – 103.	8.8.14.8. – 107, 108.
6.6.10.7. – 137.	
6.6.10.8. – 102.	9.8.8.8. – 36.
6.6.10.9. – 102.	9.9.9.9. – 62, 63, 65.
6.6.7+7.6. – 134.	9.9.10.9. – 65.
6.7.7.7. – 90, 91.	9.9.13.10. – 133.
6.7.8.7. – 91.	9.9.8+8.6. – 39.
7.7.6.6. – 61.	10.7.8.6. – 30.
7.7.6.7. – 60, 61.	10.9.13.11. – 133.
7.7.7.7. – 38, 41, 85, 105.	10.10.9.8. – 18.
7.7.7.11. – 82.	10.10.9.9. – 19.
7.7.8.11. – 82.	10.10.10.10. – 37, 88, 89, 95, 120, 121, 127, 147, 153, 176–178, 182, 183.
7.7.7+2.7. – 41.	
7.7.9.7. – 132.	

- 10.10.10.11. – 155.
10.10.10.12. – 178, 180.
10.10.11.10. – 124.
10.10.11.13. – 180.
10.10.12.10. – 141, 167, 186.
10.10.12.11. – 153.
10.10.12.12. – 155.
10.10.13.10. – 141, 167.
10.10.7+7.4. – 96.
10.10.8+6.5. – 27, 28.
10.10.15.10. – 156.
10.10.16.10. – 176.
10.10.9+9.10. – 152.
10.11.10.10. – 177.
10.11.10.11. – 124.
10.12.11.11. – 114.
10.12.12.11. – 186.
- 11.10.10.10. – 147, 153.
11.10.10.11. – 181, 185.
11.10.10.14. – 180.
11.10.9+9.10. – 152.
11.11.5.7. – 93.
11.11.10.11. – 42, 140.
11.11.11.11. – 69, 86, 110–113, 116,
122, 125, 126, 128–131,
142–144, 148, 171, 172.
11.11.11.12. – 179, 185.
11.11.12.11. – 86, 114, 150, 170.
11.11.12.12. – 172.
11.11.13.11. – 86, 116, 145, 148,
168–170, 173, 175, 179.
11.11.13.12. – 148.
11.11.14.11. – 146.
11.11.15.11. – 119, 139.
11.11.15.12. – 139.
11.11.16.11. – 116, 139
11.11.12+5.7. – 106, 139.
11.11.17.11. – 139.
11.11.12+6.7. – 106.
- 11.11.22.11. – 116.
11.12.11.11. – 142.
11.12.11.12. – 179.
11.12.12.11. – 171.
11.12.13.11. – 175.
11.13.11.11. – 142.
11.13.13.11. – 151.
- 12.10.10.11. – 181.
12.11.12.11. – 149.
12.11.13.11. – 186.
12.11.14.11. – 146.
12.12.9.12. – 117.
12.12.11.15. – 184.
12.12.12.12. – 47, 97, 98, 115,
123, 154, 187, 188.
12.12.12.13. – 97, 98, 115, 154.
12.12.12.14. – 57, 184.
12.12.13.13. – 97.
12.12.14.4. – 53.
12.12.14.17. – 210.
12.12.15.13. – 161.
12.13.12.12. – 98.
12.13.12.13. – 98.
12.13.14.17. – 210.
12.20.13.14. – 10.
- 13.9.10.9. – 65.
13.10.10.13. – 164, 189, 194.
13.11.11.13. – 195.
13.11.13.13. – 159, 162, 174.
13.11.14.13. – 159.
13.11.21.13. – 197.
13.11.24.13. – 197.
13.12.12.12. – 97.
13.12.13.13. – 161.
13.13.8.15. – 50.
13.13.12.13. – 48.
13.13.13.13. – 29.

14.11.11.12. – 162.	18.16.12.17. – 209.
14.11.11.13. – 162.	18.16.17.32. – 204.
14.11.11.14. – 192.	18.18.13.18. – 207.
14.11.11.15. – 192.	18.18.16.18. – 55, 56.
14.13.13.14. – 193.	
14.14.11.14. – 157.	19.18.17.19. – 208.
14.14.13.14. – 49.	
14.14.14.14. – 51, 160.	22.22.7+7.22. – 202.
14.14.15.14. – 157.	22.22.8+9.22. – 166.
14.14.16.16. – 52.	
14.14.18.14. – 163, 196.	24.22.7+7.22. – 202.
14.15.12.14. – 206.	
14.15.12.15. – 206.	<i>Ötsoros dalok</i>
	6.6.7.7.6. – 134.
	9.9.9.9.11. – 45.
15.11.11.11. – 70.	
15.11.11.15. – 191.	<i>Hatsoros dalok</i>
15.15.11.11. – 201.	5.5.6.5.5.6. – 12.
15.15.11.15. – 158.	6.6.4.6.6.4. – 24, 25.
15.15.13.10. – 20.	7.7.6.7.7.6. – 66.
15.15.14.10. – 21.	7.7.7.7.6.5. – 23.
15.15.15.10. – 22.	7.7.7.7.6.7. – 60.
15.15.15.15. – 190, 200.	7.7.7.7.7.7. – 67.
15.15.8+8.15. – 198.	8.8.6.8.8.6. – 68.
15.16.12.17. – 206.	8.8.7.8.8.7. – 44.
	8.8.8.8.5+5.9. – 7.
16.15.11.15. – 165.	12.20.12.20.13.14. – 10.
16.16.19.16. – 203.	13.13.13.13.12.14. – 29.
16.16.19.17. – 203.	14.14.12.14.13.13. – 49.
17.16.17.18. – 205.	<i>Ütempáros dalok</i>
17.16.17.29. – 205.	1–5, 13–15, 40.
17.17.18.17. – 199.	
17.17.20.17. – 199.	<i>Visszaszámláló, halmozó dalok</i>
	40, 93.

Sorzárlatmutató

Kazalo kadenc | Index of cadences

Az emelkedő főkadencia, továbbá az előtte, majd utána álló sorvégző sorrendjében

<i>Kétsoros dalok</i> 2 – 58, 59. 5 – 209. <i>Háromsoros dalok</i> (2) 1 – 52. 2 (2) – 52. (4) 1 – 26. (5) 2 – 9. (5) 2 ((2)) – 26. <i>Négysoros dalok</i> 3 (V) V ((V)) – 60, 61. 3 (V) V – 60, 61. V (1) 1 – 17. V (1) 5 – 98. 1 (1) V – 10. 1 (1) 1 – 196, 198, 200. 1 (1) 2 – 20–22, 41, 165, 166, 206, 207. 1 (1) 5 – 42, 51, 201–205, 209. 1 (1) 6 – 208. 1 (1) 8 – 199, 210. 3 (1) 3 – 34. 4 (1) 4 – 77. 5 (1) 1 – 49. 5 (1) b3 – 80. 5 (1) 3 – 80. 5 (1) 5 – 29. 5 (1) 6 – 29. 5 (1) 8 – 48. 7 (1) b3 – 63. 8 (1) b3 – 78, 79.	V (2) V – 100. V (2) VI – 101. V (2) 2 – 101. 1 (2) 1 – 58, 59. 2 (2) 1 – 7, 52. 2 (2) 2 – 53. 3 (2) 3 – 33. 4 (2) 2 – 47. 6 (2) 2 – 43. VII (b3) 4 – 103. 1 (b3) 1 – 110, 111. 1 (b3) 5 – 95. 1 (b3) 7 – 104. b3 (b3) 1 – 18, 19. 4 (b3) 4 – 76. 7 (b3) 5 – 81. 8 (b3) 1 – 82. 8 (b3) 5 – 70. 9 (b3) b3 – 83. 1 (3) 1 – 8, 11, 96. 2 (3) V – 97. 3 (3) 3 – 50. 3 (3) 8 – 93. VII (4) 1 – 16. 4 (4) 2 ((2)) – 18, 19. 6 (4) 2 – 71. 7 (4) 4 – 64. V (5) 3 – 99. VII (5) 1 – 102. 1 (5) V – 139.

- 1 (5) 1 – 30–32, 106–108, 112,
126, 137, 138, 142, 158,
159, 162, 173, 180, 197.
- 1 (5) 2 – 56, 109, 115, 127, 143,
151, 155, 189, 190.
- 1 (5) b3 – 119, 135, 145, 146,
163, 172, 176, 177,
187, 191.
- 1 (5) 3 – 35, 57, 118, 138,
154, 178.
- 1 (5) 4 – 91, 136, 148, 150,
153, 160, 171, 179, 194.
- 1 (5) 5 – 37, 38, 55, 113, 114,
116, 117, 119–125, 128,
133, 134, 140, 141, 152,
157, 161, 169, 170,
185, 186.
- 1 (5) b6 – 149.
- 1 (5) 6 – 156, 178.
- 1 (5) 7 – 105, 131, 144, 156,
168, 188, 195.
- 1 (5) #7 – 183.
- 1 (5) 8 – 129, 130, 132, 147,
164, 167, 174–176,
181, 182, 192, 193.
- 2 (5) 6 – 36.
- b3 (5) 1 – 46.
- 3 (5) 1 – 30.
- 4 (5) 4 – 88–90.
- 4 (5) 5 – 86.
- 5 (5) V – 94.
- 5 (5) 1 – 27, 39.
- 5 (5) 2 – 28, 87.
- 5 (5) 4 – 74, 75.
- 5 (5) 6 – 54.
- 7 (5) 1 – 84, 209.
- 7 (5) b3 – 62, 65.
- 7 (5) 4 – 69.
- 8 (5) b3 – 72, 73.
- 1 (6) 4 – 92.
- 1 (6) 6 – 184.
- 5 (8) 1 – 85.
- Ötsoros dalok*
- 2 (2) 3 3 – 45.
- 1 (5) 5 5 – 134.
- Hatsoros dalok*
- VII b3 (1) b3 b3 – 24, 25.
- 1 (1) 1 (1) V – 10.
- 5 (1) 1 1 5 – 49.
- 2 (2) 1 (1) 3 – 7.
- V 1 (5) 3 2 – 12.
- 5 (5) 2 (V) 1 – 23.
- 5 5 (5) 1 1 – 44.
- 7 7 (5) b3 b3 – 66.
- 7 7 (5) 5 4 – 67.
- 8 8 (5) 4 4 – 68.

Kezdősorok betűrendes mutatója
Abecedno kazalo pesmi po začetnih verzih
Alphabetic list of text incipits

A szám utáni * belső versszakra vonatkozik,
 a szögletes zárójel hangszeren előadott dallamra

- A banyának hat bőre van – 75.
 Ablakomban/Ablakimban besütött a holdvilág – 122, 179.
 A Bogyaji este későn vacsorált – 110.
 Addig megyék, még a szemémre látok – 119*
 A Fijastyuk, a Fijastyuk magassan áll az égén – 200.
 A Fő utcán végigmenni nem merék – 140*
 Afrikai paprika – 60.
 A hidvégi kis erdőbe – 135.
 Akkor szép a baka, mikor masérozik – 161.
 A lendvai cédulaház – 73.
 A lendvaji kopogós híd alatt – 120.
 A lendvaji Koronáro süt a nap – 202.
 A lendvaji szvëttërgyár, döljön lë ja teteje – 193.
 A lendvaji telek alatt – 79*
 Állok, állok a tóparton egyedül – 126.
 Alma a fa alatt, nyári piros alma – 188.
 Alsólëndván, sej, Alsólëndván szok a gőzös megállni – 203.
 Amikor éngëmet a főorvos vizitál – 202*
 A mi udvarunkba van egy magas epërfa – 189*
 Amoda át faragnak az ácsok – 176*
 Anyám, édesanyám – 77.
 Apák, anyák, kik gyereket nevelték – 142.
 Aranyos Mariskám, fogsz tē még majd sírni – 188*
 Aranyos Mariskám, gyere be a szobámba – 174*
 Aranyos Mariskám, hány esztendüs léhettél – 174.
 A Savanyú tizënhat szë' gatyájo – 110*
 [A városi kaszánya, az egyesbe magam vagyok bezárva] – 55.
 Az agácfa fehéréd virágzik – 156.
 Az én babám karjaji, karjaji – 186*
 Az én babám rüózsaszín szoknyája – 186*
 Az én uram nem ilyen herce-burcás, min' tē – 52*
 Az igaz Mësjás már eljött – 39.
 Az oláhok, az oláhok fapapucsba járónak – 51.
 A zsitkóci lányok kártyát vettettek – 116*

- A zsitkóci lányok tyukot ültettek – 116.
 A zsitkuci biró udvarábo – 141*
 A zsitkuci falu dörékán – 133.
 A zsitkuci halastó, halastó – 141*
 A zsitkuci lányok hogyan jártak – 96.
 A zsitkuci lapon, lapon – 37.
- Bádогоzzák, bádогоzzák a göntiérházi iskolát – 165.
 Bakony erdő gyászbo van – 85.
 Barna kislány, mid viszél a kosárba – 171*
 [Befogom a lovam, befogom a lovam] – 56.
 Bérésgerék hajt a kutra itatni – 139.
 Bérésgerék, nē rakd még a szekeret – 139*
 Béréslegény hajt a kútra itatni – 69*
 Béréslegény, hová hajtod az ökröt/ökröd – 69, 139*
 Beteg vagyok, de halálos nagy beteg – 126*
 Bötlehem i pusztán örvendetős hír van – 10.
 Búza, búza, de szép tábla búza – 178.
- Cinegemadár, kismadár – 36.
 Csak azt mondják, hogy jén korhel vagyok – 176*
 Csordapásztorok – 8, 11.
- Darumadár hármásával a rétén – 130.
 Darumadár magassan száll, szépén szúól – 128*
 Debrecenből jönnek a zsandárok – 89.
 De gyönyörű dobronaki nagy templom – 148.
 Dészka kapu, kerítés – 83.
 Dicsertessék örökki, örökki – 40.
 Dobördóná' áll egy szomorufűzfá – 145.
 Dunáról fuj a szél – 66.
- Édesanyám édes teje – 76*
 Édesanyám, mondanék én valamit – 175.
 Édesanyám sokat intett a jóra – 175*
 Édes kis Mariskám, fogsz tē még maj' sírni – 188*
 Édesanyám kapott egy levellet – 127.
 jÉfél táján szok a csillag ritkulni – 128*
 Éfél után égyet ütött az úóra – 150.
 Égyszēr egy királyfi – 99.
 Ej, Dunáról fuj a szél – 67.
 Ej, minek neköm, babám, járni a templomba – 164*
 Ej, ti lányok, mi' csináltok – 79.

- Elcsúszott a lúd a jégen – 72.
Elkezdém a napokat számlálni – 183*
Elmegyök, elmegyög, vissza sém tekintök – 187*
Elmönt a pap prédikálni – 94.
Elmönt az ién babám, elmönt az ién babám – 207.
Elmöntem én a vásárra fiélpénzzel – 93.
Énbelüllem nem jó csillag löd volna – 139*
[Ennek a szép barna lánynak dombon van a háza] – 57.
[Én vagyok a petri/csongorádi gulyás] – 54.
Erdű, jerdű, kanizsaji erdő – 182.
Ere, ara az utcán, az utcán – 141.
Ere, ara faragnak az ácsok – 176*, 177.
Ēre, āra, Szendrő báró határán – 86.
Eredj innen, mēnj innen – 48.
Ēre gyere, nē mēnj āra – 136.
Erre gyere, rózsám, nincsen sár – 62*
Este, este, de szerelmes kedd este – 170.
Este, este, sej, este akar lenni – 185*
Este későn ragyognak a csillagok – 143.
Este kezdtem a lovamat nyergelni – 139*
Estelődik a faluba, haza kénē mēnni – 160.
Este van, este van – 134.
Este van már, nyolc óra – 38.
Észak felől, kelet felől jön egy fekete felhűő – 198.
Ez a barna kislējány kisétál a kis kertbe – 192*
Ez a kislány mit gondolt magában – 167*
Ez a kislány papucsod varatott – 167.
Ezt a kislányt nem is iédēsanya szülte – 186.
Ez ujj esztendőben,/esztendőnek mindēn idejében – 13, 15.
Ez ujj esztendőben mindēn ügyeinkben – 14.
- Fehér labdaruzsa – 74.
Fehér Laci lovat lopott – 71.
Fejik a fekete kecskiét – 138*
Fekete gőzösnek sárga a belseje – 210.
Főhadnagy úr, mitől vérēs a lába – 171.
Földre hajlik a fügefafa levele, sej, tavasz akar lenni – 209.
Fölsü Mari káposztát fűőz – 35.
Föltámadt Krisztus e napon – 26.
Füstölög a kémény, talán itthon vannak – 58, 59.

Gólyamadár, gólyamadár rászállott a fűzfáro – 191*
 Göntérházi lányok hogyan jártak – 96.
 Göntérházi lányok, Isten veleték – 116*
 Göntérházi lányok tyukot ültettek – 116.
 Gyere, pajtás, afférolni, puska lëssz az elsü – 206*
 Gyerték, magyar fíjúk, húzzunk drótot, ha lehet – 159*
 Gyöngé a nád, lëhajlik a földre – 153*

Ha bemëgyëk, ha bemëgyëk az hodosi csárdábo – 198*
 Háborog a hullám az életnek taván – 47.
 Ha fëlmëgyëk a lëndvaji hëgyre – 152.
 Ha fëlmëgyëk a lëndvai nagy hëgyre – 119.
 Ha fëlmëgyëk, ha fëlmëgyëk a magas dombtetőre – 158.
 Hajt a kanász végig a faluba – 176.
 Ha kimëgyëk a doberdói harctérre – 149.
 Hallod, édës feleségem – 100, 101.
 Ha mëghalok, el në felejts – 118.
 Ha mëgindul ez a gőzös, had mënjën – 131.
 Ha meguntad, babám, vélem a szerelmet – 154*
 Ha möghalok, szülühëgyre temesetëk – 117.
 Haragszom jën a szëmëmre – 109*
 Harangoznak délre – 103.
 Háromkirályok napján – 23.
 Hazafelé áll a kocsim rúdja – 153.
 Házunk előtt, babám, van ëgy vadalmafa – 154.
 Házunk elüd/előtt van ëgy út – 60*, 61.
 Héj, kü, disznó, a berëkbül, csak a füle látszik – 49.
 Hëj, Turiné komámasszony – 68.
 Hogy mëgmondtam, bus gerlice – 109.
 Homokos, kavicsos a mi házunk eleje – 189.
 Hosszi farkú fecske – 102.
 Hová lettél, pintes üvegem – 62.
 Huszár a nyerëgbe – 137.

Igyál, bëtyár, mullik a nyár – 80.
 Ihajla, ezt a kislányt kïészittik a kocsira – 157*
 Ihajla, ezt a kislányt már akkor is szerettem – 157*
 Ihajla, ezt a kislányt nëm az anyja nevelte – 157.
 Ihajla, sárga virág, ha lëszakittanálak – 157*
 Innejd-onnajd a berëkbül jönnek a cigányok – 52.
 Iszik a bëtyár a csapon – 78.

- Jaj de bussan nyerít a százados úr pej lova – 162.
Jaj de bussan süt az őszi nap sugara – 97, 98.
Jaj de korán fölkeltettek engem máma reggel – 196.
Jaj de nagyon boldog voltam – 190*
Jaj de nehéz a szerelmet titkolni – 125*
Jaj de nehéz egy vánkoson fekünni – 125.
Jaj de szjélés, jaj de hosszú ez az út – 172.
Jaj de szjépën esik az eső – 133*
Jaj de szomorú az az édsanya – 113*
Jaj, Istenem, hol fogok én mēghalni – 148*
Jaj, Istenem, jaj, Istenem, holnap be kell rukkolnom – 201*
Jaj, Istenem, jaj, Istenem, sorozatra kell mennem – 201.
Játszik a szél, sej de játszik a szél a Balaton vizében – 199.
Jézus ágyán nincsen paplan – 7*
Jó estét, jó estét – 90, 91.
Jön a postáslegény, hozza a levelet – 154*
- Kalapomba hármásával a rózsa – 129, 130*
Kámaházi széles utca – 72*
Kanizsaji kaszárnya, bádogos a tetejē – 192.
Kanizsaji kaszárnya, sűrű ablag van rajta – 192*
Kaszárnya, kaszárnya, sűrű ablak rajta – 209*
Kecskebéka fölmászott a fűzfára – 119*
Kedves jédésanyám, ha föl akarsz keresni – 159*, 195.
Kedves édsanyám, nem írhatok levelet – 159*
Kedves édsanyám, nincs énnékēm/nincsen nekēm szeretōm – 159*, 195*
Kék ibolya lēhajtotta a fejt – 168.
Kék szivárvány koszorúzza az eget – 169*
Kertōm alatt szól a szajkumadár – 95.
Kicsi kis kertünkben van egy magas rózsafa – 189*
Kicsi még a mi lányunk – 82*
Kirije elejszon – 9.
Kis angyalom, ha mēguntál szeretni – 128*
Kis kertembe kinyillott a tulipán – 170*
Kis kertembe rozmaringot ültettem – 170*
Kis kerti pipitjér, nem fujja jast a szjél – 187*
[Kis kút, kerek kút van az udvarunkban] – 57.
Kis pej lovam trappba áll, vissza-visszaniéz – 115.
[Kis szekeres, nagy szekeres] – 43.
Kiszárodott a bodzafa – 82.
Kis zsitkóci lányok tyukot ültettek – 116.

Kivicsék-kavicsok közt kinyillott a rózsza – 189*
Kivicsés/Kivicsös, kavicsos a mi házunk eleje – 189, 194.
Kocsisgyerék hajt a kutra itatni – 139.
Kocsmárosné, szép csárdásné, nekem halat süttessen – 158*
Köszöntelek, barna kislány, jó estét, jó estét – 160*
Külsü Sárdon, belsü Sárdon esik az eső – 65.
Külső sor, belső sor, esik az eső – 65.
Künn a pusztán barázdábo szépén szól a pacsirta – 191.

Lányok, lányok, lányok, ti hódosi lányok – 154*
Lányom, ídöss lányom – 92.
Látod, rózsám, látod – 74*
Lémént a nap a szokott helyére – 183.
Lila szallag a harizsnyám kötője – 169.
Lila színű disz-zsebkendőm – 190*
Luca, Luca, három, a pálinkád várom – 2.
Luca, Luca, kitty-kotty – 1, 3, 4, 6.
Luca, Luca, talicska – 5.

Maki kutyám, mi lett veled, hogy ily mélyen aluszol – 70.
Marcsa lányom de beteg – 105.
Maribori kaszárnnyára rászállott a gólya – 206.
Mégizenem vagy magam is mégírom – 148*
Mégjött a levjél fekete pöcsittel – 113.
Mégjöttem Gyuláról – 104.
Mégüzentem a pētēsházi birónak – 146*
Mégüzentem a szeretőm anyjának – 146*
Mégüzentem az hodosi birónak – 146*
Mégverég valakit – 104*
Mégverik a nagy dobot, nekem menni kell – 123.
Még a gőzös lēfelé – 132.
Még a gőzös lēfelé, lēfelé – 167*
Még a gőzös, még a gőzös Oroszország feljé – 163.
Még a nap lēfeljé – 134.
Mēnyből az angyal – 12.
Mikor mēntem a Lēndva/Bars-hēgy felé, még az üvegék is sirtak – 204, 205.
Mond még neköm, barátom, barátom – 40.
Nagykarácson éjszakáján – 7.
Njékünk születik mēnnyei király – 18, 19.
Nēm ide valósi bētyár vagyok jén – 131*, 144.
Nēm magamtul váltam be katonának – 122*

Nincs egyebem, mind egy ivópoharam – 128*
Nincsen rózsá, sejt de nincsen rózsá, csak a szároz levele – 199*
Nincs oly legény, nincs oly legény szélés e nagy világon – 200*
Nincs szébb madár a fecskjénjél – 138.
Nincs zsebkendóm, nincs zsebkendóm – 190.
Nyisd föl, anyám, zöldre föstött kapudat – 129*
Nyisd ki, édesanyám, zöldre föstött kapudat – 162*

Ó, emberi gyarló nēzmzetsjég – 45.
Ó, mily szjép az ártatlanság – 46.
Onnan allól jōnnek a zsandárok – 88.
Országuton mēnnek a katonák – 178.
Ó, szép Jezus, ez új esztendőben – 20–22.
Ördög bujjék komámasszony bocskorába – 53.
Örmestēr úr kijadta a szjgoru parancsot – 163*

Paklucomnak a négy sarkába varom a nevemet – 206*
Piros alma lējesett a sárba – 155.
Piros alma, nēm hittem, hogy fjérgezs vagy – 128.
Piros búza balra hajtja a fejit – 110*

Radamosban nincs több idjóm már hátra – 106.
Rēggel korán kimēgyek a kutra – 120*
Rēggel korán kimēntem a kis kertbe – 141*
Rjētēn, rjētēn, sejt, a hodosi rjētēn – 185.
Rigó Vēra kimēnt a kis kerbe/kertbe – 121, 147.
Románija felé nēm tudjuk mink az utat – 159.

Sáncolják már a falusi temetőt – 128*
Sáncot ugrott a cigány, kitörött a lába – 50.
Sárga kukoricaszár – 87.
Sarkon van a Skalics Mátyás kocsmájja – 146.
Savanyúnak tizēnhat szél gatyájo – 110*, 111, 112.
Sejt-huja, reték héjja – 135*
Sejt, hajt, limbēs-lombos a dijófa teteje – 197.
Sejt, hajt, öreg baka végigfekszik az ágyon – 197*
Sejt, Kassa felé hidegēn fúj a szél – 180.
Sejt, mikor anyám a bölcsőben ringatott – 181.
Sejt, mikor éngēm katonánok visznek – 181*
Sejt, minek nēkōm, babám, szombat estig várni – 164.
Sírhad, zokoghat az az jédősanya – 113*, 114.

- Söprik a pápai utcát – 107.
 Söprik a sopronyi utcát – 108.
 Sudár magas, sudár magas – 84.
 Szagos a rozsmaring, földre hajlik az ága – 162*
 Szagos a rozsmaring, szagos a rozsmaring – 208.
 Szántottam gyöppöt – 33, 34.
 Szjéllés a Balaton, szjéllés a Balaton – 207*
 Széles a Duna, keskeny a partja – 28.
 Széles a Tisza, magass a partja – 27.
 Szent Gergel doktora – 25.
 Szent Gergely doktornak – 24.
 Szjép a huszár, ha fülül a lováro – 151.
 Szjép csárdásné, ejnye, ejnye, ejnye – 176*
 Szépén nyílnak a mezzeji virágok – 179*
 Szépen szól a kis pacsirta – 32*
 Szépen szólnak a mezzeji pacsirták – 179*
 Szerelmes levelet kaptam a babámtól – 210*
 Szomszédasszony kakasa – 64.
 Szürke számár szomorkodik – 76.
- Tégnap réggel jöttem még a csatából – 173*
 Tégnap réggel szültem én a világra – 173.
 Tur a disznó, ha gyöpre méhet – 63.
- Udvarom, udvarom, kerek udvarom – 187.
 [Ugyan, édes komámasszony] – 44.
 Uj esztendő, vigságszörző – 16, 17.
 Utcára nyillik a csárdaajtó – 124.
- XY befogatta – 32.
 XY tornyos ágyát – 30*, 31.
- Van nekém szeretóm, nem tagadom – 124*
 Végigmöntem a göntérházi főutcán – 184.
 Végigmöntem a göntérházi temetón – 184*
 Végigmöntem egy nagy erdő mellett – 95*
 Vesd fél, babám, az ágyadat a falig – 140.
 Vitjéz Margit tejed vitt – 29.
 Völgyfalusi lányok, Isten veleték – 116*
 Völgyfalusi lányok tyukot ültettek – 116.

Zavaros a Mura vize, átimenni nem merek – 70*

Zöld a kökén, maj megkjékül – 81.

Zöld a kukorica, zöld a kukorica – 166.

Zöldellik a mező, zöldellik a mező – 207*

[Zöld erdőben jártam, virágok között] – 42.

Zugg az erdő, zugg a mezző – 30.

Lakodalmi csoportkép Radamosból

(Bíró János fotógyűjteménye.) A szlovéniai magyarság virtuális nemzetiségi múzeuma

Műfajmutató

Kazalo po pesemskih tipih | Index of genres

A szám utáni * belső versszakra vonatkozik

- Aradi nóta: 97, 98.
 Árus kikiáltó: 60, 61.
 Ballada: 71, 85, 86, 88–92, 94, 99–101, 103, 121, 142, 147, 172.
 Betyárdal, rabének: 70, 73, 77–80, 110–112, 131*, 180, 182, 198*.
 Csárdás táncdal: 54–57, 65.
 Csúfoló: 50, 75, 95*, 96, 116.
 Egyéb: 64, 72, 104, 105, 119, 133, 158, 165, 173, 182, 193.
 Gergely-járás: 24, 25.
 Halmozó, visszaszámláló: 40, 93.
 Halottas ének és paródia: 45–47.
 Háromkirály-járás: 23.
 Húsvéti ének: 26.
 Kanásztánc-ugrós táncdal: 48–53, 62, 63, 66–68, 75.
 Karácsonyi ének: 11, 12.
 Karácsonyi köszöntő: 7–10.
 Katekizmusi ének: 40.
 Katonanóta: 106–108, 113–115, 116*, 119*, 122*, 123, 127, 129*, 131, 132, 134, 137, 145, 148*, 149, 151, 152, 153*, 154*, 156, 159, 161–163, 171, 173*, 178*, 179*, 181, 183*, 185*, 188*, 191*, 192, 195–197, 199, 201–203, 206, 209, 210.
 Koldusének-paródia: 58, 59.
 Lakodalmas: 39–44.
 Lakodalmi tánc: 41–44.
 Lucázás: 1–6.
 Mulató nóta: 62, 117, 118, 124, 146, 158*, 176*, 182*, 198*, 204, 205.
 Párosító: 27–38.
 Pásztordal: 49, 76.
 Szerelmi dal: 62*, 63, 65–67, 69, 70*, 72*, 74, 76*, 79, 81–84, 87, 95, 102, 104*, 109, 110*, 116*, 119*, 120, 122, 124*, 125, 126, 128–130, 135, 136, 138–141, 143, 144, 146*, 148, 150, 153–155, 157, 160, 164, 166–170, 174–179, 182*, 183–191, 193*, 194, 198, 200, 203, 207, 209.
 Újévi ének: 20–22.
 Újévi köszöntő: 13–19.
 Vízkereszti ének: 23.

Tájszavak, kevésbé ismert kifejezések
Narečne besede, manj znani izrazi
Dialectal words, unfamiliar phrases

- afférol = leadja a felszerelését, leszerel (a német abführenből)
bajnit, bajnét = bajonett, szurony
baka = gyalogos katona
brunnër csizma = vö. brunercipő, melynek felső része posztóból készült
bundás, bundás rëguta = újonc katona, akinek a katonai hátizsákján (borjúján) még nem kopott meg a szőr
cédulaház = katonai sorshúzás és vásárok, vámhelyek díjbeszedő helye
cserpenyű = serpenyő
csigaszár = kútostor, kútágas, kútgém
dijju, magyaru = dió, mogyoró
elü = elöl
fórba hivnak = fuvarozni hívnak
füstöm = ezüstöm
gordé hátallába = kordé hátuljában
gordélom/gordím háttolát = kordém hátulját
gyócsos/olcsus tujót = drótostót
hajtuszár = hajtószer, gyeplő
hat holnapi szenvedélyem = hat hónapi szenvedésem
héj kü, disznó = hücs ki, disznó
herce-burcás = hercehurcás, viszontagságos
hijba = padlásra
hivság = hiúság, hiábavalóság
holnap = hónap
hőlibe-bőribe = helyében-bőrében (tréfásan)
hatos baka = az 1938–39-ben létrehozott 6. magyar honvéd gyalogezred katonája
huszas katona = a magyar királyi 20. honvéd gyaloghadosztály katonája
icce = ürmérték, általában 7–8 dl
jágër = vadász, erdész
jász, jászos = gyász, gyászos

jénge, jönge = gyenge
kaffant = kappan (itt)
kalup = galopp, rövid vágta
Kirije elejszon = Kyrie eleison (görög), Uram, irgalmazz
kis könyv = munkakönyv (itt)
komiszba = katonai ellátmányból származó ruhába (a német Kommissból)
Kriszte elejszon = Christe eleison (görög), Krisztus, kegyelmezz
legsúgarabb = legsudárabb, legmagasabb
maséroz = menetel, masírozik (a német marschierenből)
Médzsimurja = Muraköz
olcsus tuót = lásd gyócsos tuót
összütt = együtt
pakluc = pokróc
pödre, pörgye = pörge
rántu lábas, rántó lábos = rántás készítéséhez használt, kis méretű lábos
riéce, réce = kacsa
rëgruta, rëguta, reguta = újonc katona (a német Rekrutból)
rëndre vágni = jól, szépen lekaszálni
rëpërál = javít
rezolva = hitvány
rukkol = bevonul katonának (a német einrückenből)
srapnërgolló = srapelgolyó, tüzérségi lövedék
sorozatra = katonai sorozásra
sudárfa, sugárfa = kútostor
sujsztër = suszter, cipész
szerelmes kedd este = udvarlásra kijelölt nap a falu szokásrendjében
szilaj csikó = télen-nyáron a szabadban tartott csikó
szügyellő = a hátszó szügyén lévő vastag szíj
tejjes köcsköt = tejes köcsögöt
tesze-musza = teszetosza, tehetetlen
tik, tiktyok, tiktyai, tiktyokok = tyúk, tyúkjuk, tyúkjai
vásállák = vásárolják
vizital = megvizsgál, katonai sorozáskor (a német visitierenből)

Hangzó melléklet

Zvočna priloga | Audio supplement

A szögletes zárójel hangszeren előadott dallamra vonatkozik

TRACK	KOTTASZÁM
001. Luca, Luca, kitty-kotty (DAT 222_76)	No. 1.
002. Luca, Luca, három (DAT 225_31)	No. 2.
003. Luca, Luca, kitty-kotty (DAT 229_06)	No. 3.
004. Luca, Luca, talicska (DAT 225_32)	No. 5.
005. Luca, Luca, kitty-kotty (DAT 224_27)	No. 6.
006. Nagykarácson éjszakáján (AP 6970c)	No. 7.
007. Nagykarácson éjszakáján (DAT 223_72)	No. 7.
008. Csordapásztorok (AP 6970d)	No. 8.
009. Kirije elejszon (AP 6970e)	No. 9.
010. Kirije elejszon (DAT 223_69)	No. 9.
011. Bötlehem puztán örventetös hír van (AP 6970f)	No. 10.
012. Bötlehem puztán örventetös hír van (DAT 223_71)	No. 10.
013. Csordapásztorok (DAT 223_50)	No. 11.
014. Csordapásztorok (DAT 223_70)	No. 11.
015. Csordapásztorok (DAT 225_11)	No. 11.
016. Csordapásztorok (DAT 228_47)	No. 11.
017. Mënyböl az angyal (DAT 229_56)	No. 12.
018. Ez ujj esztendőben, mindën idejében (DAT 229_07)	No. 13.
019. Ez ujj esztendőben mindën ügyeinkben (DAT 229_51)	No. 14.
020. Uj esztendő, vigságszërző (DAT 228_01)	No. 16.
021. Njékünk születik mënyyei király (DAT 226_04)	No. 18.
022. Nékünk születik mënyyei király (DAT 227_58)	No. 19.
023. Ó, szép Jezus, ez új esztendőben (DAT 229_45)	No. 20.
024. Ó, szép Jëzus, ez új esztendüőben (DAT 227_09)	No. 22.
025. Háromkirályok napján (DAT 223_49)	No. 23.
026. Szent Gergely doktornak (AP 7015a)	No. 24.
027. Szent Gergely doktornak (AP 7015c)	No. 24.
028. Szent Gergely doktornak (AP 6972k)	No. 24.
029. Szent Gergel doktora (AP 7013a)	No. 25.
030. Föltámadt Krisztus e napon (DAT 229_54)	No. 26.
031. Szélës a Tisza, magass a partja (HK CD_27a_17:29)	No. 27.
032. Vitjéz Margit tejed vitt (DAT 223_15)	No. 29.

TRACK	KOTTASZÁM
033. Zugg az erdő, zugg a mezzó (DAT 223_12)	No. 30.
034. Végi Mari tornyos ágyát (DAT 225_27)	No. 31.
035. Horvát Pista befogatta (DAT 223_09)	No. 32.
036. Gazdag Józsi befogatta (DAT 225_23)	No. 32.
037. Sziépen szól a kis pacsirta (DAT 223_59)	No. 32.
038. Szántottam gyöppöd (DAT 223_64)	No. 33.
039. Szántottam gyöppöd (DAT 223_19)	No. 34.
040. Fölsü Mari káposztát fűöz (DAT 225_37)	No. 35.
041. Cinegemadár, kismadár (DAT 229_21)	No. 36.
042. Este van már, nyolc óra (AP 7016i)	No. 38.
043. Az igaz Mésijás már eljött (AP 7014l)	No. 39.
044. Az igaz Mésijás már eljött (DAT 228_37)	No. 39.
045. Mond még neköm, barátom, barátom (DAT 226_44)	No. 40.
046. [Mozsártánc] (DAT 228_12)	No. 41.
047. [Vánkostánc] (DAT 228_16, DAT 228_17)	No. 43, 44.
048. Ó, emberi gyarló nemzetsiség (DAT 228_51)	No. 45.
049. Ó, mily szép az ártatlanság (AP 6970a)	No. 46.
050. Háborog a hullám az életnek taván (AP 7013f)	No. 47.
051. Eredj innen, mēnj innen (AP 7014r)	No. 48.
052. Héj, kü, disznó, a berökbül (AP6972h)	No. 49.
053. Az oláhok, az oláhok fapapucsba járōnak (AP 6970s)	No. 51.
054. Innejd-onnajd a berökbül (DAT 224_18)	No. 52.
055. [Ēn vagyok a petri/csongorádi gulyás] (DAT 228_26)	No. 54.
056. [A városi kaszárnya] (DAT 228_24)	No. 55.
057. [Lassú csárdás] (DAT 228_27)	No. 56.
058. [Ennek a szép barna lánynak] (DAT 228_23)	No. 57.
059. Füstölög a kémény (AP 7012f)	No. 58.
060. Füstölög a kémény (DAT 222_40)	No. 59.
061. Tur a disznó, ha gyöpre mēhet (AP 18682h)	No. 63.
062. Külsü Sárdon, belsü Sárdon esik az esüő (DAT 229_14)	No. 65.
063. [Friss csárdás] (DAT 228_20)	No. 65.
064. Dunáról fuj a sziel (DAT 228_04)	No. 66.
065. Héj, Turiné komámasszony (DAT 223_62)	No. 68.
066. Fehér labdaruzsa (DAT 227_42)	No. 74.
067. A banyának hat böro van (DAT 228_10)	No. 75.
068. Iszik a bētyár a csapon (DAT 225_13)	No. 78.
069. Ej, ti lányok, mi' csináltok (AP 6971b)	No. 79.

TRACK	KOTTASZÁM
070. Igyál, betyár, múllik a nyár (DAT 223_60)	No. 80.
071. Kiszárodta a bodzafa (AP 7015g)	No. 82.
072. Sudár magas, sudár magas (DAT 226_17)	No. 84.
073. Bakony erdő gyászbo van (AP 7015d)	No. 85.
074. Ęre, āra, Szendrő báró határán (AP 7012e)	No. 86.
075. Sárga kukoricaszár (DAT 223_63)	No. 87.
076. Onnan allól jönnek a zsandárok (DAT 224_23)	No. 88.
077. Debrecenből jönnek a zsandárok (AP 7013e)	No. 89.
078. Jó estét, jó estét (DAT 222_28)	No. 90.
079. Lányom, jédess lányom (AP 7012d)	No. 92.
080. Elméntem én a vásárra fiélpénzzel (HK_CD_27a_08:41)	No. 93.
081. Elmént a pap prédikálni (DAT 225_39)	No. 94.
082. Vígigméntem egy nagy erdő mellett (AP 18.682c)	No. 95.
083. A zsitkuci lányok hogyan jártak (AP 18.680a)	No. 96.
084. Jaj de bussan süt az őszi nap sugara (AP 6971n)	No. 97.
085. Jaj de bussan süt az őszi nap sugara (AP 7013d)	No. 98.
086. Hallod, édés feleségem (DAT 229_17)	No. 100.
087. Hosszi farkú fecske (AP 18.684d)	No. 102.
088. Harangoznak délre (AP 6971l)	No. 103.
089. Męgjöttem Gyuláról (AP 7016f)	No. 104.
090. Marcsa lányom de beteg (AP 7016j)	No. 105.
091. Radamosban nincs több idüöm már hátra (AP 7014j)	No. 106.
092. Söprük a pápai utcát (DAT 226_19)	No. 107.
093. A Bogyaji este későn vacsorált (AP 7012b, AP 6972m)	No. 110.
094. Savanyúnak tizēnhat szél gatyájo (AP 18.682j)	No. 110.
095. Męgjött a levjél fekete pöcsittel (AP 6971i)	No. 113.
096. Jaj de szomorú az az édősanya (DAT 222_65)	No. 113.
097. Kis pej lovam trappba áll, vissza-visszanjéz (DAT 226_11)	No. 115.
098. Völgyfalusi lányok tyukot ültettek (DAT 224_16)	No. 116.
099. Völgyfalusi lányok tyukot ültettek (DAT 223_54)	No. 116.
100. A zsitkóci lányok tyukot ültettek (DAT 222_64)	No. 116.
101. Ha fiélmęgyék a lëndvaji nagy hęgyre (DAT 223_74)	No. 119.
102. A lëndvaji kopogós hid alatt (AP 6971a)	No. 120.
103. Ablakomban besütött a holdvilág (AP 6970r)	No. 122.
104. Męgverik a nagy dobót, nekēm menni kell (AP 7016b)	No. 123.
105. Állok, állok a tóparton egyedül (AP 6972i)	No. 126.
106. Édősanyám kapott egy levellet (AP 6970j)	No. 127.

TRACK	KOTTASZÁM
107. Piros alma, nem hittem, hogy fűérgezs vagy (AP 18.679d)	No. 128.
108. Kalapomba hármásával a rózsza (AP 6972j)	No. 129.
109. Ha megindul ez a gőzös, had menjen (DAT 224_35)	No. 131.
110. Mëgy a gőzös lëfelé (AP 7016d)	No. 132.
111. A zsitkuci falu dërëkán (DAT 222_72)	No. 133.
112. Este van, este van (AP 6970p)	No. 134.
113. A hidvégi kis erdőbe (AP 18.682i)	No. 135.
114. Ère gyere, në mënj ära (AP 7015f)	No. 136.
115. Huszár a nyerëgbe (AP 7014c)	No. 137.
116. Nincs szëbb madár a fecskjénjél (AP 7014g)	No. 138.
117. Ere, ara az utcán, az utcán (AP 18678d)	No. 141.
118. Apák, anyák, kik gyerekët nevelték (AP 7013b)	No. 142.
119. Dobërdóná' áll egy szomorufüzfä (DAT 222_70)	No. 145.
120. Sarkon van a Skalics Mátyás kocsmájja (DAT 227_46)	No. 146.
121. Mëgüzentem a pëtëshäzi birónak (DAT 223_66)	No. 146.
122. Rigó Vëra kimënt a kis kertbe (AP 6972l)	No. 147.
123. De gyönyörü dobronaki nagy templom (AP 7014f)	No. 148.
124. Ha kimëgyék a doberdói harctërre (DAT 222_71)	No. 149.
125. Éfél után ëggyet ütött az uóra (AP 6971g)	No. 150.
126. Ha fëlmëgyék a lëndvaji hëgyre (DAT 224_40)	No. 152.
127. Házunk elött, babám, van ëgy vadalmafa (DAT 227_50)	No. 154.
128. Piros alma lëjesett a sárba (DAT 222-36)	No. 155.
129. Ihajla, ezt a kislányt nëm az anyja nevelte (AP 18.678h)	No. 157.
130. Románija felé nëm tudjuk mink az utat (DAT 224_37)	No. 159.
131. Románija felé nëm tudjuk mink az utat (AP 7014m)	No. 159.
132. Akkor szjép a baka, mikor masírozik (DAT 224_34)	No. 161.
133. Jaj de bussan nyerít a százados úr pej lova (AP 7014d)	No. 162.
134. Mëgy a gőzös, mëgy a gőzös Oroszország feljé (AP 7013g)	No. 163.
135. Sej, minek neköm, babám, szombat estig várni (AP 6971c)	No. 164.
136. Bádогоzzák, bádогоzzák a göntjérházi iskolát (AP 7016g)	No. 165.
137. Ez a kislány papucsod varatott (DAT 224_21)	No. 167.
138. Kék ibolya lëhajtotta a fejit (AP 6972f)	No. 168.
139. Este, este, de szerelmes kedd este (DAT 227_56)	No. 170.
140. Főhadnagy úr, mitől vérës a lába (AP 7014b)	No. 171.
141. Jaj de szjélës, jaj de hosszú ez az út (AP 6971k)	No. 172.
142. Tëgnap rëggel szültem én a világra (AP 7014k)	No. 173.
143. Aranyos Mariskám, hány esztendüs lëhettél (AP 6972c)	No. 174.

TRACK	KOTTASZÁM
144. Édésanyám, mondanék én valamit (DAT 226_16)	No. 175.
145. Ere, ara faragnak az ácsok (AP 18.683i)	No. 177.
146. Búza, búza, de szjép tábla búza (DAT 227_55)	No. 178.
147. Ablakimban besütött a holdvilág (DAT 225_01)	No. 179.
148. Sej, Kassa felé hidegön fúj a szél (AP 18.678a)	No. 180.
149. Erdű, jerdű, kanizsaji erdű (AP 18.684f)	No. 182.
150. Lēmēnt a nap a szokott helyére (DAT 222_84)	No. 183.
151. Végigmēntem a göntérházi főutcán (AP 7016e)	No. 184.
152. Udvarom, udvarom, kerekas udvarom (DAT 222_68)	No. 187.
153. Udvarom, udvarom, kerekas udvarom (DAT 223_57)	No. 187.
154. Alma a fa alatt, nyári piros alma (DAT 223_58)	No. 188.
155. Aranyos Mariskám, fogsz tē még majd sírni (AP 6972b)	No. 188.
156. Homokos, kavicsos a mi házunk eleje (AP 18.681c)	No. 189.
157. Kivicsēs, kavicsos a mi házunk eleje (DAT 223_56)	No. 189.
158. Kivicsēs, kavicsos a mi házunk eleje (DAT 226_20)	No. 189.
159. Kanizsaji kaszárnya, bádogos a tetejē (AP 18.678b)	No. 192.
160. A lēndvaji szvēttergyár, dőljön lē ja teteje (AP 18.679c)	No. 193.
161. Kedves jédésanyám, ha föl akarsz keresni (AP 7014a)	No. 195.
162. Jaj de korán fölkeltek engēm máma rēggel (AP 7014h)	No. 196.
163. Sej, haj, limbēs-lombos a dijófa teteje (AP 7016h)	No. 197.
164. Észak felől, kelet felől jön egy fekete felhűő (DAT 228_09)	No. 198.
165. Játszik a szél, sej de játszik a szél (AP 18.683j)	No. 199.
166. A Fijastyuk a Fijastyuk magassan áll az égēn (DAT 227_53)	No. 200.
167. Jaj, Istenēm, jaj, Istenēm, sorozatra kell mennēm (AP 7016a)	No. 201.
168. A lēndvaji Koronáro süt a nap (DAT 222_33)	No. 202.
169. Alsólēndván, sej, Alsólēndván (AP 18.680d)	No. 203.
170. Mikor mēntem a Lēndva-högy felé (AP 18.677i)	No. 204.
171. Maribori kaszárnyára rászállott a gólya (DAT 225_03)	No. 206.
172. Elmēnt az ién babám, elmēnt az ién babám (AP 18.680e)	No. 207.
173. Szagos a rozmaring, szagos a rozmaring (DAT 227_54)	No. 208.
174. Földre hajlik a fügefafa levele (DAT 223_22)	No. 209.
175. Fekete gözösnek sárga a belseje (DAT 224_25)	No. 210.

Dobronak, utcarészlet, 1904

Fényképezte Bátky Zsigmond. Néprajzi Múzeum

Nyomdai előkészítés: Bausz Stúdió
Nyomtatta: Prime Rate Nyomda